

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDEKİ ALINTI SÖZCÜKLERİN SES
BİLGİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN **HAZIRLAYAN**
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Kaan YALÇIN **Fatma Canpolat CANAL**

ELAZIĞ-2018

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDEKİ ALINTI SÖZCÜKLERİN SES
BİLGİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Kaan YALÇIN

HAZIRLAYAN

Fatma Canpolat CANAL

Jürimiz, .../.../..... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve .....sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Osman Ömer UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Azerbaycan Türkçesindeki Alıntı Sözcüklerin Ses Bilgisi Açısından
Değerlendirilmesi****Fatma Canpolat CANAL****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı****Elazığ-2018; Sayfa: XI+397**

Küreselleşen dünyada toplumların başka kültürlerle ilişkiye geçmesi, dillerin birbirinden etkilenmesi ve kelime alışverişinde bulunması gayet doğal bir süreçtir. Çeşitli nedenler ve ihtiyaçlar sonucunda bir dile başka bir dilden girmiş ve o dilde benimsenmiş olan sözcüklere alıntı sözcük denilir.

Her dilde belirli oranda alıntı sözcük yer almaktadır. Oğuz grubu Türk lehçeleri içerisinde yer alan Azerbaycan Türkçesi de bu yazı dillerinden biridir. Azerbaycan Türkçesi tarih boyunca içinde bulunduğu bölgenin farklı uluslarının dillerinden etkilenmiştir. Günümüzde de yabancı dillerden etkilenmeye devam etmektedir.

Bir dile giren alıntı sözcüklerde geldikleri dilden ayrılan fonetik özellikler bulunabilir. Bu durumda dil almış olduğu sözcükleri kendi fonetik yapısına uydurma veya yaklaştırma çabası içine girer. Bu nedenlerden ötürü alıntı sözcüklerde az veya çok ses değişiklikleri veya ses olayları meydana gelir.

Bu çalışmada yapılan fonetik incelemeler doğrultusunda tespit edilen alıntı sözcüklerin Azerbaycan Türkçesine ne şekilde girdiği, hangi ses değişikliklerine ve ses olaylarına uğradığı ele alınmış ve bu fonetik tespitler istatistiksel veriler, tablolar ve grafiklerle desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Türkçesi, alıntı sözcük, ses değişimleri, ses olayları.

ABSTRACT

Master Thesis

Evaluation of quotation words in Azerbaijani Turkish terms in terms of sound information

Fatma Canpolat CANAL

The University of Firat

The Institute of Social Science

The Department of Turkish Language and Literature

Elazığ-2018; Page: XI +397

In the globalizing world, it is a natural process for societies to relate to other cultures, to influence languages and to exchange words. As a result of a variety of reasons and needs, we have entered a language from another language, and we call it a quote from the words adopted on that particular language.

There is a quote in each locality. Azerbaijani Turkish as well as Turkish in Turkey, in the region where the language is influenced by different nations. Nowadays both languages continue to be influenced by foreign languages due to the difficulties that the age brings.

Quotations entered into a language may have phonetic properties separated from the dots they arrive. In this case, it tries to adapt or approximate the words it has taken to its phonetic structure. Because of these reasons, the quoted words have more or less sound.

The phonetics of this study were examined in terms of how they entered the Azerbaijani Turkic language, the changes in their voice and their voice events, and these phonetic determinations were supported by statistical data, tables and graphs.

Key Words: Azerbaijani Turkish, Quoted Words, Sound Event

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖN SÖZ	VIII
KISALTMALAR	X

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Türk Dilinin Tarihî Gelişimi	1
1.1.1. İlk Türkçe (Pre-Turkic)	2
1.1.2. Eski Türkçe Dönemi (6.yy-10.yy).....	2
1.1.3. Orta Türkçe Dönemi (11.yy-16. yy).....	4
1.1.3.1. Doğu Türkçesi.....	6
1.1.3.1.1. Karahanlı Türkçesi (11-13. yy.).....	6
1.1.3.1.2. Harezmi Türkçesi (14. yy)	6
1.1.3.1.3. Çağatay Türkçesi (15-19.yy).....	7
1.1.3.2. Kuzey-Batı Türkçesi (Kıpçak Türkçesi).....	7
1.1.3.2.1. Eski Kıpçak Türkçesi	8
1.1.3.2.2. Memlûk Kıpçak Türkçesi (14. - 16. yy.).....	8
1.1.3.2.3. Ermeni Kıpçakçası (16-17. yy)	9
1.1.3.3. Batı Türkçesi.....	9
1.1.4. Yeni Türkçe Dönemi (16. yy ve sonrası)	11
1.1.5. Modern Türk Dili Dönemi (20.yy-).....	11
1.1.5.1. Güney-Batı Türk ~ Oğuz Türk Lehçeleri	12
1.1.5.1.1. Azerbaycan Türkçesinin Gelişimi.....	13
1.1.5.1.2. Azerbaycan Türkçesinin Türk Lehçeleri İçerisindeki Yeri.....	14
1.1.5.1.3. Azerbaycan Türkçesinin Tarihi Gelişimi	15
1.1.5.1.4. Azerbaycan Ağzları.....	18
1.1.5.1.5. Azerbaycanda Kullanılan Alfabeler	19

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALINTI SÖZCÜK NEDİR?	20
-------------------------------	----

2.1. Alıntı Sözcük Çeşitleri	21
2.2. Alıntı Sözcüklerin Dile Giriş Yolları	23
2.2.1. Sosyal Hayattaki Köklü Değişiklikler	24
2.2.2. Din ve Medeniyet Dairesi Değişiklikleri.....	24
2.2.3. Tercüme Faaliyetleri.....	25
2.2.4. Alfabe Değişiklikleri	25
2.2.5. Geri Kalmışlık	26
2.2.6. Dil Bilinci Eksikliği.....	26
2.2.7. Yabancı Dille Eğitim.....	26
2.2.8. Çok Coğrafya Değiştirmek.....	27
2.3. Alıntı Sözcüklerin Bir Dile Etkileri.....	28
2.3.1. Sayısal Çoğunluk.....	28
2.3.2. Gramer Unsurları Almak.....	28
2.3.3. Gramer Tercüme Yaptırma.....	28
2.3.4. Kullanım Sıklığı ve Yaygınlığı	29
2.3.5. Temel Söz Varlığına Ait Kelimelerin Yabancılaşması	29
2.3.6. Kökeni ve Yapısı Farklı Olan Dillerden Alıntı	29
2.4. Alıntı Sözcüklerin Bir Dile Uyarlanması.....	29
2.5. Azerbaycan Türkçesinin Söz Varlığı	31
2.6. Azerbaycan Türkçesinde Alıntı Sözcükler.....	34
2.6.1. Arapça.....	36
2.6.2. Farsça.....	36
2.6.3. Yunanca	36
2.6.4. Latince	37
2.6.5. Fransızca.....	37
2.6.6. Rusça	38
2.6.7. İngilizce	38
2.6.8. Almanca.....	38
2.6.9. İtalyanca	38
2.6.10. Diğer Diller.....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SES KAVRAMI VE SES BİLGİSİ	41
3.1. Ünlülerin Sınıflandırılması.....	42

3.2. Ünsüzlerin Sınıflandırılması	44
3.2.1. Boğumlanma Noktasına (Çıkış Yerlerine) Göre Ünsüzler.....	44
3.2.2. Boğumlanma Tarzlarına Göre Ünsüzler.....	45
3.2.3. Ses Tellerinin Durumuna Göre Ünsüzler	45
3.2.4. Duyulurluklarına Göre Ünsüzler	46
3.3. Azerbaycan Türkçesinin Ses Özellikleri.....	47
3.3.1. Azerbaycan Türkçesinde Ünlüler	47
3.3.2. Azerbaycan Türkçesinde Ünlüler ve Nitelikleri.....	49
3.3.3. Azerbaycan Türkçesindeki Ünlülerin Şematik Gösterimi.....	50
3.4. Azerbaycan Türkçesinde Ünsüzler	50
3.4.1. Azerbaycan Türkçesinde Ünsüzlerin Nitelikleri	51
3.4.2. Azerbaycan Türkçesindeki Ünsüzlerin Şematik Gösterimi	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SES OLAYLARI.....	56
4.1. Alıntı Sözcüklerde Görülen Ses Olayları.....	57
4.1.1. Ses Uyumları	57
4.2. Ünlü Olayları.....	59
4.2.1. Öndamaksıllaşma	59
4.2.2. Artdamaksıllaşma	62
4.2.3. Düzleşme	63
4.2.4. Yuvarlaklaşma	66
4.2.5. Daralma	69
4.2.6. Genişleme	72
4.2.7. Ünlü Düşmesi	77
4.2.8. Ünlü Türemesi	80
4.2.9. Ünlü Kısalması	82
4.3. Ünsüz Olayları	84
4.3.1. Ünsüz Benzeşmesi.....	84
4.3.2. Ünsüz Aykırılışması	84
4.3.3. Ötümlüleşme (Tonlulaşma).....	85
4.3.4. Ötümsüzleşme (Tonsuzlaşma).....	88
4.3.5. Ünsüz Düşmesi	89
4.3.6. Ünsüz Türemesi.....	92

4.3.7 Ünsüz Tekleşmesi.....	94
4.3.8. Ünsüz İkizleşmesi.....	97
4.3.9. Süreklileşme	98
4.3.9.1. Sızıcılaşma	99
4.3.9.2. Akıcılaşma	101
4.3.10. Süreksizleşme	101
4.3.11. Sürekli Ünsüzler Arasında Ses Değişmeleri.....	103
4.3.12. Süreksiz Ünsüzler Arasında Ses Değişmeleri	105
4.3.13. Göçüşme	105
4.3.14. Hece Düşmesi	107
SONUÇ	109
KAYNAKLAR	112
EKLER	116
Ek 1. Orijinallik Raporu	116
Ek 2. 1. Öndamaksıllaşma.....	117
Ek 1.3. Düzleşme	195
Ek 1.4. Yuvarlaklaşma	199
Ek 1.5. Daralma.....	207
Ek. 1.6. Genişleme	212
Ek. 1.7. Ünlü Düşmesi	226
Ek.1.8. Ünlü Türemesi	229
EK. 1.9. Ünlü Kısılması	233
EK. 2. Azerbaycan Türkçesindeki Alıntı Sözcüklerde Görülen Ünsüz Olayları	319
ÖZ GEÇMİŞ	397

ÖN SÖZ

Bir iletişim vasıtası olan dil, birey ve toplumlararası ilişkilerde önemli bir işleve sahiptir. Diller arası etkileşim tarihsel bir olgudur. Her dil, çeşitli nedenlerle münasebet kurduğu kültürlerin dillerinden hem etkilenir hem de o dilleri etkiler. Bu durum, dilin kendi kurallarına bağlı kalınmak şartıyla bir dereceye kadar normaldir. Çünkü dil; değişen, gelişen, etkilenen veya etkileyen canlı bir varlıktır. Ancak dilin kendine has yapısını bozacak etkileşimler, zamanla milletlerin asimilasyonundan millî benliğin yok olmasına kadar oldukça ciddi sonuçlar doğurabileceği için son derece sakıncalıdır.

Yabancı dillerin etkisiyle her gün yabancılaşan, özünden uzaklaşan dilleri oluşturan toplumlar da, zamanla kültürel, sosyal, toplumsal anlamda bozulmalar yaşayacaklardır. Bunun bilincinde olan sömürgeci devletler, kültürlerini dünyaya yayabilmek amacıyla öncelikle yayılma alanlarındaki ulusların dillerini kendi dillerine yakınlaştırmakla işe başlamışlardır. Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün de belirttiği gibi “Dillerini kaybeden toplumlar, benliklerini de kaybederler.” Sömürgeci devletler tam da bu düşünceyle, benliklerini kaybeden insan topluluklarını istedikleri gibi yönetebilsinler diye, kültürlerini yaymak istedikleri yerlerdeki toplumların önce dillerine nüfuz etmeye çalışıyorlar.

Bu çalışmada güneybatı Türk lehçeleri (Oğuz grubu) içerisinde yer alan Azerbaycan Türkçesindeki alıntı sözcükler, ses bilgisi bakımından incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma, Alihaydar Orucov, Behruz Abdullayev, Nergiz Rahimzade tarafından düzenlenen Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Dil İlimleri doktoru Ağamusa Ahundov'un “Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti” (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle, gösterilen alıntı sözcükler üzerinden yapılmıştır. Azerbaycan Türkçesindeki alıntı sözcüklerde görülen ses olaylarının incelendiği bu çalışma dört bölüm halinde tasarlanmıştır. Birinci bölümde Türk dilinin ve Azerbaycan Türkçesinin tarihî gelişimi; ikinci bölümde söz varlığı ve alıntı sözcüklerin dile giriş süreçleri; üçüncü bölümde ses kavramı ve ses bilgisi, dördüncü bölümde ise Azerbaycan Türkçesindeki alıntı sözcüklerde görülen ses olayları ve oranları hakkında bilgi verilmiş; sonuç kısmında ise çalışmada elde edilen veriler sonuca bağlanmıştır.

Çalışmanın konusunun belirlenmesi ve yapılması sürecinde fikirleriyle beni yönlendiren, yoğun çalışma saatleri arasında bana zaman ayıran kıymetli hocam Dr. Öğr.

Üyesi Süleyman Kaan YALÇIN'a, kıymetli bilgilerinden ve kaynaklarından istifade ettiğim değerli hocalarım Prof. Dr. Ahmet BURAN'a, Prof. Dr. Ercan ALKAYA'ya, Prof. Dr. Ahat ÜSTÜNER'e, Doç. Dr. Fatih ÖZEK'e, Dr. Öğr. Üyesi Sevim BİRİCİ'ye, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖZEREN'e ve Arş. Gör. Veysel İbrahim KARACA'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma sürecimde gösterdikleri sabır ve her türlü maddî ve manevî destek için aileme, eşim M. Emrah CANAL'a ve tezimin son dönemlerine şahitlik eden oğlum Ahmet Tuğra CANAL'a sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum.

ELAZIĞ-2018

Fatma Canpolat CANAL

KISALTMALAR

Alm.	: Almanca
Ar.	: Arapça
Az.	: Azerbaycan Türkçesi
Çin.	: Çince
E.A.T.	: Eski Anadolu Türkçesi
EDPT	: Clauson, G., An Etymologiae, Dietionary of Pre-ThirteenthCentury Turkish, Oxford 1972.
Erm.	: Ermenice
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
Gür.	: Gürcüce
Hol.	: Hollandaca
İng.	: İngilizce
İsp.	: İspanyolca
İt.	: İtalyanca
Lat.	: Latince
Mac.	: Macarca
Mal.	: Malayaca
Moğ.	: Moğolca
Özb.	: Özbekçe
Pol.	: Polyakça
Rus.	: Rusça
Sans.	: Sanskritçe
Peh.	:Pehlevice
Skand.	: Skandinaviya dilleri
Tib.	: Tibetçe
T.	: Türkçe
TS	:Türkçe Sözlük , Ankara 1988 .

Ukr. : Ukraynaca

Yun. : Yunanca

vb : ve benzeri

yy. : yüz yıl

zool. : zooligiya

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Türk Dilinin Tarihî Gelişimi

Dillerin kökeninin ve tarihsel gelişim süreçlerinin belirlenmesinde kesin çizgiler yoktur. Türk dili de yaşı, eskiliği, kökeni ve tarihsel süreci bakımından kesin hükümler verilemeyecek diller arasındadır.

Türk dilinin kökeni ve tarihi ile ilgili olarak çeşitli görüşler öne sürülmüştür. Bu görüşler içerisinde bilim dünyasının kabul ettiği temel iki görüş mevcuttur. Bunlardan biri, Türkçenin Ana Hun Dili adı verilen bir ana dilden doğduğunu iddia eden görüştür. Bu görüşe göre Türk dilleri kendi başına bir aile oluşturmaktadır. Ana dilin Hunlardan başlatılma sebebi ise Türklerin tarih sahnesine ilk kez Hun İmparatorluğu ile çıkmış olmasındandır. Daha sonra Hunların kullandığı ve Türk dilinin kaynağı olarak tabir edilen Hun dilinin MÖ.'ki yıllarda Kuzey, Batı ve Doğu lehçelerine ayrıldığı kabul edilmektedir. Buna göre Batı Hun lehçesi Çuvaş Türkçesini, Kuzey Hun lehçesi Yakut Türkçesini, Doğu Hun lehçesi ise Türk-Tatar dillerini yani diğer Türk lehçelerini doğurmuştur. İkinci ve yaygın görüş ise Türk dilinin Ural-Altay dil ailesinin Altay koluna mensup olduğunu ve Ana Altayca denilen bir ana dilden türediğini savunan görüştür (Buran ve Alkaya, 2007: 36; Korkmaz, 2003: LXXVI; Tekin, 2003: 73–83; Temir, 1992: 3-7; Banguoğlu, 2007 12-13). Bu görüş doğrultusunda Türk dilinin gelişimi yedi ayrı devirle gösterilmiştir:

- 1) Altay Dil Birliği Dönemi
- 2) İlk Türkçe Dönemi-Çuvaş-Türk Dil Birliği Dönemi (Pre-Turkic)
- 3) Ana Türkçe Dönemi (Proto-Türkçe)
- 4) Eski Türkçe Dönemi (6.-10.yy)
- 5) Orta Türkçe Dönemi (11.-16. yy)
- 6) Yeni Türkçe (Yeni Yazı Dilleri) Dönemi (16.yy ve sonrası)
- 7) Modern Türkçe dönemi (20. yy ve sonrası).

Bugün Türkçenin tarihsel dönemlere ayrılması meselesi aslında tam olarak çözümlenmiş değildir. Ana hatlarıyla ortaya konulan tasnif kabul edilmekle birlikte,

tarihsel dönemler arasındaki geçiş ve organik bağlar, tarihlendirme meselesi bugün Türkolojinin hâlâ araştırılan ve tartışılan konularındandır.

Kuramsal Altay dilinden ilk olarak Japoncanın, ardından Korecenin ayrıldığı düşünülmektedir. Japonca ve Korecenin ayrılmasından sonra Türk-Moğol dilbirliği denen ikinci bir aşama söz konusudur. Öte taraftan aynı şekilde Türkçenin Altay dil birliğinden ayrıldığı devir, Türkçenin tarihî devirleri içinde ilk Türkçe devri olarak adlandırılır. Yine hipotetik şekillere dayalı bu döneme ait sınırlı bilgilerimiz sınırlıdır (Özyetgin, 2006 :4).

1.1.1. İlk Türkçe (Pre-Turkic)

Döneminin başlangıcı kesin olarak bilinmemekle birlikte; Milattan önce birkaç bin yıllık dönemi kapsadığı tahmin edilmekte ve Milat sıralarında sona erdiği düşünülmektedir.

İlk Türkçe dönemi Türkçenin Ana Altaycadan ayrıldıktan sonraki ilk dönemi kabul edilebilir. Bu döneme Çuvaş-Türk dilbirliği dönemi adı da verilmektedir.

Buna göre r/l yönünde gelişme gösteren iki koldan biri olan Proto-Ugor kolunun bugünkü modern alandaki tek temsilcisi Çuvaş lehçesi; tarihsel temsilcisi ise Eski Bulgar Türkçesidir. Bulgar Türkçesi, 5. ve 6. yüzyıllarda Kuzey Kafkasya'da ve Karadeniz'in kuzeyinde yaşayan Bulgar Türklerinin dili idi. Bugün elimizde Bulgar Türkçesiyle ilgili çok sınırlı bir dil malzemesi vardır. Bu tarihî dil bilgileri bugün eski Bulgarca ile Çuvaşça arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bakımından önemlidir. Çuvaşça dışında kalan bütün tarihî ve modern Türk yazı dilleri ise z/ş yönünde gelişme gösteren Proto-Oğuz kolunu temsil etmektedir. Türk dilinin en eski yazılı kaynaklarının olduğu Eski Türkçe (KökTürk-Uygur), Orta Türkçe (Karahanlı, Harezmi, Kıpçak, Çağatay, Eski Anadolu Türkçesi) tarihî yazı dilleri dönemi ile Çuvaşça dışındaki bugünkü yazı dilleri ve ağızları bu kola aittir (Özyetgin, 2006: 5).

1.1.2. Eski Türkçe Dönemi (6.yy-10.yy)

Türk dilinin kuramsal olarak Proto Türkçe diğer bir deyişle Ana Türkçe döneminden sonra gelen ve Türkçenin yazılı metinlerle bilinen en eski devresi Eski Türkçe olarak adlandırılmaktadır. Eski Türkçe dönemi kendi içinde uzun bir dönemdir. Bu dönem bugünkü bilgilerimiz ışığında Türk dilinin en eski yazılı belgelerinin bulunduğu devreyi kapsamaktadır. Bu dönem ayrıca Türkçenin işlek bir yazı dili olarak

kullanıldığını da belgelendirebildiğimiz en eski dönemdir. Bu döneme ait yazılı belgeler incelendiğinde, yazı dili tarihinin, edebî dil olarak çok eskilere kadar gittiği açıkça görülmektedir (Barutcu, Özönder, 2002: 481-501; Tezcan, 1978: 271-383).

Bu dönem aslında Köktürk ve Uygur Devletlerinin yazı dilleri dönemidir. Ancak, Köktürk Yazıtlarının ve çeşitli Uygurca metinlerin incelenmesinden elde edilen sonuçlara göre, Köktürk ve Uygur yazı dilleri daha oturmamış, ölçünlü (standart) bir yapıya ulaşamamıştır. Her iki dönemi temsil eden eserler arasında ses ve şekil bilgisi açısından birbirinden ayrı durumları ortaya koyan şekillenmeler görülmektedir. Bunun başlıca nedeni, Köktürk ve Uygur Devletleri'nin siyasi ve sosyal yapısını birbirinden farklı Türk etnik boy veya kavimlerinin oluşturmuş olması ve bu etnik gruplar arasında birtakım lehçe ayrılıklarının bulunmasıdır. Daha 1909 yılında W.Radloff'un işaret etmesi ile başlayan bu duruma, W. Bang ve A. Von Gabain 1929 yılında yayımladıkları TTI (s. 151-152; Erdal 2004a: 33)" de aşnukına ve amıtıkına sözleri dolayısıyla eski ñ ünsüzünün Oğuz Türkçesi ile yazılmış Mani metinlerinde n'ye dönüştüğüne dikkat çekmişlerdir. Ayrıca A. von Gabain, Hüentsang – Biographi'si (1938: 367-369) yayınında yer alan ñ > y değişimi dolayısıyla bu olay üzerinde önemle durmuştur. Daha sonra hazırladığı Alttürkische Grammatik "Eski Türkçenin Grameri" (1950 ve 3. baskı Otto Harrasowitz 1974: 3-8) adlı eserinde Eski Türkçede bir dil birliğinin bulunmadığına işaret ederek metinlerde yer alan ben > men, biñ > miñ, sub > suw vb. şekillere kony > koy, kony > kon "mal, mülk"örneklerindeki ny—n, y değişimleri ile daha başka bazı farklı değişimlere bakarak Eski Türkçenin hangi kavmî unsurlara ait olduğu bilinmeyen birtakım lehçe ayrılıklarına sahip olduğunu dile getirmişve bu lehçeleri yalnızca ñ lehçesi, n lehçesi ve y lehçesi olarak göstermiştir.(Korkmaz, 2010 :10)

Eski Türkçe dönemi Talat Tekin için sadece Göktürk ve Uygur Devletleri dönemi; yani 6. - 11. yüzyıllar arasındadır. Bu görüşe itiraz ederek Eski Türkçe dönemini 6. ve 13. yüzyıllar arasında gösteren araştırmacılar da vardır.

Andrea Rona - Tas, 1991 yılında çıkardığı "Türkolojiye Giriş" adlı eserinde Eski Türkçe dönemini iki ayırır:

- a. Erken Eski Türkçe Dönemi
- b. Geç Eski Türkçe Dönemi

Andrea Rona - Tas, erken Eski Türkçe dönemine Göktürkçe ve Uygurca'yı da dahil eder. Asıl tartışma konusu geç Eski Türkçe dönemidir. Andrea Rona - Tas geç Eski Türkçe dönemi diye adlandırdığı devri de üç kısımda inceler ve üçüncü kısım Karahanlı

Devleti'nin ilk dönemidir. Satuk Buğra Han, Karahanlı hakanı olarak İslamiyeti devletin dini olarak 10. yy. sonunda kabul etmiştir. Andrea Rona Tas bu gerçeği görmeye birlikte o dönemde Türklerin sadece bir kısmının İslamı bir din olarak kabul ettiklerini ama büyük bir kısmının hâlâ geleneklerine bağlı olduklarını ileri sürer. Dillerine de 13. yy'a kadar Arapça- Farsça etkisinin tam olarak görülmediğini bu bakımdan da dillerin bozulmadığını söyler. O halde, Andre Rona – Tas'a göre Karahanlı Devleti'nin ilk dönemleri de Eski Türkçe dönemine dahil edilmelidir. Andrea Rona Tas bu dönemin Moğol istilasını sona erdiğini söyler. Bilinen bir gerçektir ki, Türk dili Moğol istilasına kadar tek bir koldan ilerlerken Moğol istilasından sonra kollara ayrılmıştır.

Talat Tekin ise, öğrencisi Mehmet Ölmez ile birlikte hazırladığı “Türk Dillerine Giriş” adlı çalışmasında Eski Türkçe dönemini ana kol olarak iki dönemde değerlendirir: Göktürk Türkçesi (I. ve II. Doğu Köktürk Kağanlığı) ve Uygur Türkçesi (Uygur Devleti). Bunun yanında Eski Türkçe döneminin devam etmediğini onun iki ana kol dışında Uygur döneminde n ve y ağzına ayrılarak en az 4 koldan ilerlediğini söyler. (Berbercan, 2014: 768-770).

1.1.3. Orta Türkçe Dönemi (11.yy-16. yy)

M. Ergin, herhangi bir “Orta Türkçe” tanımı yapmaksızın, 12.-13. asırdan sonra, biri Kuzey-doğu Türkçesi, diğeri Batı Türkçesi olmak üzere iki Türk yazı dilinin meydana geldiğini, bunlardan Kuzey-doğu Türkçesinin önce 13. ve 14. yüzyıllarda Eski Türkçenin bir devamı olarak eski ve yeni arasında köprü vazifesi gören bir geçiş devresi hâlinde devam ettiğini, sonra 15. yüzyıldan itibaren Kuzey Türkçesi (Kıpçak Türkçesi) ve Doğu Türkçesi olarak iki yeni yazı diline ayrıldığını belirtmiştir (Ergin, 2002: 14-20).

Carl Brockelmann, “Orta Türkçe”yi (Mittelturkisch) “Karahanlı Türkçesi” anlamıyla kullanmıştır (Brockelmann, 1928)

T. Gülensoy, “Orta Asya Türk yazı dili”nin 11. ve 15. yüzyıllar arasında uzanan döneminin ilim dilindeki adının “Orta Türkçe” olduğunu belirtmiştir (Gülensoy, 2010: 205).

A. F. Karamanlıoğlu, Orta Türkçe olarak ilk İslamî Türkçe metinlerin yazılmasından yeni edebî Türk lehçelerinin teşekkülünün tamamlandığı devre kadar geçen zamanı, aşağı yukarı 11. ve 15. yüzyıllar arasındaki dönemi kabul etmektedir. Fakat Orta Türkçenin belli bir tarih sınırının olmadığını, bu dönemin Türklük bilimi içinde herkesçe kabul edilen, hudutları belli bir dönem olmadığını, kesinlik kazanmadığını ve

ayrıca dil tarihinde dönemler için kesin sınırların çizilemeyeceğini vurgulamıştır. Karamanlıoğlu'na göre, Türk dili tarihinde bir "Orta Türkçe" dönemi kabul eden bilim adamları genellikle bu dönemin sonu olarak 15. yüzyılı kabul etmişler; ancak başlangıcı noktasında farklı düşünmüşlerdir (Karamanlıoğlu, 1973 : 51-55).

Türklerin 10. yy'da İslâmiyet'i kabul ederek yeni bir muhite girmesiyle, Eski Türkçe döneminden itibaren süregelen yazı dili geleneği değişmemiş, aynen devam etmiştir. Ancak İslâmiyet'e girmeyele Eski Türkçe dönemi kapanmış ve yeni yazı dillerinin oluşum sürecindeki Orta Türkçe dönemi (11-16. yy.) başlamıştır. Bu dönemde Orta Asya steplerinden çıkan Türk toplulukları Avrasya ve ön Afrika coğrafyasına yayılmaya başlamışlardır. Ugorlar ve Kıpçaklar, Kıpçak bozkırlarına (Deşt-i Kıpçak) ve Mısır-Suriye bölgesine; diğer eski Türk toplulukları batıya, Avrasya derinliklerine; Uygurlar güneye, Şincan'a; Oğuzlar ise güneybatıya, İran, Anadolu ve Balkanlara yönelmişlerdir. Böylelikle Türk dilli topluluklar Avrasya ve Afrika coğrafyasında, çok sayıda siyasî oluşumun, devletin içinde, en eski dönemlerden itibaren tarihsel gelişmeleri belirleyici birer öğe olarak tarih sahnesinde yer almışlardır. Oldukça uzun bir süreci kapsayan Orta Türkçe dönemi içinde sınırları yer yer birbiri içine geçen çeşitli yazı dilleri oluşmaya başlamıştır. Bu dönem çeşitli Türk yazı dillerinin oluşma dönemidir. Bu dönemdeki yazı dillerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Karahanlı Türkçesi (11-13. yy);
2. Harezmi Türkçesi (14.yy),
3. Kıpçak Türkçesi (Altın Orda Kıpçak Türkçesi) (13-16. yy)
- Memlûk Kıpçak Türkçesi (14-16. yy)
- Ermeni Kıpçakçası (16-17. yy),
4. Eski Anadolu Türkçesi (13-15. yy),
5. Çağatay Türkçesi (15-19.yy) (Özyetgin,2006:7).

1.1.3.1. Doğu Türkçesi

Eski Türkçe döneminin devamı olarak şekillenerek İslamiyet etkisinde gelişen Türk edebiyatının birinci yazı dili olan “Karahanlı Türkçesi”, Orta Türkçenin doğu kanadının yani “Doğu Türkçesi”nin hazırlık devresini teşkil etmektedir. Bu devreyi sırayla, bünyesinde kısmî olarak Oğuz ve Kıpçak lehçe unsurları barındıran Harezmi Türkçesi ve akabinde gelişen Çağatay Türkçesi takip etmiş, 19. yüzyıldan itibaren Doğu Türkçesinin yerini Özbekçe ve Uygurca gibi yazı dili haline getirilmiş bugünkü çağdaş Türk lehçeleri almıştır.

1.1.3.1.1. Karahanlı Türkçesi (11-13. yy.)

Esas olarak Orta Türkçe, 11. yüzyılda İslamiyet etkisinde gelişen Türk dili ve edebiyatının birinci safhası olan Karahanlı Türkçesi ile gelişmeye başlamış, fakat Karahanlı Türkçesi, gerek dil özellikleri gerekse yazı ve imla geleneği bakımından Eski Türkçe döneminin bir uzantısı olarak devam etmiştir. Ancak 13. yüzyıldaki Moğol istilasından sonra, Türk dünyasındaki etnik, siyasî ve sosyal değişim ve gelişmelere paralel olarak başta “Harezmi” olmak üzere Altınorda’nın çeşitli merkezlerinde yeni kültür muhitleri oluşmuş, hatta Memlük sahasına kadar tesir etmek suretiyle büyük bir alanı kapsayan bu kültür muhitlerinde Türk dili, Eski Türkçenin ve onun uzantısı olan Karahanlı Türkçesinin dil özellikleri, yazı ve imla geleneği bazı noktalarda korunmakla birlikte, başta Kıpçak ve Oğuz lehçeleri olmak üzere, farklı ağız ve lehçelerin yazı diline girdiği, standart olmayan, diyalektolojik yapısı metinden metne değişen veya karışık ağız özellikleri gösteren yeni bir çehre ile şekillenerek kullanılmıştır (Hacıeminoğlu, 1997: 1-6; Eckmann, 2003,: 1-38; Köprülü, 2009: 306-338).

1.1.3.1.2. Harezmi Türkçesi (14. yy)

13. yüzyıldan 14. yüzyılın son çeyreğine, Timur’un hakimiyeti eline almasına kadar süren bu devreye, “Harezmi Türkçesi” devresi denmektedir. Bu devre 13. yüzyıldan sonra tam anlamıyla başlatılan Orta Türkçe döneminin “Doğu” kanadının ilk devresidir.

Türk yazı dili geleneği 11. yüzyılda, Orta Asya’da, yazı dili-edebî dil seviyesinde iki ayrı sahada kendine gelişme yolu çizmiştir. Bunlardan doğuda olanının merkezi Kaşgar iken, batıda yer alan sahanın merkezleri Harezmi ve Sirderya ırmağının güneyindeki Yedisu, Merv ve Buhara gibi şehirler olmuştur. Kaşgar bölgesinde gelişen Karahanlı Türk edebî dili, temelde eski Uygur Türkçesine bağlı idi ve Türklerin

İslâmiyete girmesiyle birlikte İslamî bir özellik de kazanmıştı. 12. yüzyıldan sonra Orta Asya'daki Türk edebî dilinin gelişme sahası Harezm bölgesi olmuş ve bu sahada gelenek olarak Karahanlı Türkçesine bağlı, bunun yanında Kıpçak-Oğuz unsurları yanında kendine has dil özellikleri olan ve geçiş Türkçesi özelliği taşıyan Harezm Türkçesi şekillenmiştir. Karahanlı Türkçesi ile Çağatay Türkçesi arasında bir geçiş Türkçesi olarak değerlendirilen ve Karahanlı Türkçesi temelinde, bölgedeki kuvvetli Oğuz ve Kıpçak dil unsurlarını da bünyesine alarak kendisine has bir gelişim yolu çizen Harezm Türkçesi, bir taraftan Karahanlı-Harezm doğrultusunda ilerlerken, etnik yapısındaki çeşitlilik ve dilin kuruluş ve gelişme şartlarındaki lehçe karışıklıkları yüzünden Harezm-Kıpçak ve Harezm-Oğuz doğrultusunda gelişmiştir. Uzunca bir dönem Harezmde Kıpçak ve Oğuz boyları bir arada yaşamış, bölgede gelişen yazı diline kendi dil özelliklerini vermişlerdir. Harezmde yazılmış eserlerin Karahanlı yazı dili geleneğine bağlı, Oğuz Türkmen özelliklerini taşıyan bir dille yazılmış olduğu görülür (Özyetgin, 2001: 31).

1.1.3.1.3. Çağatay Türkçesi (15-19.yy)

Orta Türkçe dönemindeki tarihî lehçelerden biri de Türk dilinin doğu kolunu oluşturan Çağatay Türkçesidir. Moğol “Çağatay” Hanlığı'nın mirası üzerinde kurularak 15. yüzyılda büyük bir devlete dönüşen Timurîlere bağlı kültür merkezlerinde, Harezm Türkçesinin devamı olarak şekillenen ve Harezm Türkçesine göre daha ölçünlü, standart dil özellikleri gösteren metinlerin ortaya çıktığı “Çağatay Türkçesi” devresi oluşmuştur. 14. yüzyılın sonlarından 15. yüzyılın ikinci yarısına kadar bir hazırlık devresi geçiren Çağatay Türkçesinin bu devresine “Erken Dönem Çağatayca ya da Klasik Öncesi Çağatayca” denir. Esasen Harezm Türkçesinin Çağatay Türkçesini hazırlayan bir devre olduğu (Eckmann, 2003, s. 2) ve “Erken Dönem Çağatay Türkçesi” metinlerinin Harezm Türkçesi metinlerinden dil özellikleri bakımından çok da ayrı tutulamayacağı düşünülürse Harezm Türkçesinin “Çağatay Öncesi Devre ya da İlk Çağatay Devri” olarak Çağatay Türkçesine bağlı sayılması pek tabii mümkündür.

1.1.3.2. Kuzey-Batı Türkçesi (Kıpçak Türkçesi)

Kıpçakların tarih sahnesine 9. - 11. yüzyıllar arasında çıktıkları bilinmektedir (Öner, 1998: 17). Coğrafi olarak kuzeyde, Türklerin yaşadığı bölgeler bir bütün olarak düşünüldüğünde bu bölgenin “Kuzey-Batı” kesiminde, Ural bölgesine kadar uzanan Avrasya bozkırlarında, Kafkaslardan Hazar denizinin ve Karadeniz'in kuzey ve batı

kesimlerine değin hakimiyet kuran Kıpçaklardan (Vural ve Toparlı, 2004: 1-2) kalma dil yadigârları veya çeşitli kaynaklarda geçmek suretiyle Kıpçak Türkçesini temsil eden dil örnekleri yok denecek kadar azdır. Ancak 13. yüzyılda Kıpçak-Kuman Türklerini Hıristiyanlaştırmaya çalışan misyonerlerce kaleme alınmış iki defterden mürekkep olan Codex Cumanicus, Eski Kıpçak Türkçesinin genel mahiyeti ve diyalektolojisi hakkında fikir veren en eski ve en önemli eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki bu eserin varlığı, Kıpçak Türkçesinin gelişiminin 13. yüzyıldan itibaren takip edilmesini sağlamaktadır. Bilinenler dahilinde olmak suretiyle Kuzey-Batı (Kıpçak) Türkçesinin tarihî gelişimi, genel hatlarıyla, üç kısımda ele alınabilir:

1. Eski Kıpçak Türkçesi (Codex Cumanicus'ta izlerini gördüğümüz ve tabîi olarak 13. yüzyıldan çok daha eskilere giden Kıpçak lehçesi),
2. Memlûk-Kıpçak Türkçesi (14-16.yy)
3. Ermeni Kıpçakçası (16-17.yy)

1.1.3.2.1. Eski Kıpçak Türkçesi

Eski Kıpçak Türkçesi, Orta Türkçe döneminde gelişme kaydeden ve Türk dilinin kuzey kolunu oluşturan tarihî bir lehçedir. Kıpçakların adı ilk kez Tobol ve İrtiş nehirleri boyunda hüküm süren Kimek Federasyonu içinde duyulmuştur. Hazar İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından ise Peçeneklerle birlikte Kıpçak boyları kuzeyde, Karadeniz'e değin görülmeye başlamıştır. Oğuz Destanı'nda ve gecere-i Terakime'de "Kıpçak" adıyla bilinen bu Türk kavmi, Ruslar tarafından Polovtsy, batılı kaynaklarda Kuman, Falon, Falben; Ermeni kaynaklarında Xartes, Macar kaynaklarında ise Kun adıyla anılmıştır (Demir ve Yılmaz, 2003: 73; Tellioglu, 2004: 118-119).

1.1.3.2.2. Memlûk Kıpçak Türkçesi (14. - 16. yy.)

Çeşitli siyasî ve sosyal sebeplerle ön Asya'ya, Mısır-Suriye bölgesine göç eden Kıpçak Türklerinin, yaklaşık 300 yüzyıl hâkimiyet süren Memlûk-Kıpçak devleti etrafında resmî yazı dili statüsündeki Memlûk Kıpçakçasını oluşturdukları görülür. Bugün tarihî Kıpçak Türkçesine ait en zengin dil malzemesini bu sahadan elde edebiliyoruz. Bu alanda Memlûk-Kıpçak Türkçesinde kaleme alınmış edebî eserler yanında, sözlük ve gramerler Türk dili tarihî için büyük bir öneme sahiptir. Bu yazı dilinin en önemli özelliği, Arap dilinde Türkçe için yazılmış çok önemli sözlük ve gramer kitaplarının olmasıdır. Memlûk-Kıpçak dönemi, hem tarihî Kıpçak hem de genel Türk

dili tarihi araştırmaları için son derece önemli kaynak eserlerin verildiği bir dönem olmuştur. Memlûk sahasında 15. yüzyıldan itibaren özellikle Anadolu sahasıyla siyasî ve kültürel bağların kuvvetlenmesi, Memlûk sahasındaki Osmanlı nüfuzunu artırmış ve sonuçta Mısır'ın Osmanlılar tarafından fethiyle Memlûk-Kıpçak Türkçesinin Anadolu (Oğuz) Türkçesi ile karşılıklı etkileşimi neticesinde, Osmanlıcalaştığı görölmüştür. Dolayısıyla bu yüzyıldan itibaren Kıpçakça özellikler azalmaya başlamıştır.

1.1.3.2.3. Ermeni Kıpçakçası (16-17. yy)

Tarihi Kıpçak Türkçesinin geç dönemdeki bir başka kolu da Türk soylu olmayan başka bir millete, Ermenilere aittir. Kafkaslardan Kırım'a ve Doğu Avrupa'ya geçen bazı Ermeni gruplar Kıpçakçayı kullanmaya başlamışlardır. Dönemin (15. - 17. yy.) bir tür karma dili olan Ermeni Kıpçakçası, Ermeni Alfabetesiyle yazıya geçirilmifitir.

Tarihî Kıpçak dil malzemesi arasında 16.-17. yy.'da Türkiye, Kırım, Moldovya, Romanya, Polonya ve Ukrayna'da Ermeni harfleriyle kaleme alınmış birçok Kıpçakça metin vardır. Sosyo-linguistik açıdan ilginç bir örnek olan bu Ermeniler, kendi dilleri olan Ermeniceyi bilmeyen, yazıda, ibadette, ticcarette ve diğer alanlarda Kıpçakçayı kullanan kişiler olmuşlardır. Burada Ermenilerle Kıpçakların ilişkilerinin tarihi 12.-14. yıllara kadar geriye gitmektedir. Ermeni Kıpçakçası 17. yüzyıldan itibaren Slav dilleri içinde eriyip gitmiş, ardında zengin bir Ermeni Kıpçakçası eser külliyatı bırakmıştır (Demir-Yılmaz 2003: 74-75).

1.1.3.3. Batı Türkçesi

Batı Türkçesi 11.yy ile 21.yy arasında Kuzey ve Güney Azerbaycan ,Kuzey Irak ve Kuzey Suriye, Anadolu , Kıbrıs , Ege adaları, Balkanlar ,Kırım Hanlığı ve Kuzey Afrika'da kullanılan dildir.

Önceleri konuşma dili olarak kullanılan Oğuz ağzı 13.yüzyılda Azerbaycan ve Anadolu'da yazı dili haline gelmiştir. Batı Türkçesi yazı dili 13.yüzyıldan 15.yüzyıl sonlarına dek Azerbaycan , Anadolu, Irak, Suriye ve Balkanlarda tek yazı dili olarak kullanıldı.

Selçuklulardan başlayarak bugüne kadar gelen ve devam etmekte olan bu yazı dili, Türklüğün en büyük ve en verimli yazı dili durumundadır. Batı Türkçesinin esasını Oğuz şivesi teşkil eder. Onun için bu yazı diline Oğuz Türkçesi de denilebilir. Oğuz şivesi Hazar Denizinden Balkanlara kadar uzanan sahaya yayılmış olan Türkçedir. Bu saha batı

Türklerinin yaşadığı sahadır. Onun için Oğuz yazı diline, Oğuz Türkçesine umumî olarak Batı Türkçesi adı da verilmektedir (Ercilasun, 2005: 434).

Orta Türkçe döneminin batı kolundaki Türk yazı dilinin öncülüğünü Oğuzlar yapmıştır. Batıya doğru Orta Asyanın içlerinden hareket eden bir başka büyük Türk boyu da Oğuzlar olmuştur. Horasan ve İran'dan batıya doğru uzanarak 13. yüzyılda Azerbaycan, Anadolu ve Irak bölgesinde Oğuz Türkçesi temelinde oluşturulan Eski Anadolu Türkçesi, Orta Türkçe dönemi içinde Batı Türk yazı dili alanının temsilcisi olmuştur.

Bugünkü Türkiye Türkçesinin yazılı tarihî gelişimini Anadolu'da 13. yüzyıldan itibaren başlatabiliriz. Eski Anadolu Türkçesi veya eski Oğuz Türkçesi olarak adlandırabileceğimiz bu tarihî devre 13 ve 15. yüzyıllar arasında Anadolu'da yerleşen Oğuz Türklerinin kendi lehçeleri temelinde kurdukları yazı dilidir. Tarihî Türk dilinin batı kolunu oluşturan bu sahada Oğuz Türkleri 11. yüzyıldan itibaren varlık göstermeye başlamış olmalarına rağmen 11.yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan Oğuz Türkçesinin gelişimi, yazı dili durumuyla ilgili bilgilerimiz, bu döneme ait fazla yazılı kaynak, edebi eser günümüze ulaşmadığı için yetersizdir. Ayrıca 11.-13 yüzyıl Oğuz Türkçesinin kendi özel lehçe yapısına dayalı tam bir biçimlenmeye giremediği için Karahanlı yazı dili geleneğinden büsbütün ayrılmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu devirden kaldığı düşünülen birkaç edebî eserde Karahanlı ve Oğuz yazı dili özellikleri karışık olarak bulunmakta ve eserlerin dili karma özellik göstermektedir. Genel çizgileriyle Selçuklu Devletinin yıkılışından Osmanlı Devletinin imparatorluk temelleri atışına kadar geçen dönemi kapsayan 13-15. yüzyıllardaki Oğuz Türkçesi temelinde Batı Türk yazı dili, Doğu Türk yazı dilinden ayrı müstakil bir gelişme seyri göstermiştir. Anadolu bölgesinin geçirdiği siyasi ve sosyal gelişmelere paralel olarak Eski Anadolu Türkçesi kendi içinde üç alt bölüme ayrılır.

1. Selçuklu Dönemi Türkçesi (11-13.yy)
2. Beylikler Dönemi Türkçesi (14.-15yy)
3. Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi (15.yy ortaları)

Osmanlı Devletinin, Fatih Sultan Mehmed'in 1453'te İstanbul'u fethiyle başlayan İmparatorluk çağına geçişle birlikte Türk yazı dili de farklı bir gelişme boyutuna girmiştir. Bu dönemde oluşmaya başlayan yazı dilinin Eski Anadolu Türkçesinden en önemli farkı, dildeki Arapça ve Farsça unsurların gerek söz varlığı, gerekse sentaktik yapılar bakımından son derece yoğun olarak sarılmış olmasıdır.

Devletin yükseliş döneminde Osmanlıca veya Osmanlı Türkçesi yerel bir konuşma dilinden, çeşitli ağızları konuşanlar arasında bir iletişim aracı olma durumuna gelişti. İmparatorluğun çok geniş alanları içinde milletler üstü geçerlilik kazandı ve bir prestij dili olarak Arapça ve Farsçadan da birçok unsuru alarak standart bir dil durumuna geldi. 20. yüzyıl başında ise yerine yeni bir yazı diline, Türkiye Türkçesine bıraktı. (Özyetgin 2001: 12-13).

1.1.4. Yeni Türkçe Dönemi (16. yy ve sonrası)

Modern Türk yazı dilleri döneminin bir önceki safhasını oluşturan Yeni Türkçe Dönemi 16. yüzyıldan itibaren Türk dili alanında mahallî dil özelliklerinin mevcut yazı diline girmeye başladığı dönemdir. Bir anlamda bu yeni dönem, Modern Türk yazı dillerinin şekillenmeden önceki hazırlık devresini oluşturmaktadır.

Tarih boyunca geniş bir siyasî coğrafya içinde yer alan Türklüğün, ayrı ayrı siyasî teşekküllerde bulunmakla birlikte, müşterek bir edebî dilde buluştuğunu ve 15. yüzyılın ilk yarısından itibaren İslâmî Türk muhitinde iki edebî dil/yazı dilinin mevcut olduğu bilinmektedir. Bu yazı dilleri Balkanları, Anadolu'yu ve Azerbaycan'ı içine alan ve Oğuz temelinde şekillenen Batı Türk yazı dili ile Uygur-Karluk ağızı temelinde şekillenen İdil-Ural ve Orta Asya sahasını içine alan Doğu Türk yazı dilidir. Her iki yazı dilinin sınırları çeşitli sosyal, siyasî ve coğrafi hareketlenmelerle birbirine yer yer geçmiş, aralarındaki organik bağı korumuş, ayrıca bulunduğu coğrafya içinde etnik unsurlarının da yazı diline dahil edilmesiyle yazı dili gelişim süreçleri tamamlanmıştır. Osmanlıcanın temsil ettiği hem Batı Türk yazı dili alanında hem de Çağataycanın temsil ettiği Doğu Türk yazı dili alanında Türkçenin yerel konuşma ağızlarının yazı dillerini etkilemesiyle, Genel Türk dillerinde yeni varyasyonlar oluşmaya başlamış, 20. yüzyıldaki Modern Türk yazı dillerinin temelleri bu dönemde atılmaya başlanmıştır (Özyetgin, 2006 :14).

1.1.5. Modern Türk Dili Dönemi (20.yy-)

20. yüzyılın başlarından itibaren ise Modern/Çağdaş Türkçe devri başlamaktadır. Bu devir Kuzeydoğu ve Batı Türkçelerinin kendi içerisindeki lehçeleşme temayülüne bağlı olarak ortaya çıkardıkları Çağatay, Kıpçak, Osmanlı ve Azerbaycan Türkçelerinin devamı niteliğinde olan yazı dilleri ile 20. yy.'da Sovyet Rusya'nın "böl-parçala-yönet" anlayışı içinde ağız veya konuşma dili özelliği taşıyan birçok Türk boyunun dillerini

yapay şekillerde yazı dili haline getirmesiyle oluşturulmuş olan yirmiden fazla yazı dilini kapsamaktadır (Ercilasun, 1997: 57; Yalçın, 2008: 662).

Modern Türk dili alanı Balkanlardan Büyük Okyanusa, Kuzey Buz Denizi'nden Tibet'e kadar uzanan çok geniş bir alandır. Türk dilinin tarihsel gelişim süreci içinde bir takım iç ve dış faktörlerle çeşitli kollara, diyalektlere ayrılmıştır. Bugün Türk lehçelerinin büyük bir kısmı devlet dili, yazı dili, edebî dil, resmî dil vb. gibi statülerde kullanılmaktadır:

Bugünkü modern Türk dili alanı coğrafi ve linguistik esaslarda 6 gruba ayrılır:

1. Güney-Batı Türk ~ Oğuz Türk Lehçeleri
2. Güney-Doğu ~ Uygur ~ Karluk Lehçeleri
3. Kuzey-Batı ~ Kıpçak Türk Lehçeleri
4. Kuzey-Doğu ~ Sibiry Türk Lehçeleri
5. Çuvaşça
6. Halaçça

Bu gruplardan sadece çalışma alanımızın belli bir kısmını oluşturan Güney-Batı Türk ~ Oğuz Türk Lehçeleri başlığı içerisindeki Azerbaycan Türkçesinin gelişimine, Türk lehçeleri içerisindeki yerine, tarihsel gelişimine, ağızlarına ve bu yazı dili sürecinde kullanılan alfabelere değinilecektir.

1.1.5.1. Güney-Batı Türk ~ Oğuz Türk Lehçeleri

Güneybatı Türkçesi, 11.yy'dan itibaren Harezmi ve Horasan üzerinden batıya göçerek Azerbaycan, Anadolu ve İpek bölgesine yerleşen ve çoğunluğunu Oğuz Türklerinin oluşturduğu yazı dilinin ortak adıdır. Güneybatı Türkçesi bu coğrafyaların dışında Kıbrıs, Ege adaları ve Balkanlarda ve 1960'lardan sonrada Batı Avrupa'da da kullanılmaya başlanmıştır. (Ercilasun, 2005:433)

Günümüzde Oğuz grubu Türk lehçeleri, Türkiye Türkçesi, Azerbaycan, Türkmen Türkçesi ve Gagavuz ve Türkçesi yazı dillerinden oluşmaktadır (Buran, Alkaya, 2010:38-39) Bu grupta yer alan ve çalışmanın asıl konu alanını oluşturan Azerbaycan Türkçesinin oluşumu ise şu şekilde izah edilebilir:

1.1.5.1.1. Azerbaycan Türkçesinin Gelişimi

“Azerbaycan Türkçesi, Güneybatı Oğuz lehçeleri grubunun batı kesiminin kendi içindeki dallanma ve ayrışımında doğu kolunu temsil eden bir lehçe ve bu lehçeyi oluşturan ağızlar topluluğudur” (Korkmaz, 2013: 178).

Azerbaycan Türkçesi Batı Türkçesinin doğu sahası içinde yer alan ağızlar topluluğu ve bu saha içinde gelişen yazı dili koludur. Batı Türkçesinin esasını Oğuzca teşkil eder. Türkçenin Oğuz şivesi ve bu şiveye dayanan yazı dili olarak 13. asırdan günümüze kadar kullanılagelen Batı Türkçesi içinde zamanla iki daire ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri Osmanlı Türkçesi, diğeri Azerbaycan Türkçesidir. Demek ki Azerbaycan Türkçesi doğu Oğuzcası, Osmanlı Türkçesi batı Oğuzcasıdır (Ergin, 1981 : VII) .

Batı Türkçesinin içinde saha bakımından zamanla iki daire meydana gelmiştir. Bunlardan biri Azerbaycan ve Doğu Anadolu sahasını içine alan doğu Oğuzcası, diğeri Osmanlı sahasını içine alan batı Oğuzcasıdır. Doğu ve batı Oğuzcaları arasında ilk asırlarda çok küçük saha farkları dışında bir ayrılık mevcut olmamış, bu saha farkları yavaş yavaş genişleyerek ancak 17. asırdan sonra doğu ve batı Oğuzca dairelerini meydana getirmiştir.

Bununla beraber arada yine iki yazı dili olacak kadar fark mevcut değildir ve her ikisi de aynı şiveye, yani Oğuz şivesine dayandıkları için Azerbaycan ve Osmanlı Türkçeleri ancak tek bir yazı dilinin kardeş iki dairesi sayılabilirler.

Esasen doğu ve batı Oğuzcası arasındaki farklar daha çok şivede yani konuşma dilinde kalmış, devamlı olarak Osmanlı kültür ve edebiyatının tesiri altında kalan Azerbaycan sahasında yazı dili, Osmanlı Türkçesinden konuşma dilindeki ile mukayese edilemeyecek kadar az bir ayrılık göstermiştir.

Azerbaycan ve Osmanlı Türkçeleri arasında, daha çok şivede kalan bu ayrılığın sebeplerini doğu Oğuzcasına Oğuz dışı Türk şivelerinin, bilhassa zaman zaman kuzeyden gelen Kıpçak unsurlarının yaptığı tesir ile İlhanlılardan kalan bazı Moğol izlerinde aramak gerekir. Bunlardan birincisi doğu Oğuzcasını batı Oğuzcasından bazı şekiller bakımından biraz farklı yapmış, ikincisi ise Azerbaycan Türkçesinde bazı Moğol asıllı kelimeler bırakmıştır.

1.1.5.1.2. Azerbaycan Türkçesinin Türk Lehçeleri İçerisindeki Yeri

Azerbaycan Türkçesi, Kaşgarlı Mahmut'tan itibaren birçok Türkolog tarafından farklı yöntemlerle sınıflandırılmış olan Türk lehçeleri içinde Güney – batı (Oğuz) grubu Türk lehçeleri içerisinde yer almaktadır (Arat 1953; Dilaçar; 1964: 40-60).

Azerbaycan Türkçesini **Radloff** ve **Nemeth** y- öbeğinin Karadeniz bölümünde, **Ligeti** Doğu Türkçesinin Oğuz öbeğinde, **Muharrem Ergin** Batı Türkçesinin doğu dairesinde saymışlardır. **R. R. Arat**, dağlı ve cenub grubu, **Doerfer** güneybatı veya Oğuz grubu ve **Talat Tekin** dağlı veya Oğuz grubunun Eal- alt grubu içerisinde değerlendirmiştir.

Radloff tasnifinde Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinin atası olan Osmanlı Türkçesini Güney Diyalektleri başlığıyla almıştır. Buna göre güney diyalektleri grubuna şunlar girer: 1. Türkmen, 2. Azerbaycan, 3. Kafkasya diyalektleri, 4. Anadolu diyalektleri (Hüdavendigâr diyalekti, Karaman diyalekti), 5. Kırım diyalekti (Karaim), 6. Osmanlı diyalekti.

Önemli tasniflerden biri de **Samoyloviç'e** aittir. Onun tasnifine göre ise Azerbaycan, Anadolu, İstanbul bölgeleri ol-grubu (Türkmen, Güney-Batı) olarak ayrılmıştır (Tekin 2005: 363). A.N Samoyloviç (ses esasından hareketle/z/ öbeğinin /y/ bölümünün olmak kısmında (azak ya da adak>ayak bolmak>olmak, kalgan>kalan, tag>dağ, taglık>dağlı değişikliklerinde görülen öbek)değerlendirmiştir.

- a) Batı Oğuzca (Türkiye Türkçesi)
- b) Merkezî Oğuzca (Azerbaycan Türkçesi)
- c) Güney Oğuzca (Kaşgayca ve bu dile yakın ağızlar)
- d) Kuzey Oğuzca (Türkmençe)
- e) Doğu Oğuzca (Horasan Türkçesi)

Ayrıca **A.N. Samoyloviç** ve **M. Rasanen'e** göre Azerbaycan Türkçesi, Selçuk Türkçesi, Türkiye Türkçesi, Rumeli Türkçesi, Tuna Türkçesi, Kırım Türkçesinin Oğuz kısmı Türkmençe ve Gagavuzca ile birlikte Türkçenin güneybatı kolunu oluşturur.

Öbeklendirmede ayrı ayrı ayrı ölçütler kullanılmıştır. Bunlara göre Azerbaycan Türkçesi;

- I. Boy esasına göre: Oğuz,
- II. Bölge esasına göre: Güneybatı

III. Ses esasına göre: ol- grubu içerisinde z (dokuz) , y<d (ayak<adak) , d<t (dag>tag), -<g (dağlı>taglı),g-(kalan)öbeği içinde değerlendirilmelidir (Buran, 2013: 57).

Kars, Muş kısmen Ağrı dolaylarında konuşulan Karakalpak ağzı; Azerbaycan Türkçesini, Türkiye Türkçesine, Türkmenistan'daki Göklen ağzı da Türkmen Türkçesine bağlar (Alışık, 2004 : 366).

1.1.5.1.3. Azerbaycan Türkçesinin Tarihi Gelişimi

Yukarıda da belirtildiği gibi Türkler 13. yüzyıla kadar tek bir yazı dili kullanmışlardır. 13. yüzyıldan itibaren ise Azerbaycan ve Anadolu'daki Türklerin sayısı giderek artmış. Harezmi'de ortaya çıkan yazı dili Türk kültür merkezini Selçuklu Türklerine yaklaştırmıştır. 13. yüzyılda başlayan Moğol baskısı neticesinde buradaki Türkler Anadolu'ya gelmişlerdir. Anadolu'ya gelen Türkler arasında edebî dili bilenler vardı; ama buraya daha önce yerleşmiş Oğuz Türkleri, edebî dilden uzak idiler. Dolayısıyla eser veren kişiler yeni bir edebî dil yaratırken Oğuz Türkçesi ile edebî dili kaynaştırdılar. Ayrıca Oğuzların zengin bir sözlü edebiyata sahip olması ve bu edebiyatın yazıya geçirilmesi ihtiyacı, Anadolu Selçuklularından sonra kurulan beyliklerin Türkçeyi teşvik etmeleri, Azerbaycan ve Anadolu'da Oğuzcaya dayalı yeni bir yazı dilinin oluşmasını sağlamıştır (Ercilasun, 1996: 39-45) .

İşte genel Türkçe içindeki yeri ve kendi içindeki gelişme seyri böyle olan Batı Türkçesinin içinde zamanla iki dil sahası belirli hale gelmiştir. Bunlar Osmanlı ve Azerbaycan sahalarıdır. Azerbaycan sahası dil coğrafyası bakımından Doğu Anadolu, Güney Kafkasya ve Kafkas Azerbaycanı, İran Azerbaycanı, Kerkük ve Irak-Suriye Türkleri bölgelerini içine alır. Osmanlı sahası ise; orta ve batı Anadolu, güney Kırım, Balkanlar, adalar ve Kıbrıs esas olmak üzere, Azerbaycan sahasının batısında kalan, Osmanlıların yayılmış olduğu ve Osmanlıca'nın kullanıldığı bütün bölgeleri içine alır.

Azerbaycan ve Osmanlı sahaları arasındaki farkların ilk belirtileri Eski Anadolu Türkçesi devresinde başlamış, Osmanlıca içinde farklılaşma gitgide belirli hale gelerek kesinlik kazanmış, nihayet bugünkü ayrılıklar meydana gelmiştir.

Demek ki, iki saha arasındaki en geniş farklar bugünkü ayrılıklardır. Bu ayrılıklar, eskiye gittikçe, hem konuşma dili ve yazı dili bakımından hem de miktar bakımından azalır.

Azerbaycan Türkçesi ağızları folklor değerleri bakımından Türkçenin belki de en zengin kültür malzemesini taşıyan bir daire teşkil eder. Bu arada Kerkük bölgesinin hoyratları, kuzey-doğu Anadolu ve güney Kafkasyanın halk hikayeleri, aşıkları ve halk musikisi çok dikkat çeken bir gelişme seviyesine ulaşmıştır.

Azerbaycan ve Osmanlı sahaları arasındaki temas ve birleşme noktaları Anadolu'dadır. Bu noktalar tabii, bir çizgi değil, iç içe geçmiş bir derinlik teşkil ederler. Azerbaycan Türkçesinin hususiyetleri ve tesiri Kars'tan başlayarak Samsun-Sivas-İskenderun çizgisine, bazen da orta Anadolu'nun içlerine kadar hissedilir. Fakat bu tesir doğudan batıya doğru gittikçe zayıflar. Anadolu'nun en koyu Azerbaycan Türkçesi bölgesi Kars vilayetidir.

Azerbaycan ve Osmanlı dairelerini meydana getiren, Azerbaycan Türkçesi ile Osmanlı Türkçesi arasındaki ayrılıkları doğuran sebeplere gelince, bunları şöyle toplamak mümkündür. Muharrem Ergin Azerbaycan Türkçesini doğu Oğuzcası, Osmanlı Türkçesini ise batı Oğuzcası şeklinde adlandırmış ve Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi kollarının oluşmasını beş sebebe bağlamıştır (Ergin 1981: 7-12).

1. Eski Anadolu Türkçesinin bir geçiş devresi olması nedeniyle hem Eski Türkçenin özellikleri devam etmiş hem de Oğuz Türkçesi özellikleri görülmeye başlanmıştır. Dildeki bu karışıklık Azerbaycan ve Osmanlı sahalarında farklı kullanımların tercih edilmesiyle bu iki alan ayrılmaya başlamıştır. Tercihler iki sahanın Eski Anadolu Türkçesindeki belirtileri istikametinde olmuş, karışık şekillerden bu devrede Azerbaycan sahasında çok kullanılanlar Azerbaycan Türkçesinin, Osmanlı sahasında çok kullanılanlar Osmanlı Türkçesinin kesin şekilleri olmuştur.

Eski Anadolu Türkçesi Azerbaycan Türkçesi ile Osmanlı Türkçesinin ana devresidir. İki kol bu devrede birleşmektedir.

2. Boy farklılıkları: Anadolu ve Azerbaycan'ın Türkleşmesinden sonra bu bölgelere farklı Oğuz boylarının yerleşmesi ve bu boyların ağızlarında da farklılıkların olması. Azerbaycan ve Osmanlı sahaları arasındaki ayrılıkların bir kısmı bu boylara dayanan ağız farklarından kaynaklanmaktadır.

3. Özellikle Azerbaycan Türkçesi üzerinde diğer Türk lehçelerinin etkisi. Batı Türkçesi dışında kalan diğer Türk şivelerinin tesirleridir. Bu tesir ilk temas bölgesi olarak tabii esas itibarıyla Azerbaycan Türkçesi üzerinde görülür. Azerbaycan Türkçesine sızmalar hem Doğu Türkçesinden, hem Kuzey Türkçesinden olmuştur. Bu da iki şekilde vuku bulmuştur. Azeri sahasına bir yandan Oğuz dışı bazı doğu ve kuzey Türk boyları

gelip yerleşmiş, öte yandan Azerbaycan Türkçesi temas ve yazı dili yolu ile Kuzey ve bilhassa Doğu Türkçesinden bazı unsurlar almıştır. Doğu Türkçesi ile edebi dil teması Osmanlı edebiyatında da olmuş, fakat bu umumiyetle bir edebiyatın öbür edebiyatı da takip etmesi ve bazı şairlerin tek tük Çağatayca şiirler yazması seviyesinde kalmıştır. Azerbaycan da ise yazarlar ve şairler, Osmanlıca ve Çağatayca arasındaki mevkileri dolayısıyla, uzun zaman iki yazı dilli olmuşlar; hem Batı Türkçesini, Azerbaycan Türkçesini; hem Çağataycayı kullanmışlardır.

4. Azerbaycan Türkçesinde İlhanlılar dolayısıyla, bazı Moğolca unsurların kalmış olması. Fakat bunlar fazla olmayıp lap, nöker gibi birkaç kelimeden ibarettir.

5. Her iki sahada görülen komşu dillerin etkileri. Osmanlı Türkçesine bazı Yunanca ve İtalyanca kelimeler, Tanzimat'tan sonra bilhassa son zamanlarda, batı dillerinden birçok kelime ve tabirler geçmiştir. Azerbaycan Türkçesine ise başlıca Farsçadan ve Rusçadan bir takım unsurlar geçmiştir. Rusçadan geçen unsurlar bir kısım Rusça kelimelerle, soyadlarında görülen Rusça eklerdir. Farsçadan geçen unsurlar olarak da bazı mahalli Farsça kelimelerin yanında bilhassa ses tonu ile soru şekli ve ki'li cümlelerin çokluğu dikkati çekmektedir.

Azerbaycan Türkçesi Eski Anadolu Türkçesinden ayrılmaya başladığı 13. yüzyıldan itibaren edebiyat ve yazı dili olarak gelişmeye başlamıştır. Huduyev (1992: 546) 13. yüzyıl öncesini üç aşamaya ayırarak değerlendirmiştir:

1. Başlangıcından milattan önceki ilk bin yıl ortalarına kadar görülen göçler ve diller arası ilişkiler sonucunda Türk ve Altay kökenli topluluklar arasında ilk etkileşimin olduğu dönem,

2. Milattan önceki bu dönemden itibaren miladın ilk yüzyıllarına kadar Azerbaycan halk dilinin ilk biçimlenme dönemi,

3. Tarihte Türklerin güçlenmesiyle Azerbaycan halk dilinin gelişimini sürdürdüğü miladın ilk yüzyıllarından 3. - 7. yüzyıllar arasındaki dönem.

Yazı dilinin şekillenmesinde rolü olduğu düşünülen bu üç dönem genel olarak Azerbaycan halk dilinin ilk teşekkül dönemi kabul edilir.

3. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan dönemde Kıpçak, 13. yüzyıldan sonraki dönemde ise artık Oğuz dil özellikleri etkisini göstermiştir. Edebî dilin oluşumu ve yaygınlaşması ise 13. - 17. yüzyıllar arası ve 17. yüzyıldan günümüze kadar olan dönem olarak ikiye ayrılır. 17. yüzyıldan sonra dil artık milli bir yazı dili olarak biçimlenmeye başlamıştır (Huduyev 1992: 547).

Azerbaycan Türkçesinin özellikleri 13. ve 14. yüzyıllarda doğmaya başlar. O dönemlerde Azerbaycan Türkçesi Anadolu Türkçesiyle iç içedir. 12. yüzyılda Ahmet Yesevi’de, 13. yüzyılda Assaluk’ta Oğuzca özellikler saptanır. Nevai’de ve Çağatay Türkçesinde Azerbaycan Türkçesinin izleri görülür. Bu yüzyıllarda Azerbaycan - Anadolu Türkçesi ayrımı bulunmaz. Sultan Veled’de, Yunus’ta (14. yy.) Azerbaycan Türkçesinin özellikleri vardır. 15.yüzyıldan kalan Dede Korkut, Kadı Burhaneddin Divanı, Hasanoğlu’nun şiirleri, Ahmet Harami Destanı, Hatai, Nesimi ve Fuzuli’nin eserleri hem Anadolu hem de Azerbaycan sahasının ortak ürünleridir. Fuzuli ve Habibi’den sonra Azerbaycan Türkçesinin dil özellikleri giderek yoğunlaşır (Bozkurt , 2005 : 420-422).

1.1.5.1.4. Azerbaycan Ağızları

Azerbaycanın ortak edebi dili denilen dil, başlıca Şuşa, Gence, Kazah ve Şamahı ağızlarına dayanan ortalama bir dildir (Dilaçar 1964: 116). Azerbaycan Türkçesi ağızlarının kaynaklarda farklı biçimlerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Öncelikle Güney Azerbaycan Türkçesi ve Kuzey Azerbaycan Türkçesi olarak iki ana ağız bölgesine ayrılır. Bu iki bölge de kendi içinde farklı ağızları içerir. Ancak bu şekilde iki ana gruba ayrılmadan genel olarak da sınıflandırılmaktadır:

1. Doğu kolu: Kuba, Bakü ağızları
  2. Batı kolu: Kazak, Gence, Karabağ ağızları
  3. Kuzey kolu: Nuha ağzı.
  4. Güney kolu: Nahçıvan, Orduba, Tebriz ağızları (Kaydarov-Orazov 1999: 152)
- Dilaçar Kuzey ve Güney olarak ikiye ayırmış ve Kuzey Azerbaycan Ağızlarını

kendi içinde beş gruba ayırmıştır (Dilaçar 1964: 114):

1. Doğu-Kuzeydoğu Grubu: Kuba, Derbent, Bakü, Şamaha, Salyan, Lenkeran.
2. Batı-Kuzeybatı Grubu: Kazah, Borçalı, Ayrım.
3. Kuzey Grubu: Nuha, Zakatala, Kutkaşen.
4. Güney Grubu: Erevan, Nahçıvan, Ordubad.
5. Merkez Grubu: Kirovabad (Gence), Karabağ (Şuşa).

Güney Azerbaycan Türkçesi ise Kuzey İran olarak bilinen bölgede Eynallu ve Kaşkay ağızları dışındaki ağızları içermektedir. Bu bölgenin ağızları da şunlardır:

1. Merkezde: Tebriz, Marağa, Türkmençay
2. Doğuda: Erdebil (Sevelan), Halhal

3. Batıda: Rızaiye (Rumiye), Şahpur
4. Kuzeyde: Berend, Eher
5. Kuzeybatıda: Hoy, Maku
6. Kuzeydoğuda: Bekrabad, Bacervan
7. Güneyde: Saymkale, Sakız
8. Güneydoğuda: Zencan (Hamse)
9. Güneybatıda: Soğukbulak, Serdest (Dilaçar 1964: 115)

Kuzey Azerbaycan Türkçesinin oldukça gelişmiş olmasına rağmen Farsçanın etkisi altında bulunan Güney Azerbaycan Türkçesinin resmî dil olarak kullanılmamasından dolayı gelişmesi mümkün olamamıştır. Kuzey Azerbaycan Türkçesi ise edebiyat ve bilim dili olarak kullanılmaktadır.

Azerbaycan ağızları üzerine birçok çalışma yapılmıştır. M. Şireliyev, M. İslamov, S. Behbubov, B. M. Tağıyev, M. Hasanov, K. T. Ramazanov vb. Türkologların çalışmaları, daha önce yapılmış tez ve araştırmalar sonucunda elde edilen Azerbaycan ağızlarıyla ilgili veriler bir araya toplanarak “Azerbaycan Dialektoloji Lüğeti” (I 1999; II 2003) adıyla Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanmıştır.

1.1.5.1.5. Azerbaycanda Kullanılan Alfabeler

Azerbaycan tarihinde Arap, Latin ve Kiril olmak üzere üç alfabe kullanılmıştır. Azerbaycanın 19. yüzyılda Rus egemenliğine girmesine kadar Osmanlı Türkçesinde olduğu gibi Arap alfabesi kullanıldığı görülür.

Azerbaycan’da 1918 yılından sonra Latin alfabesine geçme konusunda tartışmalar yapılmaya başlanmıştır. 22 Temmuz 1922 yılında Azerbaycan MİK, Arap alfabesi yerine Latin alfabesinin kullanılmasını kararlaştırmış.

1922-1929 yılları arasında iki alfabe yan yana kullanılmıştır. 1939 yılından itibaren Azerbaycanda ve diğer Türk topluluklarında Sovyetler Birliğinin isteği ile Kiril alfabesine geçilmiştir. Sovyetler birliğinin dağılmasına kadar da bu alfabe kullanılmıştır. 1992 yılından itibaren ise Latin alfabesi kullanılmaya başlanmış ve bu alfabe 2001’de resmen onaylanmıştır (User, 2006 : 238).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALINTI SÖZCÜK NEDİR?

Dil toplumun hayat çizgisinde vazgeçilmez bir varlık, canlı bir unsur olduğu için zamanla değişir, gelişir, olgunlaşır veya eski canlılığını yitirerek kısırlaşır. Bu tür kelimelerin bir süre sonra yeniden kullanılmaya başlandığı da olur. Bütün bu değişmeler bir dilin tarihsel değişimi, gelişimi ve evrelerinin sağlıklı tespiti bakımından önemli ölçütlerdir.

Ödünçleme, yani yabancı bir dilden gereksinim ya da prestij nedeni ile dilin bünyesinde olmayan sözcük almak, doğal bir süreçtir ve her dilde alıntı sözcüklere rastlanılabilir.

Alıntı çalışmaları, dilbilim çalışmaları içinde önemli bir yer tutmaktadır. Dillerarası etkileşim, söz varlığı, söz dizimi ve biçim bilgisi alanlarında olabilmektedir. Dilin etkilenim süreci içinde en fazla pay söz varlığına düşmektedir (İmer, 2001: 166).

Dildeki değişme ve gelişmeler genellikle kelimelerde görülür. Kelimelerin anlam değiştirmesi veya yerini başka kelimelere bırakarak kullanımdan düşmesi dilin tarihi seyri bakımından doğaldır.

Her toplum ve millet dünyanın kendisine yakın veya uzak toplumları ile ilişkiler içindedir. Bu ilişkiler siyasi, diplomatik, ticari, ekonomik vb. çeşitli kültürel nitelikler taşıdığı gibi din ve medeniyet alanı değiştirme şeklinde de olabilir; esas itibarıyla da dille gerçekleştirilir.

Dilin söz hazinesi toplumun genel ihtiyaçlarını belirleyen kavramlarla oluşmaktadır. Bu nedenle yeni ihtiyaçlar yeni kavramları, yeni kavramlar da yeni kelimeleri doğurmuştur.

Burada asıl önemli olan toplumun yeni doğan ve diğer dillerden gelen kelimeleri nasıl algıladığı ve bu kelimeler karşısındaki tavrıdır. Elbette küreselleşen dünyada başka kültürlerle ilişkiye geçmesi, dillerin birbirlerinden etkilenmesi ve kelime alış verişinde bulunması tabiidir.

2.1. Alıntı Sözcük Çeşitleri

Farklı sosyal yapıların da, birbirlerine öğretebilecek bir şeyleri mutlaka vardır. Dolayısıyla, her kişi ve topluluk, kendisinden farklı tarihi ve coğrafi ortamlarda yaşayan, farklı bilgilenme yollarından geçmiş bir başka kişi ve topluluktan, akraba veya komşu kavimlerden bir şeyler öğrenir ve dolayısıyla bu öğrendiklerinin adlarını kendi diline taşır, onların dillerinden alıntılar yapar.

Toplumların tarihi incelendiğinde alıntı kelimelerin ya bilgi alıntıları ya da özentî alıntılar sonucu dile alındığı görülür.

1. Bilgi alıntıları: Temelinde öğrenmenin yer aldığı alıntılardır. Bilgi alıntıları, yani kültürle ilgili alıntı kelimeler, bize, bir milletin değerine neler öğrettiğini gösterir. Kelime almanın, büyük oranda, daha yüksek seviyeli dilden daha aşağı seviyeli dile doğru olduğunu gösterir.

Bilgilenmenin bir sonucu olan bu alıntılar yanında, kişi ve toplulukların, başka kişi ve topluluklardan, bilgilenme ve öğrenme olmaksızın da alıntılar yaptıkları görürüz.

2. Özentî alıntılar: Birden çok kavramın aynı siyasî ve coğrafi birlik içinde yaşanılan yer ve zamanlarda gördüğümüz, işgal edilen veya yönetilenin temsil ettiği alt katman dili ile işgal edenin veya yönetenin temsil ettiği üst katman dili arasındaki alıntılarda ise genellikle, bilgi ve öğrenme değil; siyasî ve iktisadî üstünlük, yönetici-yönetilen ilişkisi, özentî ve modalaşma gibi dil dışı konular gündemdedir. Alt katman dili, üst katman diline ancak bilgi alıntıları verebilirken, üst katman dili, alt katman diline hem bilgi hem özentî alıntıları sokar.

Özentî alıntılar, alıcı dilin kullanıcısı sosyal birim ve kişilerin psikolojik ihtiyaçlarından kaynaklanmakta, onların daha bilgili görünmek, herhangi bir sosyal gruba mensup görünmek, ilgi çekmek, hiç değilse dilde farklılaşarak varoluşunu gerçekleştirmek, vb. gibi ihtiyaçlarını, beklentilerini ve açıklıklarını gidermektedir (Karaağaç, 1997: 499)

. Ar. şems "güneş" > T. şems "güneş"; Ar. kamer "ay" > T. kamer "ay" gibi alıntılar, Türkçeye yeni bir bilgi getirmeyen özentî alıntıları olarak, Arap ve Fars dünyasının Türklerce özenilecek bir yanı kalmayınca, son yüzyıl içinde söz dünyamızdan çekip gitmişlerdir; fakat Ar. şemsiye "güneşlik" > T. şemsiye "şemsiye"; Ar. kameriyye "kameriye" > T. kameriye "kameriye" gibi alıntılar, Türkçeye yeni bilgiler getiren bilgi

alıntıları olarak, Türkçenin söz varlığının birer üyesi haline gelmişlerdir (Karaağaç , 1997 : 500).

Tarih içerisinde geniş bir coğrafyada yaşamış ve yüzlerce devlet kurmuş olan Türklerin dilinde özenti alıntılarının hemen hemen tek kaynağı din ve edebiyat olmuştur.

Türkler Orta Asya'dan çıkarak Anadolu'ya gelinceye kadarki süreçte önce Budizm ve Maniheizm daha sonra İslamla temasta bulunmuş, bu dinler ve buna bağlı medeniyeti benimsemişlerdir. Zamanla Budizm ve Maniheizmin önemini yitirmesi ve İslamiyetin kabul edilmesiyle bu dilden alınan bilgi ve özenti alıntılarını Türkçemizden çekip gitmiştir.

“Alıntılarının kaynağı da iki türdür: Alıntılarını, kişii, sosyal grup ve şivelerden yapılan iç alıntılar ve komşu kavimlerin dillerinden yapılan dış alıntılar olarak ikiye ayrılır ”(Karaağaç, 1997 :501).

Dış alıntılar ise, bir dilin ses ve yapı düzeninin çatlayıp kırılmasına, anlam örgüsünün dağılmasına yol açar, Dış alıntılarının, bilhassa özenti alıntılarının fazlalığı, melez dilleri ortaya çıkarmıştır, Bu şartlardaki dil ilişkileri, ses ve anlam yapısı farklı dillere, birbirlerinden yeni şekiller taşımış, farklı yapıdaki dilleri birbirine yaklaştırmıştır.

1. Ödünç kelime; Kişii, sosyal grup ve meslek dilleri arasında veya aynı dil ailesi içinde görülen alıntı türüdür. Bunlar iç alıntılardır. Bir dilin kelimesinin, ses ve anlamca hiç değiştirilmeden başka bir dile aktarılması şeklinde yapılan alıntıdır; bunun yapılabilmesi için de bu diller arasında ses yapısı ve anlam örgüsü açısından bir yakınlığın bulunması gerekir. Aralarında akrabalığın bulunduğu diller arasındaki alıntılar, genellikle bu yapıdadır.

T. sez-: "sezmek, hissetmek; anlamak" (EDPT) - Moğ. sere-Iseri-: "sezmek; anlamak, ayılmak, kendine gelmek, güvenmek"

2. Melez kelime: En yaygın alıntı biçimidir ve daha çok ses yapısı ve anlam örgüsü farklı olan diller arasında görülür. Fars. narduban: "iskele, merdiven, basamak" (Steingass» T. merdiven: "merdiven, baskak, baskıç" (TS, EDPT).

3. Anlam aktarması: Bir kelimenin anlamının morphem morphem alıcı dile aktararak, verici dilin anlam örgüsünün özelliğini taşıyan; fakat alıcı dilin ses ve yapılarıyla karşılanan alıntılardır. Bu tür alıntılarda, kelimenin ses ve şekil yapısı alıcı

dilden, anlamı ise verici dilin anlam örgüsünden kopyalanır. Verici dilden böyle bire bir yapılan tercüme, alıntılardaki yerlileştirmenin en uç noktasını oluşturur. Örn: İng. snowman: "kar adam" > T. kar adamı; Alm. Eisberg: "buz dağ" > T. buz dağı; (Karaağaç, 1997: 503).

Bazen verici dilin aynı kelimesi, alıcı dilin değişik yer ve zamanlarında, değişik kişi ve sosyal gruplarca birkaç defa alınabildiği gibi, aynı kelime birkaç dile verilebilir ki bu tür alıntılara tekrarlı alıntı adı verilir.

Bazen de verici dil, bir başka dile verdiği bir kelimeyi, o dilde kazandığı ses ve anlam yapısıyla tekrar geri alabilir ki bu tür alıntılara da geri dönen alıntı denir. Bu tür alıntılar, Çince, Farsça ve Rusça gibi eski komşuları ile Türkçe arasında oldukça boldur (Karaağaç, 1997: 508).

Cilov,lap,maral,nemer,nöker,köndelen gibi sözcüklerin bir kısmı aslen Türkçedir. Türkçeden Moğolcaya geçmiş ses değişikliğine uğradıktan sonra bu biçimleriyle yeniden geri ödünçleme(reborrowing) yolu ile Moğolcadan alınmıştır.

Car <Mo. car <Tü. yar

Ceyran<Mo. cegeren <Tü. yegeren

Ulus<Mo. ulus< Tü.ulus (Alışık , 2004 : 386)

2.2. Alıntı Sözcüklerin Dile Giriş Yolları

Alıntı kelimeler, bir dile sözlü ve yazılı yollardan girerler. şifahi yolla giren alıntı sözcükler (kulak alıntısı) o dilin ses yapısına uydurulmaya çalışılmaktadır. Hatta halk etimolojisi yoluyla semantik olarak dile mal edilmeye çalışılırlar. Yazı yoluyla dile giren yabancı kelimelerin (göz alıntısı) fonetik olarak kendilerini diğer yola nazaran daha fazla korudukları görölmektedir. Alıntı kelimeler, alınma biçimleri, alınma gereksinmeleri gibi birçok ölçüt karşısında, ele alınıp incelenebilir. (Karaağaç, 2002 :97-109)

Bir dile giren yabancı öğelerin sebeplerini ve etkilerini Prof. Dr. Ahmet Buran hocamız genel olarak “Yabancı Diller Karşısında Türkçe” Buran (2008: 165) adlı makalesinde şu şekilde sıralamıştır.

2.2.1. Sosyal Hayattaki Köklü Değişiklikler

Uzun yıllar göçebe bir yaşam sürmüş olan Türk milleti Uygurlarla birlikte yerleşik hayata geçmeye başlamıştır. Bu durumla beraber başlayan din ve medeniyet alanındaki değişiklikler sosyal yapıyı farklılaştırmış ve dile yeni sözcüklerin girmesine sebep olmuştur. Türklerin hareketli yaşamı bununla sınırlı kalmamış Anadolu'nun fethiyle başka toplumlarla karşılaşmalar da artınca dil içinde alıntı kelimelerin oranı artmaya başlamıştır. Anadolu'nun fethiyle başka toplumlarla da etkileşim arttıkça dil içinde alıntı kelimelerin oranı gittikçe artmaya başlamıştır.

2.2.2. Din ve Medeniyet Dairesi Değişiklikleri

Belirli bir zamanda yoğun temas içerisinde bulunan toplumların dilleri arasındaki etkileşimler göç, savaş, din değiştirme, saygınlık, duygusal yakınlık kurma çabaları vb. gibi birbirinden oldukça farklı nedenler sonucunda azalabilir, hatta var olan etkileşimler tamamen ortadan kalkabilir. Bu duruma örnek olarak, Orhon ve Uygur Türkçesi dönemlerinde Türkçenin Çince, Soğdca ve Sanskritçe ile olan etkileşimlerinin İslamiyet'in kabulünün ardından nispeten azalması ve yerini Arapça ile Farsçaya bırakması verilebilir. Daha sonraki yüzyıllarda, Osmanlı İmparatorluğu döneminde, başta Venedikliler olmak üzere çeşitli halklarla başlayan ticari, siyasi ve kültürel yakınlaşmalar da, aynı şekilde Türkçenin İtalyanca, Rumca gibi dillerle etkileşim sürecine girmesi sonucunu doğurmuştur.

Türkçenin diğer dillerle olan etkileşimleri sonraki dönemlerde de öncelikle Fransızca ve Almanca ile devam etmiştir. Bu etkileşimler, günümüzde ise İngilizce ile devam etmektedir.

Günümüzde ulaşım ve iletişim olanaklarının artmasıyla birlikte ülkeler arasındaki sınırların bir bakıma ortadan kalkması, diller arası etkileşimin seyrini de değiştirmiştir. Özellikle kitle iletişim araçlarının bu konudaki rolü son derece önemlidir.

2.2.3. Tercüme Faaliyetleri

Toplumda yaşanan gelişmelerle dile girmesi muhtemel olan sözcükler kendi diline kabul ederken toplumlar kelimeleri her zaman olduğu gibi almamıştır. Uygurlar döneminde benimsenen Maniheizm ve Budizm’le ilgili dini kaynakların Türkçeye tercüme edilmesiyle birlikte tercüme faaliyetleri başlamıştır. İslamiyet’in kabulüyle dini kaynakları tercüme çalışmalarında Arapça ve Farsça sözcüklerin oranı dilimizde artmıştır. Son zamanlarda akademik anlamda Batı’dan yapılan çeviri bilimsel kaynakların artması ve teknolojinin baş döndürücü hızı dilimize giren yabancı sözcüklere müdahale etmeyi imkânsız kılmıştır.

2.2.4. Alfabe Değişiklikleri

Türkler tarih boyunca yaklaşık 17 alfabe kullanmışlardır. Bu durum benimsenen alfabelerdeki bazı seslerin dilimize geçmesine aynı zamanda alfabesini kullandığımız milletin kullandığı sözcüklerin dilimizde varlık göstermesine sebep olmuştur.

Her dilde olduğu gibi Türkçede de kullanılan alfabe, alıntı kelimenin imlâsında belirleyici olmuştur. Yerli bir alfabe olan Köktürk alfabesinin kullanımında alıntı kelimeler Türkçeleştirilip ses imlâsına tabi tutulmuştur. Soğdlardan devşirilen Uygur alfabesinde de Çince ve Eski Hintçeden gelen kelimeler de hemen ses imlâsına uygun yazılmıştır. Karahanlı devresinde Türkçeye girmiş Arapça ve Farsça kelimelerin imlâsı, Arap alfabesine geçmiş olan Türkler tarafından ses bakımından Türkçeleştirilmesi, din faktörünün güçlü tesirinden dolayı mümkün olamamıştır. Bin yıl civarında bir süre tutan Arap alfabesi kullanımı devresinde Arapça ve Farsça kelimeler Türkçede asıl imlâlarıyla kullanılmış, Türkçeleştirme çabaları sadece ağızlarda gerçekleşebilmiştir.

Yirminci asrın başlarında Batı kültür ve medeniyetiyle kurulan sıkı münasebetler neticesinde Latin esaslı alfabe benimsenmiştir. Bu süreçte de başta Fransızca, Almanca ve İngilizce olmak üzere, Latin esaslı alfabe kullanan dillerden kelime almanın önüne geçilememiş; daha da ötesi bu kelimeler ve özellikle yabancı özel adlar -önceden alınıp Türkçe ses imlâsına uydurulmuş yabancı özel adlar dışında- asıl imlâlarını muhafaza ederek Türkçede yer edinmiş ve yaygın biçimde kullanılmaktadır.

Rus işgali sonrası Azerbaycan Türkçesinde ve Batıya yönelik sonrası Türkiye Türkçesinde yabancı özel adların imlâsı konusunda benzer ve farklı tutumlar görülür. Türkiye Türkçesinde özellikle Batı kaynaklı kelimelerin çoğunun imlâsında göz için imlâ

ve Azerbaycan Türkçesinde yaygın biçimde kulak için imlâ tercihi yapılmıştır (Almemmedova, 2013 : 365).

2.2.5. Geri Kalmışlık

Bilim, sanat ve teknoloji alanında ileri olan toplumlar geri kalmış ülkelerin dillerini de etkilemektedir. Geri kalmış toplumların dillerindeki yabancı sözcük sayısı da fazla olacaktır. Çünkü diller arasındaki ilişkide alıntının yönü genellikle üst kültürden alt kültüre, yönetenden yönetilene, üretenden tüketene doğrudur. Üretici toplum olmadıkça gelişmiş ülkelerin dillerinden gelen yabancı sözcüklere dilimiz açık olacaktır. Türkçe de bu açıllardan geçmiş yıllardan beri bu tür alıntılar yapmaktadır (Buran, 2008 : 271).

2.2.6. Dil Bilinci Eksikliği

Günümüzde, Batı uygarlığının çeşitli ulusal kültürlere ve yerel nitelikteki milli ve manevi değerlere küresel-kültürel ölçekteki yozlaştırıcı etkisi gittikçe yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda dil bilinci eksikliğini gidermek için en temelde anne ve babalara görev düşmektedir.

Anne, baba açısından, çocuğun kavramaya başladığı dili doğru şekillendirmek en başta gelen görevleri arasındadır. Anne, baba ve toplumdaki eğitimciler olarak milli dil bilincini küçük yaşlarda çocuklarımıza aşılmalı, dil konusunda hassasiyetli nesiller yetiştirmeliyiz.

2.2.7. Yabancı Dille Eğitim

Yabancı dille eğitim, dilin, dolayısıyla kültürün yozlaşmasında önemli rol oynar. Bir milletin var oluş sebebi olan kültür birliğinin zedelenmesi için ilk önce dili yozlaştırılmalıdır.

Bunun tarihte pek çok örneği vardır.

Uluslar arasında ilişkiler başlayınca ortak bir iletişim diline gerek duyulmuş, böylece yabancı dil öğrenimi başlamıştır. Eğitim ve öğretimin niteliğini yalnızca yönetimin ihtiyaçlarının belirlediği dönemlerde, bu öğrenim dar kapsamlı tutulmuş, ama yabancı bir dille eğitim öğretim zamanla kurumsallaşmıştır.

Günümüzde yabancı dilin önemi her alanda kendini göstermeye başlamış, tüm iş sahalarında adeta vazgeçilmez unsur olmuştur. Durumun böyle olması insanları dil eğitimine yönlendirmeye başlamıştır. Bunun yanında yabancı dilde öğretim yapan

okulların çoğalması İngilizce öğrenimine ilgiyi daha da artırmış yabancı dillerle haşır neşir olan insanlar o dillerden farklı sözcükleri dilimize taşımışlardır. Entelektüelliğin bir göstergesi de olan yabancı dil, moda ve özentî alıntılarının dilimize girişini hızlandırmaktadır. Bu da büyük bir tehlike oluşturan ve anadili bilincine çok fazla zarar veren bir durumdur.

Gerçektende günlük konuştuğumuz dile baktığımızda görüyoruz ki, farkında olmadan dilimize ait olmayan kelimeler kullanılmaktadır. Kullanırken bunların bazılarını değiştiriyoruz, bazılarını ise değiştirme-uyarlama gereği bile duymadan olduğu gibi kullanıyoruz. Bu durum sonucunda da anadilimizin yapısı bozulmakta ve dilimiz gitgide orijinalliğini kaybetmektedir.

2.2.8. Çok Coğrafya Değiştirmek

Türkler, Orta Asya'dan çıkarak Anadolu'ya gelinceye kadarki uzun yürüyüşte İslamla temasta bulunmuş, bu dini ve buna bağlı medeniyeti benimsemişlerdir. O zamana kadar daha çok büyük Avrasya coğrafyasının Türkistan, Sibirya, Altaylar, Çin ve Hint topraklarında ve sınırlarında yaşamış ve kültürel alışverişlerle uğraşmış Türkler, bu zamandan itibaren Fars ve Arap dilleri ile de edebî ve kültürel ilişkiler kurarak Arap alfabesini kullanmışlardır. Böylece, yeni bir Türk uygarlığı ve Türk-İslam medeniyeti dönemi veya sentezi, XII-XIII yüzyıllarda artık ana çizgileriyle ortaya çıkmıştır. Türkçe, zamanında bir yandan Arapça ve Farsçadan çeşitli dil-kullanım unsurları alırken, öte yandan İtalyanca, Fransızca, Almanca ve İngilizceden de kelimeler almayı devam ettirmiştir. Akabinde, dil alakaları sisteminde yan katman olarak nitelendirilen dil-kullanım alışverişinde önce Fransızca, sonraları ise İngilizceyle daha yakın bir dil dışı ve dil içi teması kurulmuştur. İtalyancayla Türkçe arasındaki kelime alışverişinin temelinde ticaret ilişkileri yer almıştır.

Türklerin Anadolu topraklarını fethettiği zamanlarda Akdeniz, Orta Doğu ve Bizans ticareti, Venedik ve Cenevizlilerin elindeydi. Bundan dolayı, Türklerle İtalyanlar arasında önce ticaret sonraysa siyaset ve kültürel alanlarında ilişkiler gerçekleşmiştir. İtalyancadan Türkçeye çok sayıda kelime ve terim, söz konusu ilişkilerin sonucunda geçmiştir. Bunların arasında banka, banyo, baston, bira, çimento, fabrika, gazete, karyola, limonata, lira, kasa, komposto, lokanta, moda, nota, pantolon, pasta, propaganda, salata, soda, tempo, vazo, villa vb. kelimeler bulunmaktadır (Kundakçı, 1978 : 135-153).

2.3. Alıntı Sözcüklerin Bir Dile Etkileri

Birbirinden farklı diller konuşan bireylerin bir araya gelmesi ya da ilgili toplulukların karşılaşması, doğal olarak, dil etkileşimlerine neden olur.

Ahmet Buran (2008: 167-169) bir makalesinde çağdaş toplumların dillerinde bir kısım yabancı sözcüklerin bulunmasının kaçınılmaz olduğunu; ancak bazı unsurlar bazı hallerde asıl dilin varlığını tehdit edecek bir hal kazanabileceğini ancak o zaman alıcı dil için yabancı sözcüklerin bir tehlike oluşturacağını belirtmiştir.

2.3.1. Sayısal Çoğunluk

Alıcı dile kabul edilen sözcüklerin sayısı o dilin kendi sözcüklerinden fazla ya da gittikçe artmakta ise alıntı yapan dil tehlike altına girmiştir. Alıntılamanın belli bir oranda olması ve verici dilden sözcüğü aynen alıntılama yapmaktansa türetme faaliyetlerinin en iyi şekilde ayarlanması gerekmektedir. Bu durumun önüne geçilmemesi durumunda alıcı dil yok olma tehlikesiyle yüz yüze gelecektir.

2.3.2. Gramer Unsurları Almak

Alıntı sözcüklerin dile giriş sebepleri yukarıda açıklanmıştır. Diller ve toplumlar etkileşime girdikleri sürece birbirlerinden sözcük alışverişinde bulunmuşlardır. Ancak tehlikeli olan yabancı dilden alınan sözcükler değil gramer unsurlarıdır. Dile alınan sözcükler zamanla unutulup giderken gramer yapıları kalıcı olmaktadır. Asıl dikkat edilmesi gereken konu budur. Dilimizde de özellikle Arapça ve Farsçanın etkisiyle benzer çekimler, ek yapıları ve terkipler yapılmıştır. Türk dili açısından bu unsurlar sayıca sınırlı olsa da çoğalırlarsa tehlike artacaktır.

2.3.3. Gramer Tercümelere Yapmak

Dil soyut kurallar bütünüdür. Bu kurallar insan zihninde soyut bir şekilde varlığını sürdürür. Gramer tercümelere, bir diğer adıyla kavram tercümelere, dillerin fark edilmeyen alıntılarıdır. Yabancı dillerden alıcı dile giren bu sözcükler dilin mantığına uyarak bir araya gelip yeni tümceler oluşturabilirler. Dilin mantığına yerleşen bu alıntı sözcükler her ne kadar yabancı görünüyor olsa da aslında dil mantığını sıkıntıya sokmaktadır. Alıcı dile giren bu sözcüklerin çokluğu ve sıklığı dil açısından tehlikeli olmaktadır.

2.3.4. Kullanım Sıklığı ve Yaygınlığı

Alınan yabancı sözcükler halka yayılmadıkça tehlike oluşturmaz. Belli meslek ve sanat dallarında kullanılan, halkın kullanımına açık olmayan yabancı sözcüklerin kullanım sıklığı arttıkça halk arasına iner ve günlük dilde kullanımı artar. Bu durum ise dilin geleceğini tehlikeye sokar.

2.3.5. Temel Söz Varlığına Ait Kelimelerin Yabancılaşması

Her dilde kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşayan, insan yaşamında birinci derecede öneme sahip olan, insana ve çevresine ilişkin önemli kavramları yansıtan sözcüklerin oluşturduğu yapıya temel söz varlığı denir. Bir dilin ana unsurlarının yabancılaşması dilin elden gittiğine işaret eder. Bu sebeple temel söz varlığına ait kelimelerin yabancılaşması bir dilin için çok büyük tehlike oluşturur.

2.3.6. Kökeni ve Yapısı Farklı Olan Dillerden Alıntı

Alıntı kelimelerin akraba olmayan bir dilden diğer bir dile geçmesi konusu, herhangi bir dilin tarihî gelişme süreçlerinde her zaman sürekli tartışmalara neden olmuştur. Akraba olmayan bir dilden diğer bir dile çoğu sayıda sözlüksel birim ve diğer dil unsurları günümüzde de geçmektedir. Bu, bir Türkçe sorunu halini aldığından Tanzimat döneminden bugüne kadar dil üzerine inceleme yapan araştırmacılar adı geçen konu ile devamlı meşgul olmuşlardır. Konu, devlet seviyesinde ve denetiminde incelenmeye kadar çıkmış, yabancı dillerden geçen kelimelere yaklaşımda görüşler çatışmış ve nihayet bazı gerçek sonuçlandırmalara varılabilmektedir. Yabancı kelimelerin alınması, dilde bir yozlaşma sürecini ve sorununu da beraberinde getirmiştir. Akabinde aynı ve çeşitli alıntı dil unsurlarından bir tür kurtulma hareketi bile başlanmıştır. yalnız dil bilimi veya Türkoloji sorunu olarak değil, kamuoyunda hem de sosyal ve sosyolengüistik bir konu olarak incelenme ve araştırma objesi haline gelmiştir (Memmedova , 2009 :121).

2.4. Alıntı Sözcüklerin Bir Dile Uyarlanması

Alıntı sözcüklerin bir dile uyarlanması iki şekilde açıklanmaktadır. İlk yöntem ses bilimsel ve ikinci yöntem ise ses bilimseldir.

Ses Bilgisi (phonetics) insan seslerinin genel yapısı ile ilgilenir. Daha fizikseldir. Mesela /p/ ses biriminin nasıl üretildiğini açıklar. Daha geneldir.

Ses bilgisel (phonetics) yaklaşım bazen ‘algı yöntemi’ olarak da karşımıza çıkar. Bu yöntemi savunanların başında Sharon Peperkamp gelmektedir. Peperkamp ve ses bilgisel yaklaşımı savunanlar şunu belirtmektedir; alıntı sözcükler içerisindeki yabancı ses birimler ana dile aktarılırken ilk önce algı süzgecinden geçirilir, daha sonra ana dilin ses sistemine uymayan yabancı ses birim, konuşucunun zihninde kendi ana dilindeki en yakın ses birime uyarlanır. Bu süreçte alıntı yapan dilin ses bilimsel (phonological) özellikleri dikkate alınmaz. Bunu bazı ses bilimciler iki dilin ses birimleri arasındaki benzerlik olarak da açıklar. Örneğin Türkçeye Fransızcadan girmiş ‘şoför’ kelimesini ele alalım. Bu sözcüğün Fransızcası ‘chauffeur’dur. Bu sözcüğün okunuşu ise /ʃofœʁ/dür. Baştaki /ʃ/ sesbirimi Türkçeye /ş/ olarak geçirilmiştir. Normalde Türkçe bir sözcük /ş/ ile başlamaz. Lakin dilin ses bilimsel özelliğine bakılmaksızın bu sözcük ‘şoför’ olarak dilde yerini bulmuştur. Bu da alıntı sözcüklerin uyarlanmasının sesbilgisel bir kanıtı olarak öne sürülebilir.

2.Ses bilim (phonology) bu seslerin dillerdeki dağılımına ve ilişkisine bakar. Yani daha özeldir. Örneğin /p/ sesbiriminin Türkçedeki dağılımına bakar ve bu dilin sınırları çerçevesinde değerlendirir bu ses birimi.

Ses bilgisel yaklaşımın karşısında duranlar ise ses bilimsel ya da dil bilgisel uyarlamayı savunanlardır. Bunu savunanların başında Paradis ve La Charite gelir. Bu dil bilimcilere göre yabancı bir sözcük alımını bir dildeki iki dilliler (bilingual) gerçekleştirir.

Bu kişiler bu sözcüğün yabancı dildeki sesletimini bildikleri için uyarlama ses bilgisel düzeyde olmaz. Alıntı kelime dilin dil bilgisel özellikleri değerlendirilerek ödünç alan dilin kelime haznesine geçer. Türkçede bunu genellikle alıntı kelimelerin büyük ünlü ve küçük ünlü uyumuna uydurulmasında görebiliriz. Fakat alınan her kelimeye de bu kuralların uygulanmadığı bir gerçektir.

Türkçede alıntı kelimelerin uyarlanmasında hangi yol izlendiği tam çalışılmış değildir. Fakat her iki yöntemin de uygulanması mümkündür ki Kenstowicz ve Yip gibi dilbilimciler uyarlama sürecinde her iki yöntemin de kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Yine de Türkçede bunun açıklığa kavuşturulması için geniş çaplı deneysel bir çalışmanın yapılması gerekir.

2.5. Azerbaycan Türkçesinin Söz Varlığı

Oğuz yazı dilinin kuruluşunda hiç şüphesiz yerleşmiş bir geleneği bulunan ve Uygur edebi dilinin devamı olan, Doğu Türk yazı dilinin etkisi büyüktür. Karışık dilli eserler olarak adlandırılan ve Eski Anadolu Türkçesinin kuruluş dönemine ait eserlerde bile, Oğuzca özelliklerin yanında, Doğu Türkçesi özellikleri görülür. Bundan dolayı, Oğuzcanın ilk ürünlerini Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi gibi kesin iki bölüme ayırmak imkansızdır. Dil içi (ses, yapı, anlam vb. gibi gelişmeler) ile dil dışı (siyasi, coğrafi, dini, kültürel vb.) etkilenmeler sonucunda başlangıçtaki ortak öğeler bir kolda daha çok gelişmiş, öbür kolda ise körleşmiştir.

13. yüzyıldan sonra Oğuz Türkçesinin iki kolundan biri olarak gelişmeye başlayan Azerbaycan Türkçesi, bugün Kuzey ve Güney Azerbaycan'da kullanılmaktadır. Bugünkü Azerbaycan yazı dili öncelikle Bakü, Karabağ ve Tebriz ağızları üçgeni ile Batı Türkçesinin oluşumuna dayanmaktadır. Azerbaycan Türkçesinin özellikle yazı dili olarak merkezi, Kuzey Azerbaycan'dır.

Her ana dil ve ondan meydana gelen lehçelerde olduğu gibi, Türkçenin Oğuz kolunu oluşturan Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde de söz varlığı açısından hem ortaklıklar hem de farklılıklar söz konusudur (Korkmaz, 2013: 184-185).

Azerbaycan Türkçesinin söz varlığının büyük bir bölümünü; ona Eski Türkçeden kalan ses ve kısmen anlam değişikliğine uğrayarak bugün de kullanılan sözcükler ile temel söz varlığı oluşturmaktadır. Bütün Türk lehçelerinde temel söz varlığı aynı kalmış, bir bakıma bu dil bölümleri arasında bütünlüğü sağlayan en önemli öge, temel söz varlığı olmuştur. Temel söz varlığı, organ adları (baş, göz, ayağ..); temel besin maddeleri (su, alma...); hayvan adları (at, balık...); sayı adları (bir, beş yüz, min..); renk adları (ağ, yaşıl..); akraba adları (ana, gardaş); hal ve hareket adları (vermek, durmak...) gibi insan yaşamında birinci derecede önemli kavramları yansıtan sözcüklerdir.

Türkiye Türkçesiyle Azerbaycan Türkçesi arasında temel söz varlığındaki koşutluğun yanı sıra kimi sözcükler yalnızca Azerbaycan Türkçesine özgüdür. Örn: külek “rüzgar”, yahşı “iyi” vb.

Azerbaycan Türkçesini Oğuz grubu lehçelerinden ayıran bir diğer özellik söz varlığındaki Kıpçak Türkçesi sözcüklerdir. Başlangıçta yalnızca Azerbaycan ağızlarında karşılaşılan Kıpçak Türkçesi sözcükleri, ağızların yazı dilini etkilemesi sonucunda edebî

dilde de kullanılmaya başlanılmıştır. Örn: çalağan “çaylak”, torağay “tarla kuşu”, gırgovul “sülün”...vb.

Azerbaycan Türkçesinde ikilemeli sözcükler de söz varlığı içinde ayrı bir yere sahiptir.

Aynı sözcüğün tekrarıyla yapılan ikilemeler: çındır çındır “yırtık,yırtık”, ışım ışım “ışıl,ışıl”, çapa çapa “koşa,koşa”, burum burum “buram buram”,

Eşanlamlı ikilemeler: boy buhun “boy bos”, cahal cumru “cahil,bilgisiz”, çoban çolug “çoluk,çocuk”, boş bikar “boş boşuna”

Eklemlerli ikilemeler: hiyle,miyle, şey mey...vb.

Karşıt anlamlı ikilemeler: yaban yahşı, aydın zulmet, alışıb verişmek..vb.

İncelediğimiz lügatte“Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti” Bu güne kadar Azerbaycan edebî dilinde geniş açıda işlenen bütün sözlere yer vermiştir. Bu açıdan Azerbaycan Türkçesinin söz varlığı hakkında geniş bilgiyi bu kaynaktan elde edebilmekteyiz. Lügate sözler, gruplara ayrılmıştır.

1.Hüsusi ve Terminoloji Sözcükler: Bir mesleği, sanat dalını ya da bir bilim dalını ilgilendiren kavramı anlatan veya karşılayan kelimelere terim anlam denilmektedir.

Bütün bilimlerin, sanat dallarının ve mesleklerin (tıp, biyoloji, botanik, teknik vs.) kendilerine özgü terimleri vardır.

Az çok yayılan ve hayatta canlı olarak kullanılan terimlere lügatte yer verilmiştir.

Örn: apendisit (Lat.) tıp terimi, askarid (Yun.) zool., ayrıkotu (botanik) vb.

2. Köhnelmiş Sözcükler: Zamanında dilin teribine girmiş şimdi ise yalnızca geçmiş hayatın muhtelif zamanlarını aksettirmek için kullanılan sözcüklerdir.. Örn: Töycü, bezzaz, zadegan vb.

3.Kadim sözcükler: Tarih kitaplarında ve diğer edebi eserlerde terim gibi işlenerek muhtelif tarihi devirlerindeki hayat sahnelerini anlatmak için kullanılan sözcüklerdir. Örn: Beylerbeyi, hakan, serdar vb.

4. Mahalli sözcükler (Diyalektizmler): Bir ülkenin çeşitli bölgelerinde ya da şifahi halk yaratıcılığında az çok yayılmış, buradan edebi dile geçmiş sözcüklerdir. Terim gibi işlenebilen ve genellikle terim yaratmak için ehemmiyeti olan ve edebi dilde karşılığı

olmayan kendi tasarrufunda muhtelif sanat, peşelere ait sözler, bitki, hayvan ve balık adları. Örn: Arançı üçem, zing, dahal, hama vs.

5. Ses taklidi (Kalumbur) sözler: Doğada bulunan canlı veya cansız varlıkların çıkardığı seslerden esinlenerek ve o sesleri taklit ederek ortaya çıkan kelimelerdir. Örn: şaqqıltı, qurultu, miyov-miyov, cik –cik vs.

Söz varlığının başka bir rengi olan, dilin anlam yönünü zenginleştiren deyimlerin bolluğu da Azerbaycan Türkçesinde güçlü bir anlatım sisteminin tanığıdır. Örn: ardına düşmek, boynuna almaq, çene boğaz etmek, dal çevirmek (maksadına ulaştıktan sonra bir şeyden kaçmak.), dünya ışığı görmemek (Veliyev, 2012: 6-10).

Sözlü edebiyatımızın kıymetli ve eşsiz anıtı olan Dede Korkut destanları da Oğuz Türkçesiyle yazılmış ve Oğuzların geçmiş hayatına ve folkloruna aittir. Ona göre de Anadolu Türklerinin ve hatta Türkmenlerin de abidesi sayılır. Dede Korkut bilgeliğinin dile yansıdığı Azerbaycan Türkçesi söz varlığında atasözleri de önemli bir yere sahiptir. Örn: Derdi bilen dermanın da biler, ne tökersen aşına o çihar kaşığına vb. (Alışık, 2004: 385).

Azerbaycan Türkçesi, Eski Türkçeden Batı Türkçesine aktarılan söz varlığı öğelerini Türkiye Türkçesinden daha çok saklamıştır. Bu nedenle Azerbaycan Türkçesinde Eski Türkçenin söz varlığı daha net görünmektedir. Azerbaycan Türkçesi kullanıldığı coğrafyanın doğal sonucu olarak Farsça ve Rusçadan hem söz varlığı hem de dil bilgisi açısından etkilenmiştir. Ayrıca İslâmiyetin etkisiyle dilde Arapça sözcükler de oldukça çoktur. Güney Azerbaycan'da yaşayan 35-40 milyon Türk'ün kullandığı Azerbaycan Türkçesinde Farsçanın etkisi daha büyüktür. Buna rağmen Azerbaycan Türkçesinin söz varlığının büyük kısmını Türkçe kökenli sözcükler oluşturmaktadır.

Azerbaycan Türkçesi ve Eski Türkiye Türkçesi alanları arasında ayrılıkların ilk belirtileri E.A.T. döneminde başlamış, ayrılma gitgide belirgenleşerek kesinlik kazanmış ve sonunda iki ayrı lehçe oluşmuştur (Ercilasun , 1985 : 219-223), (Karahana , 1996 : 204).

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki ayrılıklarda ağız özelliklerinin yazıya geçirilmesi de etkili olmuştur. Bu sızma, kuzey Azerbaycan'da az, güney Azerbaycan'da daha çoktur. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki ayrılık ve birleşme noktaları, Anadolu'dadır.

Bugün Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinin söz varlığı çoğunlukla Türkçe asıllı sözcüklerden oluşmaktadır. Ancak belirli dönemlerde yaşanan ilişkiler nedeniyle Arapça,

Farsça, Fransızca, Rusça ve İngilizceden sözcük alıntıları görülmektedir. Bu alıntıların oranı ilişkilerin boyutuna bağlı olarak bazen çok fazla bazen de en düşük seviyelerde görülmüştür.

Hem kurulduğu bölgede Ermeni, Alban, Gürcü, Soğd gibi Türk olmayan etnik unsurların bulunması, hem 13. yüzyılda Moğol akınına uğraması hem de tarih boyunca birçok devletin egemenliği altında kalmasından ötürü Azerbaycanda bu etnik grupların tesiri kalmıştır. İran coğrafyasıyla yakınlığı ve 1991 yılına kadar Rusyanın egemenliği altında kalan Azerbaycan'da Türk dili Rusçadan ve Farsçadan aldığı sözcükleri bünyesinde barındırır. Moğolca kökenli “hugarı “ağaç kabuğundan yapılmış sepet”, hingen “un çereği”, dığa “çocuk”); Rusça kökenli respublika “cumhuriyet”, podval “bodrum”, velosiped “bisiklet”; Arapça kökenli “kasten, hükmen, külli”ve Farsça kökenli “ dâd-i bîdâd, merd-i merdane, et-bâz, şah-bâz, zehmet-keç” sözcük ve yapılar örnek verilebilir (Korkmaz, 2013: 185).

2.6. Azerbaycan Türkçesinde Alıntı Sözcükler

Azerbaycan Türkçesi 20. yüzyıla gelinceye kadar her Türk lehçesi gibi çeşitli dillerden ve kültürlerden etkilenecek, onlarla sözcük alışverişinde bulunmuştur.

Türklerin, Azerbaycan coğrafyasında yaşayan değişik kavimlerle Albanlar, Ermeni ve Gürcülerle, eski bir İran kavmi olan Soğdlularla ticari, siyasi, sosyal ilişkiler içinde buldukları bilinmektedir. Bunun doğal sonucu olarak, Azerbaycan Türkçesine değişik kültürlerden ödünç sözcükler girmiştir, bunlar ağızlarda daha çoktur. Örn: hugarı “ağaç kabuğundan yapılmış sepet”, hingen “un çöreği”...vb. 10. - 15. yy'da Azerbaycan'a yapılan İlhanlı akınlarının izlerini bugün dahi kullanılmakta olan Moğolca sözcüklerde bulabiliriz. Örn: nemer, nöker.. vb.

Türk yazı dilleri ve tarihî lehçeleri kelime kadrolarında yer alan Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Almanca vb. diğer dillere mahsus çok sayıdaki Batı kökenli alıntı nitelikli kelime ve terimler, belirli kültürel ve sosyal etkileşimlerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Çoğu kez aynı içerikli sözlüksel birimlerin ve asimetrik nicelikli dil-kullanım unsurlarının gelişmiş Türk yazı dillerinin hepsinde kullanıldığı gözlemlenmektedir (Karayev: 1989: 3).

Azerbaycan Türkçesi, son iki yüz yıl içerisinde Rusçayla çok sıkı dil alakaları yaşamıştır. Azerbaycan Türkçesinde, Rusçadan alınan veya Rusça vasıtasıyla çeşitli Batı dillerinden alınan çoğu sayıda kelime kullanılmaktadır. Örn: Çekist, çervon, duma.. gibi.

Türk lehçelerinin gerek birbiriyle olan dil-kullanım, gerekse akraba olmayan yabancı dillerle dil alakalarının belirlenmesinde folklorik nitelikli etkenlerin, gelenek ve göreneklerin dikkate alınması gerekir. Bunun yanı sıra, evrensel nitelikteki birçok atasözü ve deyimın Azerbaycan Türkçesindeki oluşumunda söz konusu dil alakalarının da belli bir ölçüde rolü olmuştur, diyebiliriz. Böylece hem dil dışı hem de dil içi etkenlerin etkileşimiyle gerçekleşen somut dil alakalarının değerlendirilmesi bakımından Fransız bilgini J. Vandries`in aşağıda yer alan görüşü de ilgi çekicidir: “Hiç bir zaman her hangi bir dil yabancı etkileşim olmadan gelişemez; tam tersi komşu dillerin onu etkilemesi genelde onun gelişiminde büyük önem taşır. Dillerin bir-biriyle temas halinde olması tarihi bir gerekçedir ve bu temas bir dilin diğerini etkilemesine yol açmaktadır” (Vanderis , 1937: 11; Memmedova , 2009: 121).

Fransızca, Türkiye Türkçesine gösterdiği etkiden çok daha az olarak Azerbaycan Türkçesini de etkilemiştir. Söz konusu etki, Rusça aracılığıyla XIX yüzyılın 50’li yıllarından beri dolaylı olarak gerçekleşebilmiştir. Fransız kökenli kelimeler, Rusçaya çoğunlukla Birinci Petro döneminde geçmiştir. Akabinde XVIII yüzyılın sonu, XIX yüzyılın başlarında Rus asilzadelerinin arasında bir kullanım geleneğine dönüşen Fransız dili ve kültürüne özenme, çok yaygın bir hale gelmiştir. Fransızcadan Rusça aracılığıyla özellikle askeri, tiyatro, müzik, dil ve edebiyat, tıp vb. alanlarına ilişkin terimler, Azerbaycan Türkçesine geçmiştir. Günümüzde ise, gerek bir takım yabancı kelimelerin Türkçe karşılıkları gerekse İngilizceden geçen terminolojik nitelikli sözcükler, özellikle bilişim ve iletişim alanlarıyla bağlı bilişsel kavramları ifade eden terimler, Azerbaycan Türkçesine Türkiye Türkçesi aracılığıyla da geçebilmektedir (Musaoğlu, 2007 : 473-565).

Azerbaycan Türkçesinde de Türkçenin her döneminde olduğu gibi belli oranda alıntı sözcüklere rastlanmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde Azerbaycan Türkçesinin hangi dillerden sözcük aldığı ve bu sözcüklerin sayısı değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bu çalışma, Alihaydar Orucov, Behruz Abdullayev, Nergiz Rahimzade tarafından düzenlenen Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Dil İlimleri doktoru Prof. Dr. Ağamusa Ahundov’un “Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti” (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle, gösterilen alıntı kelimeler üzerinden yapılmıştır. Lüğatte yaklaşık olarak 46600 kelime bulunmakla birlikte bunların 10.1088 tanesi alıntı kelime olarak gösterilmiştir. Fakat Türkiye Türkçesinden 10 ve Yakut Türkçesinden alınan 1 adet sözcük de bu sayı

içerisinde gösterilmiştir. Ancak bu lehçelerden alınanların alıntı sözcük içerisinde sayılmaması gerektiğinden bu toplam sayı 10.088'den 10.077'e düşürülmüştür.

Azerbaycan Türkçesinin alıntı yaptığı diller ve bu dillerden alıntı sözcüklerin sayısı yaklaşık olarak aşağıdaki gibidir.

2.6.1. Arapça

Alıntı sözcüklerin sayısı bakımından birinci sırayı Arapça almaktadır.

Azerbaycan lügati üzerinden yapılan tespitlere göre Arapçadan toplam direkt Arapça kökenli 3737 sözcük ve Arapça ile birlikte en az bir başka dil ile kullanılan (Ar.+Far., Ar.+ Fr. , Ar.+Lat. , Ar.+Yun.) 440 sözcük alınmıştır. Yani Lügatte toplam 4177 adet Arapça kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır. Örn: âdem, âdil, bâriz, buhâr, hayatbahş (Ar.+ Far.)vb.

Lügatteki tüm alıntı sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu oran yaklaşık olarak % 41,45'e tekabül etmektedir.

2.6.2. Farsça

Azerbaycan Türkleri ile İranlılar erken dönemlerden beri komşu olmuşlar ve bunun sonucu birbirleriyle her alanda olduğu gibi kültürel alışverişte de bulunmuşlardır. Farsça sözcükler. Azerbaycan Türkçesine hem yazı hem de konuşma diliyle geçtiği için, ayrı ayrı alanlara özgü birçok Farsça sözcük bugün de yaşamaktadır.

Lügat üzerinden yapılan tespitlere göre Farsça kökenli 1523 ve Farsça ile birlikte en az bir başka dille kullanılan (Far.+Ar. , Rus.+Far. , Fr.+Far, Çin+Far.+Lat.+Far.) 183 sözcük alınmıştır. Yani lügatte toplamda 1706 Farsça kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır. Örn: âzer, biçâre, bîtâb. bîinsâf (Far.+Ar.)..vb.

Lügatteki tüm alıntı sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak % 16,92 oranına tekabül etmektedir.

2.6.3. Yunanca

Lügat üzerinden yapılan tespitlere göre Azerbaycan Türkçesine en fazla alıntı sözcük veren 3. dil Yunancadır.

Lügat üzerinden yapılan tespitlere göre eski ve köklü bir dil olan Yunanca kökenli 1255 ve Yunanca ile birlikte en az bir başka dille kullanılan (Yun.+Far. ,Yun.+Lat.

Yun.+Ar.,Yun.+Alm. , Yun.+Fr.) 19 sözcük alınmıştır. Yani toplamda 1274 Yunan kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır.

Örn: asfalt, artrit(iltihab), aristokrat, arxeologiya, antropologiya,barometr, fener..vb.

Lügatteki tüm alıntı sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %12,41 oranına tekabül etmektedir.

2.6.4. Latince

Hint-Avrupa dil ailesine üye antik bir dil olan Latince, tarih boyunca bilim ve yönetim dili olarak kullanılmıştır. Bu yüzden dünyanın hemen hemen her diline bir sözcük vermiştir.

Lügat üzerinden yapılan tesbitlere göre Latince kökenli 1144 ve Latince ile birlikte kullanılan(Lat.+Yun., Lat.+Far.) 3. Toplamda 1144 Latin kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır. Örn: aparat, animizm, basil (mikrop)..Lügatteki tüm sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %11,35 oranına tekabül etmektedir.

2.6.5. Fransızca

Fransızca, Türkiye Türkçesine gösterdiği etkiden çok daha az olarak Azerbaycan Türkçesini de etkilemiştir. Söz konusu etki, Rusça aracılığıyla XIX. yüzyılın 50'li yıllarından beri dolaylı olarak gerçekleşebilmiştir. Fransız kökenli kelimeler, Rusçaya çoğunlukla Birinci Petro döneminde geçmiştir. Akabinde XVIII. yüzyılın sonu, XIX yüzyılın başlarında Rus asilzadelerinin arasında bir kullanım geleneğine dönüşen Fransız dili ve kültürüne özenme, çok yaygın bir hale gelmiştir. Fransızcadan Rusça aracılığıyla özellikle askeri, tiyatro, müzik, dil ve edebiyat, tıp vb. alanlarına ilişkin terimler, Azerbaycan Türkçesine geçmiştir. Günümüzde ise, gerek bir takım yabancı kelimelerin Türkçe karşılıkları gerekse İngilizceden geçen terminolojik nitelikli sözcükler, özellikle bilişim ve iletişim alanlarıyla bağlı bilişsel kavramları ifade eden terimler, Azerbaycan Türkçesine Türkiye Türkçesi aracılığıyla da geçebilmektedir (Musaoğlu, 2007:473-565).

Lügat üzerinden yapılan tesbitlere göre Fransızca kökenli 810 ve Fransızca ile birlikte kullanılan(Fr.+Lat. , Fr.+Far.) 2. Toplamda 812 Fransız kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır. Örn: baron, blok, bloknot. duş, diplomat... vb.

Lügatteki tüm sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %8,05 oranına tekabül etmektedir.

2.6.6. Rusça

Azerbaycan Türkçesi 20.yy'da Rusça ve Rusça kanalıyla Avrupa dillerinden geçen sözcüklerin akımına uğramıştır.

Bu sözcüklerin büyük bölümü, çeşitli sahalara özgü terimlerdir.

Lügat üzerinden yapılan tesbitlere göre Rusça kökenli 301 ve Rusça ile birlikte kullanılan (Rus.+Far.) 1. Toplamda 303 Rusça kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır.

Örn:boçka, duma,

Lügatteki tüm sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %2,98 oranına tekabül etmektedir.

2.6.7. İngilizce

Günümüzde uluslararası dil, iletişim dili veya dünya dili olarak adlandırılan İngilizce artık birçok meslekte gereklilik haline gelmiştir.

Birçok ülkede resmi dil olarak kullanılan İngilizce resmi dil olmadığı pek çok ülkede de yabancı dil olarak öğretilmektedir.

Her dile değişik oranlarda etki eden İngilizce, Azerbaycan Türkçesine de etkide bulunmuştur.

Lügat üzerinden yapılan tespitlere göre 235 İngilizce kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır. Örn: çempion, çek, faks.vb.

Lügatteki tüm sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %2,33 oranına tekabül etmektedir.

2.6.8. Almanca

Lügat üzerinden yapılan tespitlere göre 204 Almanca kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır. Örn: fakülte, gildiya (ittifak)..vb.

Lügatteki tüm sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %2,02 oranına tekabül etmektedir.

2.6.9. İtalyanca

15. ve 16. yüzyıllarda Venedik ve Cenevizliler ile var olan ilişkiler, Türkçe ve İtalyanca etkileşiminin ilk adımı olmuştur. Denizcilik ve ticaret çerçevesindeki bu ilişkiler bu alanlarla alakalı birçok İtalyanca sözcüğün Türkçeye geçişini sağlamıştır.

Daha sonraları cumhuriyet kurulduktan sonra ticaret kanunlarının İtalya'dan alınması beraberinde birçok İtalyanca ögeyi Türkçeye taşımıştır (Durmuş, 2004: 10).

Lügat üzerinden yapılan tespitlere göre 102 tane İtalyanca kökenli alıntı sözcük bulunmaktadır. Örn: freska (yaş,taze), fiasko.. vb.

Lügatteki tüm sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %1,01 oranına tekabül etmektedir.

2.6.10. Diğer Diller

Azerbaycan Türkçesinde yukarıda sıraladığımız diller dışında alıntı yapılan diller de mevcuttur.

“Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti” (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle tespit edilen diğer dillerden alıntı sözcüklerin sayıları yaklaşık olarak aşağıdaki gibidir.

İsp. : 46

Hol. :35

Sans.:11

Pol. :10

Çin.:7

Port.:3

Fince :3

Mong. :3

Mac.:1

Mal. :2

Özb. :2

Gür. :2

Skand. :1

Tunguz. :1

Erm. :1

Rum. :1

Norveç. :1

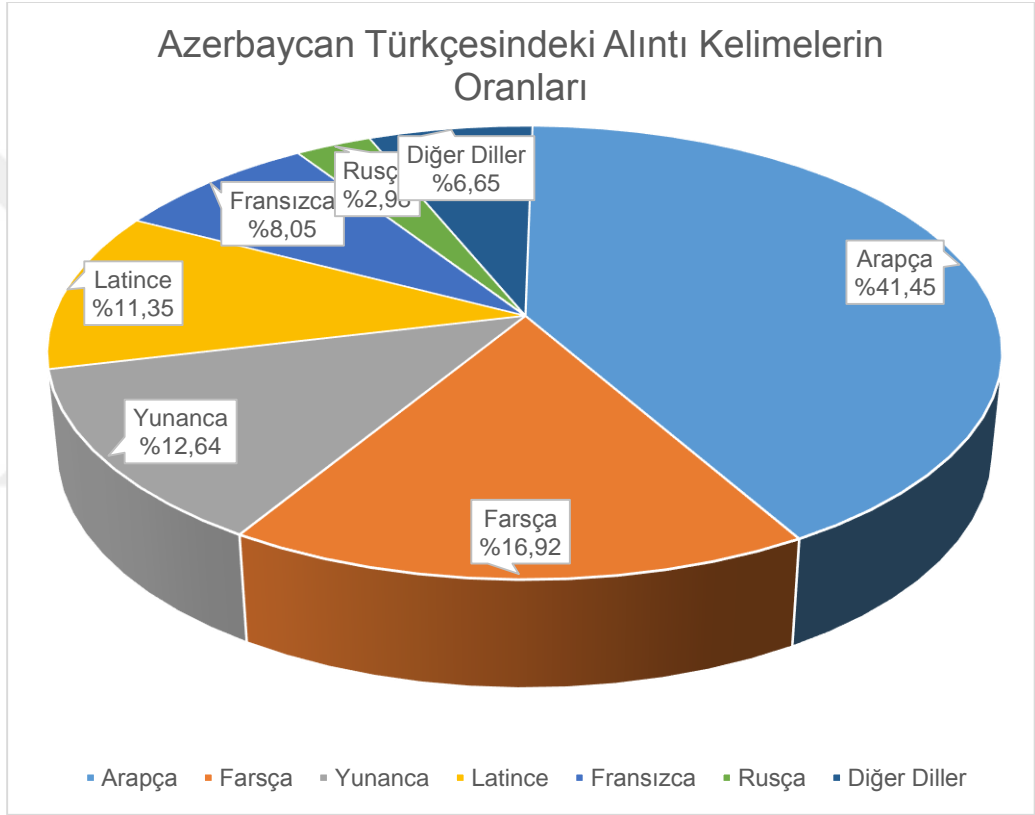
Ukr. :1

Diğer dillerden alıntı yapılan sözcük sayısı yaklaşık 131 adettir.

Lügatteki tüm sözcükler göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık olarak %1,29 oranına tekabül etmektedir.

“Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti” (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısında yaklaşık olarak 44600 kelimenin 10.077 tanesinin alıntı kelime olduğu tespit edilmiştir. Lügatteki deyimler hariç tüm kelimeler dikkate alındığında bu oran yaklaşık olarak %21,62’ye tekabül etmektedir.

Alıntı sözcüklerin dillere dağılımının anlaşılabilirlik açısından tablo halinde gösterimi aşağıdaki gibidir:

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SES KAVRAMI VE SES BİLGİSİ

İnsanın anlamlandırdığı, şekillendirerek bir kimlik kazandırdığı ses, ciğerlerden gelen havanın ses yolunun herhangi bir noktasındaki boğumlanma ile oluşan ve yayılarak kulakta, bir ünlü olarak veya bir ünlüyle birlikte algılanan titreşim şeklinde tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2007: 183).

Ses bu tanımlamanın çok üzerinde özel bir mahiyete sahiptir; çünkü sadece belirli maddelerden yansıyan bir titreşim dalgası değil, aynı zamanda insanların bireysel anlamda kendilerini, toplumsal anlamda da kendileri için bir gereklilik olan iletişim kavramını gerçekleştirmek için kurmuş oldukları dil birliklerinin (ses > hece-sözcük-cümle) en küçük unsurunu (Üçok, 1951: 3) oluşturarak hem iletişimin hem de dolayısıyla bireysel ve toplumsal anlamda varolmanın temelini oluşturmaktadır. Bu yönüyle sesler, insanların duygu ve düşünce dünyalarını olgunlaştıran, onların dış dünyayı yorumlayarak içselleştirmelerini sağlayan ve onlara dil-düşünce ilişkisi kurma fırsatını veren; Weisgerber'in de dediği gibi "dünyayı söze dönüştürmelerine" (Kayaalp, 1998: 69) yardımcı olarak farklı yaşam alanları sunan değerli varlıklardır. Coşkun da (2008: 20) "Ses insan hayatının her aşamasında etkili olup, varlıkları adlandırmada, onların karakterini yansıtmada ve insanlar arasında iletişim kurulmasında en üst derecede görev yapar." diyerek bu değerli varlıkların insan hayatına ne denli nüfuz ettiğini vurgulamaktadır.

Konuşmayı sağlayan hareketlerin tümüne; ciğerlerden gelen havanın, ses yoluyla belirli bölgelerinde açılma, kapanma, daralma, hışırdama vb. hareketlerle sese dönüştürülmesi olayına **boğumlanma** denir. Ağız boşluğunda seslerin oluştuğu çeşitli noktalara; bir ünsüzün çıkışı sırasında ses yolunun daralan veya kapanan noktasına **boğumlanma noktası** adı verilir (Vural ve Böler , 2012 : 55).

Hece kurmadaki işlevleri esas alınarak, dillerdeki sesler ünlü ve ünsüz olmak üzere sınıflandırılmıştır. Ünlüler, ciğerlerden alınan havanın, ağzın değişik bölgelerinde ve dilin değişik hareketleriyle boğumlanmasıyla oluşurken ; ünsüzler, havanın ses çıkarma organlarına çarpıtmasıyla elde edilirler .

Dil seslerini boğumlanma bakımından ünlü ve ünsüzler diye ayırmanın genel nedeni şöyle açıklanmaktadır : Ünsüzün oluşumu sırasında , basınç ses aygıtının bir üyesi

üzerinde daha bölgesel boğumlanma özelliğine sahipken , ünlünün oluşumu sırasında ise ,basınç bir üye üzerinde değil ,bütünüyle ses aygıtına yayılmış durumda daha genel boğumlanma özelliğine sahiptir (Karaağaç, 2013: 31).

Yeryüzündeki bütün dillerde ünlü/ünsüz sesler belirli niteliklere göre sınıflandırılmaktadır. Dünya dillerindeki var olan ünlüler çeşitlerine göre 4 grupta sınıflandırılmıştır:

1.Ağız Ünlüsü: Açık ve berrak bir şekilde boğumlanan ünlülerdir.

2.Geniz Ünlüsü: Geniz yolu açıkken boğumlanan ünlüdür.

3.Kayan Ünlü (Diftong): Ünlünün işlevini yerine getiren çift ünlüdür (au,ao,eu,eo). Örn: maus (fare)

4.Yarı Ünlü: Ünlüyle ünsüz sınırı arasında bulunan seslerdir. Bu sesler söyleyiş ve akustik açıdan ünlü, işlev açısından ise ünsüz niteliği taşırlar (y,v,ğ,h). (Aksan, 2000: 24-31; Korkmaz, 2007: 242; Emre, 1949: 11).

Genel Türkçe için /y/ ünsüzünü ve iki ünlü arasında /v/ ünsüzünü yarı ünlü sesler olarak kabul etmekteyiz (Özek, 2014:69)

3.1. Ünlülerin Sınıflandırılması

1.Boğumlanma(Çıkış) Noktalarına Göre Ünlüler : Ağız boşluğunun arka tarafında oluşan ünlülere kalın (art) ünlüler, dil ve damağın ön tarafında oluşan ünlülere ise ince (ön) ünlüler denir.

Art Ünlüler:/a/,/ı/,/o/,/u/

Ön Ünlüler:/e/-/é/-/i/-/ö/,/ü/

2)Açıklık –Kapalılık Derecelerine Göre Ünlüler

Ağız geçidindeki açıklığın fazla olduğu anda oluşan ünlülere geniş, açıklığın az olduğu anlarda oluşan ünlülere ise dar ünlüler denir.

Geniş Ünlüler: /a/-/e/-/o/-/ö/

Dar Ünlüler: /ı/-/i/-/u/-/ü/

3.Dudakların Durumuna Göre Ünlüler

Dudaklar düzken oluşan ünlülere düz, yuvarlakken oluşan ünlülere ise yuvarlak ünlü adı verilir.

Düz Ünlüler: /a/-/ı/-/e/-/i/

Yuvarlak Ünlüler:/o/-/ö/-/u/- /ü/

4.Boğumlanma Süresine Göre Ünlüler

Kısa Ünlü : Türkçede asli olarak kısa ünlü bulunmamaktadır.

Uzun Ünlü : Uzun ünlü, boğumlanma süresi normal bir ünlünün süresinden daha uzun olan yahut normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlü (Korkmaz, 2007: 221) olarak tanımlanmaktadır. ā, ē, ī, ī, ō, ō, ū, ū. Bir başka ifadeyle bir konuşma temposu içinde ortalama/normal bir sürede boğumlanan ünlülere “normal süreli ünlüler”, normalden daha kısa sürede boğumlananlara “kısa ünlüler”, normalden daha uzun bir sürede boğumlananlara ise “uzun ünlüler” denilmektedir. Bir dilin bilinen ilk örneklerinden beri uzun olan ünlülerine ise “birincil uzun ünlüler” denilmektedir (Buran, 2008: 289- 290).

Birincil uzun ünlüler, ilk defa Otto Böhtlig’in yazdığı Yakutça grameriyle ortaya çıkmış ve bu çalışmadan başlayarak tartışmalar da çeşitli araştırmalarla desteklenerek devam etmiştir.

Uzun ünlülerin varlığını kabul edenler Türk dilinin birçok lehçesinde tespit edilen uzunlukları Ana Türkçe veya uzunluğu koruduğu iddia edilen Yakut, Çuvaş, Türkmen Türkçeleri gibi lehçelerle karşılaştırarak bu ünlü uzunluklarının doğruluğunu ispatlamaya çalışmışlardır. Zaman içerisinde birçok dilci uzun ünlülerin ortaya çıkışıyla ilgili çeşitli sebepler ileri sürmüşlerdir. Örneğin Radloff, Grönbech, Pelliot uzunlukların hece kaynaşması sonucu oluştuğuna; ayrıca Radloff daha sonraki yazılarında uzun ünlülerin yazıda gösterilip gösterilmemesi hususundaki karışıklıktan kaynaklandığı düşüncesine tepki göstererek uzun ünlülerin anlam farklılığını göstermek amacıyla bilinçli olarak ortaya çıkarıldığını ve aslen var olmadığını; Karl Foy, Osman Nedim Tuna, Ligeti ve Ahmet Cevat Emre de uzun ünlülerin varlığını imlâdaki farklı ünlü işaretlerinin kullanılmasına dayandırdıklarından dolayı kısa ve uzun kullanımların ayırımına dikkat çekerler. Nemeth, Ramsted ise uzun ünlülerin vurgunun etkisiyle oluştuğuna Şçerbak ise vurgu ve tonlamayla ilgili olarak hece doruğu meselesine dayandırmıştır. Polivanov, Räsänen, İshakov, Palmbah ve Zeynep Korkmaz da farklı

lehçe ve ağızların ünlü uzunluğunu Ana Türkçe, Yakut, Çuvaş ve Türkmen Türkçeleri gibi lehçelerle karşılaştırmışlardır. Talat Tekin ve Cahit Başdaş da kendilerinden önce yapılan çalışmaları da göz önünde bulundurarak ünlü uzunluklarını Türkçenin tarihî dönemlerine, lehçelerine ve bazı ağızlarına göre değerlendirmiş ve diğer araştırmacılar gibi bu uzunlukların kısaldıkları zaman bazı seslik izler bıraktığını belirtmişlerdir (Yalçın , 2009: 7-8).

Bugün Arapça ve Farsçadan Azerbaycan Türkçesine geçen birçok kelimedeki uzun ünlüler kısalmıştır.

Örn: Ar.âciz > Az. aciz , Far. âheng > Az. aheng , Ar. âmîn > Az. amin , Far. cûş > Az. cuş.

3.2. Ünsüzlerin Sınıflandırılması

Ağız kanalında ve diğer ses orgalarında bir engelleme, daralma veya kapanmayla ve bir ünlü yardımıyla çıkarılan seslere ünsüz denir.

Ünsüzler boğumlanma noktalarına göre, hareketsiz veya az hareket kabiliyeti olan boğumlanma yerlerinin isimleriyle adlandırılırlar ve boğumlanma noktası bakımından çeşitli gruplara ayrılırlar (Vural ve Böler , 2012 : 61).Bu grupların boğumlanma noktaları, gırtlaktan dudaklara kadar uzanan boğaz ve ağız yolunun çeşitli yerlerinde bulunur. Bu noktalara başta dil olmak üzere, ünsüzlerin oluşumunda görev alan organlar birbirine yaklaşır ve değerler. Ünsüzler, önden arkaya doğru boğumlanma noktalarına göre aşağıdaki gibi sıralanırlar:

3.2.1. Boğumlanma Noktasına (Çıkış Yerlerine) Göre Ünsüzler

a.Çift Dudak Ünsüzleri: Boğumlanmaları sırasında alt ve üst dudağın temas hâlinde bulunduğu ünsüzlerdir. Bu ünsüzler; /b/, /p/ ve /m/ ünsüzleridir.

b. Diş-Dudak Ünsüzleri: Alt dudağın üst dişlere dokunması ile boğumlanan ünsüzlerdir. Bunlar; /f/ ve /v/ ünsüzleridir.

c. Diş Ünsüzleri: Dil ucunun üst dişlerin arkasına teması ile boğumlanan ünsüzlerdir. Bunlar; /d/, /n/, /s/, /t/, /z/ ünsüzleridir.

ç. Diş Eti-Damak Ünsüzleri: Dil ucunun diş etlerine temas ettiği noktada boğumlanan ünsüzlerdir. Bu ünsüzler; /c/, /ç/, /j/ ve /ş/ ünsüzleridir.

d. Ön Damak Ünsüzleri: Boğumlanmaları sırasında dil ortasının, yumuşak ön damağa temas ettiği ünsüzlerdir. Bunlar; /g/, /k/, /l/, /r/ ve /y/ ünsüzleridir.

e. Art Damak Ünsüzleri: Dil arkasının yumuşak ön damağa temas ettiği noktada boğumlanan ünsüzlerdir. Bu ünsüzler; /ğ/, /ğ/, / ħ / ve /ñ/ ünsüzleridir.

f. Gırtlak Ünsüzleri: Ses tellerinin soluk alma durumuna oranla birbirlerine daha çok yaklaşarak veya dokunarak meydana getirdiği ünsüzlerdir(Korkmaz, 2007: 106). Bu ünsüzlere örnek olarak Türkiye Türkçesinde yalnızca /h/ sesi gösterilebilir. Azerbaycan Türkçesinde ise gırtlaktan çıkan x(h) ünsüzü de buna örnek gösterilebilir (Kartallıoğlu ve Yıldırım, 2007: 177)

3.2.2. Boğumlanma Tarzlarına Göre Ünsüzler

a. Patlamalı (Süreksiz) Ünsüzler: Ses yolunun bir noktada kapanması ve ciğerlerden gelen havanın ,önüne gelen engele çarparak bir patlamayla birlikte engeli açmasıyla oluşan ünsüzlere patlamalı ünsüz denir: /b/,/p/,/c/,/ç/,/d/,/t/,/g/,/k/.

Patlamalı ünsüzler bir anda sönen bir ses verirler; sürekli şekilde çıkarılmazlar. Bu yüzden bunlara süreksiz ünsüzler de denir.

b. Sızıcı (Sürekli) Ünsüzler : Ses yolunun çeşitli yerlerinde oluşan bir daralma sonunda sürtünerek veya sızarak çıkarılan ünsüzlere sızıcı ünsüz denir. /f/,/ğ/,/h/,/j/,/l/,/m/,/n/,/r/,/s/,/ş/,/v/,/y/,/z/.

Soluk akımını sürdürerek sızıcı ünsüzleri, tıpkı ünlüler gibi kesintisiz akışla, sürekli bi şekilde uzatabiliriz. Bundan dolayı bunlara sürekli ünsüzler adı da verilir. (Vural ve Böler, 2012 :65)

3.2.3. Ses Tellerinin Durumuna Göre Ünsüzler

Ünsüzler, boğumlanmaları sırasında ses tellerinin titreşmesi ya da titreşmemesi durumuna göre iki grupta incelenirler.

a. Tonlu (Ötümlü) Ünsüzler: Ciğerlerden gelen havaya ses tellerinin titreşip ton vermesi ile boğumlanan ünsüzlerdir (Korkmaz, 2007: 215).

Tonlu ünsüzler telaffuz edilirken boğumlanma noktası pek zorlanmaz, ünsüzler yumuşak bir biçimde çıkarılırlar. Bu yüzden bunlara yumuşak ünsüzler de denir (Vural ve Böler , 2012 : 65).

Azerbaycan Türkçesindeki tonlu ünsüzler; /b/, /c/, /d/, /g/, /ğ/, /ğ/, /j/, /l/, /m/, /n/, /r/, /v/, /y/ ve /z/ ünsüzleridir.

b. Tonsuz (Ötümsüz) Ünsüzler: Ciğerlerden gelen havanın ses tellerinde titreşime uğramadan ve ton almadan bir fisilti veya gürültü biçiminde boğumlanması ile

oluşan ünsüzlerdir (Korkmaz, 2007: 216).İşitilmeri için boğulumlarının şiddetli olması gerekmektedir. Bundan dolayı tonsuz ünsüzlere sert ünsüzler adı da verilir.

Azerbaycan Türkçesinde bulunan tonsuz ünsüzler; /ç/, /f/, /h/, /k/, /p/, /s/, /ş/, x(h) ve /t/ ünsüzleridir. Ötümsüz ünsüzler sözcük kök ya da gövdelerinde bu ünsüzlerin komşuluğunda bulduklarında ünsüz benzeşmesi ve temel olarak en azçaba yasaının etkisiyle ötümlüleşirler (Karaca,2016 : 373)

3.2.4. Duyulurluklarına Göre Ünsüzler

Ünsüzler ses yolunun daralması veya kapanması ile çıktıklarından duyulurlukları genellikle ünlülere nazaran daha azdır. Bununla birlikte ünsüzler de duyulurlukları bakımından birbirinden farklıdırlar. Kimisinin sesleri daha bol, kimisinininki ise daha azdır. Bu özellikleri yönünden de ünsüzler iki gruba ayrılırlar:

Akıcı Ünsüzler: Dudakların birbirine, dişlerin alt dudağa, dil ucunun dişlere ve damağa dokunuşu sırasında, ciğerlerden gelen havanın ağız boşluğunun daralan noktalarından veya burun yolundan akarak çıkarılması ile oluşan bol sesli ünsüzlere akıcı ünsüz denir.Azerbaycan Türkçesindeki akıcı ünsüzler : /l/,/r/,/y/,/m/,/n/.Bunların en bol seslisi /r/ ve /l/ sesleridir.

Akıcı ünsüzler özelliklerine göre 3 e ayrılır :

1.Yarı ünsüz : Boğumlanma noktaları ünlüyle ünsüz arasında bulunan ve ünlüye yakın nitelik taşıyan sese verilen addır./y/ ünsüzü /i/ ünlüsüne yaklaşan yarı bir ünsüzdür.

2.Avurt Ünsüzü: Dil ucunun dişlere ve diş etlerine dokunuşu sırasında ciğerlerden gelen havanınağız kanalını kapatan dilin iki yanından avurtlara çarparak çıkması ile oluşan yanak ünsüzüne avurt ünsüzü denir. Örn: al, dal, bel, sel ,silgi gibi kelimelerdeki /l/ ünsüzleri birer avurt ünsüzüdür.Bu ünsüz ön sıradan ince ünlülerle yaptığı birleşimlerde ön avurt (el, bil-, tel, sil-..vb),art ünlülerle yaptığı birleşimlerde art avurt ünsüzü (bal, bol, kol,dul,anla-..vb) niteliği taşır.

3.Geniz Ünsüzü: Art damağın alçalması ses yolundan gelen havanın hem ağızdan hem de burundan geçirilmesi yoluyla oluşan ünsüzlere geniz ünsüzü denir./m/,/n/,/ñ/

Katı Ünsüzler: Boğumlanmalarında daha fazla daralma ve kapanma olan ünsüzler katı ünsüzler olarak adlandırılırlar . Akıcı ünsüzler dışında kalan ünsüzlerdir.(Vural ve Böler, 2012 :59-66)

3.3. Azerbaycan Türkçesinin Ses Özellikleri

3.3.1. Azerbaycan Türkçesinde Ünlüler

Azerbaycan Türkçesinde dokuz ünlü bulunmaktadır (a, e, é, ı, i, o, ö, u, ü). Türkiye Türkçesinden farklı olarak iki tane e ünlüsü bulunmaktadır. Azerbaycan Kiril alfabesinde “ə” (açık e) gösterilen “e” Türkiye Türkçesindeki e’den daha geniş ve açık söylenir. “é” ile gösterilen ünlü ise Türkiye Türkçesindeki e’den daha dar ve kapalı olup e ile i arası kapalı e (é) sesidir. Kapalı e (é) sesi kelimelerin yalnız ilk hecesinde bulunur. Örn: év (ev), éşitmedim (işitmedim) vb. (Ercilasun, 1991 : 1027).

Kapalı e (é): Ortak Türkçenin ses sistemi kurulurken kapalı /é/ sesinin bu sistemde yer alıp almayacağı meselesi uzun süre tartışılmıştır. Bazı dilciler uzun ve normal süreli 16 ünlünün yanında /e/ ile /i/ arasında bir ses olarak kabul edilen kapalı /é/’nin uzun ve normal şekillerinin Türkçenin 18. ünlüsünü oluşturduğunu savunurken bazı dilciler de buna karşı çıkmışlardır.

Karl Foy da Thomsen’e destek verir ve kapalı /é/ye Azerbaycan Türkçesinden örnekler verir. Foy’dan sonra Grönbech, Polivanov, Nemeth, Räsänen, Minorsky, Doerfer, Eckmann, Ligeti gibi birçok dilci de farklı dönem ve lehçelerden örnekler vererek kapalı /é/’yi kabul ederler. Ahmet Cevat Emre de kapalı /é/’yi kabul eder; ancak kökeni ile ilgili olarak kapalı /é/’yi (/ie/) diftonguna bağlar.

Radloff’tan sonra, Reşit Rahmeti Arat da kapalı /é/ye karşı çıkmıştır. Arat /e/nin yazılışındaki ikiliğin diğer ünlüler için de olduğunu belirterek /é/’yi reddeder. Ayrıca Bazin de /é/’yi kabul etmemekte ve /e/-/i/ arası bir ses olan /é/’nin aslî bir ses olmadığını ve /e/-/i/ arasında yaşanan bu durumun /a/-/ı/, /o/-/u/, /ö/-/ü/ sesleri arasında da yaşanabileceğini; ayrıca /é/’nin Türkçenin ünlü sistematiğine dair belirtmiş olduğu damaklık, dudaklık ve açıklık ilişkilerine uymadığını belirterek /é/’yi reddeder (Yalçın, 2009: 5-6).

N. Poppe, Türkçe ve Moğolcada biri açık diğeri kapalı olmak üzere iki türlü /e/ sesi bulunduğunu ifade ederek, her iki dil alanında da açık /e/’li sözcüklerin oranının çok daha fazla olduğunu belirtmiştir. Buna göre aslî olduğu düşünülmeye gereken /e/’den /é/’nin çeşitli yollarla geliştiğini, örneğin, ön ses durumundaki /y/’nin /e/’nin niteliğini değiştirmiş olduğunu tasarlamaştır (Kılıç, 1997: 56).

Şçerbak, Azerbaycan Türkçesindeki /é/’nin Ana Türkçeden geliştiğini savunmuş ve Azerbaycan Türkçesinde görüşüne uymayan bazı örneklerin ise çeşitli lehçe tiplerinin karışmasının sonucunda oluştuğunu Tekin’in /é/’yi bir alt sesbirim saymış olması

doğrudur; çünkü sesbirim anlam ayırt edici özelliğe sahip konuşma sesi, alt sesbirim ise anlam ayırt edici özelliği olmayan genellikle tamamlayıcı olan seslerdir (Eker, 2007: 182). Bazı dilciler ise Tekin'in aksine kapalı /è/nin anlam ayırt edici bazı örneklerini vererek, özellikle bazı ağızlarda bu sesin Türkçenin 9. ünlüsü gibi görev yaptığını belirtirler (Erdem ve Gül, 2006: 142–143 ; ancak sınırlı sayıda örnekte anlam ayırt edici özelliğe sahip olan /è/nin belki de yüzlerce /e/ye denk gelen ve anlam ayırt etmeyen örnekleri vardır. Zaten sesbirim sayılmanın nicelik ölçüsünün tartışmalı olduğu ve bir veya birkaç sözcükte anlam ayırt eden bir sesin sesbirim olup olmaması da net değildir (Eker, 2007: 183).

Muharrem Ergin “Azeri Türkçesi” adlı eserinde ise kapalı /è/ hakkında şöyle der: “Gerçekten Azeri ve Osmanlı Türkçeleri arasında görülen bir fonetik ayrılık, yabancı asıllı kelimelerin telâffuzu ile ilgilidir. Osmanlı sahasında kalın olarak söylenen kısa vokalli yabancı kelimeler Azerbaycan Türkçesinde ince şekilde söylenir. Bunun sebebi ve mahiyeti şudur: Arapçada ve esas itibariyle Farsçada üç vokal vardır. Bu vokaller a, u, i’dir. Her iki dilde de bunların hem uzunları, hem kısaları mevcuttur. Arapça ve Farsça kelimeler Türkçeye geçerken işte bu vokallerin uzunları aynen a, u, i olarak kendini muhafaza etmiş, kısaları ise umumiyetle değişmiştir. Bu değişimde kısa a e olmuş, kısa u ü olmuş, kısa i ise bazen ı olmuştur... Görülüyor ki kısa a ve u’nun Türkçeye geçerken e ve ü’ye dönmesi umumî bir kaide halindedir. Fakat bu kaidenin bazı istisnaları vardır. Eğer kelimedede kalınlığı muhafaza edecek bir kalın konsonant varsa, o takdirde kısa kalın vokal de muhafaza edilmektedir. İşte Azerbaycan Türkçesi kalın konsonantların sebep olduğu bu istisnaları kabul etmemekte, kısa vokallerin inceltilmesi kaidelerini bütün kelimeler için umumileştirerek tam tatbik etmektedir. Bu yüzden Osmanlı sahasında kalın telâffuz edilen ince şekilleri ile söylenmektedir. Azerbaycan Türkçesinde yabancı asıllı kelimelerin kısa vokalleri, ancak kelimedede ayrıca bir uzun vokal varsa ve kelime artık iyice Türkçeleşmişse, kalın olabilir... Hëyder kelimesindeki ikinci hususiyet ilk vokalin kapalı e olmasıdır. a vokali burada e olmamış, kapalı e olmuştur. Bunun sebebi tabîî y tesiridir./ i/ vokaline yakınlığı dolayısıyla y konsonantı yanındaki açık vokali kapalı vokal yapma temayülündedir./ i/ veya kapalı e vokalinin açık e vokaline tercih eder. Bu açıklık kapalılık asimilasyonu yalnız bir Azeri hususiyeti değil, Türkçenin umumî bir temâyülüdür.” (Ergin, 1971: 89-90).

3.3.2. Azerbaycan Türkçesinde Ünlüler ve Nitelikleri

Azerbaycan Türkçesinde dokuz ünlü bulunmaktadır (a, e, é, ı, i, o, ö, u, ü). Türkiye Türkçesinden farklı olarak iki tane e ünlüsü bulunmaktadır. Azerbaycan Kiril alfabesinde “ə” (açık e) gösterilen “e” Türkiye Türkçesindeki e’den daha geniş ve açık söylenir. ”é “ile gösterilen ünlü ise Türkiye Türkçesindeki e’den daha dar ve kapalı olup e ile i arası kapalı e (é) sesidir.

/a/: /a/ ünlüsü arka damakta teşekkül eden, geniş, düz ve normal uzunlukta olan bir ünlüdür (Yalçın, 2013: 40).

/a/ ünlüsü Azerbaycan Türkçesinde ve alıntı kelimelerde başta, ortada ve sonda bulunan bir ünlüdür.

Örn: adam, adab, mehriban vb.

/e/: /e/ sesi, ön damakta ve düz olarak telaffuz edilir. Türkiye Türkçesindeki e’den daha dar ve kapalıdır.;e-i arasında bir sestir.Bu ünlü kelimelerin ilk hecesi dışında kullanılmaz; eklerde de bulunmaz. Örn : ev, gey-“giymek”, eşit-, “ışitmek”, yel “yel,rüzgar”(Kartallıoğlu ve Yıldırım, 2007:176).

/ı/: /ı/ ünlüsü arka damakta teşekkül eder, dar ve düz olarak telaffuz edilir.Bu ünlü kelimenin her yerinde kullanılabilir. Örn: çıkarlar, darı,yahşı.

/o/: /o/ ünlüsü arka damakta teşekkül eden geniş, yuvarlak ve normal uzunlukta bir ünlüdür. Bu ünlü Türkçe sözcüklerde ilk hecede asli bir şekilde bulunurken ilk hece dışında bazı ses olaylarına bağlı olarak ikincil bir şekilde bulunabilmektedir.

/u/: /u/ ünlüsü arka damakta teşekkül eden, dar, yuvarlak ve normal uzunlukta bir ünlüdür.Bu ünlü kelimelerin her yerinde kullanılabilir, eklerde de yer alabilir.Örn:sulu, duzlu,buyurun, duzlu.

/ö/: /ö/ ünlüsü ön damakta teşekkül eden, geniş, yuvarlak ve normal uzunlukta bir ünlüdür.Bu ünlü Türkçe kökenli kelimelerde, birinci hece dışında kullanılmaz; eklerde de bulunmaz.Örn : örtülü,öz, büyük, göldan

/ü/: /ü/ ünlüsü ön damakta teşekkül eden dar, yuvarlak ve normal uzunlukta olan bir ünlüdür. Bu ünlü kelimelerin her yerinde kullanılabilir; eklerde de yer alabilir. Örn:ölüm, sözü,böyük,düşüb.

Azerbaycan Türkçesinde Türkiye Türkçesinden farklı olan sesler şunlardır:

/é/ : Boğumlanma noktası /i/ ve /e/ ünlüleri arasında bulunan /e / sesine kapalı /e/ denir.

Kapalı/e/ sesi, ön ya da iç seslerde olmak üzere daima kök hecede bulunur (Vural ve Böler,2012:59).

Eski Türkçe /é/ sesi Azerbaycan Türkçesinde bir anlam ayırt edici ses birim olarak kullanılmaktadır. Örn : yétti < yeti, éyb < ayb. Bu ses Türkçe sözlüklerde ilk hecede kullanılmasına karşın, alıntı sözcüklerde bütün hecelerde kullanılmıştır. Örn : éléktrik

/i/: Azerbaycan Türkçesinde sözcük başında /ı/ sesi bulunmadığı için, ön karşılığı olan /i/ sesi onun yerini alır. Eski Türkçe ve Türkiye Türkçesinde /i/ ile başlayan bütün Türkçe sözlükler /i/ ile söylenir. Kök bakımından günümüz Azerbaycan Türkçesinde /i/ ünlüsü altı kaynağa sahiptir:

a)Eski Türkçe /i/ sesinin korunduğu sözcükler : bil-, kim

b)Eski Türkçe sözbaşı /ı/ sesi /i/ ye dönüşür. ırak>irah

c)Sözbaşı /y/ sesinin düşmesi sonucu /ı/>/i/ değişmesi:yılan>ilan, yıl>il,yıldırım>ıldırım

d)Eski Türkçe /ü/ sesinin Azerbaycan Türkçesinde /i/ ye dönüşmesi müzakarāt>müzakire

e)Farsça sözcüklerdeki /é/ sesinin /i/ olması : çerağ>çirağ (Alışık,2004:361-394).

3.3.3. Azerbaycan Türkçesindeki Ünlülerin Şematik Gösterimi

	düz	düz	yuvarlak	yuvarlak
	geniş	dar	geniş	dar
Art	a	ı	o	u
Ön	ə (e) ,e (é)	i	ö	ü

(Kartallıoğlu ve Yıldırım, 2007:176)

3.4. Azerbaycan Türkçesinde Ünsüzler

Azerbaycan Türkçesinde 23 ünsüz vardır. Bu ünsüzler şunlardır: b, c, ç, d, f, g, ğ, h, x(h)(sızıncı art damak h'si), j, k,q (kalın k) ğ (art damak g'si), l, m, n, p ,r, s, ş, t, v, y, z.

Ünsüzler içerisinde sadece x(h) ve ğ sesleri Türkiye Türkçesinden farklıdır. x(h) ünsüzü gırtlaktan çıkan hırıltılı h (h)'dir. Sadece kalın ünlülerin yanında bulunan ğ ünsüzü, Türkiye Türkçesindeki ğ ünsüzünden daha belirgin ve baskılı olarak telaffuz edilir.

Türkiye Türkçesinde ince ünlülerin yanında kullanılan ğ ise Azerbaycan Türkçesinde daima y'dir (Ercilasun, 1991: 1027).

3.4.1. Azerbaycan Türkçesinde Ünsüzlerin Nitelikleri

/b/: /b/ ünsüzü tonlu ve süreksizdir.

Türkiye Türkçesindeki bazı ön ses/ b/'ler Azerbaycan Türkçesinde /m/'dir. Örn: Az.Tü. men(ben) , min(bin), muna(bana).

Türkiye Türkçesindeki bazı kelimelerin ön sesindeki /b-/ sesi Azerbaycan Türkçesinde /p-/ olur.

Örn: Az. poz->T. boz-

/ç/ : Süreksiz, diş eti-ön damak ünsüzü olup /ç/nin tonlu karşılığıdır. Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimeler incelendiğinde /ç/ sesi başta, ortada ve sonda kullanılmaktadır.

Örn: cesim(<Ar. cesîm), böcek, birinc(<Far. birînc)..vb.

/ç/ : Süreksiz, tonsuz bir diş eti-ön damak ünsüzüdür. Azerbaycan Türkçesi ve alıntı kelimelerde başta, ortada ve sonda görülmektedir. Örn : çarşı (<Far. çâr-sû) egerçi, heç(<Far. hîç)

/d/ : Süreksiz bir diş-diş eti ünsüzü olup /t/ sesinin tonlusudur. Azerbaycan Türkçesi ve alıntı kelimeler incelendiğinde /d/ sesi başta, ortada ve sonda kullanılmaktadır. Örn: dehil (<Ar. dâhil) edavet (Ar.<adâvet) ehd (<Ar. ahd)

/f/ : Sızıcı bir ünsüz olup /v/'nin tonsuzu bir diş-dudak ünsüzüdür./f/ sesi asli olarak Türkçe kelimelerde bulunmaz. Bazı Türkçe kelimelerde görülen /f/ sesidaha çok sızıcılaşmaya bağlı olarak (p>f) olarak bazı kelimelerde ortaya çıkar. (Alkaya,2008;76)

Azerbaycan Türkçesi ve alıntı kelimeler incelendiğinde /f/ sesi başta, ortada ve sondakullanılmaktadır.Örn:Az.fezilet(<Ar.fazîlet),Az.gencefe(<Far.gencefe),Az.bertere f(<Far.+Ar. ber-taraf)

/g/: Kelime başındaki bütün kalın /k/ art damak ünsüzü Azerbaycan Türkçesinde ön damak /ğ / ünsüzüne dönüşmüştür. Örn: Az. Tü. ğanuni> Tü.T. kanuni, Az. Tü. ğeba>Tü.. T.kaba ..vb.

/ğ/: /ğ/ sesi Azerbaycan Türkçesinde kelime başında bulunmaz. Sözcük ortasında ve sonunda görülen /ğ/ sesi ince ünlülerin kalınlaşması neticesinde g>ğ dönüşümü meydana gelmiştir. Örn: dabbağ (<Ar. debbâğ)

/h/ : /h/ sesi tonsuz ,sürekli bir gırtlak ünsüzüdür.Azerbaycan Türkçesi ve alıntı kelimelerde sözcük başında ,ortasında ve sonunda kullanılır. Örn:dügah(<far. düğâh), feth(<Ar.feth), hambal(<Ar. hammâl)

/x(h)/ : /x/ ünsüzü gırtlaktan çıkan hırıltılı (h) sesidir. Tonsuz, sürekli,art damak ünsüzüdür.

Azerbaycan Türkçesinde x(h) ünsüzü sözcük başında, ortasında ve sonunda kullanılmaktadır.

Örn: heyânet(<Ar. hıyânet) hunhar(<Far. hunhâr)

/j/ : /j/ sesi sürekli diş eti-ön damak ünsüzü olan bir sestir. Asli olmayan bu sese genellikle yansıma sözcüklerde (bijiltı, gjiltı) tesadüf edilir. Kimi ağızlarda /c/ > /j/ değişmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Örn: bacı > baji, hacı > haji..v.b. (Alışık, 2004: 372)

Azerbaycan Türkçesindeki alıntı sözcüklerin etkisiyle /j/ sesine basta ve ortada ve sonda rastlamaktayız. Örn: jale (<Far.jâle) ejdeha(<Far. ejderhâ) ejder(<Far.ejder)

/k/ : /k/ sesi tonsuz, sert damak ve dil ortası sesidir. Azerbaycan Türkçesinde /k/ sesi sözcük başında (kel-,kes-),sözcük ortası (teker, ekin), sözcük sonunda (bilek ,çiçek) gibi kullanılır. Azerbaycan Türkçesinde /k/ sesi genellikle ince ünlülerle kullanılır. Alıntı birkaç sözcükte kalın ünlü ile de kullanıldığı görülür. (Alışık, 2004 :372)

Örn: kontakt (Lat.),kontrol (Fr.),koma (yun.) kârgâh(Far.) kâfur (Ar.)

/q/ : /q/ sesi tonsuz, süreksiz, art damaktan boğaza kayan bir ünsüzdür. Kelime başındaki bütün kalın /k/ art damak ünsüzü Azerbaycan Türkçesinde ön damak /ğ / ünsüzüne dönüşmüş , tonlu bir ünsüzdür. Örn: Az. ğanuni> T. kanuni, Az. ğeba>T.kaba ..vb. Azerbaycan Türkçesinde bazı alıntı kelimeler (özellikle Rusça kelimeler) bu kuralın dışındadır.Örn: qolhoz (kolhoz), qafedra (kafedra) (kursü).

/l/ : /l/ sesi tonlu ,sürekli bir diş-diş eti ünsüzüdür.Türkçe kelimelerin başında /l/ ünsüzü bulunmaz.(Alkaya,2008;82)

Azerbacan Türkçesindeki alıntı sözcüklerde /l/ sesine sözcük başında , ortasında ve sonunda rastlamaktayız.Örn: lekeb(<Ar. lâkab) lel(<Ar. lâ'l) lenetullah(<Ar. lâ'net-ullah)

/m/: Azerbaycan Türkçesi diğer Oğuz grubu lehçelerinin aksine daha çok /m/ yanındadır.

Türkiye Türkçesinde /m/ ile başlayan Türkçe sözcük görülmezken Azerbaycan Türkçesinde min ,men, munçuk gibi sözcüklerle karşılaşılır. Azerbaycan Türkçesinde

alıntı kelimelerde /m/ sesine sözcük başında, ortasında ve sonunda rastlanır. Örn: mabed(<Ar. mâ-bad), medhname (<Ar.+Far. medh-nâme) mefhum(Ar. mefhum)

/n/ : /n/ sesi genizden çıkan akıcı, tonlu bir diş-diş eti ünsüzüdür./n/ sesi Türkçe kelimelerde her durumda bulunabildiği gibi Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde de başta ,ortada ve sonda bulunabilmektedir.Örn: nifret (Ar.<nefret), ,nümune(<nümûne), nimtene (< Far. nîmten(mintan))

/p/ : /p/ sesi tonsuz , süreksiz bir çift dudak ünsüzüdür.Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde /p/ sesi başta ve ortada bulunmaktadır.Örn: polad(<Far. pûlâd), milletperest (<Ar.+Far. millet-perest)

/r/ : /r/ sesi tonlu ,titrek ,akıcı bir diş-diş eti ünsüzüdür. Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde/r/ sesine başta, ortada ve sonda rastlamaktayız. Örn: rifah(<Ar. refâh), , pürreng(<Far. pürreng), riyakar(<Ar.+Far. riyâ-kâr)

/s/ : /s/ sesi tonsuz, sızıcı bir diş-diş eti ünsüzüdür./z/ sesinin tonsuzudur.Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde /s/ sesine başta,ortada ve sonda rastlamaktayız.Örn:sahib(<Ar. sâhib), rûhsar (<Far. ruhsâr), reğğas (Ar. rakkas)

/ş/ : /ş/ sesi tonsuz, sızıcı bir diş eti ön damak ünsüzüdür. Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde /ş/ sesine başta,ortada ve sonda rastlanmaktadır.Örn: şefa (<Ar. şifâ')rövşen(<Far. rahşân), şefabeşş (<Ar.+Far. şifâ-bahş)

/t/ : /t/ sesi tonsuz, süreksiz bir diş-diş eti ünsüzü olup /d/nin tonsuzudur. Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde /t/ sesine başta, ortada ve sonda rastlamaktayız. Örn: teğdis(<Ar. takdis), teğti (<Ar. taktî'), teriğet(<Ar. tarikat)

/v/ : /v/ sesi tonlu , sızıcı bir diş-dudak ünsüzüdür./v/ sesi asli olarak Türkçede bulunmayan bir sestir.Örn:vasite (<Ar. vâsita) , vaveyla (<Ar. vâ-veylâ), serv(<Far.serv),

/y/ : /y/ sesi tonlu, akıcı bir diş eti-ön damak ünsüzüdür. Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde /t/ sesine başta, ortada ve sonda rastlamaktayız. Örn: yadigar (<Far. yâd-gâr) vesiyyet (<Ar.vasiyyet) ,vesiy (<Ar. vasi')

/z/ : /z/ sesi tonlu, sızıcı, diş-diş eti ünsüzüdür. Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimelerde /z/ sesine başta, ortada ve sonda rastlanmaktadır. Örn: zaval (<Ar. zevâl) ,yezid (<Ar. yezîd) , vez (<Ar. va'z)

Türkiye Türkçesiyle karşılaştırıldığında Azerbaycan Türkçesinde kullanılan ünsüzlerle ilgili şu özellikler tespit edilebilir:

1.Kelime başındaki bütün kalın /k/ sesleri, Azerbaycan Türkçesinde g olur. Örn: gara, galın, gardaş, gız. .Rusça'dan alınan kelimeler bu kuralın dışındadır. Örn: kolhoz, kafedra (kürsü) v.b.

2.Birden fazla heceli kelimelerin sonundaki bütün kalın /k/ sesleri de g olur. Örn: torpag, uzag..v.b.ancak /g/ ile yazılan bu tür kelimeler telaffuzda /x'/dir. Örn: torpağ , uzağ, alacağ..v.b.

3.Kelime sonunda bulunan /k/ sesi iki ünlü arasında kalınca /y'/ye ; kalın /g/ ise ğ'ye dönüşür.

Örn: Direk-direye, çiçek-çiçeyi, bayrag-bayrağa

4.Türkiye Türkçesinde /d/ ve /t/ ile başlayabilen ekler, Azerbaycan Türkçesinde sadece /d/ ile başlar.

Örn: atdır, gelmişdir..v.b.

5.Kelime ortasında birbirini takip eden iki tonsuz ünsüzden ikincisi tonlu söylenir. Örn: sekkiz(yazılır) >sekgiz(okunur.), defter(yazılır) >defder (okunur)

6.Azerbaycan Türkçesinde kelime sonunda /b/,/c/,/d/,/g/ sesleri bulunabilir. Bu durum Arapça ve Farsça kelimelerde olduğu gibi bazı Türkçe kelimelerin sonunda da olabilir. Örn: kitab, elac(ilaç), megsed(maksat), reng..v.b.

7.Türkiye Türkçesinde bazı kelimelerin başındaki /y/ sesi Azerbaycan Türkçesinde bulunmaz; /y'/den sonraki /ı/ sesi ise çok defa /i'/ye döner. Örn: il(yıl), ıldırım(yıldırım), uca(yüce)..v.b.

8.Kelime içinde /o'/dan sonra gelen /v/ telaffuz edilmez; bunun yerine o uzatılır. Örn: çovdar yazılır çOdar okunur.

9.Azerbaycan Türkçesinde bazı ünlüyle başlayan kelimelerin başında bir /h/ sesi türemiştir. Örn: hörümcek(örümcek), hörgü(örgü).

10.Bazı ön ses /b'/ler /m'/dir. Örn: men(ben), min(bin)moynuz(boynuz)

11.Azerbaycan Türkçesinde bol miktarda göçüşme olayı görülür. Örn: yarpağ(yaprak), arvad(avrat)

(Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında daha detaylı bilgi verilecektir.)

12.Türkiye Türkçesinde bazı kelimelerin ön sesindeki /p-/ Azerbaycan Türkçesinde /b-/'dir. Örn: biş- (piş-), bars (pars). Bazı kelimelerde de Türkiye Türkçesindeki ön ses/b/Azerbaycan Türkçesinde /p-/ olur.Örn:pez(bez), palçık(balçık)..v.b.

13. Türkçe kelimelerin sonundaki –Ağı ses grubu Azerbaycan Türkçesinde –Ov biçimine dönüşmüştür. Örn: buhov(bukağı), bülöv(bileği)

14. Arapça ve Farsçadan Türkiye Türkçesine alınan kelimelerde iki ünsüz arasında ünlü türemesi görülürken Azerbaycan Türkçesinde bu kelimeler çoğunlukla asıl şekillerini korurlar. Örn: esr (asır), dövr (devr), hökm (hüküm)vb. (Kartallıoğlu ve Yıldırım, 2007:182)

3.4.2. Azerbaycan Türkçesindeki Ünsüzlerin Şematik Gösterimi

	TONLU(Sedalı, Ötümlü)		TONSUZ (Sedasız,Ötümsüz)		
	SÜREKLİ		SÜREKSİZ	SÜREKLİ	SÜREKSİZ
	Akıcı	Sızıcı		Sızıcı	
Dudak	/m/		/b/		/p/
Diş-Dudak		/v/		/f/	
Diş	/n/	/z/	/d/	/s/	/t/
Diş-Damak		/j/	/c/	/ş/	/ç/
Ön Damak	/l/,/r/,/y/		/g/		/k/
Arka Damak		/ğ/	/q/(ğ)	h	
Gırtlak				/x/(ħ)	

(Kartallıoğlu ve Yıldırım, 2007:178)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SES OLAYLARI

Genel bir tanım yapmak gerekirse , bir dilin seslerini; oluşmaları, boğumlanma özellikleri ,kelimelerdeki sıralanışları,yükledikleri görevler ve uğradıkları türlü değişmeler açısından inceleyen dil bilgisi dalına **ses bilgisi (fonetik)** denir.

Dil seslerinin oluşturdukları anlamlı ve görevli ses birlikleri (kelime ve hece)' nde uğradıkları değişmelere ise **ses olayı** denir.

Dil durağan değil devingendir; sürekli olarak bir değişme içindedir. Ses olayları, bu değişme sürecinde, seslerin anlamlı ve görevli birlikler içinde yaşadığı değişmelerin genel adıdır.

Dildeki değişmeler dilin ses , biçim , söz dizimi veya anlam yapılarında ortaya çıkabilir. Bu değişimlerin her birinde değişik nedenler geçerlidir. Dillerin ses yapıları , en değişken yönleri ; anlam yapıları ise, en az değişen yönleridir. Ses çıkarma organlarının bireyselliği ,kişi dillerindeki ses farklılıkları , ileride ortaya çıkacak ses değişmelerinin başlangıç nokatalarıdır.

Ses değişimlerinin nedenlerini ortaya çıkarmak dilciliğin en güç konularından biridir.

Söz konusu ses değişmeleri; düşme, türeme, yeniden türeme, yer değiştirme, başka sese dönüşme, benzeşme, aykırılışma gibi şekillerde gerçekleşebilir. Değişmelerin, dolayısıyla ses olaylarının temelinde en az çaba yasası vardır. Bu yasa dilde, mümkün olan en az enerjiyle en verimli sonucun alınması şeklinde özetlenebilir. Bu temel doğrultusunda aşağıdaki etmenler de ses olaylarına neden olmaktadır.

- 1.Irkin etkisi
- 2.Coğrafyanın etkisi
- 3.En az çaba ve en çok çaba etkisi
- 4.Çocuklara verilen ana dili eğitimi
- 5.Sosyal ve siyasal etkenler
- 6.Alt- Üst katman etkisi
- 7.Örneksemelerin etkisi
- 8.Yazım kurallarının etkisi (Karaağaç ,2013 :53-61)

Ünlüler arasında görülen benzeşmelerin yanı sıra ünsüzler arasında da birtakım benzeşmeler olmaktadır. Ünsüzlerin ton yönünden uygunluğu diyebileceğimiz bu benzeşmelerden başka ünsüzlerin çıkarılışları sırasında çeşitli etkilenmeler nedeniyle, ünsüzler arasında başka benzeşmeler de ortaya çıkmaktadır. Özellikle alıntı kelimelerde görülen bu değişimler, yine en az çaba kuralının bir sonucudur.

4.1. Alıntı Sözcüklerde Görülen Ses Olayları

Bu bölümde ayrı başlıklar altında alıntı kelimelerin uğradığı ünlü ve ünsüz olayları ile herhangi bir ses değişikliği yaşamadan Azerbaycan Türkçesine geçen alıntı sözcükler incelenmeye çalışılacaktır. Bu çalışmada güneybatı Türk lehçeleri (Oğuz grubu) içerisinde yer alan Azerbaycan Türkçesindeki alıntı kelimeler ses bakımından incelenmeye çalışılacaktır. Bu çalışma, Alihaydar Orucov, Behruz Abdullayev, Nergiz Rahimzade tarafından düzenlenen Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Dil İlimleri doktoru Prof.Dr. Ağamusa Ahundov'un "Azerbaycan Dilinin İzahlı Lügeti" (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle, gösterilen alıntı kelimeler üzerinden yapılmıştır. Lügatte yaklaşık olarak 44.600 kelime bulunmaktadır.Yine gösterilen alıntı kelimeler üzerinden yaptığımız değerlendirmede, lügatte yaklaşık olarak 10.109 alıntı kelime tespit edilmiştir.

4.1.1. Ses Uyumları

1.Önlük-Artlık Uyumu

Kalınlık- incelik uyumu yalın ve eklerle uzatılmış Türkçe kelimelerde, ilk hecede bulunan ünlünün taşıdığı kalınlık-incelik niteliğinin diğer hecelerde de devam etmesi kuralıdır. Azerbaycan Türkçesinde önlük-artlık uyumu oldukça sağlamdır. Örn: ekin, oxuram (okurum), eziyyetli, gençlik, gemişdirmek (uçurmak).

Arapça, Farsça gibi dillerden alınan kelimelerin birçoğu da önlük-artlık uyumuna uydurulmuştur.

Örn: halva "helva", hütbe"hutbe", hetib"hatib", fesil"fasıl"

Azerbaycan Türkçesinde kelime başında bulunan /ı/'lar /i/'ye dönüştüğü için bazı kelimelerde uyum bozulur. Örn: ıztırab "ıztırab", ilan "yılan", ıldırım "yıldırım" (Buran, Alkaya ve Yalçın, 2014: 103).

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi bazı alıntı kelimelerde ve birleşik kelimelerde uyum yoktur. Örn: heyalperest "hayalperest", "insaniyyet", "inşallah " vb.

Türkiye Türkçesinde ünlü uyumuna aykırı olan olan /-ki/ aitlik eki Azerbaycan Türkçesinde uyuma tabidir. Örn: yanındaki. Ancak +daş/+deş ve +gıl/+gil ekleri de uyuma aykırı kullanılırlar.

Örn: veten+daş, halam+gil (Alışık,2004:373)

2.Dudak Uyumu

Dudak uyumu, Türkçe kelimelerin ilk hecelerindeki ünlülerin düz veya yuvarlak oluşlarına göre onu takip eden hecelerdeki ünlülerin ,kelimenin ilk hecesi düz ünlülü ise düz, yuvarlak ünlülü ise ise dar yuvarlak veya düz geniş olarak gelmesi kuralıdır. Azerbaycan Türkçesinde dudak uyumu sağlam bir şekilde işlemektedir. Örn: gövde, hereketsiz “hareketsiz”, tebiet “tabiat”.

Türkiye Türkçesinden farklı olarak , Azerbaycan Türkçesinde kimi sözcüklerin son hecesinde /o/,/ö/ sesleriyle karşılaşılır. Alınma sözcükleri son hecesinde /o/, /ö/ sesleri sık olarak görülür.

Örn : lotos (Yun.) , kavot (fr.), operator (Lat.)

Rusçada aile eki olarak kullanılan +ov/+ova eki de son hecede uyumsuzluk özelliği gösterir.

Bununla birlikte, bütöv “bütün”, alov “alev”, buhov “bukağı” gibi Türkçe sözcüklerin son hecelerinde de bu seslere rastlanabilir.Eski biçimleri bütөгü,bukagu olan bu sözcükler, Azerbaycan Türkçesinin yuvarlaklaştırıcı etkisi altında kalarak, bugünkü durumlarını kazanmıştır.

Azerbaycan Türkçesinde yuvarlak ünlülerden, düzlere geçilebildiği halde (o->a,u->a,ö->e,ü->e) düzlerden yuvarlaklara geçilmez. (Alışık , 2004 : 373)

Türkiye Türkçesinde uyuma girmeyen bazı Türkçe ve yabancı asıllı kelimeler Azerbaycan Türkçesinde uyuma girerler. Örn: xorus “horoz”, çamır “çamur”, govun”kavun”..

Yabancı asıllı kelimelerde hiçbir uyum aranmaz. Örn: etnograf (Yun.), etüd (Fr.), fakülte (Alm.), futbol (İng.) elektron (Yun.)

3.Ünsüz Uyumu

Sözcüklerin eklerle genişletilmesi sırasında veya yan yana gelen hecelerde tonlu ünsüzlerden ve ünlülerden sonra tonlu, tonsuz ünsüzlerden sonra genellikle tonsuz ünsüzlerin gelmesi temeline dayanan uyuma denir (Korkmaz, 2007: 232).

Azerbaycan Türkçesinde ünsüz uyumu bulunmamaktadır. Türkiye Türkçesinde ötümsüz ünsüz kendinden sonra gelen ekin ötümlü ünsüzünü benzeşme ile ötümsüzleştirir. Biçim birim değişkelerinde görülen farklılaşma nedeniyle Türkiye Türkçesinin ses birim dağılımına göre bir arada kullanılmayan ötümlü ve ötümsüz seslerin Azerbaycan Türkçesinde yan yana gelebildiği görülür:

Alıntı kelimelerde bu uyum aranmaz. Örn: Ar.mübhem “müphem”, Ar. müctehid “müçtehit”, Ar. muhâtab “muhatap”.

4.2. Ünlü Olayları

4.2.1. Öndamaksıllaşma

İncelme, bazı ünsüzlerin etkisiyle kelimedeki ünlü hecelerde kalın sıradan olan ünlülerin ince sıraya geçmesi (Korkmaz,2007: 130) olayı olarak tanımlanmaktadır. Ancak Türk dilinde yaygın bir şekilde görülen bu ses olayının öndamaksıllaştırıcı ünsüzlerin etkisi dışında, ilk veya ikinci hecede bulunan öndamaksıl ünlülerin benzeştirici özellikleri veya birincil uzun ünlülerin kısılırken bıraktıkları öndamaksıllaştırıcı etkiler gösterilebilir. Birincil uzun ünlülerin kısılırken bıraktığı bu etkiye bazen ünlünün uzunluğunu yitirmediği durumlar da rastlanılabilir (Yalçın , 2013 : 49).

Azerbaycan Türkçesinde sözcük başında ı sesi kullanılmamaktadır. Türkiye Türkçesinde bu ses ile başlayan sözcükler Azerbaycan Türkçesinde i sesi ile kullanılır: ilğim “ılgım” ilğ “ılık” irag “ırak” irğ “ırk” irsi “ırsı” irz “ırz” isinme “ısınma” islağ “ıslak” islatma “ıslatma” ismarla- “ısmarla-“ israr “ısrar” issız “ıssız” işıg “ışık” iztirab “ıstırap” Azerbaycan Türkçesinde alıntı sözcüklerin büyük çoğunluğu incelme ve kalınlaşma ile ünlü uyumuna uydurulur. Özellikle k>ğ değişimine uğraşmış sözcüklerde ğ sesinden sonraki ünlünün incelmediği görülmektedir. Ancak bu ses değişiminin bulunmadığı sözcüklerde de incelme olur. İncelmenin özellikle Arapça ve Farsça sözcüklerde görülmesinde bu tür sözcüklerin alındıkları dilde k sesinin g’ye yakın ve bu sesteki ünlülerinin de daha ince telaffuz edilmesinin etkisi bulunmaktadır (Aytaç, 2007 ;19-20) :

Alıntı sözcüklerde görülen öndakamsillaşma olayı şu şekilde örneklendirilebilir:

â>e :

Söz Başı

Ar. âbid >Az. Ebd “kul,köle” , Ar. anber > Az. Ebir “anber” , Ar. acâib > Az. ecaib “çok garip”, Far. âheng > Az.eheng”aheng”

Söz İçi

Far. âb-gerdân >Az. Abgerden”uzun saplı çömçe” , Far. bende-zâde > Az , Ar. cedd-akrabâ > Az. cedd-egreba”bütün nesil” , Far. dehân > Az. dehen”ağız”, Ar. dâhil > Az. dahil”sığınma,himaye”, Far.+Ar. nâ-hâlef >Az. nahelef “ neshebine layık olmayan” , Rus. makral > Az. makrel”balık çeşidi”, Rus. vataga >Az. vetege” balık avlama muntıkası” , Rus. injin'er >Az. incinar “mühenis” , Rus. şın'el >Az. şinel “kaput”, Rus. yâ'şık >Az. yeşik “tahtadan iri kutu”

a>e :

Söz Başı

Ar. abes> Az. ebes “faydasız” , Ar. akîk > Az. eğiğ “kıymetli taş” , Ar.akl > eğiğ “akıl”, Ar.+Far. alâka-dâr > Az. elakedar “alakalı, ilgili”, Ar. alâmet > Az. elamet “işaret,nişan”

Söz İçi

Ar. âlîşan > Az. alişen” yüksek şan şeref sahibi olan”, Ar. bahs> Az. behs “sohbet etme” , Far. bahtiyâr >Az. behtiyar”hoş bahtlı”, Ar. balgam >Az.belğem “balgam” “ , Ar. dikkat >Az. diğğet “dikkat”

Söz Sonu

Far. adına >Az. adıne “Cuma akşamı” , Ar. bi-l-vâsita >Az. bilvasite “başkasının vasıtasıyla”

î>i :

Söz Başı

Ar. îcâb >Az. icab “lazım olmak” , Ar. îfâ >Az. ifa, “yerine getirme” Ar. îzâhât > Az. izahat “izah, beyan”

Söz İçi

Far. bîmâr >Az. bimar “hasta”, Far. bî-nevâ >Az. bineva “bedbaht” , Far. girâmî >Az. girami “aziz ,istekli” , Ar. zîrâ >Az. zira “çünkü”

Söz Sonu

Ar. âlî >Az. ali “yüce”, Ar. râvî >Az. ravi “hikaye eden” , Ar. ailevî >Az. ailevi “ailevi” , Ar. âlî >Az. ali” en yüksek”, Ar. bâtinî > Az. batini “dahili ,iç”, Far. bâzî > Az. bazı “ oyun,hile” , Ar. bedevî > Az. bedevi “çöllü”, Far. bîrûnî > Az. biruni “harici,zahir” , Ar. cüz’î > Az. cüzi “ az,azıcık” , Ar. dâimî >Az. daimi “uzun müddetli”, Ar. fânî > Az. fani “geçici” Ar. hâvî > Az. havi “ ihtiva eden, içeren”

o>ö :

Söz İçi

Far. +Ar. hem-sohbet >Az. hemsöhbət “ sohbet yoldaşı”, Far. gonce > Az. gönçe “açılmamış kızıl gül” , Far. gonce-dehân >Az. gönçedehan “ağzı gonca gibi küçük olan”

u>ü :

Söz Başı

Ar. ukab > Az. ügâb “kartal” , Ar. ukalâ > Az. ügela “akıllı adam” , Ar. ulemâ >Az. , ülema “alimler”, Ar. ulvî >Az. ülvi “yüce” , Far. umûmî >Az. ümumi” her şeyi içeren” , Ar. uzv >Az. üzv” organ” , Ar. vuslat >Az. vüslet “kavuşma”

Söz İçi

Ar.buhl > Az. bühîl “hased” , Ar. burc > Az. bürc “ burç”, Ar. cum’a > Az. cüme “Cuma”, Ar. cumhuriyyet > Az. cümhuriyyet “ cumhuriyet”, Far. duhter >Az. dühter “kız” , Ar. ehl-i zulm > Az. ehli-zülm “zulüm yapan” , Ar. fursat > Az. fûrset “ fırsat” , Far. gül-ruh >Az. gülrüh “gül yüzlü” , Ar. hukuk > Az. T hüguğ “hukuk”, Ar. kubbe > Az. gübbe “ kubbe , Ar. kutb > Az. gütb “kutup” , Ar. lâ’net-ullah > Az. lenetullah “Allah’ın laneti beddua” , Ar. muâyene >Az. müayine “muayene”, Ar. nusret >Az. nüsret “yardım” , Ar. zulmet >Az. zülmet “karanlık”

u>ö :

Söz İçi

Far. nân-kur >Az. nankör “nankör”

û>ü :

Söz İçi

Ar. fütûhât > Az. fütühat “fetihler”, Ar. füyûzât > Az. füyüzat “feyzler”, Far. gül-gûn >Az. gülgün “gül renkli, Ar. lûtf >Az. lütf “lütf”, Far. küfte > Az. küfte “köfte”, Ar. hurûf > Az. hüruf “harfler”, Far. rû-bend >Az. rübend “yüz örtüsü”, Rus. d'újny >Az. düjün “düzine”

Sözcük başı h ve ħ seslerinin de inceltici özelliği bulunur. k>ğ değişiminde olduğu gibi Arapça ve Farsçada h ve ħ seslerinden sonra ünlünün ince telaffuz edilmesinden kaynaklanmaktadır. Türkiye Türkçesinde kalın ses tercih edilirken Azerbaycan Türkçesinde ince söyleyiş tercih edilmiştir (Aytaç, 2007 :19) .

Örn: Ar. hamd >Az. hemd , Ar. hamle >Az. hemle , Ar. harb>Az. herb , Ar. harf>Az. herf

Kanaatimizce bu örneklerde öndamaksıllaşmayı tetikleyen Arapçadaki ha'ların he olarak telaffuzudur.

Bunların dışında incelmeye uğramış sözcükler incelendiğinde Arapça ve Farsça sözcüklerde bulunan ayın, f, m seslerinin de Azerbaycan Türkçesinde inceltme özelliği bulunduğu anlaşılmaktadır:

Ar. azrâil >Az. ezrail , Ar. asker > Az. esger , Ar. fasl >Az. fesil , Ar. farzen >Az. ferzen, Ar. fakat >Az. feğet , Ar. fakîr>Az. feğir , Ar. mağlûb >Az. meğlub , Ar. mağrur >Az. meğrur¹

4.2.2. Artdamaksıllaşma

Belirli ünsüzlerin artdamaksıllaştırma etkilerine bağlı olarak veya kelime içinden gelen başka nedenlerle ince ünlülerin kalın sıraya geçmesi olayıdır (Korkmaz, 2007: 137). Artdamaksıllaşma artlık-önlük uyumu bulunmayan kelimelerde gerçekleşen bir ses olayıdır (Coşkun, 2008: 54).

¹ İnceleme olayına uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için ek 1.1 e bakınız.

Azerbaycan Türkçesinde içerisinde uzun ünlü bulunan alıntı sözcüklerin ince ünlüleri ünlü uyumuna uydurularak kalın telaffuz edilir. Türkiye Türkçesinde ise ince ünlüler korunmaktadır:

e>a :

Söz Başı

Ar. elmanah > Az. almanah “mecmua”, Ar.+Far. erek-çin > Az. arakçin “baş giyimi”

Söz İçi

Ar. ariyeten > Az. ariyaten “müveggeti olarak”, Far. âş-peş > Az. aşpaz “aşçı”, Ar. beyâz > Az. bayaz “beyaz”, Ar. helâl > Az. halal “helal”

Söz Sonu

Far. âş-peş-hâne > Az. aşpazhane “mutfak”, Far. bâfte > Az. bafta “sırma”, Far. deryâce > Az. deryaca “küçük deniz”, Rus.+Far. nasós+hane > Az. nasóshana “tulumbacı, pompacı”, Rus. pivo+hane > Az. pivehana “birahane”

i>ı :

Söz İçi

Far. bağıstan > Az. bağıstan “bağlık”, Ar. câhil > Az. cahıl “cahil”, Ar. zâlim > Az. zalım “zalim”, Ar. behil > Az. paşıl “dargöz”

Söz Sonu

Far. şirmahi > Az. şirmayı “sırma”

2

4.2.3. Düzleşme

Düzleşme çeşitli sebeplerle ve genellikle de dilimize geçmiş yabancı sözcüklerde ilk hecedeki bir ünlünün düz bir ünlüye değişmesi (Korkmaz, 2007 :227) olarak tanımlanmaktadır.

² Kalınlaşma ses olayına uğramış alıntı sözcükleri tamamını görmek için ek 1.2 ye bakınız.

Azerbaycan Türkçesinde ise genellikle alıntı sözcüklerde ünlü uyumuna uydurulmak için ünlü düzleşmesi olayına rastlanırken uzun ünlülerin kısalması sonucu normal ünlüye dönüşmesi ile ilk hecedeki düz ünlünün benzeştirici etkisiyle de düzleşme olayına rastlanmaktadır.

a>i :

Söz İçi

Ar. halâs >Az. hılas “kurtuluş”, Ar.+Far. halâs-kâr > Az. hılas “kurtarıcı”, Ar. haslet > Az. hışlet “tabiat, haysiyet”, Far. pervân >Az. pervin “yedi kardeş yıldızlarından süreyya”

u>a :

Söz İçi

Ar. muhal >Az. mahal “devlet arazisi”

u>e :

Söz İçi

Ar.buhur >Az. behur “buhar”

û>e :

Söz İçi

Ar. mensûb > Az. menseb “mensup”, Far. zenbûrek >Az. zemberek “ deve üstünde gezdirilen küçük top”

û>ı:

Söz İçi

Ar. mahlûc >Az. Tü. mahlic “çekirdeksiz pamuk”, Far. merdûm-âzâr>Az. Tü. merdimazar “hareketleriyle başkasına zarar veren”, Ar. sandûk >Az. Tü. sandığ” sandık” , Far. pâ-pûş >Az. Tü. papış “evdegiyilen yün ayakkabı”

Söz Sonu

Far. çâr-sû >Az. çarşı “çarşı”, Far. şeft-âlû >Az. Tü. şaftalı “şeftali”, Far. zerd-âlû >Az. Tü. zerdalı “sarı erik”

u>i :

Söz İçi

Far. âsumân > Az. asiman “gök, sema”

û>i :

Söz İçi

Ar. mahlûc >Az. mahlic“çekirdeksiz pamuk”, Far. kâkül > Az. kakil “kakül”,
Ar.+Far. târih-nevûs>Az. tariḥnevis“tarih yazan” , Ar. mevcûb >Az. mövcib “sebepe”

Söz Sonu

Ar.+Far. miskal-terâzû > Az. mişgal-terazi “hassas terazi”

ü>a :

Söz Başı

Far. anka' >Az. ünğa “simurg,anka kuşu”

Söz İçi

Far. tüvân >Az. tavan “tavan”güç, kuvvet”

ü>e :

Söz İçi

Far. dil-nüvaz >Az. dilnevaz “gönlü okşayan , son derece hoş” , Ar. züvvâr >Az. zevvar “ziyaret eden, ziyarete gelen”

ü>i :

Söz Başı

Ar. ücret >Az. icret “ücret”, Far. üftâde >Az. iftade “düşkün, mübtela”

Söz İçi

Far. bed-müşk > Az. bidmişk “müşk ağacı,dekoratif ağaç” , Ar. bâkire >Az. bikr “bakire” , Far. ebrîşüm >Az. ebrişim “ipek”, Fars. hem-çünîn > Az. hemçinin “-da, -de

bağlacı” , Ar.+Far. hukuk-şūnas >Az. hüğüşinas “hukukçu” Far. merdüm-giriz > Az. merdingiriz “adamdan kaçan, adama yanaşmayan”

o>a :

Söz Başı

Rus. odiyála>Az. adyál “yorgan”

Söz İçi

Rus. çimodán >Az. camadan “bavul”

ó>a :

Söz İçi

Rus. karól > Az. kral “kral” , Rus. vidró > Az. vedrá “kova”³

4.2.4. Yuvarlaklaşma

Kelimede ön ses ve iç ses durumundaki düz ünlülerin çeşitli fonetik etkenlerle yuvarlak sıraya geçmelerine ünlü yuvarlaklaşması denir (Korkmaz, 2007: 230).

Azerbaycan Türkçesinde b, m, p, f, v gibi dudak ünsüzlerinin etkisiyle veya ikinci hecede yer alan yuvarlak ünlülerin benzeştirici etkisiyle (Yalçın,2013 :52) a>o, e>ö, ı>u, i>ü ses değişmelerinin yaygın olarak oluştuğu görülür (Celilov 1988: 58). Özellikle v sesinin önündeki ünlünün a>o, e>ö değişimine uğraması oldukça yaygındır:

a>o :

Söz İçi

Rus. saldát >Az. soldat “asker”, Rus. poraşók >Az. poroşok “toz”

â>o :

Söz Başı

Far. âb-dân>Az. ovdan “yeraltı havuzu”, Far. âbduk > Az. ovduğ “ayran”, Ar.+Far. avrât-bâz > Az. ovretbaz “avratbaz”

³ Düzleşme ses olayına uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için ek 1.3.e bakınız.

Söz İçi

Ar. havz >Az. hovuz “havuz” , Rus. luná+mıbil >Az. lunomobil “aya indirilen robot”

a>ö :

Söz Başı

Ar. avrât >Az..övret, Ar. +Far. avrât+baz > Az. övretbaz

Söz İçi

Ar. havsala >Az. hövsele “düzüm,düzme” , Ar. havza >Az. hövze “denize ,göle yapışık aln” , Ar. kavmiyyet>Az. gövmiyyet “bir kavime, halka mensup olma” Ar. kavs >Az. gövs “yay, keman” , Ar.+Far. ravza-han >Az. rövzehan “mersiye okuyan adam” , Ar. tavsiye>Az. tövsiye “tavsiye”

a>u :

Söz İçi

Ar. makam>Az. Tü. muğam “makam”

a>ü :

Söz İçi

Far.+Ar. pür-vakar >Az. pürvügar “vükarlı”

â>ü :

Söz İçi

Ar. leyân > Az. löyün “görkem, görünüş” , Ar. vâsık>Az. vüsuğ “yürekten inanma”

e>o :

Söz Başı

Far. efsun> Az. ovsun “efsun, sihir” , Rus. mah'erka > Az. mağorka “tütün”

Söz İçi

Far. nev-bahâr > Az. novbahar “yazın öncesi”, Far. nevber > Az. novbar “ilk yetişen meyve”, Far. nevdân > Az. novdan “su yolu”, Far. nev-rûz > Az. novruz “yeni gün”, Ar. yevm > Az. yovm “gün”, Ar. yevmiyye > Az. yovmiyye “gündelik”

Söz Sonu

Far.dere > Az. dero “dere”

e>ö :

Söz Başı

Ar. evlâd > Az. övld “evlat”, Ar. evrâk > Az. övrag “yazılar”

Söz İçi

Ar. bevl > Az. bövl “sidik”, Ar. cevher > Az. cövher “cevher”, Ar. devrân > Az. cövlan “devran, dolanma”, Ar. cevr > Az. cövr “cefa, zulm”, Ar. devlet > Az. dövlet “devlet”, Ar.+Far. devlet-mend > Az. dövletmend “devlet sahibi”, Ar. devriyye > Az. dövriyye “devr etme”, Ar. el-yevm > Az. elyövm “bugün, şimdi”, Ar. fevc > Az. fövc “kütle, deste”, Ar. hevl > Az. hövl “korku, dehşet”, Ar. levha > Az. lövhe “levha”, Ar. melek-ül-mevt > Az. melekülmövt “ölüm meleği”, Ar. mu'cize > Az. möcüze “mucize”, Ar. mevlânâ > Az. mövlana “mevlana”, Far. nev-res > Az. növres “yeni yetişmiş, taze”, Far. pertev > Az. pertöv “ışık, nur”, Ar. sevk > Az. sövg “getirmek”, Ar. şevket > Az. şövket “ihtişam”

e>u :

Söz İçi

Ar. sanevber > Az. senuber “köknar”

e>ü :

Söz İçi

Ar. dehâ > Az. düha “deha”, Ar. neşv ü nemâ > Az. neşvünüma “büyüme, artma”, Ar. rek'at > Az. rüket “rekât”, Ar. zelum > Az. zülam “zulm”, Ar. zemzeme > Az. zümzüme “aheste sesle okuma”

ı>o :

Söz İçi

Rus. lámpıçkı >Az. lampoçka “lamba”, Rus. mámint >Az. mamont “mamut”

ı >u :

Söz İçi

Far.hırâmân>Az. ħuraman “nazlana nazlana yürüyen”, Ar. vâzıh>Az. vüzuh “aydınlık”

î >ü

Söz Sonu

Ar. kürsî >Az. kürsü “ Far. küştî >Az. küştü “güreşme”

i>ü

Söz Başı

Ar. isyân>Az. Tü. üsyan “isyan”

Söz İçi

Ar. billûr >Az. büllur, Ar. billûrîn >Az. büllurin, Far. gül-istân >Az. gülüstan “güllük,çiçeklik”, Far. +Ar. gül-izâr >Az. gülüzar “gül yüzlü”, Far. pinhânî>Az. pünhani “gizlice”, Ar. tehlike>Az. tehlüke “tehlike”

Söz Sonu

Ar. tevekkülü>Az. tevekkülü “ümit ederek, riske girerek”⁴

4.2.5. Daralma

Azerbaycan Türkçesinde daralma a>ı, a>é, a>u, e>ü, e>i, o>u, ö>ü değişmeleriyle olur. (Celilov 1988: 56).

Azerbaycan Türkçesinde bu ses olayı daha çok daraltıcı etkiye sahip olan ünsüzlerin etkisiyle ortaya çıkabildiği gibi ilk hece veya ilk hece dışındaki dar ünlülerin benzeştirici etkisiyle de ortaya çıkmaktadır (Yalçın, 2013: 54)

⁴ Yuvarlaklaşma ses olayına uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için ek 1.4. e bakınız.

Türkiye Türkeçesinde ön seste i olan bazı sözcükler de düzleşerek e olmuştur. Bunun nedeni kapalı e sesinin Azerbaycan Türkçesinde oldukça yaygın olmasıdır:

a>ı :

Söz İçi

Ar. mihmaz >Az. mahmız “ Horoz vb. hayvanların arkasındaki sivri boynuz çıkıntısı”

Söz Sonu

Rus.balaláykı >Az. balalayka “balalayka”

â>i :

Söz İçi

Ar.+Far. hamîr-gâr Az. ħemirgir “hamur yoğuran” , Ar. kelbetân > Az. kelbetin “kelpeten” , Ar. mübâlâğa > Az. mübaliğe “ abartı” , Ar. müsâade > Az. müsaide “izin” , Far. dil-âzâr > Az. dili-zar “ yüreği yaralı”

a>é :

Söz Başı

Ar. ahkâm > Az. éhkam “hükümler,kanunlar” , Ar.+Far. aşk-bâz > Az. eşgbaz “aşıkane maceraları seven adam” , Ar.+Far. aşk-nâme > Az. eşğname “aşk mektubu” , Ar.+Fars. aşk-perver > Az. Tü. eşğperver “aşk besleyen” , Ar. ayb > Az. éyib “ utanılacak hal,hareket” Ar. ayn >Az. éyn “göz”, Ar. ayş >Az. Tü. éyş “zevk,sefa”, Ar. azîm > Az. ezim “büyük”

a>u :

Söz İçi

Ar. makam>Az. muğam “makam” , Ar. makamât >Az. muğamat “makamlar”

â>ü :

Söz İçi

Ar. vâsık >Az. vüsuğ “yürekten inanma” , Ar. leyân >Az. löyün “görkem, görünüş”

e>ı :

Söz İçi

Far. narenç >Az. narınc “narenciye”, Ar. seykak > Az. sığal “ , Rus. sajen >Az. sajin “uzunluk ölçüsü”

Söz Sonu

Far. (çâr+pây+e) > Az. çarpayı “dört ayaklı demir veya tahtadan yatak”

e>i :

Söz Başı

Far. ebrîşem > Az. ibrişim “ipek, iplik” , Ar. gayr-i-ilmî > Az. geyri-elmi

Söz İçi

Ar. cenâh > Az. cinah “taraf”, Ar. anber > Az. ebir “anber” Ar. devrevî > Az. dövri “devre”, Ar. fetva > Az. fitva “ fetva”, Far. heç > Az. hiç” hiç” Ar. muâmele >Az. müamile” davranış”Ar. mübâdele > Az.mübadile “mübadele”, Ar. mukâyesa > Az. mügayise “kıyas”, Ar. nefrîn > Az. nifrin “lanet, beddua”

e>u :

Söz İçi

Ar. sanevber > Az. senuber “köknar”

e>ü :

Söz İçi

Ar. rek'at > Az. rüket “rekat” Ar. terceme-yi-hal >Az. tercüme-yi-hal “biyografi”, Ar. zenzeme > Az. zümzüme “alçak sesle okuma”

o>u :

Söz İçi

Far. hodbin >Az. hüdbin “egoist, bencil”, Far. hodmani > Az. hüdmani “gizli, mahrem” , Far. hod-pesend >Az. hüdpesend “kendini beğenmiş”

ö>ü

Söz Başı

Ar. özr > Az. üzr “özür, bahane, sebep”, Ar.+Far. özr+hâh >Az. üzrḥah “özür dileyen”⁵

4.2.6. Genişleme

Kelime içindeki dar sıradan /ı/, /i/, /u/, /ü/ ünlülerinin çeşitli nedenlerle boğumlanma özellikleri bakımından /a/, /e/, /o/, /ö/ ünlülerine dönüşmesi olayıdır (Korkmaz, 2007: 227).

Genişleme olayı genellikle ilk veya ikinci hecedebulunan geniş ünlülerin benzeştirici özellikleri veya birincil uzun ünlülerin kısılırken bıraktıkları genişletici etkiye bağlı olarak meydana gelmektedir (Yalçın, 2013:93).

ı>a :

Söz İçi

Rus. pırusını >Az. parusin “yelken bezi”

Söz Sonu

Rus. própki >Az. probka “tıpa”, Rus. turbázi >Az. turbáza “turist bazası”, Rus. záponki >Az. záponka “düğme”, Rus. zámşı >Az. zámşa “maral ya da koyun derisi”

ı>á :

Söz Sonu

Rus. şáşkı >Az. şaşká “kılıç”

i>a :

Söz İçi

Far.+Ar. bî-dimag > Az. bidamağ “keyifsiz”, Far. civân >Az. cavan “genç”, Far. civânmerd > Az. cavanmerd “cömert”, Far. cihân > Az. cahan “dünya, alem”, Far. cihangîr >Az. cahangir “emperyalist,dünyayı fetheden”, Far. civânmerd > Az. cavanmerd

⁵ Daralma ses olayına uğramış sözcüklerin tamamını görmek için ek 1,5'e bakınız

“ cömert”, Ar. âyil > Az. eyal “aile,külfet”, Ar. imtihân >Az. imtahan “sınav”, Far. nevcivan > Az. növcavan “yeniyetme, genç”

Söz Sonu

Ar. tecelli >Az. tecella “ayan olma, görünme”

î>e :

Söz İçi

Ar. tenbîh > Az. tenbeh “tenbih”, Ar. tesbîh > Az. tesbeh “ tesbih”, Ar. teşbih > Az. teşbeh “benzetme”

Söz Sonu

Far. dü-şâhî > Az. düşahe “ölüme mahkum edilmiş adamlar için ceza aleti”, Ar. ecinni > Az. ecinne “cin”

ı>e :

Söz Başı

Ar. itr >Az. etir “koku”

Söz İçi

Ar. sıhhiyye >Az. sehiyye “sıhıyye”, Ar. vâzıh>Az. vazeh “açık, aşık”, Rus. bol'şıvık >Az. Bolşevik “Bolşevik”, Rus. pórşın >Az. pórşen “piston”

Söz Sonu

Rus. kil'kı >Az. kilke “çaça balığı”

ı>é :

Söz Başı

Ar. ıyd >Az. éyd “bayram”, , Ar. ışk >Az. Tü. eşğ “sevgi, muhabbet”

î>é :

Söz Başı

Ar. îhâm>Az. éyham “iki manalı”

i>e :

Söz İçi

Ar. biat>Az. béyet “birinin hakimiyetini kabul etme”, Far. +Ar. bed-mizâc >Az. bedmezac “kötü mizaçlı”, Far. birâder>Az. berader “kardeş”, Far.+Ar. bi-itibâr > Az. biétibar

“itibarsız”, Ar. mâni'>Az. mane “engel”, Ar. mi'râc > Az. merac “miraç”, Ar. ni'met >Az. nemet “yaşamak için gerekli her şey”, Rus. pitlitsı >Az. petlisa “nişan”

Söz Sonu

Ar. bedâyi'>Az. bedaye “ince sanat”, Ar.cami>Az. came “toplayan, cem eden”, Ar. sanâyi' >Az. senaye “sanayi”

i>é :

Söz Başı

Ar. i'câz>Az. écaz “mucize”, Ar. i'tibâr>Az. étibar “itibar”, Ar. i'tidâl>Az. étidal “orta halde olma”, Ar. i'timâd >Az. étimad “inanma”, Ar. i'tirâf>Az. étiraf “itiraf”, Ar. i'zâmiyyet > Az. ézamiyyet “büyüklük, ululuk”

i>ö :

Söz İçi

Ar. mihnet > Az. möhnet “”, Ar.+Far. mihnet-keş >Az. möhnetkeş “kaygılı, gamlı, kederli”

u>a :

Söz İçi

Ar. muâf >Az. maaf “muaf”, Ar. muhal > Az. mahal “devlet arazisinin idare sahası”

û >a

Söz İçi

Ar.+Far. merûm-nâme > Az. meramname “parti programı”

u>e :

Söz İçi

Ar. muharrem > Az. meherrem “Arap ay takviminin birinci ayı”

û>e :

Söz İçi

Ar.+Far. mahbûs-hâne >Az. mehbeşana “hapishane”, Far. zenbûrek >Az. zemberek “geçmişte deve üzerinde gezdirilen küçük top”

u>o :

Söz İçi

Far. sultân >Az. soltan “sultan”, Far. tuhm >Az. tohum “tohum”

û >o :

Söz İçi

Far. âbnûs > Az. abnos “kara renkli çok dayanıklı ağaç”, Far. bûstân >Az. bostan “çiçek bahçesi”, Far. dûşâb>Az. doşab “pekmez”, Ar. lûkme>Az. loğma “lokma”, Ar. lûgaz >Az. loğaz “maskara”, Ar. lûtâ > Az. lotu “Lut kavmi”, Far. pûlâd>Az. polad “Demir erintisi ile karbonattan ibaret gümüşü-boz metal, Rus. çuşka >Az. çosğa “domuz yavrusu”, Ar. zûr-hâne > Az. zorhana “ağır idmanların yapıldığı yer”

Söz Sonu

Far. ab-cû(y) > Az. abco “arpa suyu”

u>ö :

Söz Başı

Ar. uhde >Az. öhde “taahüd, borç”

Söz İçi

Ar. muhtekir > Az. möhtekir “ucuza aldığı malı pahalıya satan kimse” Ar. muhterem>Az. möhterem “hörmetli, aziz” , Ar. mühür > Az. möhür “mühür”, Ar. müteâdil > Az. mötedil “ne az ne çok,orta” , Ar. mu'cize > Az. möcüze “mucize” , Ar. teveccüh >Az. teveccöh “rağbet gösterme”

Söz Sonu

Ar. tettebbu' >Az. tettebbö “araştırma” , Ar. tevâzu' >Az. tevazö “tevazu, sadelik”

ü>a :

Söz Başı

Ar. anka' >Az. ünğa “simurg, anka kuşu”

Söz İçi

Ar. vâzih > Az. vüzuh “aydınlık”

ü>e :

Söz İçi

Far. dil-nüvaz >Az. dilnevaz “gönlü okşayan, çok hoş” , Ar. müettel >Az. meettel “intizar” , Ar. mümaniet > Az. memaniet “engel” , Ar. müzhike >Az. mezheke “güldürücü sohbet, oyun”, Ar. müteâdil >Az. mötedil “ orta vaziyette olan”

ü>ö :

Söz İçi

Far.+Ar. bî-hürmet>Az. bihörmət “hörmetsiz” , Ar. bühüt>Az. böht “hayret” Ar. bühtân > Az. böhtan “iftira” , Ar. rü'yâ > Az. röya “rüya” , Ar. zühre > Az. zöhre “zöhre yıldızı” , Ar. zükâm > Az. zökem “nezle” , Ar. hükm >Az. hökm “hüküm” , Ar. hükûmet >Az. hökumet “hükümet” , Ar. +Far. hükümrân > Az. hökmran “hükümdar, diktatör”⁶

⁶ Genişleme ses olayına uğramış sözcüklerin tamamını görmek için ek 1.6'ya bakınız.

4.2.7. Ünlü Düşmesi

Türlü ses etkileri altında kelimelerin iç ve son seslerinde bulunan bazı ünlülerin düşmesi olayına “ünlü düşmesi” denir (Korkmaz, 2007: 227). Ünlü düşmesi Azerbaycan Türkçesinde söz başında, söz içinde ve söz sonunda gerçekleşebilen bir ses olayıdır.

Söz başında ünlü düşmesi Türkçede daha çok akıcı ve sızıcı ünsüzlerin önündeki vurgusuz dar ünlülerde gerçekleşmektedir. Geniş ünlü taşıyan sözcüklerdeki düşme ise, çoğunlukla bu ünlülerin darlaşması sonucunda olmaktadır (Türk, 2003: 228). Söz içinde ise ünlülerin (genellikle dar ünlülerin) iyelik ya da isim çekim eklerini almaları durumunda vurgunun isim çekim veya iyelik ekli heceye kayması sonucunda bu sözcüklerin iç hecesinde kalan dar ünlüler vurgusuz orta hece konumuna düştükleri için düşerler. Ayrıca sözcük birleşmeleri sırasında da düşme örneklerine rastlanır. Özellikle konuşma dilinde nadiren geniş ünlü de düşebilir (gazete > gazte > gaste). Orta hece düşmesi, Türkçenin en yaygın ses olaylarından biridir. Söz sonundaki ünlü düşmeleri ise genellikle yarı ünlü sayılan ve diğer ünlülere oranla biraz zayıf olan /ı/ ünlüsünde görülmektedir.

a>ø :

Söz İçi

Rus. karól >Az. kral “kral”

â > ø :

Söz İçi

Ar. behâcet > Az. behçet “güzellik” , Ar. bahâr > Az. behr “bahar” , Far.+Ar. bî-masârif > Az. bimesref “masrafsız” Ar. mâ-şâ-Allah >Az. maşallah “maşallah” , Far. temâşâ-gâh > Az. tamaşgah “tiyatro”

Söz Sonu

Ar. hebâ>Az. Tü. heb “hap” , Rus. kistá >Az. kist “fırça” ,Rus. virstá >Az. verst “Eski Rus uzunluk ölçü birimi”

e > ø :

Söz Başı

Far. eğerçi >Az. gerçi “eğerki”

Söz İçi

Far. enderez > Az. enderz “nasihat, vasiyet” , Ar. keder > Az. gedr “keder” , Ar. nâme-hüdâ > Az. namhuda “maşallah”

Söz Sonu

Ar. nezîre > Az. nezir “dindar”, Far. se-târe > Az. settar “örten”, Rus. pirojnoe >Az. pirojna “pasta”

i > ø :

Söz İçi

Far.+Ar. ber-akis > Az. bereks “aksine, tersine” , Ar. bâkire > Az. bikr “bakire” , Ar. hâciz > Az. hecz “haciz” , Ar. hasb-i hâl > Az. Tü. hesb-hal “başbaşa sohbet”, Ar. hüsn-i hatt > Az. hüsnet “Hat sanatı dersi” , Ar. hâtim > Az. hetm “hatim”, Ar. kelime > Az. kelme “kelime” , Far. mâdiyân > Az. madyan “dişi at”, Ar. râziyâne > Az. razyana “efir yağı veren bitki”, Ar. rebî-ül-âhir > Az. Tü. rebûlahîr “ Hicri kameri Arap takviminin dördüncü ayı”, Ar. seyir > Az. seyr “seyir” , Ar. tûtiya>Az. tutya “Kimyevi madde”

Söz Sonu

Ar. len terân(i) > Az. lenteran “ edebsiz”, Ar. zâyî' > Az. zay”telef olmuş”

ı > ø :

Söz İçi

Ar. batın > Az. betn “karın” , Ar. hayır > Az. heyr , Far. kırân > Az. gran , Far. pâ-y-1 taht >Az. paytaht , Far. raht-1 hâb >Az. rehthab , Rus. bl'ûdı >Az. bulud “servis tabağı”

Söz Sonu

Ar. gayrı > Az. Tü. geyr , Rus. pogónı >Az. pogon “fark edilme nişanı” , Rus. smitánı >Az. smetán “ekşi krema”

î > ø :

Söz Sonu

Far. âbnûsî >Az. abnus “kara renkli dayanıklı ağaç”, Ar. kesrî > Az. kesr , Ar. nahîs > Az. nehs “uğursuz”, Ar. tabî > Az. tebi “tabi” , Ar. telâşî > Az. telaş “telaş”

i > ø :

Söz Sonu

Rus. ğarmónika >Az. ğarmóška “akerdion” ,Rus. vojji >Az. voj “uzun kayış”

Söz İçi

Rus. odiyála >Az. adyal “yorgan”

u > ø :

Söz İçi

Ar. zevk u safâ > Az. zövĝ-sefa “zevk ve sefa”

û > ø :

Söz İçi

Ar. burûc >Az. bürc “burç”

ü > ø :

Söz İçi

Ar. bühüt >Az. böht hayret” , Ar. ehl ü iyâl >Az. ehli-ayal “ailede olanlar” , Ar. +Far. hükümrân > Az. hökmran “hükümdar, diktatör”, Ar. zabt ü rabt > Az. zebt-rebt “asayiş, nizam” , Far. zîr ü zeber > Az. zir-zeber “alt-üst”, Far. zîr ü zemin > Az. zirzemin “anbar”, Ar. zümürüd > Az. zümürüd “zümrüt”

o > ø :

Söz Sonu

Rus. lekálo > Az. lekál “hatkeş”⁷

⁷ Ünlü düşmesi ses olayına uğramış sözcüklerin tamamını görmek için ek 1,7'e bakınız.

4.2.8. Ünlü Türemesi

Ses özelliklerine veya birbirleri ile birleşme şartlarına bağlı bazı nedenlerle kelimenin ön, iç ve sonuna ünlü getirilmesi olayına “ünlü türemesi” denir (Korkmaz, 2007: 229).

Sözcüğün özgün biçiminde bulunmayan bir ünlünün sonradan çeşitli seslik nedenlerle ortaya çıkmasıdır. Özellikle alıntı sözcüklerde görülen bir ses olayıdır. Türkçe, yabancı sözcüklerin önemli bir bölümünü bu yolla kendi ses dizgesine uyarlar (Eker, 2006: 301).

ø > a :

Söz İçi

Ar. i'dm >Az. édam “ıdam”, Ar. imret >Az. imaret “ev, mülk”, Ar. mahreç>Az. meharic “ çıkar”

Söz Sonu

Far. âb-kor> Az. abğora “üzüm şiresi”

ø > e :

Söz İçi

Ar. bedî' > Az. bedie “nadir güzel şey” , Ar. fi'l > Az. feil , Ar. haşmet > Az. heşemet “haşmetli” , Ar.+Far. lûtf-kâr > Az. lütfekar “merhametli” , Ar.+Far. meşrût-hâh > Az. meşrutehâh “meşruti hükümet taraftarı”, Ar.+Far. mülk-dâr > Az. mülkedar “toprak sahibi” , Ar. sadme > Az. sedeme “şiddetle vurma”, Ar. şî'r > Az. şeir “şiiir” , Ar. yeşm > Az. yeşem , Rus. pılta > Az. pilete “ocak”

Söz Sonu

Ar. derrâk > Az. derrake “düşünce,şuur” , Ar. keff > Az. kefe “avuç” , Ar. mürâfi' > Az. mürafie “mahkeme” , Ar. mutâli' > Az. mütalie “okuma, kırat” , Ar. süfl > Az. süfle “delinmiş”

ø > ı :

Söz İçi

Far.+Ar. kem-akl > Az. kemağıl “aklı az” , Ar. nakş > Az. nahıs” renklerin , çizgilerin kombinasyonundan ibaret şekiller” , Ar. sıfr > Az. sıfır “sıfır”

ø > i :

Söz Başı

Rus. stakán >Az. istekan “bardak”

Söz İçi

Far. âsmân >Az. asiman “gök, sema” , Far. bebr>Az. bebir Ar.+Far. bed-esl > Az. bedesil , Far. bed-şekl > Az. bedşekil , Ar. cism > Az. cisim “cisim” , Ar. ayb > Az. éyib “ayıp” , Ar.+Far. ayb-cû > Az. éyibcu “her şeyde kusur arayan” , Ar. edeb-stan > Az. edebistan “edep öğretilen yer,mektep” , Ar. arzâ > Az. erize “yazılı müracat” , Ar. ıtr > Az. etir “koku” , Ar. fikr > Az. fikir “görüş,fikir” , Ar. hayf > Az. heyif “teessüf” , Ar. hayr-dua > Az. heyir-dua “hayır dua” , Ar.+Far. kadr-dân > Az. kedirdan “kadir, kıymet bilen” , Ar. lehm > Az. lehim “kalay” , Far. mihr-bân > Az. mehriban “şefkatli” Ar. meyl > Az. meyil “bir tarafa eğilme” , Ar. mummyâ > Az. mummyâ “mumya” , Far. nâm-zed > Az. namized, Ar. nefis > Az. nefis “nefis” , Far. nerd-bân > Az. Tü. nerdivan “merdiven” , Far. perverd-gâr > Az. perverdigar “Allah” , Ar.+Far. rûh-revan > Az. ruhi-revan “sevgili, istekli” , Ar. sefl > Az. sefil, Ar. şekl > Az. şekil “şekil” , Far. yâd-gâr >Az. yadigar “hatıra olarak verilen ya da kalan şey” , Ar. zeyl > Az. zeyil “etek”

Söz Sonu

Ar. cümleten > Az. cümletani “cümleten, hepsi”

ø > o :

Söz İçi

Rus. kanvá >Az. ganov “ark”

ø > u :

Söz İçi

Ar. havz > Az. hovuz “havuz” , Ar. şümür > Az. şümür “katil, cellat” , Far. tuhm > Az. tohum “tohum”

ø > ü :

Söz İçi

Far. mühr > Az. möhür “mühür” , Far.+Ar. nâz-ni'met > Az. naz ü nemet , Ar. ömr > Az. ömür⁸

4.2.9. Ünlü Kısalması

Boğumlanma süresi normal bir ünlünün süresinden daha uzun olan yahut normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlüler olarak tanımlanan (Korkmaz, 2007: 221) uzun ünlülerin normal uzunluktaki ünlülere kısalması olaydır. Bazı alıntı kelimelerde de uzun ünlüler kısaltılmaktadır.

Azerbaycan diyalektolojisinin kurucusu olarak bilinen M. Şireliyev, asli uzun ünlülerin çok zayıf da olsa bazı diyalektlerde muhafaza olduğunu belirtmiş olmakla birlikte (Şireliyev 1962 A: 24), asli uzun ünlülerin daha eski dönemlere ait olduğunu ve bu durumun dilin sonraki gelişim tarihiyle açıklanamadığını ifade eder. Şireliyev, asli uzun ünlülerin varlığını kabul etmekle birlikte, bu ünlülere daha ziyade Yakut ve Türkmen Türkçelerinde tesadüf edildiğini, Azerbaycan konuşma dillerinde ise ikincil uzunluğun daha yaygın olduğundan bahseder. (Şireliyev 1962 B : 14). A.Veliyev ise bazı Göyçay ağızlarında asli uzun a: ünlüsünün varlığını kabul ederek (qa:rı, sa:rı), bu ünlünün fonemsel öneminden bahseder. R. Rüstemov da Guba azında a, o, è ünlülerinde birincil uzamaya rastladığını söyler (Azizov 1999: 128-129). M. İslamov ise, Azerbaycan Türkçesi konuşma dillerinde birincil uzunluğun kaydedilmediğini ifade eder (İslamov 1968: 6).

ā > a :

Söz Başı

Far. âb > Az. ab “su” , Ar. âbide > Az. abide “heykel” , Far. âgâh > Az. agah “haberdar” , Ar. âliye > Az. aliye “yüksek” Far. âteş-gede > Az. ateşgede “ateşperestlerin ibadetgahı” , Ar. âzim > Az. azim “gitmek, yüz tutmak”

Söz İçi :

⁸ Ünlü türemesi ses olayına uğramış sözcüklerin tamamını görmek için ek 1,8'e bakınız

Ar. avâm > Az. avam “okumamış”, Far. a'zâr > Az. azar “hastalık”, Ar. bâb > Az. bab “bölüm”, Far. bar-gâh > Az. bargah “saray”, Ar. bedâhet > Az. bedahet “aydınlık, ayanilik”, Ar. devâm > Az. devam “devam”, Ar. ebâbil > Az. eabil “dağ kuşu”, Ar. fâil > Az. fail, Ar. feryâd > Az. feryad feryad, figan”, Ar. girdâb > Az. girdab “girdap”, Ar. hârâm > Az. haram “haram”, Ar. kerâhet > Az. kerahet “iğrenme”

Söz Sonu

Ar. aynâ > Az. ayna “ayna”, Ar. aslâ > Az. esla “”, Ar. fenâ > Az. fena, Ar. hatâ > Az. hata “hata”, Ar. icmâ' > Az. icma, Ar. îmâ' > Az. ima, Ar. kimyâ > Az. kimya

î>i :

Söz İçi

Far. dîde > Az. dide, Far. dilîr > Az. dilir, Ar. dîn > Az. din, Far. encîr > Az. encir “incir”, Ar. enîs > Az. enis “yakın dost”, Ar. asgarî > Az. esgeri, Ar. esîr > Az. esir “esir”, Far. fîrûze > Az. firuze “mavi renkli kıymetli taş”, Ar. iblis > Az. iblis “şeytan”, Ar. kesîr > Az. kesir “eksik”, Far. sîne > Az. sine, Ar. teşhîs > Az. teşhis “teşhis”, Ar. yemîn > Az. yemin “yemin”

Söz Sonu

Far. efsanevî > Az. efsanevi “efsanevi”, Ar. amûdî > Az. emudi “şekil, hat”, Ar. ferdî > Az. ferdi “bireysel”, Ar. fikrî > Az. fikri “fikri”, Far. girâmî > Az. girami “aziz, istekli”, Ar. harbî > Az. herbi “savaşla ilgili olan”, Far. hercât > Az. hercai “avare, serseri”, Ar. kimyevî > Az. kimyevi “kimyevi”, Ar. mesnevî > Az. mesnevi “her iki mısrası kafiyeli olan uzun şiir”, Ar. sebî > Az. sebi “ergenliğe ulaşmamış oğlan”

û>u :

Söz Başı

Ar. ûd > Az. ud “ud”

Söz İçi

Ar. amûd > Az. emud “şekil, hat”, Far. endûh > Az. enduh “gam, keder”, Far. ferâmûş > Az. feramuş “unutma”, Ar. füzûl > Az. füzul “fazlalık”, Far. gûş > Az. guş “kulak”, Far. gürûh > Az. guruh “cahil adamlar yığını”, Ar. huzur > Az. huzur “huzur”

, Far. hûb > Az. hub “güzel, hoş”, Ar. hulûs > Az. hûlus , Ar. kâfur > Az. kafur “defneye benzer yeşil kafur ağacı”, Ar. menfur > Az. menfur “nefret olunan, Ar. nüzul > Az. nüzul “aşağıya inme, nüzul olma”, Ar. tûl > Az. tul “uzun”

Söz Sonu

Ar. rükû' > Az. rüku “namazda elleri dizlere koyup eğilme hareketi”⁹

4.3.Ünsüz Olayları

4.3.1. Ünsüz Benzeşmesi

Yan yana gelen iki ünsüzün boğumlanma nitelikleri bakımından bir uyum içerisine girmesine ünsüz benzeşmesi denir. Bu benzeşme ya tonluluk-tonsuzluk bakımından ya da çıkış yerleri bakımından ünsüzlerin birbirine uyması şeklinde olur.(Vural ve Böler, 2012 : 124)

4.3.2. Ünsüz Aykırılışması

Bir kelimedede yan yana veya birbirine yakın duran ve boğumlanma nitelikleri bakımından birbirinin tıpkısı veya benzeri olan iki ünsüzden birinin, kendi boğumlanma noktasını ötekinden ayırarak başka bir ünsüze dönüşmesi olayına denir. Bu olay daha çok /r/ ve /n/ akıcı seslerinin tekrarını önleme çabasından doğmuştur. Yazı dilinde seyrek, ağızlarda daha sık rastlanır (Korkmaz, 2007: 42).

Azerbaycan Türkçesinde aynı ünsüzün aykırılışması olayına Arapçadan alınan kelimelerde ve çoğunlukla ikinci ünsüzde rastlamaktayız.

-mm > -mb :

Söz İçi

Ar. hammâl >Az. hambal “belinde yük taşıyarak geçinen adam”, Ar. muşamma' >Az. müşembe “muşamba”

-nn>-nd :

⁹ Ünlü kısalması ses olayına uğramış sözcüklerin tamamını görmek için ek 1,9'a bakınız.

Far.+Ar. pür-fenn > Az. pür-fend “usta,mahir” (İlerleyici Aykırılışma)¹⁰

4.3.3. Ötümlüleşme (Tonlulaşma)

Ünsüzlerin boğumlanması sırasında, ciğerlerden gelen havaya ses tellerinin titreşerek ton vermesi ve tonsuz ünsüzlere tonluluk niteliği kazandırmasıdır (Korkmaz, 2007: 215).

Uzun ünlülerin bıraktığı en önemli seslik izlerden biri de tonlulaşmadır. Bilhassa Oğuz grubu Türk lehçelerinde gerçekleşen kelime sonu p, ç, t, k tonlulaşması, Oğuz grubu Türk lehçelerinde, birincil ünlü uzunluğunun belirleyicisi ve sonucu sayılmaktadır.(Aslan, 2006: 551-552)

Türkiye Türkçesinde genel olarak bazı alıntı sözcükler dışında son seste b, c,d, g sesleri bulunmaz. Alıntı sözcüklerin büyük bir çoğunluğu bu ses birim dağılımı kuralına uydurulur. Ancak bu tür sözcükler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında yeniden ötümlüleşerek eski biçimine döner. Azerbaycan Türkçesinde ise son seste ötümlü ünsüzler bulunabilmesi nedeniyle ünlüyle başlayan ek almaları durumunda da aynen korunurlar (Aytaç, 2007 ;25)

ç>c :

Söz Başı

Rus. çimodán >Az. camadan “bavul”

Söz Sonu

Far. satranç > Az. şetrenc “satranç”

k>g :

Söz Başı

Rus. kózlı >Az. gozlu , gozla “faytonda sürücü oturan yer”

Söz İçi

¹⁰ Tonlulaşmaya uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için ek 2.3'e bakınız

Far. deskere > Az. desgire “kulp, destek”, Ar. asker > Az. esger “asker”, Ar.+Far. hîle-kâr > Az. hiyleger “hile yapan” Far. işkence > Az. işgence işkence”, Far. işkene > Az. işgene , Far. mey-kede > Az. mey-gede

Azerbaycan Türkçesinde görülen bir ötümlüleşme olayı da art damak k sesinin özellikle ön seste ve son seste k>ğ değişimine uğramasıdır:

k>ğ :

Söz Başı

Ar. kâbil > Az. ğabil “kabiliyetli” , Ar. kâfiye > Az. ğafiye “kafiye” , Ar.+Far. kal'a-bend > Az. ğalabend “yalnız şehir içinde kalmaya mahkum edilen kimse, günahkar”, Far. kulluk-bâz > Az. ğullukbaz “kulluğunu vaktinde yerine getiren kimse” , Ar. kudsiyyet > Az. ğüdsiyyet “mukaddeslik” , Rus. kalaç > Az. ğalác “çörek,kömbe”, Rus. konçinka > Az. ğonçuna “kumar oyunu”

Söz İçi

Ar.+ Far. hokka-bâz >Az. hoğğabaz “ oyunbaz”, Ar. ikrâr >Az. iğrar , Ar. istikrâr > Az. istiğrar, Ar. nakş >Az. neğş “nakış” , Ar.vakf > Az.veğf “vakıf”

Söz Sonu

Ar. a'râk > Az. ereğ “ter”, Ar. erzâk > Az. erzağ “yiyilecek şeyler”, Ar. firâk > Az. ferağ “ayrılık”, Ar. fisk > Az. fisğ “günah işler”, Ar.muvaffak >Az. Tü. müveffeg “muvaffak”, Ar. rızk >Az. Tü. rizğ “rızık”, Ar. zındîk >Az. Tü. zındîğ “dinsiz”

ķ>ğ :

Söz İçi

Ar. müstaķill > Az. müsteğil “başkasına tabi olmayan, serbest”, Ar. müstaķîm > Az. müsteğim “düz, doğru”

k>ğ :

Söz İçi

Ar. fakîr > Az. fağır “yoksul”

p>b

Söz İçi

Rus. própkı >Az. probka “tıpa”

g>ğ :

Söz İçi

Far. yek-dîger > Az. yekdiğer “bir taraf” , Ar. zâg > Az. zağ sülfat tuzu”

s>z :

Söz Başı

Far. sehm > Az. zehm “korku”

Söz İçi

Ar. essimut >Az. azimut “astronomi bilimiyle alakalı “ , Rus. mensura >Az. menzúrka “mensura, ölçü” , Rus. zamáskı >Az. zamazká “alçı”

Söz Sonu

Ar. meles > Az. melez “melez” , Ar. tâvus > Az. tovuz “tavus kuşu” , Rus. píravós >Az. parovoz “lokomotif” , Rus. elektrólís > Az. elektrovoz “elektrikli lokomotif”

ş>j :

Söz İçi

Rus. krúşkı > Az. krujka “maşrapa”

Azerbaycan Türkçesinde Türkçe sözcüklerde Eski Türkçedeki t’li biçiminin bulunduğu örnekler bulunmaktadır: tohun- “dokun-“ tök- “dök-“ vb. Ancak Türkiye Türkçesinde t’li olan sözcükler Azerbaycan Türkçesinde çoğunlukla ötümlüleşerek d’li olarak kullanılmaktadır:

t>d değişimi Azerbaycan Türkçesinde genellikle sözcük başı ve sözcük sonunda da görülmekle beraber sözcük içi değişimlere ise daha çok Rusçadan alıntı kelimelerde rastlamaktayız.

t>d

Söz Başı

Rus. таçkı >Az. daşka , Rus. tiski >Az. dişle “tekerlere takılan uzun ağaç”

Söz İçi

Rus. бúткí >Az. budka “kulübe, satış barakası” , Rus. лóткí >Az. lodká “kayık”

Söz Sonu

Ar. istimdât>Az. istimdad “yardıma çağırma”, Rus. лат >Az. lad “usül, tarz, makam”, Rus. взвот >Az. vzvod” asker destesi”, Rus. завóт >Az. zavod “büyük sanayi idaresi”¹¹

4.3.4. Ötümsüzleşme (Tonsuzlaşma)

Ses tellerinin ciğerlerden gelen havayı titreştirmemesi ve ton vermemesi; ünsüzlerin boğumlanma sırasında titreşimlerini kaybederek tonsuzluk niteliği kazanması olayına denilmektedir (Korkmaz, 2007: 215). Kısacası tonlu ünsüzlerin tonsuz sıraya geçmesi olayıdır.

b>p :**Söz Başı**

Ar. bahíl>Az. paşıl “dargöz”

c>ç :**Söz İçi**

Ar. dîbâce > Az. dibaçe “önsöz”

Söz Sonu

Ar. balgam-mizâc >Az. belğemmizaç” soğukkanlı”

d>t :**Söz İçi**

¹¹ Tonlulaşmaya uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için ek 2.3'e bakınız

Ar. dâr-üs-sanâ'a > Az. tersane “gemi tamir edilen yer”

g>k :

Söz İçi

Far. müşg-bâr > Az. müşkbar “müsk saçan”

Söz Sonu

Far. müşg > Az. müşk “ceylanın göbeğinden çıkarılan hoş kokulu madde”

ğ>k :

Söz Sonu

Far. çerâğ > Az. çırak “her tür ışıklandırıcı cihaz”¹²

4.3.5. Ünsüz Düşmesi

Sözcük içinde (bir ünsüzden önce), sözcük sonunda veya kaynaşma olayı ile iç seste /r/, /n/, /l/, /f/ gibi akıcı ve sızıcı ünsüzler ile /y/, /g/, /ğ/, /k/, /h/ gibi ünlüleşme ve sızıcılaşarak erime özelliği taşıyan ünsüzlerin kaybolması olayıdır (Korkmaz, 2007: 231).

Türkçede ünsüz düşmesi, bazı ünsüzlerin (/y/, /v/ /h/, /ğ/) yarım ünsüz niteliğinde olmasından ve zamanla da ünlü seslere dönüşmesinden, çeşitli ses olaylarından, Türkçede başta veya sonda bulunamayışlarından, Türkçenin çift ünsüzü kabullenmeyişinden ve bazen de sözcüklerin birleşmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca; Türkiye Türkçesinde, söz içinde hece başı, hece sonu ve sözcük sonunda bulunan /g/’lerin düşmesi, diğer Oğuz grubu Türk lehçelerinde olduğu gibi fonetik bir temayüldür. Ğlhan (2007) da ünsüz düşmelerinin nedenini üç madde ile göstermektedir:

1. Türkçenin aslî sesi olmayan ünsüzlerin düşürülmesi (Alınma sözcüklerin dilin bünyesine uydurulması esnasında görülür).

2. Türkçenin aslî seslerinin lehçelerin oluşum sürecinde toplumsal tercihe bağlı olarak düşürülmesi.

3. Sesin özelliğine bağlı olarak oluşan düşmeler. Örneğin, akıcı ünsüz /r/’nin telaffuz zorluğu, /y/’nin yarı ünlü değerinde olması gibi durumlar (Karaca , 2011 :82)

b>ø :

¹² Tonsuzlaşmaya uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için Ek 2,5’e bakınız.

Söz İçi

Far. leb-be-leb > Az. leb-e-leb “ağızına kadar dolu”

ç > ø :**Söz Sonu**

Rus. borşç > Az. borş “borç çorbası” , Rus. plaşç > Az. plaş “trençkot”

h > ø :**Söz İçi**

Ar.+Far. fakîr-hâne > Az. feğirane “ , Far. masthure > Az. maskura “küçük kasa” , Far. zırh-câme > Az. zircame “alt giyimi, tuman, gömlek” , Ar. şifâhiyye > Az. şefaiyye “sıhhiye, sağlamlık”

Söz Sonu

Far.çehâr-şenbih > Az. çaharşenbe “Çarşamba günü” , Far. düşenbih > Az. düşenbe “Haftanın birinci günü,pazartesi” , Far. herçih > Az. herçi “her ne kadar” , Far.+Ar. hoş-talih > Az. hoştale “bahtlı,kısmetli”

k > ø :**Söz İçi**

Rus. konçinka > Az. gönçuna “kumar oyunu” , Rus. sovkhöz > Az. sovhoz “devlet çiftliği”

t > ø :**Söz İçi**

Rus. minonets > Az. minonos “Mina gemisi” , Rus. nemets > Az. nemes “Alman”

y > ø :**Söz İçi**

Far.+Ar. bî-keyf > Az. bikef “keyifsiz” , Ar. def’ateyn > Az. defaten defaeten” , Far. âşnâ-yî > Az. aşına “haberdar” , Ar. ehl-i keyf > Az. ehli-kef”keyifsiz” , Far. hoş-tıynet(li) > Az. hoştinet(li) “hoş tabiatlı” , Ar. hususiyle > Az. hüsüsile “hususen” , Ar. keyf > Az. kef “keyif” , Ar.+Far. seylâb > Az. selab “sel suyu”

Söz Sonu

Far. ab-cû(y)>Az. abco “arpa suyu” , Far. bed-hu(y) > Az. bedhu “kötü tabiatlı” ,
Ar. anber-bu(y) > Az. enberbu “ anber kokulu”, Far. hem-pâ(y) > Az. hampa “kentli” ,
Far. hûb-ru(y) > Az. ħubru “güzel yüzlü” , Far. mu(y) > Az. mu “saç, kıl”

l > ø :

Söz İçi

Ar. kesrli >Az. kesri “tam sayı olmayan”

n > ø :

Söz İçi

Ar. dest-nemâz > Az. destemaz “ , Ar. ebeden > Az. ebeda “asla,katiyyen”, Ar.
anber > Az. ebir “anber” , Far. nümâyande > Az. nümayade

Söz Sonu

Far. âlûden > Az. alude “tutulmuş” , Far. âsûden > Az. asude “rahat, dingin” , Far.
âşüften > Az. aşüfte “perişan”

r > ø :

Söz İçi

Far. ejderhâ > Az. ejdaha “ejderha” , Far. nâ-bercâ > Az. nabeca “yersiz,
münasebetsiz”

v > ø :

Söz İçi

Far. nâ-hem-vâr > Az. nahamar “girintili, çıkıntılı”

t > ø :

Söz İçi

Far. dest-gâh > Az. dezgah “debdebe , büyük şenlik”

Söz Sonu

Ar. basiret > Az. basire “görme kabiliyeti”

z > ø :

Söz İçi

Rus. prikazçik >Az. pirkeşik “satıcı”¹³

4.3.6. Ünsüz Türemesi

Ses türemesi, Kelime ön, iç ve son seslerinde, kelimenin aslında olmayan bir ünsüzün türemesi olayına denir (Korkmaz, 2007: 231). Türkçede ses türemesi iki şekilde görülür: ünlü türemesi ve ünsüz türemesi. Ünsüz türemesi, kelimenin ön, iç ve son seslerinde aslında olmayan bir ünsüzün türemesidir. Bu ses hadisesine daha ziyade ağızlarda rastlanır.

Ünsüz türemesi; sözcüklerde akıcılığı ve kelimelerin dile tutunmasını sağlamak için gerçekleştirilen bir ses olayıdır (Coşkun, 2008: 98). Özellikle yabancı kökenli sözcükler Türkçeleştirilirken ünsüz türemesine başvurulur. Yabancı sözcüklerde ve çekim sonucunda boşluk (hiatus) meydana gelen Türkçe sözcüklerde; söz konusu boşluğu ortadan kaldırmak için ünsüz türemesi meydana gelmektedir.

ø > d :

Söz İçi

Ar. bîat > Az. bidet “herkes tarafından kabul edilmiş , eskiden gelen gelenek”

ø > f :

Söz Sonu

Ar. tasnî’ > Az. tesnif “tasnif”

ø > h :

Söz Sonu

Ar. tama’ > Az.tamah “ açgözlülük”

ø > ğ :

Söz İçi

Rus. kalótkı >Az. kolgotğa “kundak, kalıp”

¹³ Ünsüz Düşmesine uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için Ek 2.5’e bakınız.

Söz Sonu

Ar. safrâ > Az. sifrag “öddeki yeşilimtırak sarı madde”

ø > ğ :

Söz İçi

Far. peyâm > Az. peyğam “haber”

ø > k :

Söz İçi

Rus. kalóda >Az. kolodka “kütük” , Rus. mensura >Az. menzúrka “mensura, ölçü”

ø > n :

Söz İçi

Ar. veliyy-i ni'met > Az. veli yyünnemet “birini büyütüp besleyen, üzerinde hakkı olan kimse”

ø > s :

Söz Sonu

Rus. zalóg >Az. zağs “vatandaşlık şubesi”

ø > v :

Söz İçi

Ar.+Far . âlî-güher > Az. aligövher

ø > y :

Söz İçi

Ar.+Far. biat >Az. béyet “birine tabi olma”, Ar.+Far. dâhî-(y)âne > Az. dahiyane “dahice”, Ar. evâil > Az. evayil “evvelce, ilk vakitler”, Far. gîsû > Az. geysu “saç, örük”, Far. hercâî > Az. hercayi “avare, serseri”, Ar. hîle > Az. hiyle “hile”, Ar. nokta-i nazar > Az. nöğteyi-nezer “bir konu hakkında fikir, görüş”, Rus. virtal'ót >Az. vertolyot

“helikopter”, Rus. pulim'ót >Az. pulemyot “makinalı tüfek”, Rus. şl'ápi >Az. şlyápa “şapka”

Söz Sonu

Ar.+Far. âlem-ârâ >Az. alemara(y) “dünyayı süsleyen, güzel, parlak”, Ar. vasî' >Az. vesiy “ölmüş bir adamın vasiyetini yerine getiren”¹⁴

4.3.7 Ünsüz Tekleşmesi

Ünsüz tekleşmesi; yalnız şeddeli Arapça alıntı sözcüklerde, kelimelerin iç ses ünsüzlerindeki aslî ikizliğin tekleşme yoluyla kaybolması olayına denmektedir (Korkmaz, 2007: 231). Fakat ünsüz tekleşmesi; yalnızca Arapça alıntı sözcüklerde değil başka yabancı kökenli sözcüklerde de görülen bir ses olayıdır.

Alıntı kelimelerde iç ve son seste bulunan ikiz ünsüzler genellikle Türkçenin ses yapısına uymak için tekleşirler.

bb>b :

Söz İçi

Ar. mütekabbil > Az. müteğabil “karşı karşıya olan”

Söz Sonu

Ar. yâ-Rabb > Az. yareb “Allahım”

cc>c :

Söz İçi

Far. hâcce > Az. hâce “hizmetçi”

dd>d :

Söz İçi

Ar. hedde > Az. hede “korku, tehdit”, Ar. muaddil > Az. müadil “eşdeğer”

Söz Sonu

Far.+Ar. hem-ser-hedd > Az. hemserhed “umumi hududu olan, komşu”, Ar. lâ-büdd > Az. labüd “icrası vacip olan”, Ar. mürtedd > Az. mürted “dinsiz, imansız”, Ar. tezâdd > Az. tezdad “zıtlık”

ff>f :

Söz Sonu

Ar. keff > Az. kef hal, ahval”, Ar. saff > Az. sef “halis, katıksız”

jj>j :

Söz İçi

Rus. vojji >Az. voj “uzun kayış”

tt>t :

Söz İçi

Ar. kettân > Az. ketan “keten”

kk>ğ :

Söz Sonu

Far.+Ar. nâ-hakk > Az. nahag “haksız”

kk>k :

Söz Sonu

Ar. mihekk > Az. mehek “altın ve gümüşün ayarını tayin eden bir cins taş”

ll>l :

Söz Sonu

Ar. mahall > Az. mahal “yer”, Rus. val'let >Az. valay

mm>m :

Söz İçi

Ar. gam(m)-hâne > Az. ğemhana “gam evi” , Ar.+Far. gam(m)-zede > Az. ğem-zede “gamlı, kederli” , Ar. mesâmme > Az. mesame “ara, boşluk” , Ar. şemmâme > Az. şamama “çok kokulu ve tatlı yenilmeyen küçük yemiş türü”

Söz Sonu

Far.+Ar. bî-gamm >Az. bigem “gamsız” , Ar. mühimm > Az. mühüm “önemli”

nn>n :

Söz İçi

Ar.+Far. devrann-gah > Az. cövlangah “gezinti yeri”

Söz Sonu :

Far. +Ar. hem-sinn > Az. hemsin “yaşıt” , Ar. hinnâ > Az. hena “kına”

rr>r :

Söz İçi

Ar.+Far. dürr-dâne > Az. Tü. dürdane “inci” , Ar.+Far. dürr-efşân > Az. dürefşan “ inci saçan” , Ar. kürre > Az. küre “küre” , Ar. mazarrât > Az. mazarrat “zarar, ziyan” , Ar. sürrât > Az. süret “herhangi bir şeyin hız derecesi” , Ar. zümürüd > Az. zümrüd “zümrüt”

ss>s :

Söz Sonu

Ar.temass > Az. temas “temas”

tt>t :

Söz Sonu

Ar. hüsn-i hatt > Az. hüsnhet “güzel yazı yazma sanatı”

yy>y :

Söz İçi

Ar. kıyye >Az. giye “ölçü” , Ar. meyyit > Az. meyit “ölü”, Ar.seyyid > Az. seyid “peygamber soyundan olanlar”¹⁵

4.3.8. Ünsüz İkizleşmesi

İç seste iki ünlü arasında bulunan ve vurguyu üzerinde bulduran ikinci hece başındaki ünsüzlerin, açık ve zayıf boğumlanmalı ilk hece ünlülerinin etkisi altında, kendi hece sınırlarını açacak bir yeğlilikle boğumlanmaları sonucunda, söz konusu ünsüzdeki tekrarlanma olayıdır. Bu olay sonunda açık ilk heceler zayıflıktan kurtulmakta ve birer kapalı heceye dönüşmektedir (Korkmaz, 2007: 231). Talat Tekin’e göre ünsüz ikizleşmesini aslî veya ikincil uzun ünlünün varlığı ile izah etmek mümkündür; çünkü açık hecedeki uzun ünlünün çekici tesiri ile müteakip hecenin başındaki ünsüz ikizleşir. İkizleşme ile ilk hece kapalı hâle gelir ve uzun ünlü kısılır. Başka bir deyişle ikizleşme bir çeşit karşılama (telâfi) uzamasıdır. Yani kaybolan ünlü uzunluğunun yerini ünsüz uzamasının almasıdır (Tekin, 2005: 225). Ayrıca bu durum daha çok sözcüğe pekiştirme veya vurgu özelliği kazandırmak istendiğinde ortaya çıkmaktadır. Türkçede sesle yapılan pekiştirmelere bağlı olarak ortaya çıkan ses olaylarının en çok görülen ve yaygın olanlarından biri ünsüz ikizleşmeleridir (Üstüner, 2003: 52).

b>bb :

Söz İçi

Ar.+Far. cebe-hâne > Az. cebbehane “silah saklanan anbar”

c>cc :

Söz İçi

Ar. mütevâcîh > Az. mütevecceh “kulluk etmek”

d>dd :

Söz İçi

Ar. alâ-hide > Az. elahidde “ayrı, başka” , Ar. lebâde > Az. lebbade “aba”

¹⁵ Ünsüz tekleşmesine uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için Ek 2.6’ya bakınız.

f>ff :

Söz İçi

Far.+Ar. hoş-sıfât(lı) > Az. hoşsiffet(li) “hoş sima,kanı şirin”

l>ll :

Söz İçi

Ar.+Far. rahm-dil > Az. rehmdilli “ yüreği yumuşak”

r>rr :

Söz İçi

Ar. harâc > Az. herrac “vergi” , Ar. mukareb > Az. mügerreb “çok samimi dost”

ş>şş :

Söz İçi

Rus. meşanın >Az. meşşan “karmakarışıklık”

y>yy :

Söz İçi

Far.+Ar. hoş-niyet > Az. hoşniyyet(li) “iyi niyetli”, Ar. muvaffakiyât > Az. müveffegiyyet “isteğine kavuşma” , Ar. salâhiyet >Az. selahiyyet “bir işi yapmaya yeterli olmak”

z>zz :

Söz İçi

Ar. cüzâm > Az. cüzzam “deri hastalığı, cüzzam”¹⁶

4.3.9. Süreklileşme

Bir bölüm ünsüzün oluşması esnasında, hava için bir geçit bulunmaktadır. Bu geçit dar ise sızıcı sürekli ünsüzler, geniş ise akıcı sürekli ünsüzler oluşur (Eker, 2006:

¹⁶ Ünsüz ikizleşmesine uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için Ek 2.7 ye bakınız.

274). Süreklileşme olayı; süreksiz ünsüzlerin sürekli ünsüzlere dönüşmesidir. Süreklileşme ya sızıcılaşma ya da akıcılaşma şeklinde gerçekleşen bir ses olayıdır.¹⁷

4.3.9.1. Sızıcılaşma

Patlamalı ünsüzlerin çeşitli sebeplerle sızıcı ünsüzlere dönüşmesine sızıcılaşma (spirantisation) denir.

b>(p) >f :

Söz İçi

Ar. zencebîl > Az. zencefil “zencefil”

Söz Sonu

Far. şerb > Az. şerf “şal”

b>v :

Söz İçi

Far. çeher-çuba >Az. çerçeve “çerçeve” , Far. âbduk > Az. ovdug “ayran”

Söz Sonu

Far. pertâb > Az. pertöv “ışık”

ç>ş :

Söz İçi

Rus. taçkı >Az. daşka “el arabası” , Rus. prikazçik >Az. pirkeşik “satıcı”

d>z:

Söz Başı

Ar.+Far. darb-hâne > Az. zerbhane “para basılan yer, darphane” , Ar. darbi-mesel > Az. zerbi-mesel”atasözü”

¹⁷ Süreklileşme (akıcılaşma sızıcılaşma) ses olaylarına uğramış sözcüklerin tamamını görmek için ek 2.8’e bakınız.

Söz İçi

Ar. rıdvân > Az. rizvan “ cennetin gözetçisi Rıdvan meleği”

g>ğ :

Söz İçi

Far. âğuş >Az. ağuş “kucak”, Far. dâgi-dâr > Az. dağidar “yüreği yaralı”, Far. figan > Az. feğan, Far. hem-âğuş >Az. hemağuş “kucaklaşarak”, Ar. işgal > Az. işğal “işgal”

Söz Sonu

Far. dâg > Az. dağ “kızdırılmış demirle konulmuş iz”, Far. tîg > Az. tiğ “kılınç”

ğ>y :

Söz İçi

Far.ciğer >Az. ciyer “ciğer”, Far. ciğer-gûşe > Az. ciyer-guşe “çok sevimli evlat”

k>h :

Kelime içi ve sonunda k>h değişimi, Oğuz grubu lehçelerinden Azerbaycan Türkçesinde karakteristik bir özelliktir(Gülsevin , 2003:130).

Söz İçi

Far. hem-vakt > Az. hemvaht “ aynı vakitte olan”

k>h :

Söz İçi

Far. ser-vakt > Az. servaht “gözüaçık, uyanık”, Ar. nakş > Az. nahış “nakış, renklerin, çizgilerin kombinasyonu”, Ar. vakt > Az. vaht “vakit”¹⁸

¹⁸ Süreksizleşmeye uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için ek 2.9 ‘a bakınız.

4.3.9.2. Akıcılaşma

/b/,/d/,/g/,/ğ/,/k/,/k/ gibi patlamalı ünsüzlerin, r,l,m,n,y,v,ğ,ğ gibi sürtünücü olmayan, bol sesli akıcı ünsüzlerden birine veya yarı ünlüye dönüşmesi olayıdır (Karağaç , 2013 :62)

b>m :

Söz İçi

Far. gül-be-şeker > Az. gülmeşeker “şekerli gül, hoş gelen”

d>y :

Söz İçi

Ar. mezdekî > Az. mezyedi “ Şirvanşahlar sülalesi”

g>y :

Söz İçi

Far. cigersûz >Az. ciyersuz “yürek yakan”

k(>g)>y :

/k/ sesi az sayıda kelimedede önce tonlularla /g/ye ardından akıcılaşarak /y/ye dönüşür (Alkaya , 2008:163).

Söz İçi

Ar. tekke > Az. tekye “dergah, tekke”¹⁹

4.3.10. Süreksizleşme

Süreksizleşme, süreklileşme ses olayının tersi istikametinde gerçekleşen, sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzlere dönüşmesi olayı olarak tanımlanabilir.

ğ>g :

Söz İçi

Far. eğerçi >Az. gerçi “eğerki”

¹⁹ Sürekli ünsüzler arasında ses değişmelerinin tamamını görmek için ek 2.10’a bakınız.

ğ > k :

Söz Sonu

Far. çirâğ > Az. Çırak “her tür aydınlatıcı”

h > k :

Söz İçi

Rus ehist > Az. ekist “EKA emekdaşı”, Far. masthure > Az. maskura “küçük kasa”

h > ğ :

Söz Sonu

Ar. sellâh > Az. sallağ “mal, hayvan kesen”

j > c :

Söz İçi

Rus. injin'er > Az. incinar “mühendis”

m > b :

Söz İçi

Ar. nücema > Az. nüceba “necip adamlar”

ts >  :

Söz Başı

Rus. tsar > Az. ar “Rus padişahı”, Rus. tsarizm > Az. arizm “ar rejimi”

v >  :

Söz İçi

Rus. karal'eva > Az. kraliça “kraliçe, kadın hükümdar”

y > d :

Söz Sonu

Rus. paravóy > Az. parağod “vapur”

z>d :

Söz İçi

Ar. şa'beze > Az. şebede “hokkabazlık”, Ar.+Far. şa'beze-bâz > Az. şebedebaz
“hokkabaz”²⁰

4.3.11. Sürekli Ünsüzler Arasında Ses Değişmeleri

Çeşitli dilsel sebeplere dayalı olarak sürekli ünsüzlerin birbirlerine değişimi şeklinde gerçekleşen bir ses olayıdır.

f>v :

Söz İçi

Far. benefşe > Az. benevşe “yazın olan açık kırmızı renkli çiçek”, Far. benefşî > Az. benevşeyi “benövşe renkli”, Ar. tasfiye > Az. tesviye “aradan kaldırma”, Rus. traktófkı > Az. traktóvka “şerh, izah”

h>y :

Söz İçi

Far. şirmahi > Az. şirmayı “sedef”

m>n :

Söz Başı

Far. ma'bede > Az. nebade “devam”

Söz İçi

Ar. zambak > Az. zanbağ “zambak”

l>v :

Söz İçi

Rus. elektrólís > Az. elektrovoz “elektrikli lokomotif”

²⁰ Süreksiz ünsüzlerin arasında ses değişmelerinin tamamını görmek için ek 2.11'e bakınız.

n>m :

Söz Başı

Far. nimten(e) > Az. mintene “kolsuz üst kadın giyimi”

Söz Sonu

Ar. mağmum > Az. meğmun “aldanmış, zarar görmüş”

n>ş :

Söz İçi

Rus. ğarmónika >Az. ğármóška “akerdeon”

r>l :

Söz İçi

Ar.merhem > Az. melhem “merhem”

s>ş :

Söz Başı

Far. satranç > Az. şetrenc “satranç oyunu”, Rus. safrân > Az. şafran “safran”

Söz İçi

Far. çâr-sū > Az. çarşı “çarşı”, Rus. tiski >Az. dişle tekerlere takılan uzun ağaç”
, Rus. induska >Az. hinduşká “Hindu”

s > z :

Söz İçi

Far. dest-gâh >Az. dezgah “tantana, büyük şenlik”

ş > s :

Söz İçi

Far. püşte > Az. püste “kışın yaprağı dökülen subtropik ağaç”

Söz Sonu

Ar. tedhiş > Az. tedhiş “terör, dehşet salma”

v>h :

Söz İçi

Rus. paravóy >Az. paraşod “vapur”

v>y :

Söz İçi

Far.+Ar. bed-lövn >Az. bedlöyün “pis, yaramaz, liyakatsiz”²¹

4.3.12. Süreksiz Ünsüzler Arasında Ses Değişmeleri

Çeşitli dilsel sebeplere dayalı olarak süreksiz ünsüzlerin birbirlerine değişimi şeklinde gerçekleşen bir ses olayıdır.

g>ğ :

Söz İçi

Ar.gayr-i-memnûn >Az. ğeyri-memnun “memnun olmayan”, Ar.gıybet > Az. ğeybet “gıybet, dedikodu”, Far. gonce-dehân > Az. gönçedehan “gonca ağızlı”, Ar.garez > Az. ğerez “maksat, niyet”²²

4.3.13. Göçüşme

Kelime içindeki komşu veya uzak seslerin yer değiştirmesi olayına denilmektedir. Ünsüzlerin birbiri ile karşılaşmasından doğan telâffuz zorluklarını giderme amacına dayanan bu olay, daha çok /r/ ve /l/ akıcı ünsüzlerinin ve /p/ patlayıcı ünsüzünün en az ikisinin bulunduğu sözcüklerde görülür. Söz içinde birbirini izleyen sesler arasındaki yer değiştirmeye yakın göçüşme, birbirinden uzakta kalan seslerin yer değiştirmesine ise, uzak göçüşme adı verilir (Korkmaz, 2007: 107; Eker, 2006: 308).

²¹ Sürekli ünsüzler arasında ses değişmelerinin tamamını görmek için ek 2.10’a bakınız.

²² Süreksiz ünsüzlerin arasında ses değişmelerinin tamamını görmek için ek 2.11’e bakınız.

Türkiye Türkçesinin standart diline yerleşemeyen bu ses olayı, Türkiye Türkçesinin ağızlarıyla Azerbaycan Türkçesinin ağızlarında daha fazla görülmektedir. Hatta Türkiye Türkçesinin ağızlarına özgü bir ses olayı diyebileceğimiz göçüşme Azerbaycan Türkçesinin ölçünlü diline yerleşmiştir. Azerbaycan Türkçesi ölçünlü diline yerleşen bu göçüşme örnekleri incelendiğinde bunların yakın göçüşme örnekleri olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak bu ses olayını genel bir kurala bağlamak zordur. Ancak bu ses olayının nedeni konusunda birçok araştırmacının da belirttikleri gibi, bazı ünsüzlerin birbirleriyle karşılaşmasından doğan söyleyiş zorluğunu gidermek için ses çıkışlarındaki boğumlanma noktalarının kolaydan zora doğru sıralamaktan olabileceği gibi, Bu ses olayında uygun yapıya ulaşmak için sesler arasında yer değiştirme gereksiniminden de kaynaklanabildiği söylenebilir.

ef>fe :

Söz İçi

Far. cân-fezâ > Az. canefza “canlandırın”, Far. cân-efşân > Az. canfeşan “canını feda eden”, Ar+Far. anber-efşân > Az. Tü. enberfeşan “anber saçan”

şi >iş :

Söz Başı

Far. şikembe > Az. işkembe “Geviş getiren hayvanların midesi”

iy>yi :

Söz İçi

Ar. müşaiyet > Az. müşaiyet “yanınca gitme”

si>is :

Söz İçi

Far. ney-sitân > Az. neyistan “kamışlık”²³

²³ Göçürme ses olayına uğramış alıntı sözcüklerin tamamını görmek için Ek 2.13’e bakınız.

4.3.14. Hece Düşmesi

îden > ø :

Söz Sonu

Far.âbpâş (âb+pâşîden> âbpâş) > Az. abpaş “ağız süzgeçli alet”, Far. bâd-keşîden > badkeş “hacamat”

ten > ø :

Söz Sonu

Far.+Ar. (âb-dâşten>dâr) >Az. abdar “sulu, şireli,letafetli”, Far. (âyîne-sâhten>sâz) >Az. aynasaz “aynacı”

Far. bâhten>bâzî > Az. bazı “oyun, hile”

ûr>ø :

Söz İçi

Far.+Ar. destûr-ül emel >Az. destülemel “nizamname”

in>ø :

Söz Sonu

Rus. meşanin >Az. meşşan “karmakarışıklık”

ün>ø :

Söz İçi

Ar. nûrûn âlâ nûr >Az. nurelennur “ışıklı”

üs > ø :

Söz İçi

Ar. dâr-üs-sanâ'a >Az. tersane “tersane”

itsı>ø :

Söz Sonu

Rus. kvasitsı >Az. kvas “mayalanmak”

vi > ø :

Söz Sonu

Ar. devrevi > Az.dövri “devrevi”

kı>ø :

Söz Sonu

Rus. p'eçkı >Az. peç “soba, fırın”

lı>ø :

Söz Sonu

Rus. másılı >Az. maz “yağ”

li > ø :

Ar. el-hamdüli-llâh > Az. elhemdüllah “şükür Allah'a”

lo>ø :

Söz İçi

Rus. zalóg >Az. zağs “vatandaşlık şubesi”

nıy>ø :

Söz Sonu

Rus. ar'tél'nıy >Az. artél “şirket”

viyi>ø :

Söz Sonu

Rus. s'letsviyı >Az. silist “sorgu, sual”

yı>ø :

Söz Sonu

Rus. marojınıyı >Az. morojná, Rus. şampánskıyı >Az. şampanski

yo>ø :

Söz İçi

Rus. şoyotká >Az. şotká “firça”

SONUÇ

Azerbaycan Türkçesindeki alıntı sözcüklerin ses bilgisi bakımından incelendiği bu çalışmada Türkçenin tarihî gelişimi ve Azerbaycan Türkçesi, ses kavramının tanımı ve Azerbaycan Türkçesinin ses bilgisel özellikleri, alıntı sözcük kavramı ve Azerbaycan Türkçesinde var olan alıntı sözcüklerin nitelikleri incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma boyunca yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgularla ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1.Azerbaycan Türkçesi günümüze gelinceye kadar her Türk lehçesi gibi çeşitli dillerden ve kültürlerden etkilenerak, onlarla karşılıklı sözcük alışverişinde bulunmuştur.

Alihaydar Orucov, Behruz Abdullayev, Nergiz Rahimzade tarafından düzenlenen Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Dil İlimleri doktoru Prof Dr. Ağamusa Ahundov'un "Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti" (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle, gösterilen alıntı kelimeler üzerinden yaptığımız değerlendirmede, lügatte yaklaşık olarak 10.077 alıntı kelime tespit edilmiştir.

Azerbaycan Türkçesinin alıntı yaptığı diller ve bu dillerden alıntı sözcüklerin sayısı aşağıdaki gibidir.Arapça (4177), Farsça (1706), Yunanca (1274), Latince (1144), Fransızca (812), Rusça (303), İngilizce (235), Almanca (204), İtalyanca (102), İspanyolca (46), Hollandaca (35) Sanskritçe (11), Polyakça (10), Çince (7), Portekizce(3), Fince (3), Mongolca (3), Malayca (2), Özbekçe (2), Gürcüce (2), Skandinav dilleri (1) Tunguzca (1), Ermenice (1), Rumca (1), Norveççe (1), Ukraynaca (1) dillerinden alıntı yapıldığı görülmektedir.

2.Çalışmada doğu dillerinden Arapça, Çince, Ermenice, Farsça,Gürcüce, Malayca, Moğolca ve Rusça dillerine ait alıntılara rastlanmıştır. "Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti" (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle yapılan incelemede lügat içerisinde söz konusu doğu dillerinden 6179 sözcük alıntılı olduğu temsil edilmiş olup, alıntılanan bu sözcük sayısı tüm alıntı sözcüklerin yaklaşık %61'ini oluşturmaktadır.

3.Çalışmada batı dillerinden ise İtalyanca, İngilizce, Latince vs. dillerine ait alıntılara rastlanmıştır. Yapılan incelemede lügat içerisinde söz konusu batı dillerinden 3919 sözcük alıntılı olduğu temsil edilmiş olup, alıntılanan bu sözcük sayısı tüm alıntı sözcüklerin yaklaşık %39'unu oluşturmaktadır.

4. Tespit edilen sözcükler üzerinde yapılan incelemeye göre, alıntı sözcükler alındıkları dilin ses yapısına uydurulurken ünlü olaylarından, incelmeye, kalınlaşma,

daralma, genişleme, düzleşme, yuvarlaklaşma, ünlü düşmesi, ünlü türemesi ve ünlü kısılması gibi ses olaylarına; ünsüz olaylarından ise; ünsüz aykırılışması, ünsüz benzeşmesi, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz tekleşmesi, ünsüz ikizleşmesi, süreklileşme (akıcılaşma ve sızıcılaşma), süreksizleşme, sürekli ünsüzler arası değişme, süreksiz ünsüzler arası değişme ve göçüşme gibi ses olaylarına maruz kalmıştır.

5. “Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti” (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle, gösterilen alıntı kelimeler üzerinden yaptığımız değerlendirmede, ünlü olaylarında; ünlü kısılması olayına 3139 örnek ve % 50.80 oranıyla, ünlü incelmesi olayına 2750 örnek ve %44.50 oranıyla, ünlü genişlemesi olayına 373 örnek ve % 6.03 oranıyla, ünlü kalınlaşması olayına 208 örnek ve % 3.36 oranıyla, ünlü yuvarlaklaşması olayına 190 örnek ve %3.07 oranıyla, ünlü daralması olayına 107 örnek ve %1.73 oranıyla, ünlü türemesi olayına 94 örnek ve %1.52 oranıyla, ünlü düşmesi olayına 70 örnek ve % 1.13 oranıyla, ünlü düzleşmesi olayına ise 50 örnek ve 0.80 oranıyla rastlanmaktadır.

6. Ünsüz olaylarında ise ötümlüleşme (tonlulaşma) olayına 661 örnek ve %10.69 oranıyla, ötümsüzleşme (tonsuzlaşma) olayına 20 örnek ve 0.32 oranıyla, süreklileşme olayına örnek 64 ve 1.03 oranıyla, süreksizleşme olayına 9 örnek ve 0.14 oranıyla, süreklilerarası yer değiştirme olayına 24 örnek ve 0.38 oranıyla, Süreksizlerarası yer değiştirme olayına 135 örnek ve 2.18 oranıyla, ünsüz ikizleşmesi olayına 16 örnek ve 0.25 oranıyla, ünsüz tekleşmesi olayına 56 örnek ve 0.89 oranıyla, ünsüz düşmesi olayına 55 örnek ve 0.90 oranıyla rastlanmaktadır.

7. Alıntı sözcüklerin Azerbaycan Türkçesinin ses yapısına uydurulmasında kullanılan ses olaylarına bakıldığında ünlü olaylarında en büyük oranın 3139 örnek ve % 50.80 oranıyla ünlü kısılmasında; ikinci olarak ise; 2750 örnek ve %44.50 oranıyla ünlü incelmesinde; ünsüz olaylarında ise 661 örnek ve %10.69 oranıyla tonlulaşma (ötümlüleşme) olayında olduğu tespit edilmiştir.

8. “Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti” (4 cild)/2006 sözlüğünün baskısından hareketle incelediğimiz 6179 alıntı kelimedenden 963 (%15.58) tanesinde de herhangi bir ses değişikliği meydana gelmemiştir.

9. Lüğatte böcek kelimesi köken olarak Arapça belirtilmiştir. Fakat böcek kelimesi Türkçe bir kelimedir. Bu yüzden alıntı sözcükler arasına alınmamıştır.

10.Lügatte kökenleri Arapça ve Farsça olarak belirtilmiş olan aşağıdaki kelimeler, Arapça ve Farsça sözlüklerde taranmış; fakat Azerbaycan Türkçesinde kullanıldıkları anlam karşılıklarıyla bulunamamıştır.

alahı (Ar) , dühiş (Far.) , düler (Far.) , kasni (Far.) , kompromot (Far) , ovsar (Far.) , parabizen (Far.) , pesteha (Far.) , sarafan (Far.), selsele (Far.), sige (Ar.), süng (Far.), şaker (Far.), zahı (Far.), tıfak (Ar.), höcet (Ar.), mansıra (Ar.), mecmeyi (Ar.), mehmerek (Ar.+Far.), mehmeri (Ar.), mühazire (Ar.), mütekke (Ar.).

KAYNAKLAR

- AHUNDOV, Ağamusa, (1973), Azerbaycan Dilinin Tarihi Fonetikası, Bakı.
- AKSAN, Doğan, (1969), "Kelimelerin Ölümü Olayı ve Türk Yazı Dilindeki Örneklerinde Arapça ve Farsça Unsurların Etkisi Üzerine Notlar" Necati Lugat Armağanı, Ankara, s. 97-108.
- AKSAN, Doğan, (1996), Türkçenin Sözcükleri, Engin Yayınevi, Ankara.
- AKSAN, Doğan, (2000), Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ALKAYA, Ercan, (2008), Sibirya Tatar Türkçesi, Turkish Studies Publication Series – IV, Ankara. ALIŞIK, Gülşen, (2004), “Azerbaycan Türkçesi”, Türkler Ansiklopedisi, C.18, Ankara, s.361-394.
- AYTAÇ, Ayfer, (2007), “Feridun A. Celilov’un “Azerbaycan Dilinin Morfonologiyası” adlı eserinin Türkiye Türkçesine Aktarımı ve Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin Biçim Bilimsel Ses Bilim (Morfonologiya) Açısından Karşılaştırılması, Çanakkale.
- Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası El Yazmalar Enstitüsü “Elm ve Tahsil” neşriyyat-poliqrafiya müessesesi Filologiya Meseleleri. Bakı, 2012, No:1
- BARUTCU ÖZÖNDER, F. Sema, (2002), “Eski Türklerde Dil ve Edebiyat”, Türkler, C.III, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s. 481-501.
- BAŞDAŞ, Cahit, (2007), “Türkiye Türkçesinde Asli Uzunluk Belirtileri”, Turkish Studies\ Türkoloji Aratırmaları, Volume 2\2 Spring, s. 89-101.
- BURAN, Ahmet, (2010). Türk Dünyasında Dil İlişkileri, Çok Dillilik ve Dil Değiştirme. Türk Yurdu, C.30 (62), s.272.
- BURAN, Ahmet (2001) "Yabancı Diller Karşısında Türkçe" Türk Yurdu-Türkçeye Saygı, C. 21, s. 162-163, s. 79-82.
- BURAN Ahmet, ALKAYA Ercan, (2010). Çağdaş Türk Lehçeleri, Akçağ Yayınevi, Ankara.
- BURAN Ahmet, ALKAYA Ercan, YALÇIN Süleyman Kaan, (2014), Çağdaş Türk Yazı Dilleri (I) (Güneybatı/Oğuz grubu), Akçağ Yayınevi, Ankara.
- BOZKURT, Fuat, (2002), Türklerin Dili, KB Yay. Ankara,
- DEMİR, Nurettin, YILMAZ Emine, (2003), Türk Dili El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara.

- DEMİRÇİZADE, A. M, (1947), Azerbaycan Dilindeki Oğuz-Gipçag Lisani Ünsürleri, Bakü.
- DURMUŞ, Oğuzhan, (2004), "Alıntı Kelimeler Bakımından Türkçe Sözlük" A.Ü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 26, Erzurum.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican, (2004), Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara .
- ERCİLASUN, Ahmet Bican, (1988) Batı Türkçesinin Doğuşu, Uluslararası, Türk Dil Kongresi , Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1996, s. 39-45.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican, (1991), Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, C.1., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ERDAL, Marcel, Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon, 2 vols., (Turcologica, 9) Wiesbaden: Harrassowitz, 1991, XV + 874 S.
- ERGİN, Muharrem. (1971). Azeri Türkçesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları :1633,İstanbul
- ERGİN, Muharrem, (2003), Türk Dilbilgisi: Bayrak Basım Yayım Tanıtım, İstanbul,
- ECKMANN, Janos, (1996), Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar", Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- EKER, Süer, (2007) Türkçenin Ses Birimleri ve Belirgin Alt Ses Birimleri,(Ed.Lazslo Karoly),Turkology In Turkey Selected Papers, (Selected by :Nurettin Demir ve Emine Yılmaz). ,Szeged
- ERDEM, Mehmet Dursun ve GÜL, Münteha, (2006), Kapalı e Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi, Karadeniz Araştırmaları (Balkan, Kafkas, Doğu Avrupa ve Anadolu İncelemeleri Dergisi) ,Odes Basım ve Yayıncılık LTD. Sayı:11,s.111-148, Çorum
- HUDİYEV, Nizami,(1995), Azerbaycan Edebi Dili Tarihi, Bakı:Maarif Neşriyyatı.
- İMER, Kamile, (2001), Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KARAĞAÇ, Günay, (1997), Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler. Türk Dili, s.552.
- KARAAĞAÇ, Günay, (2002), Dil, Tarih ve İnsan, Akçağ Yay. Ankara.
- KARACA, Veysel İbrahim, (2011), Türkiye Türkçesinde Alıntı Sözcüklerde Görülen Ses Olayları Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ
- KARACA, Veysel İbrahim, (2016), Ötümlüleşme Kavramı ve Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Ötümlüleşme, Vol. 8 Issue 3, 369-390.

- KARAYEV A. (1989), Çağdaş Azericede Avrupa Kökenli Yabancı Kelimeler. Bakü.
- KARTALLIOĞLU Yavuz, YILDIRIM Hüseyin, (2007), Azerbaycan Türkçesi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KILIÇ, Filiz, (1997), Aral-Hazar Grubu Kıpçak Türk Lehçelerinin Karşılaştırmalı Ses Bilgisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon
- KORKMAZ, Zeynep, (1995), Türk Dilleri Üzerine Araştırmalar, Birinci Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep, (2010), Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep, (2013), Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep, (1992), Atatürk ve Türk Dili, Belgeler. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep, (2010), Oğuz Türkçesinin Tarihi Gelişme Süreçleri, Turkish Studies Volume 5/1 Winter
- KÖK, Ali, (2016), Modern Oğuz Türkçesi Dialektlerinde Göçüşme, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi, C. 5, S. 15.
- KÖPRÜLÜ, Fuat, (1986), Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul.
- KUNDAKÇI, Durdu, (1978), İtalyancadan Türkçeye Türkçeden İtalyancaya Geçmiş Sözcükler Üstüne. İtalyan Filolojisi. S. 11, Ankara, s.135-153.
- ORUCOV Aliheyder, ABDULLAYEV Behruz, RAHİMZADE Nergiz, Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti, Dörd cildde, II cild. Bakı, “Şarq-Qerb”, 2006, 792 sahife
- ÖZEK, Fatih, (2014), Tarihi Türk Lehçelerinde Ünlüler, Akçağ Yayınları, Ankara
- ÖZYETGİN, A. M., (2006), Tarihten Bugüne Türk Dili Alanı. (www.eurasianhistory.com'da yayımlandı.) Chinese Academy of Social Science, Sino-Foreign Relationship Department of Institute of History.
- ÖZYETGİN, Melek (2005), “Altın Orda Devlet Geleneğinde Uygur İzleri”, Altın Orda ve Varisleri İkinci Uluslararası Konferansı (22-24 Nisan 2005), (Düz.) Ayaz-Tahir Türkistan İdil-Ural Vakfı, İstanbul (Basılmamış bildiri).
- TEKİN Talat, ÖLMEZ Mehmet (2014) Türk Dilleri –Giriş, Bilgesu Yayıncılık, Ankara
- TEZCAN, Semih (1978) “En Eski Türk Dili ve Yazını”, Bilim, Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara , s.271-383.

- TUNA, Osman Nedim, (2002), "Altay Dilleri Teorisi", Türk Dünyası El Kitabı, 2. C., Dil-Kültür-San'at, Ankara.
- MEMMEDOVA, Nermine,(2009), Akraba Olmayan Dillerin Birbirine Etkisi ve Bu Etkileşimin Sonuçları, Milli Folklor Dergisi, S. 83.
- MUSAOĞLU, Mehman (2007), Atatürk'ün Türk Dünyası, Türkçe Üzerine Söyledikleri ve Günümüz Gerçekleri. Türk Dili. Dil ve Edebiyat Dergisi, Türk Dil Kurumu,75 Dil Bayramı, Özel Sayı, Sayı: 669, s. 465-473.
- USER, Hatice Şirin, (2006), Başlangıçtan Günümüze Türk Yazı Sistemleri, Akçağ Yay., Ankara.
- ÜSTÜNER, Ahat, (2012),Türkçenin Tarihsel Gelişmesi, Bilgi, Kültür Sanat Yay.
- VELİYEV,Sevindik, (2012),Hüseyin İbrahimovanın Eserlerinin Dilinde Söz Grupları, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Filologiya Meseleleri No.1, Bakü
- YALÇIN Süleyman Kaan, ŞENGÜL Murat (2007), Dilin İletişim Süreci İçerisindeki Rolü ve İşlevleri, Turkish Studies, S., 2, s. 749-769.
- YALÇIN Süleyman Kaan, ÖZEK, Fatih, (2006), Söz Varlığının Temel Dil Becerilerinin ve Akademik Disiplerin Kazanımına Olan Etkileri, Milli Eğitim, S. 171, s. 130-138.

İnternet Kaynakları

(<http://www.dilbilimhayatta.com/turkcede-alinti-sozcuklerin-uyarlanmasi/>)

(e-kaynak: <http://www.bilgicik.com/yazi/turkcenin-tarihigelisimi-muharrem-ergin/>)

EKLER**Ek 1. Orijinallik Raporu**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	FATMA CANPOLAT CANAL
Öğrenci Numarası	141213120
Enstitü Anabilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
Programı	YENİ TÜRK DİLİ ANA BİLİM DALI
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	DR. ÖĞR. ÜYESİ SÜLEYMAN KAAN YALÇIN
Tez Başlığı (Türkçe)	AZERBAJCAN TÜRKÇESİNDEKİ ALINTI SÖZCÜKLERİN SES BİLGİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 322 sayfalık kısmına ilişkin, 17/07/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 22'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Kaan YALÇIN
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Ahmet BURAN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurullar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'a geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

Ek 2. 1. Öndamaksıllaşma**a>e :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
adine	adına	Far.			+
alışan,alışen	âlîşan	Ar.		+	
aşık-meşuğ	âşık-ma'şûk	Ar.		+	
baheber	bâ-haber	Far.		+	
barige	bârıka	Ar.		+	
bedhereket	bed-hareket	Far.+ Ar.		+	
bedgedem	bed-kadem	Far.+ Ar.		+	
bedsifet	bed-sıfat	Far.+ Ar.		+	
behadir	bahâdır	Far.		+	
behane	bahâne	Far.		+	
beharistan	bahâristân	Far.		+	
behr(2)	bahr	Ar.		+	
behr(3)	bahâr	Far.		+	
behri	bahrî	Ar.		+	
behri-tevil	bahrî-tavîl	Ar.		+	
behriyye	bahrîyye	Ar.		+	
behriyyun	bahrîyyûn	Ar.		+	
behs	bahs	Ar.		+	
behil	pahıl	Ar.		+	
behillik	pahıl+lık	Ar.+T.		+	
beşş	bahş	Far.		+	
beşşayış	bahşayış	Far.		+	
beşşiş	bahşiş	Far.		+	
beht	baht	Far.		+	
behtebeht	bahtabaht	Far.		+	
behtever	baht-âver	Far.		+	
behtiyar	bahtiyâr	Far.		+	
behtiyarlık	bahtiyar+lık	Far.+T.		+	
beğere	Bakara	Ar.		+	
beğiyye	bakıyye	Ar.		+	
beladide	belâ-dîde	Ar.+Far.		+	
belağet	belâgat	Ar.		+	
belğem	balgam	Ar.		+	
belğemi	balgamî	Ar.		+	

belğemmizaç	balgam-mizâc	Ar.		+	
beraet	berâ'at	Ar.		+	
berbet	ber-batt	Ar.		+	
bereks	ber-akis	Far.+Ar.		+	
berferz	ber-farz	Far.+Ar.		+	
berheyat	ber-hayât	Far.+Ar.		+	
berğerar	ber-karâr	Far.+Ar.		+	
berkesd	ber-kasd	Far.+Ar.		+	
berteref	ber-taraf	Far.+Ar.		+	
berzeh	berzah	Ar.		+	
besiret	basîret	Ar.		+	
betn	batın	Ar.		+	
bezen	bazen	Ar.		+	
bezi	ba'zı	Ar.		+	
bidet	bîat	Ar.		+	
bieyb	bî-ayb	Far.		+	
biekl	bî-akl	Far.+ Ar.		+	
biesil	bî-asîl	Far+ Ar.		+	
biheya	bî-hayâ	Far.+ Ar.		+	
biheber	bî-haber	Far.+ Ar.		+	
biğeyd	bî-kayd	Far.+ Ar.		+	
biğeyret	bî-gayret	Far.+ Ar.		+	
biğedr	bî-kadr	Far. +Ar.		+	
biğem	bî-gamm	Far.+ Ar.		+	
biğerar	bî-karar	Far.+ Ar.		+	
biğerez	bî-garez	Far.+ Ar.		+	
bileyağet	bî-liyakat	Far.+ Ar.		+	
bilhasse	bi-l-hassa	Ar.			+
bilvasite	bi-l-vâsita	Ar.			+
bimeğam	bî-makam	Far.+ Ar.		+	
bimerifet	bî-ma'rifet	Far.+ Ar.		+	
bireğbet	bî-rağbet	Far.+ Ar.		+	
birehm	bî-rahm	Far.+ Ar.		+	
bitağet	bî-tâkat	Far.+ Ar.		+	
bitarefane	bî-teref-âne	Far.+ Ar.+Far.		+	
bitemam	bî-tamâm	Far.+ Ar.		+	
buğelemun	bûkalemûn	Ar.		+	
bürge	bürka'	Ar.			+

canbeş	cânbaş	Far.		+	
cedd-eğreba	cedd-akrabâ	Ar.		+	
ceferî	ca'ferî	Ar.		+	
celeyi-veten	celâ-yi vatan	Ar.		+	
cüme	cum'a	Ar.			+
çerh	çarh	Far.		+	
darülmüellimat	dârül-ül-muallimât	Ar.		+	
darülmüellimin	dâr-ül-muallimîn	Ar.		+	
defe	def'a	Ar.			+
defeat	defaât	Ar.		+	
dehl	dahl	Ar.		+	
değig	dakik	Ar.		+	
değige	dakika	Ar.			+
değigşünas	dakik-şünas	Ar.+Far.		+	
dellek	dellak	Ar.		+	
dene	tane	Far.		+	
derd-ezab	derd-azâb	Far.+ Ar.	+		
derheğiget	der-hakikat	Far.+ Ar.		+	
deva	dava	Ar.		+	
deva	dava	Far.		+	
devat	da'vât	Ar.		+	
devet	da'vet	Ar.		+	
devetname	da'vet-nâme	Ar.+Far.		+	
diqet	dikkat	Ar.		+	
dikketeşayan	dikkat-şayan	Ar.+Far.		+	
dilheste	dil-haste	Far.		+	
duşhana	duş-hâne	Fr.+Far.			+
dübbi-esğer	dübb-i-asgar	Ar.		+	
düstüremel	düstûr-ül -amel	Ar.		+	
ebes	abes	Ar.	+		
ebir	anber	Ar.	+		
ebyez	ebyaz	Ar.		+	
ecaib	acâib	Ar.	+		
ecaibhana	acâib-hâne	Ar.+Far.	+		
ecaib-garib	acâib-garîb	Ar.	+		
eceb	a'ceb	Ar.	+		
eceba	acebâ	Ar.	+		
ecele	acele	Ar.	+		

ecelmüelég	ecel-muallak	Ar.		+	
ecem	Acem	Ar.	+		
ecemi	Acemî	Ar.	+		
ecibe	acîbe	Ar.	+		
ecuze	acûze	Ar.	+		
ecz	acz	Ar.	+		
edalet	adâlet	Ar.	+		
edaletĥana	adâlet-hâne	Ar.+Far.	+		+
edaletperver	adâlet+perver	Ar.+Far.	+		
edavet	adâvet	Ar.	+		
edd	add	Ar.	+		
eded	aded	Ar.	+		
ededî	adedî	Ar.	+		
edemgah	adem-gâh	Ar.+Far.	+		
edese	adese	Ar.	+		
edl	adl	Ar.	+		
edl-edalet	adl-adâlet	Ar.	+		
edliyye	adliyye	Ar.	+		
efv	afv	Ar.	+		
eġlab	agleb	Ar.	+		
eġniya	agniyâ	Ar.	+		
eġyar	agyâr	Ar.	+		
ehd	ahd	Ar.	+		
ehdi-cedid	ahd-i-cedîd	Ar.	+		
ehdi-etik	ahd-i-etik	Ar.	+		
ehdname	ahd-nâme	Ar..+Far.	+		
ehd-peyman	ahd-peyman	Ar.+Far.	+		
ehkam	ahkâm	Ar.	+		
ehliyyet	ehliyyet	Ar.			
ehmeg	ahmak	Ar.	+		
ehmer	ahmer	Ar.	+		
ehsen	ahsen	Ar.	+		
ehvalat	ahvâlât	Ar.	+		
ehya	ahyâ	Ar.	+		
eĥbar	ahbâr	Ar.	+		
eĥevi	ahavi	Ar.	+		
eĥevizade	ahavizâde	Ar.	+		
eĥlaġ	ahlâk	Ar.	+		

eḥlaḡi	ahlâkî	Ar.	+		
eḥlaḡiyyat	ahlâkiyyât	Ar.	+		
eḥter	ahter	Far.	+		
eḥz	ahz	Ar.	+		
ejdaha	ejderhâ	Far.		+	
eks	aks	Ar.	+		
eks-cereyan	aks-cereyan	Ar.	+		
eks-hemle	aks-hamle	Ar.	+		+
eks-hücum	aks-hücum	Ar.	+		
eḡd	akd	Ar.	+		
eḡdem	akdem	Ar.	+		
eḡdes	akdes	Ar.	+		
eḡdhan	akd-han	Ar.+Far.	+		
eḡdname	akd-nâme	Ar.+Far.	+		
eḡeliyyet	akalliyyet	Ar.	+		
eḡell	akall	Ar.	+		
eḡellen	akallen	Ar.	+		
eḡide	akîde	Ar.	+		
eḡig	akîk	Ar.	+		
eḡl	akl	Ar.	+		
eḡlen	aklen	Ar.	+		
eḡlil	aklil	Ar.	+		
eḡreb(1)	akreb	Ar.	+		
eḡreb(2)	akreb	Ar.	+		
eḡreba	akrabâ	Ar.	+		
eḡsa	aksâ	Ar.	+		
eḡsam	aksâm	Ar.	+		
eḡvam	akvâm	Ar.	+		
elahezret	ala-hazret	Ar.	+		
elahidde	alâ-hide	Ar.	+		
elage	alâka	Ar.	+		
elakedar	alâka-dâr	Ar.+Far.	+		
elamet	alâmet	Ar.	+		
elametdar	alâmet-dâr	Ar.+Far.	+		
eleyh	aleyh	Ar.	+		
eleyhdar	aleyh-dâr	Ar.+Far.	+		
elelhûsus	ale'l-husûs	Ar.	+		
elem(1)	alem	Ar.	+		

elemdar	alem-dâr	Ar.+Far.	+		
elhemdüllah	el-hamdüli-llâh	Ar.	+		
elğisse	el-kıssa	Ar.			+
ellaf	allaf	Ar.	+		
ellame	allâme	Ar.	+		
ellamelik	allâme+lik	Ar.+T.	+		
emel(1)	amel	Ar.	+		
emele	amele	Ar.	+		
emelecat	amelecât	Ar.	+		
emeliyyat	ameliyye-ât	Ar.	+		
emelperver	amel-perver	Ar.+Far.	+		
emma	ammâ	Ar.	+		
emme	amma	Ar.	+		
emtee	emtia	Ar.	+		
emud	amûd	Ar.	+		
emudi	amûdî	Ar.	+		
enber	anber	Ar.	+		
enberbar	anber-bâr	Ar.+Far.	+		
enberbu	anber-bu(y)	Ar.+Far.	+		
enberi	anberî	Ar.	+		
enberin	anberîn	Ar.+Far.	+		
endelib	andelîb	Ar.	+		
enene	an'âne	Ar.	+		
eneneperest	an'âne-perest	Ar.+Far.	+		
enenevi	an'ânevi	Ar.	+		
enenevilik	an'ane-lik	Ar.+T.	+		
enkebut	ankebût	Ar.	+		
enğa	anka'	Ar.	+		
enğerib	ankarîb	Ar.	+		
entiğ	atik-kadim	Ar.	+		
entikbaz	antik-baz	Ar.+Far.	+		
entikefuruş	antika-fürûş	Ar.+Far.	+	+	
eraf	a'raf	Ar.	+		
erebi	arabî	Ar.	+	+	
erebşünas	arab-şünas	Ar.+Far.	+	+	
erefe	arefe	Ar.	+		
ereg	a'râk	Ar.	+	+	
er-er	ar'ar	Ar.	+	+	

eraset	arasât	Ar.	+		
erize	arzâ	Ar.	+		
erizebaz	arize-bâz	Ar.+Far.		+	
erģevan	ergavân	Fars.		+	
erģevani	ergavânî	Far.		+	
ermeģan	ermagan	Far.	+	+	
errade	arrâde	Ar.	+		
erse	arsa	Ar.	+		
erş	arş	Ar.	+		
erus	arûs	Ar.	+		
eruz	arûz	Ar.	+		
erz	arz,arzîn	Ar.	+		
erz(2)	arz	Ar.	+		
erz(3)	arz	Ar.	+		
erz-hal	arz-u hal	Ar.	+		
esa	a'sâ	Ar.	+		
eseb	a'sâb	Ar.	+		
esebani	asabâni	Ar.+Far.	+		
esebi	asabî	Ar.	+		
esebîlik	asabîlik	Ar.+T.	+		
esebimezac	asabiyy-ül-mizâc	Ar.	+		
esebimezâclık	asabîmizâc-lık	Ar.+T.	+		
esebiyyet	asabiyyet	Ar.	+		
esel	asel	Ar.	+		
esger	asker	Ar.	+		
esgeri	asgarî	Ar.	+		
eshab	ashâb	Ar.	+		
esil	asîl	Ar.	+		
esilzade	asîl-zâde	Ar.+Far.	+		
esla	aslâ	Ar.	+		
eslen	aslen	Ar.	+		
esr	asr	Ar.	+		
esrarengiz	esrâr-engîz	Ar.+Far.	+		
eşiret	aşîret	Ar.	+		
etalet	atâlet	Ar.	+		
eteş	ataş	Far.	+		
etf	atf	Ar.	+		
etiģe	atıka	Ar.	+		

etir-enber	itr-anber	Ar.	+		
ettar	attâr	Ar.	+		
evamünnas	avâm-ünâs	Ar.	+		
evez	a'vâz	Ar.	+		
eyar	ayâr	Ar.	+		
eyyar	ayyâr	Ar.	+		
eyyarlıg	ayyâr-lık	Ar.+T.	+		
eyyaş	ayyâş	Ar.	+		
eyyaşlıg	ayyâş-lık	Ar.	+		
eza(2)	azâ	Ar.	+		
eza(3)	a'zâ	Ar.	+		
ezab	azâb	Ar.	+		
ezadar	a'zâ-dâr	Ar.+Far.	+		
ezazil	azâzîl	Ar.	+		
ezem	a'zam	Ar.	+	+	
ezemet	azemet	Ar.	+	+	
ezemi(1)	a'zamî	Ar.	+		
ezemi(2)	azami	Ar.	+	+	
ezemiyyet	a'zamiyyet	Ar.	+	+	
ezim	azîm	Ar.	+		
ezimet	azîmet	Ar.	+		
eziz	azîz	Ar.	+		
ezizlik	aziz-lik	Ar.+T.	+		
ezgeza	ez-kazâ	fars.+ Ar.			+
ezi	azl	Ar.	+		
ezm	azm	Ar.	+		
ezmkar	azm-kâr	Ar.+Far.	+		
ezrail	azrâil	Ar.	+		
facie	fâcia	Ar.			+
fasile	fâsıla	Ar.			+
fatihe	fâtiha	Ar.			+
feal	fa'âl	Ar.		+	
fealiyyet	fa'aliyyet	Ar.		+	
fehri	fahrî	Ar.		+	
fehriyye	fahriyye	Ar.		+	
feğere	fekarî	Ar.		+	
feget	fakat	Ar.		+	
feğir	fakîr	Ar.		+	

fegirane	fakîr-hâne	Ar.+Far.		+	
fegirlik	fakîr-lik	Ar.+T.		+	
ferseng, fersah	ferseng, fersah	Far.		+	
ferz	farz	Ar.		+	
ferziyye	farziyye	Ar.		+	
fesahet	fesahat	Ar.			
fesil	fasl	Ar.		+	
fezilet	fazîlet	Ar.		+	
fırge	fırka	Ar.			+
fırget	fırkat	Ar.		+	
fitre	fitra	Ar.			+
fitret	fitrat	Ar.		+	
fövgelade	fevk-a-lâde	Ar.		+	
fövgeledelik	fevkalâde-lik	Ar.+T.		+	
fövgelbeşer	fevk-al-beşer	Ar.		+	
fövgelbeşeri	fevk-al-beşeri	Ar.		+	
fövgeltebii	fevk-al-tebii	Ar.		+	
fügerayi-kasibe	fukara-yi-kasibe	Ar.		+	
fürset	fursat	Ar.		+	
hal-geziyye	hal-kaziyye	Ar.		+	
heyif	hayf	Ar.		+	
heyran	hayrân	Ar.		+	
heyretamiz	hayret-amiz	Ar.+Far.		+	
heyretengiz	hayret-engîz	Ar.+Far.		+	
heysiyyet	haysiyyet	Ar.		+	
heyvan	hayvân	Ar.		+	
heyvanat	hayvânât	Ar.		+	
heyvandar	hayvân-dâr	Ar.+Far.		+	
heyvanhana	hayvân-hâne	Ar.+Far.		+	+
heyvani	hayvânî	Ar.		+	
hebib	habîb	Ar.		+	
hebs	habs	Ar.		+	
hecamet	hacâmât	Ar.		+	
hecm	hacm	Ar.		+	
hecmi	hacmî	Ar.		+	
hedd	hadd	Ar.		+	
hedd-hesab	hadd-hesâb	Ar.		+	
hedd-hüdud	hadd-hüdud	Ar.		+	

heddi-bülüg	hadd-i-bülüg	Ar.		+	
hedege	hedeka	Ar.			+
hefriyyat	hafriyyât	Ar.		+	
hekem	hakem	Ar.		+	
hekk	hakk	Ar.		+	
hekkak	hakkak	Ar.		+	
hekkaklık	hakkak+lık	Ar.+T.		+	
heğaret	hakâret	Ar.		+	
heğiğet	hakikat	Ar.		+	
heğiğeten	hakikaten	Ar.		+	
heğiği	hakikî	Ar.		+	
heğir	hakîr	Ar.		+	
heğirane	hakîr-âne	Ar.+Far.		+	
heğg	hakk	Ar.		+	
heğganiyyet	hakkaniyyet	Ar.		+	
heğgülgedem	hakk-ül-kedem	Ar.		+	
helim(1)	halîm	Ar.		+	
helimane	helîm-âne	Ar.+Far.		+	
helgevi	halkavî	Ar.		+	
hell(1)	hall	Ar.		+	
hell(2)	hall	Ar.		+	
hellac	hallâc	Ar.		+	
hemail	hamâil	Ar.		+	
hemd	hamd	Ar.		+	
hemd-sena	hamd-senâ	Ar.		+	
hemiyet	hamiyyet	Ar.		+	
heml	haml	Ar.		+	
hemle	hamle	Ar.		+	
hemmehelle	hem-mahalle	Far.+ Ar.		+	
hemmena	hem-ma'nâ	Far.+ Ar.		+	
hemveten(li)	hem-vatan	Far.+ Ar.		+	
herami	harâmi	Ar.		+	
heraret	harâret	Ar.		+	
herb	harb	Ar.		+	
herbcu	harb-cû	Far.+ Ar.		+	
herbi	harbî	Ar.		+	
herbiyye	harbiyye	Ar.		+	
herdemheyal	her-dem-hayîl	Far.+ Ar.		+	

herekat	harekât	Ar.		+	
hereke	hareke	Ar.		+	
hereket	hareket	Ar.		+	
herem	harem	Ar.		+	
heremhâna	harem-hâne	Ar.+Far.		+	
herf	harf	Ar.		+	
herfbeherf	harf-be-harf	Ar.+Far.+ Ar.		+	
herf-herf	harf-harf	Ar.		+	
herfi	harfî	Ar.		+	
herrac	harâc	Ar.		+	
hesb-hal	hasb-i hâl	Ar.		+	
hesed	hased	Ar.		+	
hesr	hasr	Ar.		+	
hesret	hasret	Ar.		+	
hesretkeş	hasret-keş	Ar.+Far.		+	
hessas	hassâs	Ar.		+	
hessaslık	hassas-lık	Ar.+T.		+	
heşemet	haşmet	Ar.		+	
heşerat	haşerât	Ar.		+	
heşir	haşr	Ar.		+	
hetta	hattâ	Ar.		+	
hevale	havâle	Ar.		+	
heya	hayâ'	Ar.		+	
heya-abır	hayâ-abır	Ar.+Far.		+	
heyat	hayât	Ar.		+	
heyatbehş	hayât-bahş	Ar.+Far.		+	
heyati	hayâtî	Ar.		+	
heyatperest	hayât-perest	Ar.+Far.		+	
hezerpeşa	hezar-peşa	Ar.+Far.		+	
hezer	hazar	Ar.		+	
hezerat	hezarât	Ar.		+	
hezin	hazîn	Ar.		+	
hezm	hazm	Ar.		+	
hezret	hazret	Ar.		+	
hezz	hazz	Ar.		+	
hifzüssehhe	hifz-üs-sihha	Ar.			+
hövsele	havsala	Ar.			+
hövze(coğrafya)	havza(coğrafya)	Ar.			+

hüsnhet	hüsn-i hatt	Ar.		+	
h̄araba	harâbe	Ar.			+
h̄ariġe	hârika	Ar.			+
h̄atakün	heta-kün	Ar.+Far.		+	
h̄eyir	hayr	Ar.		+	
h̄eyir-bereket	hayır-bereket	Ar.		+	
h̄eyir-dua	hayr-dua	Ar.		+	
h̄eyirh̄ah	hayr-hâh	Ar.+Far.		+	
h̄eyirh̄eber	hayır-haber	Ar.		+	
h̄eyir-şer	hayır-şer	Ar.		+	
h̄eymegah	hayme-gâh	Ar.+Far.		+	
h̄eyr	hayır	Ar.		+	
h̄eyrat	hayrât	Ar.		+	
h̄eyriyye	hayriyye	Ar.		+	
h̄eber	haber	Ar.		+	
h̄eberdar	haber-dâr	Ar.+Far.		+	
h̄ebis	habîs	Ar.		+	
h̄ecil	hacîl	Ar.		+	
h̄edeme	hademe	Ar.		+	
h̄edeng	hadeng	Far.		+	
h̄efif	hafif	Ar.		+	
h̄efiyye	hafiyye	Ar.		+	
h̄eke	hâke	Far.		+	
h̄elef	halef	Ar.		+	
h̄elēl	halel	Ar.		+	
h̄eleldar	halel-dâr	Ar.+Far.		+	
h̄elet	halet	Ar.		+	
h̄elet-barat	hil'at-berat	Ar.		+	
h̄eletlik	halet+lik	Ar.+T.		+	
h̄elfe	halfe	Ar.		+	
h̄elic	halic	Ar.		+	
h̄elife	halife	Ar.		+	
h̄elifelik	halife+lik	Ar.+T.		+	
h̄elite	halîta	Ar.			+
h̄elġ	halk	Ar.		+	
h̄elvet	halvet	Ar.		+	
h̄elvetḥana	halvet-hâne	Ar.+Far.		+	
h̄emirgir	hamîr-gâr	Ar.+Far.		+	

hemirhana	hamîr-hâne	Ar.+Far.		+	
hemsin	hamsîn	Ar.		+	
hancer	hancer	Far.		+	
hancersaz	hancer-sâz	Far.		+	
hendân	handân	Far.		+	
herabat	harâbât	Ar.		+	
herac	harâc	Ar.		+	
herc	harc	Ar.		+	
herite	harîta	Ar.		+	
hesaret	hasâret	Ar.		+	
hespuş	has-pûş	Far.		+	
heste	haste	Far.		+	
hestehana	hastehâne	Far.		+	
hestemezac	haste-mizâc	Ar.		+	
heta	hatâ'	Ar.		+	
heter	hatar	Ar.		+	
heternak	hatar-nâk	Ar.+Far.		+	
hetib	hatîb	Ar.		+	
hetiblik	hatîb-lik	Ar.+T.		+	
hetkeş	hatt-keş	Ar.+Far.		+	
hett	hatt	Ar.		+	
hattat	hattât	Ar.		+	
hattatlık	hattât-lık	Ar.+T.		+	
hatti-hereket	hatti-hareket	Ar.		+	
hett ü hal	hatt-ü hal	Ar.+Far.		+	
heyâl	hayâl	Ar.		+	
heyalat	hayâlât	Ar.		+	
heyalet	hayâlât	Ar.		+	
heyalperest	hayal-perest	Ar.+Far.		+	
heyalperver	hayal-perver	Ar.+Far.		+	
heyyat	hayyât	Ar.		+	
hezân	hazân	Far.		+	
hezine,hezne	hazîne,hazne	Ar.		+	
hezinedar	hazînedâr	Ar.+Far.		+	
hilget	hilkat	Ar.		+	
hırge	hırka	Ar.			+
hoşbeht	hoş-baht	Far.		+	
hoşheber	hoş-haber	Far.+ Ar.		+	

hoşgedem(li)	hoş-kadem(li)	Far.+ Ar.		+	
hoşteb	hoş-tab'	Far.+ Ar.		+	
hoştebiet(li)	hoş-tabiât(li)	Far.+ Ar.		+	
hülase	hulâsa	Far.			+
istirahet	istirâhat	Ar.		+	
istirahetgah	istirâhat-gâh	Ar.+Far.		+	
istirahethana	istirâhat-hâne	Ar.+Far.		+	
itaetkar	itâat-kâr	Ar.+Far.		+	
kabab	kebâb	Ar.		+	
kebe	kabe	Ar.		+	
ğaimmekam	kaim-makam	Ar.		+	
ğeyb	gayb	Ar.		+	
ğeyd	kayd	Ar.		+	
ğeydkeş	kayd-keş	Ar.+Far.		+	
ğeyr	gayrı	Ar.		+	
ğeyret	gayret	Ar.		+	
ğeyretkeş	gayret-keş	Ar.+Far.		+	
ğeyretmend	gayret-mend	Ar.+Far.		+	
ğeyretperest	gayret-perest	Ar.+Far.		+	
ğeyri-adi	gayr-i-adi	Ar.		+	
ğeyri-bedii	gayr-i-bedii	Ar.		+	
ğeyri-caiz	gayr-i-câiz	Ar.		+	
ğeyri-elmi	gayr-i-ilmi	Ar.		+	
ğeyri-edebi	gayr-i-edebi	Ar.		+	
ğeyri-ahlaki	gayr-i-ahlâkî	Ar.		+	
ğeyri-feal	gayr-i-fa'îl	Ar.		+	
ğeyri-hekiki	gayr-i-hakikî	Ar.		+	
ğeyri-herbi	gayr-i-harbi	Ar.		+	
ğeyri-heyati	gayr-i-hayatî	Ar.		+	
ğeyri-insani	gayr-i-insânî	Ar.		+	
ğeyri-iradi	gayr-i-iradî	Ar.		+	
ğeyri-kafi	gayr-i-kâfi	Ar.		+	
ğeyri-kamil	gayr-i-kâmil	Ar.		+	
ğeyri-kenabetbeş	gayr-i-kenaat-bahş	Ar.		+	
ğeyri-keti	gayr-i-kat'i	Ar.			
ğeyri-ketilik	gayri-katilik	Ar.+T.			
ğeyri-layik	gayr-i-lâyık	Ar.			
ğeyri-lekal	gayr-i-lekal	Ar.+Fr.			

ğeyri-maddi	gayr-i-maddi	Ar.			
ğeyri-maddilik	gayr-i-maddi+lik	Ar.+T.			
ğeyri-mecburi	gayr-i-mecbûrî	Ar.			
ğeyri-mecburilik	gayr-i-mecburi+lik	Ar.+T.			
ğeyri-mehdud	gayr-i-mahdûd	Ar.			
ğeyri-mahsûldar	gayr-i-mahsûldâr	Ar.			
ğeyri-mekbul	gayr-i-makbûl	Ar.			
ğeyri-melum	gayr-i-ma'lûm	Ar.			
ğeyri-memnun	gayr-i-memnûn	Ar.			
ğeyri-meskun	gayr-i-meskûn	Ar.			
ğeyri-muteber	gayr-i-muteber	Ar.			
ğeyri-müeyyen	gayr-i-müeyyen	Ar.			
ğeyri-mükemmel	gayr-i-mükemmel	Ar.			
ğeyri-mümkün	gayr-i-mümkîn	Ar.			
ğeyri-münbit	gayr-i-münbit	Ar.			
ğeyri-müntezem	gayr-i-muntazam	Ar.			
ğeyri-müteherrik	gayr-i-müteharrik	Ar.			
ğeyri-mütehani	gayr-i-mütehani	Ar.			
ğeyri-müteşekkil	gayr-i-müteşekkil	Ar.			
ğeyri-müvafik	gayr-i-müvafik	Ar.			
ğeyri-nizami	gayr-i-nizâmi	Ar.			
ğeyri-normal	gayr-i-normal	Ar.+Lat.			
ğeyri-real	gayr-i-real	Ar.+Lat.			
ğeyri-resmi	gayr-i-resmî	Ar.			
ğeyri-sabit	gayr-i-sabit	Ar.			
ğeyri-semimi	gayr-i-samîmî	Ar.			
ğeyri-şeffaf	gayr-i-şeffaf	Ar.			
ğeyri-şüuri	gayr-i-şuûri	Ar.			
ğeyri-tebi	gayr-i-tabîi	Ar.			
ğeyri-tenkidi	gayr-i-tenkîdî	Ar.			
ğeyri-uzvi	gayr-i-uzvî	Ar.			
ğeyz	gayz	Ar.			
ğeyznak	gayz-nâk	Ar.+Far.			
ğeba	kabâ'	Ar.			
ğebale	kabâle	Ar.			
ğebalename	kabâle-nâme	Ar.+Far.			
ğebih	kabîh	Ar.			
ğebil	kabîl	Ar.			

ğebile	kabile	Ar.			
ğebir	kabr	Ar.			
ğebiristan	kabr-istân	Ar.+Far.			
ğebiz	kabız	Ar.		+	
ğebizlik	kabız-lık	Ar.+T.		+	
ğebul	kabûl	Ar.		+	
ğebz	kabz	Ar.		+	
ğebze	kabza	Ar.			+
ğedd	kadd	Ar.		+	
ğeddar	gaddâr	Ar.		+	
ğeddare	gaddâre	Ar.		+	
ğeddarane	gaddâr-âne	Ar.+Far.		+	
ğedeh	kadeh	Ar.		+	
ğedehnuş	kadeh-nûş	Ar.		+	
ğedem	kadem	Ar.		+	
ğedeme	kademe	Ar.		+	
ğeder	kadar	Ar.		+	
ğeder(2)	kader	Ar.		+	
ğedim	kadîm	Ar.		+	
ğedir	kadir	Ar.		+	
ğedirdan	kadr-dân	Ar.+Far.		+	
ğedir-şünas	kadr-şünas	Ar.+Far.		+	
ğefes	kafas	Far.		+	
ğefese	kafese	Far.		+	
ğefil	kafil	Ar.		+	
ğeflet	gaflet	Ar.		+	
ğefleten	gafleten	Ar.		+	
ğehet	kahît	Ar.		+	
ğehkehe	kahkaha	Ar.		+	
ğehr	kahr	Ar.		+	
ğehreman	kahramân	Far.		+	
ğehremanane	kahramânâne	Far.		+	
ğehve	kahve	Ar.		+	
ğehvedan	kahve-dân	Ar.+Far.		+	
ğehvehana	kahve-hâne	Ar.+Far.		+	
ğelb	kalb	Ar.		+	
ğelben	kalben	Ar.		+	
ğelebe	galebe	Ar.		+	

geleband	kale-bend	Ar.+Far.		+	
gelem	kalem	Ar.		+	
gelemdan	kalem-dân	Ar.+Far.		+	
gelem-davat	kalem-divit	Ar.		+	
gelemi	kalemi	Far.		+	
gelemkar	kalem-kâr	Ar.+Far.		+	
gelender	kalender	Far.		+	
gelenderene	kalender-âne	Far.		+	
gelet	galat	Ar.		+	
gelevi	kalevî	Ar.		+	
geleyan	galeyân	Ar.		+	
geliz	galîz	Ar.		+	
gemalud	gam(m)-âlûd	Ar.+Far.		+	
gemavar	gam-aver	Ar.+Far.		+	
gemdide	gam-dîde	Ar.+Far.		+	
gemengiz	gam-engîz	Ar.+Far.		+	
gemer	kamer	Ar.		+	
gemi	kamerî	Ar.		+	
gemiyye	kameriyye	Ar.		+	
gemfeza	gam(m)-fezâ	Ar.+Far.		+	
gemgin	gam(m)-gîn	Ar.+Far.		+	
gemhana	gam(m)-hâne	Ar.+Far.		+	
gemhar	gam(m)-hâr	Ar.+Far.		+	
gemkûsar	gam(m)-gûsâr	Ar.+Far.		+	
gem-kubar	gam(m)-gubâr	Ar.		+	
gem-kûsse	gam(m)-kûsse	Ar.		+	
gemnak	gam-nâk	Ar.+Far.		+	
gemze	gamze	Ar.		+	
gem-zede	gam(m)-zede	Ar.+Far.		+	
gemzekar	gamze-kâr	Ar.+Far.		+	
genaet	kanâat	Ar.		+	
genaetbeş	kanâat-baş	Ar.+Far.		+	
genaetkar	kanâat-kâr	Ar.+Far.		+	
genaetkarane	kanâat-kâr-âne	Ar.+Far.		+	
gend	kand	Ar.		+	
gendab	kand-âb	Ar.+Far.		+	
gendabi	kand-âbi	Ar.+Far.		+	
genddan	kand-dân	Ar.+Far.		+	

ğendil	kandîl	Ar.		+	
ğeni	ganî	Ar.		+	
ğenim	ganim	Ar.		+	
ğenimet	ganîmet	Ar.		+	
ğerabet	garâbet	Ar.		+	
ğeraib	garâib	Ar.		+	
ğerar	karâr	Ar.		+	
ğerar(2)	karâr	Ar.		+	
ğerardad	karâr-dâd	Ar.+Far.		+	
ğerergah	karâr-gâh	Ar.+Far.		+	
ğerername	karâr-nâme	Ar.+Far.		+	
ğerb	garb	Ar.		+	
ğerbi	garbî	Ar.		+	
ğerbiyyun	garbiyyûn	Ar.		+	
ğeraz	garaz	Ar.		+	
ğerez	garez	Ar.		+	
ğerezkar	garazkâr	Ar.+Far.		+	
ğerezkarane	garazkârâne	Ar.+Far.		+	
ğerib	garîb	Ar.		+	
ğeribane	garîb-âne	Ar.+Far.		+	
ğeribe	garîbe	Ar.		+	
ğerib-ğureba	garîb-gurebâ	Ar.		+	
ğeribnevaz	garîb-nûvaz	Ar.+Far.		+	
ğerk	gark	Ar.		+	
ğerya	karye	Ar.		+	
ğerz	karz	Ar.		+	
ğerzen	karzen	Ar.		+	
ğesd	kasd	Ar.		+	
ğesden	kasden	Ar.		+	
ğesd-ğerez	kasd-garaz	Ar.		+	
ğesebe	kasaba	Ar.			+
ğesem	kasem	Ar.		+	
ğesemname	kasem-nâme	Ar.+Far.		+	
ğeside	kasîde	Ar.		+	
ğesidehan	kasîde-hân	Ar.+Far.		+	
ğesr	kasr	Ar.		+	
ğessab	kassâb	Ar.		+	
ğessabhana	kassâb-hâne	Ar.+Far.		+	

ğesvet	kasvet	Ar.		+	
ğet	kat	Ar.		+	
ğeta	kat'â	Ar.		+	
ğetar	katâr	Ar.		+	
ğeten	kat'en	Ar.		+	
ğetfe	ketfe,ketfiyye	Ar.		+	
ğeti	kat'î	Ar.		+	
ğetiyyen	kat'iyyen	Ar.		+	
ğetiyyet	kat'iyyet	Ar.		+	
ğetl	katl	Ar.		+	
ğetlgah	katl-gâh	Ar.+Far.		+	
ğetran	katrân	Ar.		+	
ğetre	katre	Ar.		+	
ğevaid	kâide(söz cemi)kavâid	Ar.		+	
ğevi	kavî	Ar.		+	
ğeyur	gayûr	Ar.		+	
ğeyyum	kayyum	Ar.		+	
ğeza	kazâ'	Ar.		+	
ğeza(2)	kaza	Ar.		+	
ğezal	gazâl	Ar.		+	
ğezale	gazâle	Ar.		+	
ğezavat	gazavât	Ar.		+	
ğezavat(2)	gazavat	Ar.		+	
ğezavethana	gazavet-hâne	Ar.+Far.		+	
kezazede	kazâ-zede	Ar.+Far.		+	
ğezeb	gazab	Ar.		+	
ğezebnak	gazab-nâk	Ar.+Far.		+	
ğezel	gazel	Ar.		+	
ğezelhan	gazel-hân	Ar.+Far.		+	
ğezeliyyat	gazeliyyât	Ar.		+	
keziyye	kaziyye	Ar.		+	
ğibte(2)	gıbta	Ar.			+
ğibtekeş	gıbta-keş	Ar.+Far.		+	
ğiraethana	kırâat-hâne	Ar.+Far.		+	
ğite	kıt'a	Ar.			+
ğövsî-küzeh	kavsi-kuzah	Ar.		+	
ğüsse	gussa	Ar.			+
layihe	lâyıha	Ar.			+

leğv(2)	lağv	Ar.		+	
lehze	lahza	Ar.		+	
lekeb	lâkab	Ar.		+	
lövhe	levha	Ar.			+
lüğet	lûgat	Ar.		+	
lüğetşünas	lûgat-şünâs	Ar.+Far.		+	
lüğevi	lûgavî	Ar.		+	
mabed	mâ-bad	Ar.		+	
maeda	mâ-adâ	Ar.		+	
mebleğ	meblağ	Ar.		+	
mebud	ma'bûd	Ar.			+
mecmue	mecmûa	Ar.		+	
mecun	ma'cûn	Ar.		+	
meden	ma'den	Ar.		+	
meğlubiyyet	mağlûbiyyet	Ar.		+	
meğmun	magmûm	Ar.		+	
meğrib	magrib	Ar.		+	
meğrur	mağrûr	Ar.		+	
meğrurane	mağrûr-âne	Ar.+Far.		+	
meğz	mağz	Far.		+	
meğzibadam	mağz-i bâdâm	Far.		+	
meharet	mahâret	Ar.		+	
mehbub	mahbûb	Ar.		+	
mehbube	mahbûbe	Ar.		+	
mehbus	mahbûs	Ar.		+	
mehcub	mahcûb	Ar.		+	
mehdud	mahdûd	Ar.		+	
mehdudiyet	mahdûdiyyet	Ar.		+	
mehebbet	muhebbet	Ar.		+	
mehebbetane	muhebbet-âne	Ar.+Far.		+	
mehel(2)	mahall	Ar.		+	
mehelle	mahalle	Ar.		+	
meharrem	muharrem	Ar.		+	
mehfel	mahâfil	Ar.		+	
mehfeze	mahfaza	Ar.		+	
mehkeme	mahkeme	Ar.		+	
mehkemebaz	mahkeme-bâz	Ar.+Far.		+	
mehkum	mahkûm	Ar.		+	

mehkumiyet	mahkûmiyyet	Ar.		+	
mehlul	mahlûl	Ar.		+	
mehrem	mahrem	Ar.		+	
mehremane	mahrem-âne	Ar.+Far.		+	
mehrum	mahrûm	Ar.		+	
mehrumiyet	mahrûmiyyet	Ar.		+	
mehsul	mahsûl	Ar.		+	
mehsulat	mahsûlât	Ar.		+	
mehsuldar	mahsûl-dâr	Ar.+Far.		+	
mehşer	maşer	Ar.		+	
mehv	mahv	Ar.		+	
mehz	mahz	Ar.		+	
mehzer	mahzar	Ar.		+	
mehzun	mahzûn	Ar.		+	
mehzunane	mahzûn-âne	Ar.+Far.		+	
meħaric	mahrec	Ar.		+	
meħfi	mahfî	Ar.		+	
meħles	mahlas	Ar.		+	
meħluk	mahlûk	Ar.		+	
meħlukat	mahlûkât	Ar.		+	
meħlut	mahlût	Ar.		+	
meħrec	mahrec	Ar.		+	
meħsus	mahsûs	Ar.		+	
meħsusen	mahsûsen	Ar.		+	
meħsusiyet	mahsûsiyyet	Ar.		+	
meişet	maîşet	Ar.		+	
meiyet	maiyyet	Ar.		+	
mekus	ma'kûs	Ar.		+	
mekale	makale	Ar.		+	
mekam	makam	Ar.		+	
mekber	makber	Ar.		+	
mekbul	makbûl	Ar.		+	
makrel	makral	Rus.		+	
meksed	maksad	Ar.		+	
meksud	maksûd	Ar.		+	
mekte	makta'	Ar.			+
mektul	maktûl	Ar.		+	
melahet	melâhat	Ar.		+	

melum	ma'lûm	Ar.		+	
melumat	ma'lûmat	Ar.		+	
melumatfûrûş	ma'lûmat-fûrûş	Ar.+Far.		+	
memul	ma'mûl	Ar.		+	
memulat	ma'mûlat	Ar.		+	
memur	ma'mûr	Ar.		+	
mena	ma'nî	Ar.		+	
menbe	menba'	Ar.		+	
menbeşûnas	menba'-şûnas	Ar.+Far.		+	
menen	ma'nen	Ar.		+	
meneviyyat	ma'neviyyât	Ar.		+	
menfeetperest	menfa'at-perest	Ar.+Far.		+	
menkuhe	menkûha	Ar.			+
mentege	mıntaka	Ar.		+	
mentikşûnas	mantik-şûnas	Ar.+Far.			+
menzere	manzara	Ar.			+
menzum	manzûm	Ar.		+	
menzume	manzûme	Ar.		+	
menzur	manzûr	Ar.		+	
mereke	ma'reke	Ar.		+	
meresz	maraz	Ar.		+	
merheba	merhabâ	Ar.		+	
merhele	merhale	Ar.		+	
merhemet	merhamet	Ar.		+	
merifet	ma'rifet	Ar.		+	
meriz	marîz	Ar.		+	
merizhâna	marîz-hâne	Ar.+Far.		+	
meruf	ma'rûf	Ar.		+	
meruz	ma'rûz	Ar.		+	
mesder	masdar	Ar.		+	
meşhere	mashara	Ar.			+
meslehet	maslahat	Ar.		+	
meslehetihâna	maslahat-hâne	Ar.+Far.		+	
mesum	ma'sûm	Ar.		+	
mesumane	masûm-âne	Ar.+Far.		+	
meşegget	meşakkat	Ar.		+	
meşgele	meşgale	Ar.		+	
meşrute	meşrûta	Ar.			+

meşatte	meşşâta	Ar.			+
meşuğ	ma'sûk	Ar.		+	
meşugebaz	ma'sûka-baz	Ar.+Far.		+	
metbee	matbaa	Ar.			+
metbeğ	matbah	Ar.		+	
metbu	matbû'	Ar.		+	
metbuat	matbûât	Ar.		+	
metere	matara	Ar.			+
metle	matla'	Ar.			+
metleb	matlab	Ar.		+	
mezlum	mazlûm	Ar.		+	
mezlumane	mazlûm-âne	Ar.+Far.		+	
mezmun	mazmûn	Ar.		+	
mezur	ma'zûr	Ar.		+	
mirgezeb	mîr-i gazab	Far.		+	
mübalige	mübâlâğa	Ar.			+
müellim	muallim	Ar.		+	
müellime	muallime	Ar.		+	
mügenni	mugannî	Ar.		+	
mühefize	muhâfaza	Ar.			+
mühefizekar	muhâfaza-kâr	Ar.+Far.		+	
mühegeğ	muhakkak	Ar.		+	
müherrick	muharrik	Ar.		+	
müherrir	muharrir	Ar.		+	
mühevvel	muhavvel	Ar.		+	
mühateb	muhâtab	Ar.		+	
mühellefat	muhalefât	Ar.		+	
mühemmes	muhammes	Ar.		+	
mühennes	muhannes	Ar.		+	
mühennet	muhannet	Ar.		+	
mühteser	muhtasar	Ar.		+	
mühteseren	muhtasaran	Ar.		+	
mügeddem	mukaddem	Ar.		+	
mügedder	mukadder	Ar.		+	
mügedderat	mukadderât	Ar.		+	
mügeddes	mukaddes	Ar.		+	
mügeddime	mukaddime	Ar.		+	
mügellid	mukallid	Ar.		+	

mügerreb	mukareb	Ar.		+	
mügessir	mukassır	Ar.		+	
müğeşşer	mukaşşer	Ar.		+	
mügevva	mukavvâ	Ar.		+	
mügeyyed	mukayyed	Ar.		+	
mülahize	mülâhaza	Ar.			+
mülemme	mülemma'	Ar.			+
mülheğ	mülhak	Ar.		+	
mümaniet	mümâna'at	Ar.		+	
münağişe	munâğaşa	Ar.			+
münazire	münâzara	Ar.			+
münhesir	münhasır	Ar.		+	
müntehab	müntehab	Ar.		+	
müntehabat	müntehabât	Ar.		+	
müntezem	muntazam	Ar.		+	
müntezir	muntazır	Ar.		+	
mürebbé	murabbâ'	Ar.			+
müreħħes	murahas	Ar.		+	
müsabiğe	musâbağa	Ar.			+
müsalihe	müsâliha	Ar.			+
müsehhih	musahhah	Ar.		+	
müsella	musallâ	Ar.		+	
müsevver	musavver	Ar.		+	
müstebid	müsta'bid	Ar.		+	
müstecab	müsta'ceb	Ar.		+	
müsteheğ	mustahağğ	Ar.		+	
müsteid	müstaid	Ar.		+	
müsteğil	müstağill	Ar.		+	
müsteğillen	müstağillen	Ar.		+	
müsteğim	müstağim	Ar.		+	
müşembe	muşamma'	Ar.			+
mütabiğet	mutâbakat	Ar.		+	
müteessib	mutaassib	Ar.		+	
mütegeyyir	mütegayyir	Ar.		+	
müteherrik	muteharrik	Ar.		+	
müteheyir	mütehayyir	Ar.		+	
müteheyirane	mütehayyir-âne	Ar.+Far.		+	
müteħħessis	mütehassis	Ar.		+	

mütleg	mutlak	Ar.		+	
mütlega	mutlaka	Ar.		+	
mütlegiyyet	mutlakıyyet	Ar.		+	
mütefiĝen	mütefikan	Ar.		+	
müveffeĝ	muvaffak	Ar.		+	
müveffeĝiyyet	muvaffakiyât	Ar.		+	
müveĝgetti	muvakkate	Ar.		+	
müzayiĝe	muzayaĝa	Ar.			+
müzeffer	muzaffer	Ar.		+	
müzterib	muzdarib	Ar.		+	
nabat	nebât	Ar.		+	
nameyi-emal	nâme-yi-amel	Far.+ Ar.		+	
namehrem	nâ-mahrem	Far.+ Ar.		+	
nameĝbul	nâ-makbûl	Far.+ Ar.		+	
namelum	nâ-malûm	Far.+ Ar.		+	
namüeyyen	nâ-muayyen	Far.+ Ar.		+	
nane	na'na'	Ar.			+
naz-ĝemze	nâz-gamze	Far.+ Ar.		+	
nebade	ma'bede	Far.		+	
nebz	nabz	Ar.		+	
neĝme	naĝme	Ar.		+	
neĝmekar	naĝme-kâr	Ar.+Far.		+	
nehs	nahîs	Ar.		+	
nehv	nahv	Ar.		+	
nehvi	nahvî	Ar.		+	
neĝerat	nakarât	Ar.		+	
neĝl	nakl	Ar.		+	
neĝli	naklî	Ar.		+	
neĝliyyat	nakliyyât	Ar.		+	
neĝş	nakş	Ar.		+	
neĝşe	nakşe	Far.		+	
nerre	na're,na'ra	Ar.			+
nesihet	nasîhat	Ar.		+	
nesihetimiz	nasîhat-âmiz	Ar.+Far.		+	
Nesrani	Nasrânî(hristiyan)	Ar.		+	
nezer	nazar	Ar.		+	
nezer-diĝĝet	nazar-dikkat	Ar.		+	
nezeren	nazaran	Ar.		+	

nezeri	nazarî	Ar.		+	
nezeriyyat	nazariyyât	Ar.		+	
nezeriyye	nazariyye	Ar.		+	
nezire	nazîre	Ar.		+	
nezm	nazm	Ar.		+	
nezmen	nazmen	Ar.		+	
nezmiyye	nazmiyye	Ar.		+	
nögteyi-nezer	nokta-i nazar	Ar.		+	
nögtebenögte	nokta..be..nokta	Ar.			+
növhehan	nevha-han	Ar.+Far.		+	
nüşhe	nüşha	Ar.			+
pilete	pilta	Rus.			+
pirkeşik	prikazçik	Rus.		+	
pürmena	pür-ma'nâ	Far.+ Ar.		+	
rayihe	râyiha	Ar.			+
razyana	râziyâne	Fars.			+
refağet	refâkat	Ar.		+	
refiğe	refîka	Ar.			+
reğbet	rağbet	Ar.		+	
rehm	rahm	Ar.		+	
rehmdilli	rahm-dil	Ar.+Far.		+	
rehmet	rahmet	Ar.		+	
rehmkar	rahm-kâr	Ar.+Far.		+	
reħne	rahne	Far.		+	
reħt	raht	Far.		+	
reħthab	raht-ı hâb	Far.		+	
reiyyet	raiyyet	Ar.		+	
reiyyetperver	raiyyet-perver	Ar.+Far.		+	
reğem	rakam	Ar.		+	
reğib	rakîb	Ar.		+	
reğig	rakîk	Ar.		+	
reğğas	rakkas	Ar.		+	
reğğas(2)	rakkas	Ar.		+	
reğğase	rakkase	Ar.		+	
reğs	raks	Ar.		+	
rena	ra'nâ	Ar.			+
rencideğelb	rencîde-kalb	Far.+ Ar.		+	
resmhet	resm-hat	Ar.		+	

ricet	ric'at	Ar.		+	
rövineğ	revnak	Ar.		+	
rövze	ravza	Ar.			+
rövze(2)	ravza	Ar.			+
rövzehan	ravza-han	Ar.+Far.		+	
rüfet	ri'at	Ar.		+	
rüket	rek'at	Ar.		+	
rüşet	ruhsat	Ar.		+	
rüşetname	ruhsat-nâme	Ar.+Far.		+	
sabiğen	sâbikan	Ar.		+	
sabitgedem	sâbit-kadem	Ar.		+	
sadeğalb	sade-kalb	Ar.		+	
sahe	sâha	Ar.			+
seadet	saâdet	Ar.		+	
seba(seba yeli)	sa'bâ(seba yeli)	Ar.			+
sed	sad	Far.		+	
sedağet	sadâkat	Ar.		+	
sedaret	sadâret	Ar.		+	
sedberg	sad-berg	Far.		+	
sedef	sedef,sadef	Ar.		+	
sedeğe	sadaka	Ar.			+
sedr	sadr	Ar.		+	
sedri	sadrî	Ar.		+	
sef	saff	Ar.		+	
sefa	safâ'	Ar.		+	
sefahet	sefâhat	Ar.		+	
sefbesef	saff-be-saff	Ar.+Far.		+	
sefhe	safha	Ar.			+
sefra	safrà	Ar.		+	
seğir	sagîr	Ar.		+	
sehhet	sihhat	Ar.		+	
sehife	sahîfe	Ar.		+	
sehih	sahîh	Ar.		+	
sehleb	sahleb	Ar.		+	
sehne	sahne	Ar.		+	
sehra	sahrâ	Ar.			+
sehavet	sahâvet	Ar.		+	
seğf	sakf	Ar.		+	

seġġa	sakka	Ar.		+	
selahiyet	salâhiyet	Ar.		+	
selahiyetdar	salâhiyet-dâr	Ar.+Far.		+	
seliġe	selîka	Ar.			+
seltenet	saltanat	Ar.		+	
semimi	samîmî	Ar.		+	
semimiyet	samîmiyyet	Ar.		+	
senaye	sanâyi'	Ar.		+	
sendel	sandal	Ar.		+	
senem	sanem	Ar.		+	
senet	sa'nat	Ar.		+	
senetkar	sa'nat-kâr	Ar.+Far.		+	
senetkarane	sa'nat-kârâne	Ar.+Far.		+	
senetşünas	sa'nat-şünas	Ar.+Far.		+	
senuber	sanevber	Ar.		+	
serf	sarf	Ar.		+	
serf(2)	sarf	Ar.		+	
serfiyyat	sarfiyyat	Ar.		+	
serf-nehv	sarf-nahv	Ar.		+	
serih	sarîh	Ar.		+	
serlövhe	ser-levha	Far.+ Ar.			+
serraf	sarrâf	Ar.		+	
seth	sath	Ar.		+	
sethi	sathî	Ar.		+	
sey	sa'y	Ar.		+	
seyahet	seyâhat	Ar.		+	
seyahetname	seyâhat-nâme	Ar.+Far.		+	
sile	sıla	Ar.			+
sövgi-tebi	sevk-i tabi	Ar.		+	
sui-qesd	suikast	Ar.		+	
istekán	stakán	Rus.		+	
şaftalı	şeft-âlû	Far.		+	
şayie	şâyia	Ar.			+
şebede	şa'beze	Ar.		+	
şebedebaz	şa'beze-bâz	Ar.+Far.		+	
şefabeşş	şifâ-bahş	Ar.+Far.		+	
şefaet	şefâat	Ar.		+	
şefeg	şafak	Ar.		+	

şefğət	şefkat	Ar.		+	
şehs	şahs	Ar.		+	
şehsen	şahsen	Ar.		+	
şehsiyyet	şahsiyyet	Ar.		+	
şegaiğ	şakaik	Ar.		+	
şerab	şarâb	Ar.		+	
şerabhana	şarâb-hâne	Ar.+Far.		+	
şerabhor	şarâb-hor	Ar.+Far.		+	
şeren	şer'an	Ar.		+	
şeriet	şeriat	Far.		+	
şeriethana	şeriat-hâne	Ar.+Far.		+	
şerietmedar	şeriat-medâr	Ar.+Far.		+	
şerg	şark	Ar.		+	
şergiyyun	şarkıyyûn	Ar.		+	
şergşünas	şark-şünas	Ar.+Far.		+	
şert	şart	Ar.		+	
şerti	şartî	Ar.		+	
şertname	şart-nâme	Ar.+Far.		+	
şeşee	şa'saa	Ar.			+
şeşeedar	şa'saa-dâr	Ar.+Far.		+	
şetrenc	satranç	Far.		+	
şie	şia	Ar.			+
şücaet	şücâ'at	Ar.		+	
tağət	tâkat	Ar.		+	
teşt	taşt	Far.		+	
teyf	tayf	Ar.		+	
tebabet	tabâbet	Ar.		+	
tebee	tebea	Ar.			+
tebege	tabaka	Ar.		+	
tebib	tabîb	Ar.		+	
tebiet	tabîat	Ar.		+	
tebieten	tabiaten	Ar.		+	
tebietşünas	tabiat-şünas	Ar.+Far.		+	
tebi	tabîi	Ar.		+	
tebil	tabl	Ar.		+	
tebir	ta'bîr	Ar.		+	
tebiyyat	tabîiyyât	Ar.		+	
tebliğat	tebliğât	Ar.		+	

tadarük	tedârük	Ar.		+	
teeccüb	taaccüb	Ar.		+	
teehhüd	taahhüd	Ar.		+	
teehüdname	taahhüd-nâme	Ar.+Far.		+	
teellüg	taalluk	Ar.		+	
teerrüz	taarruz	Ar.		+	
teessüb	taassub	Ar.		+	
teessübkeş	taassub-keş	Ar.+Far.		+	
teeşşüg	taaşşuk	Ar.		+	
tefrige	tefrika	Ar.		+	
tefsil	tafsil	Ar.		+	
teğyir	tağyîr	Ar.		+	
teharet	tahâret	Ar.		+	
tehemmül	tahammül	Ar.		+	
teher	tavr	Ar.		+	
tehessür	tahassür	Ar.		+	
tehevvlül	tahavvlül	Ar.		+	
teheyryür	tahayryür	Ar.		+	
tehkim	tahkim	Ar.		+	
tehkiye	tahkiye	Ar.		+	
tehgîg	tahkik	Ar.		+	
tehgîr	tahkîr	Ar.		+	
tehgîramiz	tahkîrâmiz	Ar.+Far.		+	
tehlil	tahlîl	Ar.		+	
tehrîk	tahrîk	Ar.		+	
tehrîr	tahrîr	Ar.		+	
tehriri	tahrîrî	Ar.		+	
tehsil	tahsîl	Ar.		+	
tehsin	tahsîn	Ar.		+	
teht	taht	Ar.		+	
tehtelhesab	tahte-l-hesâb	Ar.		+	
tehvîl	tahvîl	Ar.		+	
tehellüs	tahallüs	Ar.		+	
teherrüş	taharrüş	Ar.		+	
teheyryül	tahayryül	Ar.		+	
tehfîf	tahfîf	Ar.		+	
tehliyye	tahliye	Ar.		+	
tehmîn	tahmîn	Ar.		+	

teḥminen	tahmînen	Ar.		+	
teḥmini	tahmînî	Ar.		+	
teḥribat	tahrîbât	Ar.		+	
teḥsis	tahsis	Ar.		+	
teḥsisat	tahsîsât	Ar.		+	
tekdîr	tekdîr	Ar.		+	
teğdim	takdîm	Ar.		+	
teğdimat	takdîmât	Ar.		+	
teğdir	takdîr	Ar.		+	
teğdis	takdîs	Ar.		+	
teğib	ta'kîb	Ar.		+	
teğliden	taklîden	Ar.		+	
tekriben	takrîben	Ar.		+	
tekribi	takrîbî	Ar.		+	
teğrir	takrîr	Ar.		+	
teğsim	taksîm	Ar.		+	
teğsir	taksîr	Ar.		+	
teğsirkar	taksîr-kâr	Ar.+Far.		+	
teğsirname	taksîr-nâme	Ar.+Far.		+	
teğti	taktî'	Ar.		+	
teğvim	takvâm	Ar.		+	
telaş	telâşî	Ar.		+	
teleb	taleb	Ar.		+	
telebat	talebât	Ar.		+	
telebdar	taleb-dâr	Ar.+Far.		+	
telebe	talebe	Ar.		+	
telebkar	taleb-kâr	Ar.+Far.		+	
telebname	taleb-nâme	Ar.+Fars.		+	
telet	tal'at	Ar.		+	
telige	tâl'ik	Ar.		+	
telim	ta'lîm	Ar.		+	
telimat	ta'lîmât	Ar.		+	
telimname	ta'lîm-nâme	Ar.+Far.		+	
teltif	taltîf	Ar.		+	
tem	tam	Ar.		+	
temim	tamim	Ar.		+	
temir	ta'mîr	Ar.		+	
temirat	ta'mîrât	Ar.		+	

temirhâna	ta'mîr-hâne	Ar.+Far.		+	
tenbur	tanbûr	Ar.		+	
tentene	tantana	Ar.			+
tenzif	tanzîf	Ar.		+	
tenzim	tanzîm	Ar.		+	
teref	taraf	Ar.		+	
terefdar	taraf-dâr	Ar.		+	
terefgir	taraf-gîr	Ar.+Far.		+	
terehhüm	terahhum	Ar.		+	
teregği	terakkî	Ar.		+	
teregğiperver	terakkî-perver	Ar.+Far.		+	
terif	ta'rîf	Ar.		+	
terifname	tarîf-nâme	Ar.+Far.		+	
terig	tarîk	Ar.		+	
teriğet	tarîkat	Ar.		+	
terki-veten	terk-i vatan	Ar.		+	
terz	tarz	Ar.		+	
tesadüfi	tesâdüfî	Ar.		+	
tesdig	tasdik	Ar.		+	
tesdigname	tasdik-nâme	Ar.+Far.		+	
teseddüg	tasadduk	Ar.		+	
teserrüf	tasarruf	Ar.		+	
teserrüfat	tasarufât	Ar.		+	
tesevvüf	tasavvuf	Ar.		+	
tesevvür	tasavvur	Ar.		+	
tesnif	tasnîf	Ar.		+	
tesnif(2)	tasnî?	Ar.		+	
tesnifat	tasnîfât	Ar.		+	
tesrif	tasrîf	Ar.		+	
tesvib	tasvib	Ar.		+	
tesvir	tasvîr	Ar.		+	
tesviri	tasvîrî	Ar.		+	
tesviye	tasfiye	Ar.		+	
teşehhüs	teşahhus	Ar.		+	
tetbig	tatbîk	Ar.		+	
tetbigi	tatbîkî	Ar.		+	
tetil	ta'tîl	Ar.		+	
teveğge	tevakku'	Ar.		+	

teyin	ta'yîn	Ar.		+	
teyinat	ta'yînât	Ar.		+	
teyinname	ta'yîn-nâme	Ar.+Far.		+	
teyyare	tayyâre	Ar.		+	
tezim	ta'zîm	Ar.		+	
teziyedar	ta'ziye-dâr	Ar.+Far.		+	
tezyiğ	tazyîk	Ar.		+	
tiryaki	tiryâkî	Far.		+	
üğela	ukalâ	Ar.		+	
vahe	vâha	Ar.			+
vahesreta	vâhasretâ	Ar.		+	
vagië	vâkia	Ar.			+
vasite	vâsita	Ar.			+
vetege	vataga	Rus.		+	
ved	va'd	Ar.		+	
vede	va'de	Ar.		+	
vehdaniyyet	vahdâniyyet	Ar.		+	
vehdet	vahdet	Ar.		+	
vehş	vahş	Ar.		+	
vehşet	vahşet	Ar.		+	
vehşetefza	vahşet-efzâ	Ar.+Far.		+	
vehşitebietli	vahşi-tabiatlı	Ar.		+	
vehşiyane	vahşîyyâne	Ar.		+	
vehşiyyet	vahşîyyet	Ar.		+	
vehy	vahy	Ar.		+	
vege	vak'a	Ar.			+
veğf	vakf	Ar.		+	
veğfiyyat	vakfiyyat	Ar.		+	
veğfiyye	vakfiyye	Ar.		+	
veğfname	vakf-nâme	Ar.+Far.		+	
veğt	vakt	Ar.		+	
veliehd	velî-ahd	Ar.		+	
veregpare	varak-pâre	Ar.+Far.		+	
verte	verta	Ar.			+
veset	vasat	Ar.		+	
vesf	vasf	Ar.		+	
vesfi-hal	vasf-i-hal	Ar.		+	
vesiğe	vesîka	Ar.			+

vesiyyet	vasiyyet	Ar.		+	
vesiyyetname	vasiyyet-nâme	Ar.+Far.		+	
vesl	vasl	Ar.		+	
veten	vatan	Ar.		+	
vetenperver	vatan-perver	Ar.+Far.		+	
vetenperverane	vatan-perverâne	Ar.+Far.		+	
vez	va'z	Ar.		+	
vüset	vüs'at	Ar.		+	
vüslet	vuslat	Ar.		+	
yarebbi	yâ-Rabbî	Ar.		+	
yekneseg	yek-nesak	Far.		+	
yekteref	yek-taraf	Far.+ Ar.		+	
yeğma	yağma	Far.		+	
yehudi	Yahûdî	Ar.		+	
zabite	zâbita	Ar.			+
zaige	zâika	Ar.			+
zebt	zabt	Ar.		+	
zebtiyye	zabtiyye	Ar.		+	
zebt-rebt	zabt ü rabt	Ar.		+	
zef	za'f	Ar.		+	
zefer	zafer	Ar.		+	
zeferan	za'ferân	Ar.		+	
zeferyab	zafer-yâb	Ar.+Far.		+	
zeğen	zegan	Far.		+	
zehmet	zahmet	Ar.		+	
zehmetkeş	zahmet-keş	Ar.+Far.		+	
zehire	zahîre	Ar.		+	
zehm	zahm	Far.		+	
zeif	zaîf	Ar.		+	
zeğgum	zakkum	Ar.		+	
zelam	zalâm	Ar.		+	
zeman	zamâne	Ar.		+	
zemanet	zamânet	Ar.		+	
zemir	zamîr	Ar.		+	
zemme	zamme	Ar.		+	
zeneh	zenah	Far.		+	
zenn	zann	Ar.		+	
zerb	zarb	Ar.		+	

zerbet	zerbat	Ar.		+	
zerbi-mesel	darbi-mesel	Ar.		+	
zerbülmesel	darb-ül-mesel	Ar.		+	
zerer	zarar	Ar.		+	
zererdide	zarar-dîde	Ar.+Far.		+	
zerf	zarf	Ar.		+	
zerf(2)	zarf	Ar.		+	
zerif	zarîf	Ar.		+	
zerifane	zarîf-âne	Ar.+Far.		+	
zeruret	zarûret	Ar.		+	
zeruri	zarûrî	Ar.		+	
zervere	zer-varak	Far.+ Ar.		+	
ziheyat	zî-hayât	Ar.		+	
zilqede	zi-lka'de	Ar.		+	
ziraet	zirâat	Ar.		+	
zövg-sefa	zevk u safâ	Ar.		+	
zühel	Zühal	Ar.		+	

â>e

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abgerden	âb-gerdân	Far.		+	
azer(1)	âzâr	Far.		+	
béyze	beyzâ'	Ar.			+
bendezede	bende-zâde	Far.		+	
beşeriyet	beşeriyât	Ar.		+	
çerşenbe	çâr-şenbih	Far.		+	
dehen	dehân	Far.		+	
dehalet	dehâlet	Ar.		+	
dehil	dâhil	Ar.		+	
ebd	âbid	Ar.	+		
eheng	âheng	Far.	+		
elef	âlâf	Ar.	+		
elefiyyat	âlâfiyyât	Ar.	+		
eşer	a'şâr	Ar.	+		
evez	a'vâz	Ar.	+		
eyal	âyil,âyile	Ar.	+		
eyalet	eyâlet	Ar.		+	
eyani	ayanî	Ar.	+		

eyanilik	ayani+lik	Ar.+T.	+		
fereh	ferâh	Ar.		+	
hecc	hâcc	Ar.		+	
hecz	hâciz	Ar.		+	
hedis	hâdis	Ar.		+	
hekim	hâkim	Ar.		+	
hekimane	hâkim-âne	Ar.+Far.		+	
hekimhana	hâkim-hâne	Ar.+Far.		+	
heris	hâris	Ar.		+	
hiyleger	hîle-kâr	Ar.+Far.		+	
hahnehahi	hâh-nâ-hâh(i)	Far.		+	
haneherab	hâne-harâb	Far.		+	
hecalet	hâcâlet	Ar.		+	
hetir	hâtir	Ar.		+	
hetm	hâtim	Ar.		+	
heyalet	hayâlât	Ar.		+	
hozeyin	haz'âin	Rus.		+	
istefade	istifâde	Ar.		+	
kire	kirâ'	Far.		+	
gebahet	kabâhât	Ar.		+	
lefs	lâfz	Ar.		+	
leğv	lâğv	Ar.		+	
leğviyyat	lâğviyyât	Ar.		+	
lel	lâl	Ar.		+	
lel-cavarihat	lâl-cevarihât	Ar.		+	
maliyyet	mâliyyât	Ar.		+	
meh	mâh	Far.		+	
mehmennevaz	mihmân-nüvâz	Far.		+	
medar	mâder	Ar.		+	
meh	mâh	Far.		+	
melefe	melâfe	Ar.		+	
mürtace	mürtecâ	Ar.		+	
müselleh	müsellâh	Ar.		+	
mütella	mütâli'	Ar.		+	
mütevecceh	mütevacih	Ar.		+	
nahelef	nâ-hâlef	Far.+ Ar.		+	
neleyin	nâ'leyn	Ar.		+	
neşide	nâşide	Ar.		+	

nurelennur	nûrûn âlâ nûr	Ar.		+	
övbretbaz	avrât-bâz	Ar.+Far.		+	
pesmende	pes-mânde	Far.		+	
resedhâna	râsâd-hâne	Ar.+Far.		+	
rövşen	rahşân	Far.		+	
sebir	sâbir	Ar.		+	
sefeviler	Sâfeviler	Ar.		+	
selem	selâm	Ar.		+	
selem-ğor	selâm-hor	Ar.+Far.		+	
serser	ser-sâm	Far.		+	
serser	sersâr	Ar.		+	
setir	sâtir	Ar.		+	
setirbesetir	sâtir-besâtir	Ar.+Far.		+	
sövde	sevdâ	Ar.		+	
sövdeger	sevdâ-ger	Ar.+Far.		+	
süret	sürrât	Ar.		+	
şeyhena	şeyhâne	Ar.		+	
şeban	şâ'bân	Far.		+	
şerere	şerâre	Ar.		+	
terezi	terâzû	Far.		+	
tersane	dâr-üs-sanâ'a	Ar.		+	
teze	tâze	Far.		+	
tiryek	tiryâk	Far.		+	
tiryekhâna	tiryâk-hâne	Far.		+	
veh	veh,vâh	Far.		+	
veresat	verâset	Ar.		+	
yeşik	yâ'şik	Rus.		+	
zaye	zayâ'	Ar.			+
zenen	zenân	Far.		+	
zenene	zenâne	Far.		+	
zer(2)	zâr	Far.		+	

⤵i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ağibet	âkıbet	Ar.		+	
ağil	âkııl	Ar.		+	
ağilane	âkııl-âne	Ar.+Far.		+	
incinar	injin'er	Rus.		+	
aşig	âşık	Ar.		+	
aşigane	âşık-âne	Ar.+Far.		+	
aşiklik	âşık-lık	Ar.+T.		+	
aşık-meşuğ	âşık-ma'sûk	Ar.		+	
batil	bâtıl	Ar.		+	
batın	bâtın	Ar.		+	
bedbatın	bed-batın	Far.+ Ar.		+	
bedsifet	bed-sıfat	Far.+ Ar.		+	
beğiyye	bakıyye	Ar.		+	
bezi	ba'zı	Ar.		+	
bilavasite	bilâ-vâsıta	Ar.		+	
bilvasite	bi-l-vâsıta	Ar.		+	
destdiraz	dest-dirâz	Far.		+	
ehli-gible	ehl-i kible	Ar.		+	
elbağı	elbakıyye	Ar.		+	
elhasil	el-hâsıl	Ar.		+	
elgisse	el-kıssa	Ar.		+	
fasig	fâsık	Ar.		+	
fasile	fâsıla	Ar.		+	
fazil	fâzıl	Ar.		+	
fisg	fisk	Ar.		+	
hasil	hâsıl	Ar.		+	
hasilat	hâsılat	Ar.		+	
hemsinif	hem-sımf	Far.+ Ar.		+	
hemsir	hem-sır	Far.+ Ar.		+	
hesir	hâsır	Ar.		+	
hifz	hıfz	Ar.		+	
hifzüssehhe	hıfz-üs-sıhha	Ar.		+	
hirs	hırs	Ar.		+	
hatir	hâtır	Ar.		+	
hatirat	hâtırât	Ar.		+	
hatircem	hatır-cem	Ar.		+	

heyir-bereket	hayır-bereket	Ar.		+	
heyirheber	hayır-haber	Ar.		+	
hebis	habîs	Ar.		+	
hirid	hurîd	Far.		+	
hiridar	hurîdâr	Far.		+	
hirge	hurka	Ar.		+	
hiyaban	hiyâbân	Fars.		+	
hiyabanlık	hiyâbân-lık	Far.+T.		+	
hoşhatir	hoş-hâtır	Far.+ Ar.			+
hoşsiffet(li)	hoş-sıfât(lı)	Far.+ Ar.			+
hoştebiet(li)	hoş-tabiât(lı)	Far.+ Ar.	+		
irg	ırk(urûk)	Ar.	+		
irz	ırz	Ar.	+		
ısrar	ısrar	Ar.	+		
işrağilik	işrâkıyye	Ar.	+		
iztirab	ıztırâb	Ar.		+	
geyri-layik	gayr-i-lâyik	Ar.		+	
gebiz	kabız	Ar.		+	
gebizlik	kabız-lık	Ar.+T.		+	
gible	kible	Ar.		+	
giblegah	kible-gâh	Ar.+Far.		+	
giblenüma	kible-nümâ	Ar.+Far.		+	
gibt	kıbt	Ar.		+	
gibte	gıbta	Ar.		+	
gibte(2)	gıbta	Ar.		+	
gibtekeş	gıbta-keş	Ar.+Far.		+	
gıda	gıdâ'	Ar.		+	
gilaf	gılâf	Ar.		+	
gilman	gilmân	Ar.		+	
gina(2)	gınâ'	Ar.		+	
giraet	kırâât	Ar.		+	
giraethana	kırâat-hâne	Ar.+Far.		+	
gisas	kısâs	Ar.		+	
gisim	kısım	Ar.		+	
gisim-kisim	kısım-kısım	Ar.		+	
gismen	kısmen	Ar.		+	
gismet	kısmet	Ar.		+	
gisse	kıssa	Ar.		+	

ğışa	ğışâ'	Ar.		+	
ğite	kıt'a	Ar.		+	
ğiyafe	kıyafe	Ar.		+	
ğiyafet	kıyâfet	Ar.		+	
ğiyam	kıyâm	Ar.		+	
ğiyamet	kıyâmet	Ar.		+	
ğiyas	kıyâs	Ar.		+	
ğiye	kıyye	Ar.		+	
ğiyet	kıymet	Ar.		+	
ğiyetdar	kıymet-dâr	Ar.+Far.		+	
ğiyetşünas	kıymet-şünas	Ar.+Far.		+	
layihe	lâyıha	Ar.		+	
layık	lâyık	Ar.		+	
mentikşünas	mantık-şünas	Ar.+Far.		+	
meşriğ	meşrık	Ar.		+	
misra	mısrâ'	Ar.		+	
mızrab	mızrâb	Ar.		+	
mızrağ	mızrâk	Ar.		+	
müariz	muârız	Ar.		+	
müasir	muâsır	Ar.		+	
müaşıge	muaşıke	Ar.		+	
mühasire	muhâsıra	Ar.		+	
mühatib	muhatıb	Ar.		+	
müneğgid	münekkıd	Ar.		+	
münhesir	münhasır	Ar.		+	
müntezir	muntazır	Ar.		+	
mütabiğ	mutâbıç	Ar.		+	
müteagib	mute'âqıb	Ar.		+	
müteessib	mutaassıb	Ar.		+	
mütlegıyyet	mutlakıyyet	Ar.		+	
müttehim	müttehim	Ar.		+	
müvefig	muvâfik	Ar.		+	
nalayig	nâ-lâyık	Far.+ Ar.		+	
natig	nâtk	Ar.		+	
riza	rızâ'	Ar.		+	
rizamend	rızâ-mend	Ar.+Far.		+	
rizğ	rızk	Ar.		+	
rizvan	rıdvân	Ar.		+	

sabiğ	sâbık	Ar.		+	
sabiğen	sâbıkan	Ar.		+	
sadiğ	sâdık	Ar.		+	
sadiğane	sâdık-âne	Ar.+Far.		+	
sidğ	sıdk	Ar.		+	
sifet	sıfat	Ar.		+	
sifet(2)	sıfât	Ar.		+	
siqlet	sıklet	Ar.		+	
sile	sıla	Ar.		+	
sinif	sımf	Ar.		+	
sirat	sırât	Ar.		+	
sirayet	sirâyet	Ar.		+	
sirr	sırr	Ar.		+	
şahıs	şâhıs	Ar.		+	
şampanski	şampánskıyı	Ar.		+	
şerği(2)	şarkı	Ar.		+	
şerğıyyun	şarkıyyûn	Ar.		+	
şinel	şın'el	Rus.		+	
şikesteğatir	şikeste-hâtır	Far.+ Ar.		+	
tıbb	tıbb	Ar.		+	
tıfil	tıfl	Ar.		+	
tılsim	tılısm	Ar.		+	
tılsimbend	tılısm-bend	Ar.+Far.		+	
tınet	tıynet	Ar.		+	
vâğif	vâkıf	Ar.		+	
vasil	vâsıl	Ar.		+	
vasite	vâsıta	Ar.			+
zabite	zâbıta	Ar.			+
zidd	zıdd	Ar.		+	
zıddıyyet	zıddıyyet	Ar.		+	
zircame	zırh-câme	Far.		+	
zireh	zırh	Far.		+	

îi :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abnusi	âbnûsî	Far.			+
abriz	âb-rîz	Far.		+	
aferin	âferîn	Far.		+	
ailevi	ailevî	Ar.			+
ali	âlî	Ar.			+
alicağ	âlicâğ	Ar.		+	
alicenab	âlicenâb	Ar.		+	
aligövhür	âlî-güher	Ar.+Far.		+	
alimane	alîm-âne	Ar.+Far.		+	
alineseb	âlî-neseb	Ar.		+	
alışan,alışen	âlîşan	Ar.		+	
amin	âmîn	Ar.		+	
aminhan	âmîn-han	Ar.+Far.		+	
ari	ârî	Far.			+
ariz	arîz	Ar.		+	
asi	âsî	Ar.			+
ati	âtî	Ar.			+
avize(1)	âvîze	Far.		+	
avize(2)	âvîze	Far.		+	
ayin	âyîn	Far.		+	
ayine	âyîne	Far.		+	
bağı	bâkî	Ar.			+
bari	bârî	Far.			+
basire	basîret	Ar.		+	
batini	bâtinî	Ar.			+
baziçe	bâzîçe	Far.		+	
bedbin	bedbîn	Far.		+	
bedevi	bedevî	Ar.			+
bedevilik	bedevîlik	Ar.+T.		+	
bedie	bedî'	Ar.			+
bedihe	bedîhe	Ar.		+	
bedihegu	bedîhe-gû	Ar.+Far.		+	
bedihi	bedîhî	Ar.			+
bedii	bedîî	Ar.		+	+
bediilik	bedîî-lik	Ar.+T.		+	
bediman	bed-îmân	Far.+ Ar.	+		

behri	bahrî	Ar.			+
behri-tevil	bahrî-tavîl	Ar.		+	
behriyye	bahrîyye	Ar.		+	
behil	pahl	Ar.		+	
behillik	pahl+lîk	Ar.+T.		+	
behur	buhur	Ar.		+	
beistilah	be-istîlâh	Far.+ Ar.		+	
beladide	belâ-dîde	Ar.+Far.		+	
belgemi	balgamî	Ar.			+
benevşeyi	benefşî	Far.			+
bengi	bengî	Far.			+
beni	benî	Ar.			+
besi	besî	Far.			+
besiret	basîret	Ar.		+	
besit	basît	Ar.		+	
besteri	bisterî	Far.			+
beşeri	beşerî	Ar.			+
biabır	bî-eberr	Far.			
biaheng	bî-âheng	Far.		+	
biar	bî-âr	Far.+ Ar.		+	
biaram	bî-ârâm	Far.		+	
bibak	bî-bâk	Far.		+	
bibehre	bî-behre	Far.		+	
bica	bîcâ	Far.		+	
biçare	bîçâre	Far.		+	
biçarelik	bîçâre+lîk	Fars+T.		+	
biçiz	biçîz	Far.		+	
bidad	bî-dâd	Far.		+	
bidamağ	bî-dimag	Far.+ Ar.		+	
bidar	bîdâr	Far.		+	
bidelil	bî-delil	Far.+ Ar.		+	
biderd	bî-derd	Far.		+	
biderman	bî-dermân	Far.		+	
bidet	bîat	Ar.		+	
bideva	bî-devâ	Far.+ Ar.		+	
bidin	bî-dîn	Far.+ Ar.		+	
biélm	bî-elm	Far.+ Ar.		+	
biétina	bî-itinâ	Far.+ Ar.		+	

bieyb	bî-ayb	Fars.		+	
biedeb	bî-edeb	Far.+ Ar.		+	
biekl	bî-akl	Far.+ Ar.		+	
bielac	bî-elâc	Far.+ Ar.		+	
biencam	bî-encâm	Far.+ Ar.		+	
biendaze	bî-endâze	Far.		+	
biesil	bî-asîl	Far.+ Ar.		+	
bifaide	bî-fâide	Far.+ Ar.		+	
bifayda	bî-fayda	Far.+ Ar.		+	
bifer	bî-fer	Far.		+	
bigah	bî-gâh	Far.		+	
bigane	bî-gâne	Far.		+	
biganelik	bî-gânelik	Far.+T.		+	
bigar	bî-yar	Far.		+	
bigeran	bî-geran	Far.		+	
bigüman	bî-gümân	Far.		+	
bigünah	bî-günah	Far.		+	
bihal	bî-hâl	Far.+ Ar.		+	
bihalet	bî-hâlet	Far.+ Ar.		+	
bihesab	bî-hesâb	Far.+ Ar.		+	
bihedd	bî-hadd	Far.+ Ar.		+	
biheya	bî-hayâ	Far.+ Ar.		+	
bihiss	bî-hiss	Far.+ Ar.		+	
bihörmet	bî-hürmet	Far.+ Ar.		+	
bihude	bîhûde	Far.+ Ar.		+	
bihuş	bî-hûş	Far.		+	
bihüner	bî-hüner	Far.		+	
biheber	bî-haber	Far.+ Ar.		+	
biheter	bî-heter	Far.+ Ar.		+	
bihtiyar	bî-ihtiyârî	Fars.+ Ar.		+	
biikrah	bî-ikrâh	Far.+ Ar.		+	
biiqrar	bî-ikrâr	Far.+ Ar.		+	
biiman	bî-îmân	Far.+ Ar.		+	
biinsaf	bî-insâf	Far.+ Ar.		+	
biintiha	bî-intihâ	Far.+ Ar.		+	
biizn	bî-izn	Far.+ Ar.		+	
bikam	bî-kâm	Far.		+	
bikar	bî-kâr	Fars.		+	

bikare	bî-kâre	Far.		+	
bikef	bî-keyf	Far.+ Ar.		+	
bikes	bî-kes	Far.		+	
bikeslik	bî-keslik	Far.+T.		+	
biğal	bî-kal	Far.+ Ar.		+	
biğeyd	bî-kayd	Far.+ Ar.		+	
biğeyret	bî-gayret	Far.+ Ar.		+	
biğedr	bî-kadr	Far.		+	
biğem	bî-gamm	Far.+ Ar.		+	
biğerar	bî-karar	Far.+ Ar.		+	
biğerez	bî-garez	Far.+ Ar.		+	
bilayig	bî-lâyik	Far.+ Ar.		+	
bileyağet	bî-liyakat	Far.+ Ar.		+	
bilezzet	bî-lezzet	Far.+ Ar.		+	
bimar	bîmâr	Far.		+	
bimarhâna	bîmâr-hâne	Far.		+	
bimaristan	bîmâr-istân	Far.		+	
bimehr	bî-mehr	Far.		+	
bimekan	bî-mekân	Far.+ Ar.		+	
bimena	bî-menâ	Far.+ Ar.		+	
bimerhamet	bî-merhamet	Far.+ Ar.		+	
bimerifet	bî-ma'rifet	Far.+ Ar.		+	
bimesref	bî-masârif	Far.+ Ar.		+	
bimeze	bîmeze	Far.		+	
bimezmun	bî-mezmun	Far.+ Ar.		+	
biminnet	bî-minnet	Far.+ Ar.		+	
bimisl	bî-misl	Far.+ Ar.		+	
bimuzd	bî müzd	Far.		+	
bimürüvvet	bî-mürüvvet	Far.+ Ar.		+	
binamus	bî-namus	Far.+ Ar.		+	
binesib	bî-nesib	Far.+ Ar.		+	
bineva	bî-nevâ	Far.		+	
binezir	bî-nezir	Far.+ Ar.		+	
binihayet	bî-nihâyet	Far.+ Ar.		+	
binişan	bî-nişân	Far.		+	
biniyaz	bî-niyâz	Far.		+	
binizam	bî-nizâm	Far.		+	
bireğbet	bî-rağbet	Far.+ Ar.		+	

birehm	bî-rahm	Far.+ Ar.		+	
birenc	bî-renc	Fars.		+	
birinc	birînc	Far.		+	
biriya	bî-riyâ	Far.+ Ar.		+	
biruh	bî-rûh	Far.+ Ar.		+	
birun	bî-rûn	Far.		+	
biruni	bî-rûnî	Far.		+	+
bisahib	bî-sahib	Far.+ Ar.		+	
bisavad	bî-savad	Far.+ Ar.		+	
bisebat	bî-sebât	Far.+ Ar.		+	
bisebeb	bî-sebeb	Far.+ Ar.		+	
bisemer	bî-semer	Far.+ Ar.		+	
biserüpa	bî-serüpa	Far.		+	
bişek(k)	bî-şekk	Far.+ Ar.		+	
bişeref	bî-şeref	Far.+ Ar.		+	
bişübhe	bî-şübhe	Far.+ Ar.		+	
bişuur	bî-şuûr	Far.+ Ar.		+	
bitab	bî-tâb	Far.		+	
bitablík	bî-tâblík	Far.+T.		+	
bitağet	bî-tâkat	Far.+ Ar.		+	
bitecrübe	bî-tecrübe	Far.+ Ar.		+	
biteksîr	bî-teksîr	Far.+ Ar.		+	
bitemenna	bî-temenna	Far.+ Ar.		+	
biterbiye	bî-terbiye	Far.+ Ar.		+	
biterbiyet	bî-terbiyet	Far.+ Ar.		+	
bitereddüd	bî-tereddüd	Far.+ Ar.		+	
biteref	bî-teref	Far.+ Ar.		+	
bitarefane	bî-teref-âne	Far.+ Ar.+Fars.		+	
bitemam	bî-tamâm	Far.+ Ar.		+	
bivaht	bî-vaht	Far.+ Ar.		+	
bivaris	bî-varis	Far.+ Ar.		+	
bivec	bî-vech	Far.+ Ar.		+	
bive	bîve	Far.		+	
bivefa	bî-vefâ	Far.+ Ar.		+	
bivehm	bî-vehm	Far.+ Ar.		+	
bizar	bî-zâr	Far.		+	
bizarafat	bî-zarâfet	Far.+ Ar.		+	
bizeban	bî-zebân	Far.		+	

bizeval	bî-zevâl	Far.+ Ar.		+	
bülluri	billûrî	Ar.			+
büllurin	billûrîn	Ar.		+	
cahangir	cihangîr	Far.		+	
cani	cânî	Ar.		+	
canışın	câ- nişîn	Far.		+	
cari	cârî	Ar.			+
casus	câsûsî	Ar.			+
cedide	cedîde	Ar.		+	
ceferi	ca'ferî	Ar.			+
cenubi	cenûbî	Ar.			+
ceride	cerîde	Ar.		+	
cerime	cerîme	Ar.		+	
cerrahi	cerrâhî	Ar.			+
cesim	cesîm	Ar.		+	
cezire	cezîre	Ar.		+	
cinsi	cinsî	Ar.			+
cismani	cismânî	Ar.			+
cüzi	cüz'î	Ar.			+
çinedan	çînedân	Far.		+	
dahi	dâhî	Ar.			+
dahiyane	dâhî-(y)âne	Ar.+Far.		+	
dağhili	dâhilî	Ar.			+
dağhiliyye	dâhilîyye	Ar.		+	
daimi	dâimî	Ar.			+
dairevi	dâirevî	Ar.			+
darçın	dârçîn	Far.		+	
dehri,dehriyyun	dehrî,dehriyyûn	Ar.			+
dehşetengiz	dehşet-engîz	Ar.+Far.		+	
delil	delîl	Ar.		+	
deni	denî	Ar.			+
derheğiğet	der-hakîkat	Far.+ Ar.		+	
deriçe	derîçe	Far.		+	
deruni	derûnî	Far.			+
derviş	dervîş	Far.		+	
dervişane	dervîşâne	Far.		+	
desise	desîse	Ar.		+	
destgir	destgîr	Far.		+	

diba	dîbâ	Far.		+	
dibaçe	dîbâce	Far.		+	
didar	dîdâr	Far.		+	
dide	dîde	Far.		+	
digergun	dîgergûn	Fars.		+	
dilaviz	dilâvîz	Far.		+	
dilfirib	dil-fîrîb	Far.		+	
dilgir	dil-gîr	Far.		+	
dilir	dîlîr	Far.		+	
din	dîn	Ar.		+	
dinar	dînâr	Ar.		+	
dini	dînî	Ar.			+
divan(1)	dîvân	Far.		+	
divan(4)	dîvân	Far.		+	
divane	dîvâne	Far.		+	
divani(1)	dîvânî	Far.			+
divar	dîvâr	Far.		+	
durbin	dûrbîn	Far.		+	
dünyevi	dünyevî	Ar.			+
élmi	ilmî	Ar.			+
ebedi	ebedî	Ar.			+
ebrîşim	ebrîşûm	Far.		+	
ecaib-garib	acâib-garîb	Ar.		+	
ecemi	Acemî	Ar.			+
ecibe	acîbe	Ar.		+	
ecnebi	ecnebî	Ar.			+
edebi	edebî	Ar.			+
edib	edîb	Ar.		+	
edibane	edîb-âne	Ar.+Far.		+	
efsanevi	efsanevî	Far.			+
ehdi-cedid	ahd-i-cedîd	Ar.		+	
eħlađi	ahlâkî	Ar.			+
eklil	iklîl	Ar.		+	
ekseren	ekserî,ekseren	Ar.			+
eks-tezyik	aks-tazyîk	Ar.		+	
egalim	ekalîm	Ar.		+	
eğide	akîde	Ar.		+	
elacpezir	ilâc-nâ pezîr	Ar.+Far.		+	

emin	emîn	Ar.		+	
emudi	amûdî	Ar.			+
enberi	anberî	Ar.			+
enberin	anberîn	Ar.+Far.		+	
encir	encîr	Far.		+	
endelib	andelîb	Ar.		+	
endişe	endîşe	Far.		+	
enfûsi	enfûsî	Ar.			+
enin	enîn	Ar.		+	
enis	enîs	Ar.		+	
engerib	ankarîb	Ar.		+	
erebi	arabî	Ar.			+
ergevani	ergavânî	Far.			+
esatir	esâtîr	Far.		+	
esatiri	esâtîrî	Ar.			+
esebi	asabî	Ar.			+
esebilik	asabîlik	Ar.+T.		+	
esebimezaçlık	asabîmezâc-lık	Ar.+T.			+
esgeri	asgarî	Ar.		+	
esil	asîl	Ar.		+	
esilzade	asîl-zâde	Ar.+Far.		+	
esir	esîr	Ar.		+	
esrarengiz	esrâr-engîz	Ar.+Far.		+	
eşiret	aşîret	Ar.		+	
eşrefî	eşrefî	Ar.			+
etiğe	atîka	Ar.		+	
ezazil	azâzîl	Ar.		+	
ezeli	ezelî	Ar.			+
ezelilik	ezelî-lik	Ar.+T.		+	
ezemi(1)	a'zamî	Ar.			+
ezim	azîm	Ar.		+	
ezimet	azîmet	Ar.		+	
azimüşşan	azîm-üş-şân	Ar.		+	
eziz	azîz	Ar.		+	
fani	fânî	Ar.			+
fanilik	fânî-lik	Ar.+T.		+	
feci	fecî'	Ar.			+
fedai	fedâ'î	Ar.			+

fehri	fahrî	Ar.			+
feğir	fakîr	Ar.		+	
feğirane	fakîr-hâne	Ar.+Far.		+	
feğirlik	fakîr-lik	Ar.+T.		+	
ferari	fîrârî	Ar.			+
ferarilik	fîrârî-lik	Ar.+T.		+	
ferdi	ferdî	Ar.			+
fezilet	fazîlet	Ar.		+	
fikri	fîkrî	Ar.			+
gicgah	gîcğâh	Far.		+	
gir	gîr	Far.		+	
girami	girâmî	Far.			+
giriban	girîbân	Far.		+	
giriz	girîz	Far.		+	
guşenişin	gûşe-nişîn	Far.		+	
hakim	hakîm	Ar.		+	
hami	hâmî	Ar.			+
hava	havâî	Ar.			+
havi	hâvî	Ar.			+
hesabi	hesâbî	Ar.			+
heyretengiz	hayret-engîz	Ar.+Far.		+	
heyvani	hayvânî	Ar.			+
hebib	habîb	Ar.		+	
hecmi	hacmî	Ar.			+
heğiğeperest	hakîkat-perest	Ar.+Far.		+	
heğiği	hakikî	Ar.			+
heğir	hakîr	Ar.		+	
heğirane	hakîr-âne	Ar.+Far.		+	
helim(1)	halîm	Ar.		+	
helim(2)	helîme	Ar.		+	
helimane	helîm-âne	Ar.+ Far.		+	
helgevi	halkavî	Ar.			+
hemçinin	hem-çünîn	Far.		+	
hemeğide	hem-akîde	Far.+ Ar.		+	
hemin	hemîn	Far.		+	
hemişe	hemîşe	Fars.		+	
hemişebahar	hemîşe-bahar	Far.		+	
hemnişin	hem-nişîn	Far.		+	

hendesî	hendesî	Ar.			+
henefî	hanefî	Ar.			+
herbî	harbî	Ar.			+
hercayî	hercâî	Far.			+
herfî	harfî	Ar.			+
heyatî	hayâtî	Ar.			+
hezin	hazîn	Ar.		+	
hicrî	hicrî	Ar.			+
hikmetamîz	hikmet-âmîz	Ar.+Far.		+	
hissî	hissî	Ar.			+
hiyle	hîle	Ar.		+	
huri	hûrî	Ar.			+
hüseynî	hüseynî	Ar.			+
haki	hâkî	Far.			+
hali	hâlî	Ar.			+
hanenişin	hanenişin	Far.		+	
hecil	hacîl	Ar.		+	
helic	halîc	Ar.		+	
helife	halîfe	Ar.		+	
helifelik	halîfe+lik	Ar.+T.		+	
helite	halîta	Ar.		+	
hemîrgîr	hamîr-gâr	Ar.+Far.		+	
hemîrhana	hamîr-hâne	Ar.+Far.		+	
hemsîn	hamsîn	Ar.		+	
herite	harîta	Ar.		+	
hetîb	hatîb	Ar.		+	
hetîblik	hatîb-lik	Ar.+T.		+	
hezine,hezne	hazîne,hazne	Ar.		+	
hezinedar	hazînedâr	Ar.+Far.		+	
hîrid	hîrîd	Far.		+	
hîridar	hîrîdâr	Far.		+	
hoşnevis	hoş-nüvîs	Far.		+	
hoşsima(lı)	hoş-sîmâ(lı)	Far.+ Ar.		+	
hurşîd	hurşîd	Far.		+	
hurşîdveş	hurşîd-veş	Far.		+	
iblis	iblîs	Ar.		+	
iblisane	iblîs-âne	Ar.+Far.		+	
ibrani	ibrânî	Ar.			+

ibretamiz	ibret-âmîz	Ar.+Far.		+	
ibrîg	ibrîk	Ar.		+	
ibrîşim	ebrîşem	Far.		+	
icab	îcâb	Ar.	+		
icad	îcâd	Ar.	+		
ictimai	ictimâî	Ar.			+
ifa	îfâ	Ar.	+		
ifade	îfâde	Ar.	+		
iflic	iflic	Ar.		+	
ifrit	ifrît	Ar.		+	
ifrite	ifrîte	Ar.		+	
ihtiyari	ihtiyârî	Ar.			+
ihtiyarilik	ihtiyârî-lik	Ar.+T.		+	
iksir	iksîr	Ar.		+	
ilahi	ilâhî	Ar.			+
iltisagî	iltisâkî	Ar.			+
ima	îmâ'	Ar.	+		
iman	îmân	Ar.	+		
insani	insânî	Ar.			+
irad(1)	îrâd	Ar.	+		
isevi	îsevî	Ar.	+		+
izah	îzâh	Ar.	+		
izahat	îzâhât	Ar.	+		
kafuri	kâfûrî	Ar.			+
kargir	kârgîr	Far.		+	
kebir	kebîr	Ar.		+	
kecbin	kecbîn	Far.		+	
kederengiz	keder-engîz	Ar.+Far.		+	
kefgir	kefgîr	Far.		+	
kemine	kemîne	Far.		+	
keniz	kenîz	Far.		+	
kerim	kerîm	Ar.		+	
kesif	kesîf	Ar.		+	
kesir	kesîr	Ar.		+	
kibrit	kibrît	Ar.		+	
kilid	kilîd	Far.		+	
kimyevi	kimyevî	Ar.			+
kis	kîs	Far.		+	

kise	kîse	Far.		+	
külli	küllî	Ar.			+
kütleli	kütlevî	Ar.			+
ğadir	kadîr	Ar.		+	
ğanuni	kanûnî	Ar.			+
ğazı	kadî	Ar.			+
ğeyri-aḥlaki	gayr-i-aḥlâkî	Ar.			+
ğeyri-feal	gayr-i-fa'îl	Ar.		+	
ğeyri-hekiki	gayr-i-hakikî	Ar.			+
ğeyri-heyati	gayr-i-hayatî	Ar.			+
ğeyri-insani	gayr-i-insânî	Ar.			+
ğeyri-iradi	gayr-i-iradî	Ar.			+
ğeyri-kanuni	gayr-i-kanûnî	Ar.			+
ğeyri-mecburi	gayr-i-mecbûrî	Ar.			+
ğeyri-resmi	gayr-i-resmî	Ar.			+
ğeyri-semimi	gayr-i-samîmî	Ar.			+
ğeyri-tebi	gayr-i-tabîî	Ar.			+
ğeyri-tenkidi	gayr-i-tenkîdî	Ar.			+
ğeyri-uzvi	gayr-i-uzvî	Ar.			+
ğebih	kabîh	Ar.		+	
ğebil	kabîl	Ar.		+	
gedim	kadîm	Ar.		+	
gelevi	kalevî	Ar.			+
geliz	galîz	Ar.		+	
gemdide	gam-dîde	Ar.+Far.		+	
gemengiz	gam-engîz	Ar.+Far.		+	
ğemerî	kamerî	Ar.			+
ğemgin	gam(m)-gîn	Ar.+Far.		+	
ğendil	kandîl	Ar.		+	
ğeni	ganî	Ar.			+
ğenimet	ganîmet	Ar.		+	
ğeraib	garâib	Ar.		+	
ğerbi	garbî	Ar.			+
ğerib	garîb	Ar.		+	
ğeribane	garîb-âne	Ar.+Far.		+	
ğeribe	garîbe	Ar.		+	
ğeside	kasîde	Ar.		+	
ğesideḥan	kasîde-hân	Ar.+Far.		+	

ġeti	kat'î	Ar.			+
ġevi	kavî	Ar.			+
ġibti	kıbtî	Ar.			+
ġilü kal	kîl ü kal	Ar.		+	
ġiyabi	ġiyâbî	Ar.			+
laciverdi	lâceverdi	Far.			+
lahuti	lâhûtî	Ar.			+
leyli	leylî	Ar.			+
lein	lâin	Ar.		+	
latife	lâtife	Ar.		+	
leziz	lezîz	Ar.		+	
lif	lîf	Ar.		+	
lifgir	lîf-gîr	Ar.+Far.		+	
maddi	maddî	Ar.			+
mazi	mâzî	Ar.			+
mecazi	mecazî	Ar.			+
meccani	meccânî	Ar.			+
mecusi	mecûsî	Ar.			+
medeni	medenî	Ar.			+
medeni(2)	ma'denî	Ar.			+
mefkurevi	mefkûrevî	Ar.			+
meişet	maişet	Ar.		+	
melih	melîh	Ar.		+	
mendil	mendîl	Ar.		+	
menevi	ma'nevî	Ar.			+
menfi	menfî	Ar.			+
mantiki	mantıkî	Ar.			+
meriz	marîz	Ar.		+	
merizhana	marîz-hâne	Ar.+Far.		+	
mermi	mermî	Ar.			+
mesihi	mesîhî	Ar.			+
mesnevi	mesnevî	Ar.			+
metin	metîn	Ar.		+	
mezvedi	mezdekî	Ar.			+
miğ	mîh	Far.		+	
miği	mîhî	Far.			+
mil	mîl	Ar.		+	
milad	mîlâd	Ar.		+	

miladi	mîlâdî	Ar.			+
milli(1)	millî	Ar.			+
mina	mînâ	Far.		+	
mir	mîr	Far.		+	
mirab	mîr-âb	Ar.+Far.		+	
miraḥur	mîr-âhûr	Far.		+	
miras	mîrâs	Ar.		+	
mirgezeb	mîr-i gazab	Far.		+	
mirze	mîrzâ	Far.		+	
miskin	miskîn	Ar.		+	
miz	mîz	Far.		+	
mizan	mîzân	Ar.		+	
mizan-terezi	mîzân-terâzû	Ar.+Far.		+	
mövlevi	Mevlevî	Ar.			+
mövsümi	mevsimî	Ar.			+
musîgî	mûsikî	Ar.			+
musîgîbaz	mûsikî-baz	Ar.+Far.		+	
musîgîperest	musikî-perest	Ar.+Far.		+	
musîgîşünas	musikî-şinâs	Ar.+Far.		+	
müddei	müddeî	Ar.			+
müdür	müdürr	Ar.		+	
müdire	müdüre	Ar.		+	
müdiriyyet	müdüriyyet	Ar.		+	
müfti	müftî	Ar.			+
mühîb	mühîb	Ar.		+	
mülki	mülkî	Ar.			+
münşi	münşî	Ar.			+
mürebî	mürebî	Ar.			+
müsavi	müsâvî	Ar.			+
müstegîm	müstakîm	Ar.		+	
müstevi	müstevî	Ar.			+
müşteri	müşterî	Ar.			+
müşteri(2)	Müşterî	Ar.			+
müşterîgir	müşterî-gir	Ar.+Far.		+	
müvazi	müvâzî	Ar.			+
müvazinet	müvâzînet	Ar.		+	
naçiz	nâ-çîz	Far.		+	
nadide	nâ-dîde	Far.		+	

nağisüleğl	nakîs ül ekl	Ar.		+	
namütenahi	nâ-mütenâhî	Far.+ Ar.			+
nanecîb	nâ-necîb	Far.+ Ar.		+	
nasîr(2)	nasîr	Ar.		+	
naümid	nâ-ümid	Far.		+	
nazenin	nâzenîn	Fars.		+	
nazim	nazîm	Ar.		+	
nazîr	nazîr	Ar.		+	
nebi	nebî	Ar.			+
necîb	necîb	Ar.		+	
necibane	necîb-âne	Ar.+Far.		+	
nedim	nedîm	Ar.		+	
nedime	nedîme	Ar.		+	
nefsani	nefsânî	Ar.			+
nehvi	nahvî	Ar.			+
neğli	naklî	Ar.			+
nemeki	nemekî	Far.			+
nesîb	nesîb	Ar.		+	
nesihet	nasîhat	Ar.		+	
nesihetamiz	nasîhat-âmiz	Ar.+Far.		+	
nesim	nesîm	Ar.		+	
nesli	neslî	Ar.			+
Nesrani	Nasrânî	Ar.			+
nesrin	nesrîn	Far.		+	
netice(2)	netîce	Ar.		+	
nezeri	nazarî	Ar.			+
nezîr	nezîre	Ar.		+	
nezîre	nazîre	Ar.		+	
nîfrin	nefrîn	Ar.		+	
nikbin	nîkbîn	Far.		+	
niknam	nîknâm	Far.		+	
nilufer	nîlûfer	Far.		+	
nîmcan	nîmcan	Far.		+	
nîmtene	nîmten	Far.		+	
nîş	nîş	Far.		+	
nîzami	nîzâmî	Ar.			+
nîze	nîze	Far.		+	
növreside	nev-resîde	Far.		+	

nurani	nûrânî	Ar.			+
peşin	peşîn	Far.		+	
peyrevî	pey-revî	Far.			+
pehrizkar	perhîz-kâr	Far.		+	
perisima	peri-sîmâ	Far.+ Ar.		+	
piç	pîç	Far.		+	
pine	pîne	Far.		+	
pir	pîr	Far.		+	
pirani	pîrânî	Far.		+	
pişderamed	pîş der âmed	Far.		+	
pişhidmet	pîş-hidmet	Far.+ Ar.		+	
pişnamaz	pîş-namâz	Far.		+	
pişraz	pîş-raz	Far.		+	
pişrov	pîş-rev	Far.		+	
piştahta	pîş-tahta	Far.		+	
pişvaz	pîş-vaz	Far.		+	
pünhani	pinhânî	Far.			+
püşti	püştî	Far.			+
rabite	rabîta	Ar.		+	
ravi	râvî	Ar.			+
rebiülevvel	rebî-ül-evvel	Ar.		+	
redif	redîf	Ar.		+	
refîğ	refîk	Ar.		+	
refîgane	refîk-âne	Ar.+Far.		+	
refîge	refîka	Ar.		+	
rehavi	rehâvî	Far.			+
reis	reîs	Ar.		+	
reğib	rakîb	Ar.		+	
reğîğ	rakîk	Ar.		+	
remzi	remzî	Ar.			+
rencide	rencîde	Fars.		+	
rencideğalb	rencîde-kalb	Far.+ Ar.		+	
rencidehatir	rencîde-hâtır	Far.+ Ar.		+	
rencidehal	rencîde-hal	Far.+ Ar.		+	
rengin	rengîn	Far.		+	
resmi	resmî	Ar.			+
reşid	reşîd	Ar.		+	
rezil	rezîl	Ar.		+	

riş	rîş	Far.		+	
rişe	rîşe	Far.		+	
riyazi	riyâzî	Ar.			+
rize	rîze	Far.		+	
ruhani	rûhanî	Ar.			+
ruhi	rûhî	Ar.			+
ruzi	rûzî	Far.			+
rûbai	rûbaî	Ar.			+
sağı	sâkî	Ar.			+
sani	sânî	Ar.			+
sebi	sebî	Ar.			+
sebuhi	sâbûhî	Ar.			+
seciyyevi	seciyyevî	Ar.			+
sedri	sadrî	Ar.			+
sefilane	sefil-âne	Ar.+Far.		+	
sefil-sergerdan	sefil-ser-gerdân	Ar.+Far.		+	
sefine	sefine	Far.		+	
seğir	sagîr	Ar.		+	
sehife	sahîfe	Ar.		+	
sehih	sahîh	Ar.		+	
selib	selîb	Ar.		+	
selige-sahman	selîka-sahman	Ar.		+	
selis	selîs	Ar.		+	
semavi	semâvî	Ar.			+
semimi	samîmî	Ar.		+	+
semimiyyet	samîmiyyet	Ar.		+	
semir	semîr	Ar.		+	
sengin	sengîn	Far.		+	
serasime	serâsîme	Far.		+	
serih	sarîh	Ar.		+	
serseri	serserî	Far.			+
sethi	sathî	Ar.			+
silsilevi	silsilevî	Ar.			+
sim	sîm	Far.		+	
sima	sîmâ	Ar.		+	
simin	sîmîn	Far.		+	
simurğ	sîmürğ	Far.		+	
sine	sîne	Far.		+	

sinedefer	sîne-defter	Far.+ Ar.		+	
siyahı	siyâhî	Far.			+
siyasi	siyasî	Ar.			+
sofi	sofi,sûfî	Ar.			+
sufi	sûfî	Ar.			+
süleymani	süleymânî	Ar.			+
sünni	sünnî	Ar.			+
şahı	şâhî	Far.			+
şahnişin	şâh-nişîn	Far.		+	
şağuli	şâkulî	Ar.			+
şeytani	şeytânî	Ar.			+
şebihgerdan	şebih-gerdân	Ar.+Far.		+	
şedid	şedîd	Ar.		+	
şefîğ	şefîk	Ar.		+	
şehid	şehîd	Ar.		+	
şehvani	şehvânî	Ar.			+
şehsi	şâhsî	Ar.			+
şehsi-qerez	şâhsî-karaz	Ar.		+	
şekli	şeklî	Ar.			+
şemşir	şemşîr	Far.		+	
şemşirbaz	şemşîr-bâz	Far.		+	
şeri(2)	şer'î	Ar.			+
şeriet	şerîat	Far.		+	
şeriethana	şerîat-hâne	Ar.+Far.		+	
şerietmedar	şerîat-medâr	Ar.+Far.		+	
şerif	şerîf	Ar.		+	
şerik	şerîk	Ar.		+	
şerir	şerîr	Ar.		+	
şerîgi	şarkî	Ar.			+
şerti	şartî	Ar.			+
şie	şîa	Ar.		+	
şifahi	şifâhî	Ar.			+
şikari	şikârî	Far.			+
şimali	şimâlî	Ar.			
şir	şîr	Far.		+	
şirane	şîr-âne	Far.		+	
şirazi	şîrâzî	Far.			+
şirdan	şîr-dân	Far.		+	

şire	şîre	Far.		+	
şirehana	şîre-hâne	Far.		+	
şirehek	şîre-hâk	Far.		+	
şirekeş	şîre-keş	Far.		+	
şiri-jeyan	şîr-i-jiyân	Far.		+	
şirin	şîrin	Fars.		+	
şiri-ner	şîr-i-ner	Far.		+	
şivebaz	şîve-bâz	Far.		+	
şiven	şîven	Far.			+
şurevi	şûrevî	Ar.		+	
tabaşir	tebâşîr	Far.			+
tarihi	târihî	Ar.		+	+
tarihi-miladi	târihî-miladî	Ar.		+	
tarik(2)	târik	Ar.		+	
tebdil	tebdîl	Ar.		+	
teberzin	teberzîn	Ar.		+	
tebib	tabîb	Ar.		+	
tebiet	tabîat	Ar.		+	
tebieten	tabîaten	Ar.		+	
tebietşünas	tabîat-şünas	Ar.+Far.			+
tebi	tabî	Ar.		+	
tebir	ta'bîr	Ar.		+	
tebiyyat	tabîyyât	Ar.		+	
tebliğ	teblîğ	Ar.			
tebliğat	teblîğât	Ar.		+	
tebrik	tebrîk	Ar.		+	
tecdid	tecdîd	Ar.		+	
techiz	techîz	Ar.		+	
techizat	techîzât	Ar.		+	
tecil	te'cîl	Ar.		+	
tecnis	tecnîs	Ar.		+	
tecrîd	tecrîd	Ar.		+	
tecrübevi	tecrübevî	Ar.			+
tecrübi	tecribî,tecrübü	Ar.			+
tedavi	tedâvî	Ar.			+
tedbir	tedbîr	Ar.		+	
tedhis	tedhîş	Ar.		+	
tedgîg	tedkîk	Ar.		+	

tedğigat	tedkikât	Ar.		+	
tedric	tedrîc	Ar.		+	
tedricen	tedrîcen	Ar.			+
tedrici	tedrîcî	Ar.		+	
tedris	tedrîs	Ar.		+	
tefsilat	tafsîlât	Ar.		+	
tefsilen	tafsîlen	Ar.		+	
teğyir	tağyîr	Ar.		+	
tehdid	tehdîd	Ar.		+	
tehgîr	tahkîr	Ar.		+	
tehgîramiz	tahkîrâmiz	Ar.+Far.		+	
tehgîrane	tahkîr-âne	Ar.+Far.		+	
tehlîl	tahlîl	Ar.		+	
tehrif	tahrîf	Ar.		+	
tehrîk	tahrîk	Ar.		+	
tehrir	tahrîr	Ar.		+	
tehriri	tahrîrî	Ar.			+
tehsil	tahsîl	Ar.		+	
tehsin	tahsîn	Ar.		+	
tehvîl	tahvîl	Ar.		+	
tehfîf	tahfîf	Ar.		+	
tehîr	te'hîr	Ar.		+	
tehmin	tahmîn	Ar.		+	
tehminen	tahmînen	Ar.		+	
tehmini	tahmînî	Ar.			+
tehrîbat	tahrîbât	Ar.		+	
tehsîsat	tahsîsât	Ar.		+	
tekbîr	tekbîr	Ar.		+	
tekdîr	tekdîr	Ar.		+	
tekfîr	tekfîr	Ar.		+	
tekid	te'kîd	Ar.		+	
tekiden	te'kîden	Ar.		+	
teklîf	teklîf	Ar.		+	
tekmîl	tekmîl	Ar.		+	
tekrîr	tekrîr	Ar.		+	
tekszîb	tekszîb	Ar.		+	
teğdim	takdîm	Ar.		+	
teğdimat	takdîmât	Ar.		+	

teğdir	takdîr	Ar.		+	
teğdis	takdîs	Ar.		+	
teğib	ta'kîb	Ar.		+	
teğliden	taklîden	Ar.		+	
tekriben	takrîben	Ar.		+	
tekribi	takrîbî	Ar.			+
teğrir	takrîr	Ar.		+	
teğsim	taksîm	Ar.		+	
teğsir	taksîr	Ar.		+	
teğsirkar	taksîr-kâr	Ar.+Far.		+	
teğsirname	taksîr-nâme	Ar.+Far.		+	
teğti	taktî'	Ar.			+
telaş	telâşî	Ar.			+
telif	te'lîf	Ar.		+	
telim	ta'lîm	Ar.		+	
telimat	ta'lîmât	Ar.		+	
telimname	ta'lîm-nâme	Ar.+Far.		+	
telğîn	telkîn	Ar.		+	
teltif	taltîf	Ar.		+	
temin	temîn	Ar.		+	
teminat	temînât	Ar.		+	
temir	ta'mîr	Ar.		+	
temirat	ta'mîrât	Ar.		+	
temirhâna	ta'mîr-hâne	Ar.+Far.		+	
temkin	temkîn	Ar.		+	
temrin	temrîn	Ar.		+	
temsîl	temsîl	Ar.		+	
temyiz	temyîz	Ar.		+	
tenbeh	tenbîh	Ar.		+	
tengîd	tenkîd	Ar.		+	
tengîdi	tenkîdî	Ar.			+
tenzîf	tanzîf	Ar.		+	
tenzim	tanzîm	Ar.		+	
terbiyevi	terbiyevî	Ar.			+
tercih	tercîh	Ar.		+	
terefgir	taraf-gîr	Ar.+Far.		+	
teregği	terakkî	Ar.			+
teregğiperver	terakkî-perver	Ar.+Far.		+	

terhîs	terhîs	Ar.		+	
terif	ta'rîf	Ar.		+	
terifname	tarîf-nâme	Ar.+Far.		+	
teriğ	tarîk	Ar.		+	
teriğet	tarîkat	Ar.		+	
terkibbend	terkîb-i bend	Ar.+Far.		+	
tersim	tersîm	Ar.		+	
tertîb	tertîb	Ar.		+	
tertibat	tertîbât	Ar.		+	
tesadüfi	tesâdüfi	Ar.			+
tesbit	tesbît	Ar.		+	
tesdig	tasdîk	Ar.		+	
tesdigname	tasdîk-nâme	Ar.+Far.		+	
teselli	tesellî	Ar.			+
teşhir	teshîr	Ar.		+	
tesir	te'sîr	Ar.		+	
tesis	te'sîs	Ar.		+	
tesisat	te'sîsât	Ar.		+	
teskin	teskîn	Ar.		+	
teslim	teslîm	Ar.		+	
tesnif	tasnîf	Ar.		+	
tesnif(2)	tasnî'	Ar.			+
tesnifat	tasnîfât	Ar.		+	
tesrif	tasrîf	Ar.		+	
tesvir	tasvîr	Ar.		+	
tesviri	tasvîrî	Ar.			+
teşdid	teşdîd	Ar.		+	
teşhir	teşhîr	Ar.		+	
teşhis	teşhîs	Ar.		+	
teşkil	teşkîl	Ar.		+	
teşkilat	teşkîlat	Ar.		+	
teşrif	teşrîf	Ar.		+	
teşrifat	teşrîfât	Ar.		+	
teşrih	teşrîh	Ar.		+	
teşvig	teşvîk	Ar.		+	
teşvigat	teşvîkât	Ar.		+	
teşviş	teşvîş	Ar.		+	
tetbig	tatbîk	Ar.		+	

tetbîgi	tatbîkî	Ar.			+
tetil	ta'tîl	Ar.		+	
teyin	ta'yîn	Ar.		+	
teyinat	ta'yînât	Ar.		+	
teyinname	ta'yîn-nâme	Ar.+Far.		+	
tezim	ta'zîm	Ar.		+	
tezvic	tezvîc	Ar.		+	
tezvir	tezvîr	Ar.		+	
tezyîg	tazyîk	Ar.		+	
tezyin	tezyîn	Ar.		+	
tibbi	tubbî	Ar.			+
tîr	tîr	Far.		+	
tiryaki	tiryâkî	Far.			+
tîşe	tîşe	Far.		+	
tizfehm	tîz-fehm	Far.+ Ar.		+	
tövhid	tevhîd	Ar.		+	
tulani	tûlânî	Ar.			+
vadi	vâdî	Ar.			+
vahid	vahîd	Ar.		+	
vali	vâlî	Ar.			+
vehhabi	vehhâbî	Ar.			+
vehşiyane	vahşîyyâne	Ar.		+	
vekil	vekîl	Ar.		+	
veli	velî	Ar.			+
veli(2)	velî	Far.		+	
veliehd	velî-ahd	Ar.		+	
velinemet	velî-nimet	Ar.		+	
vesfi-hal	vasf-ı-hal	Ar.		+	
vesile	vesîle	Ar.		+	
viran	vîrân	Far.		+	
virane	vîrâne	Far.		+	
yarebbi	yâ-Rabbî	Ar.			+
yekdiğer	yek-dîğer	Far.		+	
yezid	yezîd	Ar.		+	
yezidi	yezîdî	Ar.			+
yehudi	Yahûdî	Ar.			+
yemin	yemîn	Ar.		+	
zahiri	zâhirî	Ar.			+
zati	zâtî	Ar.			+
zati-ali	zât-î-ali	Ar.		+	
zaviyenişin	zâviye-nişîn	Ar.+Far.		+	

zay	zâyi'	Ar.			+
zehni	zihnî	Ar.			+
zeytuni	zeytûnî	Ar.			+
zeḥire	zahîre	Ar.		+	
zeif	zaîf	Ar.		+	
zeki	zekî	Ar.			+
zelil	zelîl	Ar.		+	
zelilane	zelîl-âne	Ar.+Far.		+	
zemin	zemîn	Far.		+	
zemir	zamîr	Ar.		+	
zencefil	zencebîl	Ar.		+	
zenci	zencî	Ar.			+
zencir	zencîr	Far.		+	
zencirbend	zencîrbend	Far.		+	
zengi	zencî	Far.			+
zererdide	zarar-dîde	Ar.+Far.		+	
zerif	zarîf	Ar.		+	
zerifane	zarîf-âne	Ar.+Far.		+	
zerine	zerîne	Far.		+	
zerrin	zerrîn	Far.		+	
zeruri	zarûrî	Ar.			+
zer-ziba	zer-zîbâ	Far.		+	
zer-ziver	zer-zîver	Far.		+	
zındıg	zındîk	Ar.		+	
ziba	zîbâ	Far.		+	
zibes	zî-bes	Far.		+	
ziheyat	zî-hayât	Ar.		+	
ziğiyet	zî-kıymet	Ar.			+
zindegani	zinde-gânî	Far.		+	
zinet	zînet	Ar.		+	
zir	zîr	Far.		+	
zira	zîrâ	Ar.		+	
zirdest	zîr-dest	Far.		+	
zirefkend	zîr-efkend	Far.		+	
zirek	zîrek	Far.		+	
zir-zeber	zîr ü zeber	Far.		+	
zirzemin	zîr ü zemin	Far.		+	
zişan	zî-şân	Ar.		+	
ziver	zîver	Far.		+	
zöhrevi	zührevî	Ar.			+
zülali	zülâlî	Ar.			+

u>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abü hava	âb u heva	Far.+ Ar.		+	
aşufte	âşuften>âşufte	Fars.		+	
béytüllah	beyt-Ullah	Ar.		+	
biküsur	bî-kusur	Far.+ Ar.		+	
bilümum	bi-l-umûm	Ar.		+	
büğz	buğz	Ar.		+	
bühl	buhl	Ar.		+	
bürc(1)	burc,burûc	Ar.		+	
bürc(2)	burc	Ar.		+	
cüme	cum'a	Ar.		+	
cümhuriyyet	cumhuriyyet	Ar.		+	
cüzzam	cuzâm	Ar.		+	
darülmüellimat	dârül-ül-muallimât	Ar.		+	
darülmüellimin	dâr-ül-muallimîn	Ar.		+	
darülmüellimeyn	dâr-ül-muallimeyn	Ar.		+	
dühter	duhter	Far.		+	
ecelmüelleğ	ecel-muallak	Ar.		+	
ehli-ğübur	ehl-i kubûr	Ar.		+	
ehli-zülm	ehl-i zulm	Ar.		+	
elelhûsus	ale'l-husûs	Ar.		+	
fağır-füğare	fakîr-fukarâ	Ar.		+	
fügera	fukarâ'	Ar.		+	
fügerayi-kasibe	fukara-yi-kasibe	Ar.		+	
fürset	fursat	Ar.		+	
gülruh,gülruhsar	gül-ruh,gül-ruhsâr	Far.		+	
hemhüdüd	hem-hudût	Far.+ Ar.		+	
hemhüğüğ	hem-hukuk	Far.+ Ar.		+	
hemsüfre	hem-sufre	Far.+ Ar.		+	
hüdud	hudûd	Ar.		+	
hüğüğ	hukuk	Ar.		+	
hüğüği	hukukî	Ar.		+	
hüğüğşinas	hukuk-şünas	Ar.+Far.		+	
hülğum	hulkum	Ar.		+	
hüruf	hurûf	Ar.		+	
hürufat	hurûfât	Ar.		+	
hürufi	hurûfi	Ar.		+	

hüzur	huzûr	Ar.		+	
hülase	hulâsa	Far.		+	
hülefa	hulefâ'	Far.		+	
hülğ	hulk	Ar.		+	
hülus	hulûs	Ar.		+	
hürrem	hurrem	Far.		+	
hüruc	hurûc	Ar.		+	
hüsusen	husûsen	Ar.		+	
hüsusi	husûsî	Ar.		+	
hüsusilik	husûsî-lik	Ar.+T.		+	
hüsusile	husûsiyle	Ar.		+	
hütbe	hutbe	Ar.		+	
kemşüür	kem-şuûr	Far.+ Ar.		+	
ğeyri-müntezem	gayr-i-muntazam	Ar.		+	
ğeyri-şüuri	gayr-i-şuûri	Ar.		+	
ğerib-ğureba	garîb-gurebâ	Ar.		+	
ğövsi-küzeh	kavsi-kuzah	Ar.		+	
gullabi	küllâbî	Ar.		+	
ğübbe	kubbe	Ar.		+	
ğüdde	gudde	Ar.		+	
ğüdret	kudret	Ar.		+	
ğüdsiyyet	kudsiyyet	Ar.		+	
ğülğüle	gulgule	Far.		+	
ğülle	kulle	Ar.		+	
ğümküme	kumkuma	Ar.		+	
ğünne	gunne	Ar.		+	
ğürab	gurâb	Ar.		+	
ğürbet	gurbet	Ar.		+	
ğürbetkeş	gurbet-keş	Ar.+Far.		+	
ğürbetlik	gurbet-lik	Ar.+Far.		+	
ğürbetzede	gurbet-zede	Ar.+Far.		+	
ğüre	kur'a	Ar.		+	
ğürre	kurrâ'	Ar.		+	
ğürub	gurûb	Ar.		+	
ğürur	gurûr	Ar.		+	
ğüsl	gusl	Ar.		+	
ğüsse	gussa	Ar.		+	
ğüsür	kusûr	Ar.		+	

gütb	kutb	Ar.		+	
güvve	kuvve	Ar.		+	
lenetullah	lâ'net-ullah	Ar.		+	
müadil	muaddil	Ar.		+	
müadile	muaddile	Ar.		+	
müalice	mualece	Ar.		+	
müalicehana	muâlece-hâne	Ar.+Far.		+	
müalicepezir	muâlece-pezir	Ar.+Far.		+	
müamile	muâmele	Ar.		+	
müariz	muârız	Ar.		+	
müasir	muâsır	Ar.		+	
müaşıge	muaşıke	Ar.		+	
müavin	muâvin	Ar.		+	
müavinet	muâvenet	Ar.		+	
müayine	muâyene	Ar.		+	
müemma	muammâ	Ar.		+	
müğenni	mugannî	Ar.		+	
mühacir	muhacir	Ar.		+	
mühaciret	muhaciret	Ar.		+	
mühefiz	muhâfiz	Ar.		+	
mühefize	muhâfaza	Ar.		+	
mühefizekar	muhâfaza-kâr	Ar.+Far.		+	
mühafizet	muhâfazât	Ar.		+	
mühakime	muhâkeme	Ar.		+	
müharibe	muhârebe	Ar.		+	
mühasib	muhâsib	Ar.		+	
mühasibat	muhâsibât	Ar.		+	
mühasire	muhâsıra	Ar.		+	
müheğeg	muhakkak	Ar.		+	
müherrik	muharrık	Ar.		+	
müherrir	muharrir	Ar.		+	
mühevvel	muhavvel	Ar.		+	
mühit	muhît	Ar.		+	
mühabire	muhâbere	Ar.		+	
mühâlif	muhâlîf	Ar.		+	
mühâlifet	muhâlefet	Ar.		+	
mühateb	muhâtab	Ar.		+	
mühâtib	muhatıb	Ar.		+	

mühbir	muhbir	Ar.		+	
mühellefat	muhalefât	Ar.		+	
mühemmes	muhammes	Ar.		+	
mühennes	muhannes	Ar.		+	
mühennet	muhannet	Ar.		+	
mühtelif	muhtelif	Ar.		+	
mühtes	muhtes	Ar.		+	
mühteser	muhtasar	Ar.		+	
mühteseren	muhtasaran	Ar.		+	
müjîk	mujîk	Rus.		+	
mükedder	mukadder	Ar.		+	
mügabile	mukabele	Ar.		+	
mügavile	mukavele	Ar.		+	
mügavimet	mukavemet	Ar.		+	
mügâyise	mukâyese	Ar.		+	
mügeddem	mukaddem	Ar.		+	
mügedder	mukadder	Ar.		+	
mügedderat	mukadderât	Ar.		+	
mügeddes	mukaddes	Ar.		+	
mügeddime	mukaddime	Ar.		+	
mügellid	mukallid	Ar.		+	
mügerreb	mukareb	Ar.		+	
mügessir	mukassır	Ar.		+	
mügeşşer	mukaşşer	Ar.		+	
mügevva	mukavvâ	Ar.		+	
mügeyyed	mukayyed	Ar.		+	
müğtedir	muktedir	Ar.		+	
münsif	munsif	Ar.		+	
müntezem	muntazam	Ar.		+	
müntezir	muntazır	Ar.		+	
mürebbe	murabbâ'	Ar.		+	
müreħħes	murahhas	Ar.		+	
müsabiğe	musâbağa	Ar.		+	
müsahib	musâhib	Ar.		+	
müsahibe	musâhibe	Ar.		+	
müsehhih	musahhih	Ar.		+	
müsella	musallâ	Ar.		+	
müsevver	musavver	Ar.		+	

müsibet	musîbet	Ar.		+	
müsibetzede	musîbet-zede	Ar.+Far.		+	
müşembe	muşamma'	Ar.		+	
mütabiğ	mutâbîk	Ar.		+	
mütabiğet	mutâbakat	Ar.		+	
mütalie	mutâli'	Ar.		+	
müteessib	mutaassıb	Ar.		+	
müti	mutî	Ar.		+	
mütleg	mutlak	Ar.		+	
mütlega	mutlaka	Ar.		+	
mütlegiyyet	mutlakıyyet	Ar.		+	
mütrüb	mutrib	Ar.		+	
müttehim	müttehim	Ar.		+	
müvefig	muvâfik	Ar.		+	
müvefiget	muvâfakat	Ar.		+	
müveffeg	muvaffak	Ar.		+	
müveffegiyyet	muvaffakiyât	Ar.		+	
müveğgetti	muvakkate	Ar.		+	
müzare	muzâri'	Ar.		+	
müzayıge	muzayaça	Ar.		+	
müzaffer	muzaffer	Ar.		+	
müzlim	muzlim	Ar.		+	
müzterib	muzdarib	Ar.		+	
müzürr	muzırr,muzırre	Ar.		+	
namhuda	nâme-hüdâ	Far.		+	
namüeyyen	nâ-muayyen	Far.+ Ar.		+	
nane	na'na'	Ar.		+	
nüsret	nusret	Ar.		+	
pühte	puhte	Far.		+	
ruzigar	rüzigâr	Far.		+	
rüb	rub'	Ar.		+	
rühsar	ruhsâr	Far.		+	
rümuz	rumûz	Ar.		+	
rüşet	ruhsat	Ar.		+	
rüşetname	ruhsat-nâme	Ar.+Far.		+	
rütubet	rutûbet	Ar.		+	
sübh	subh	Ar.		+	
südur	sudûr	Ar.		+	

sūhur	suhûr	Ar.		+	
sūgut	sukut	Ar.		+	
sūlb	sulb	Ar.		+	
sūlb(2)	sulb(katı)	Far.		+	
sūlh	sulh	Ar.		+	
sūlhperver	sulh-perver	Ar.+Far.		+	
sūni	sun'î	Ar.		+	
şüa	şuâ'	Ar.		+	
şüar	şuâr	Ar.		+	
şüera	şuarâ	Ar.		+	
şüġl	şüġl	Ar.		+	
şüġlüzümme	şüġl-zümme	Ar.		+	
şüür	şuûr	Ar.		+	
teerrüz	taarruz	Ar.		+	
teessüb	taassub	Ar.		+	
teessübkeş	taassub-keş	Ar.+Far.		+	
teġellüb	teġellub	Ar.		+	
telatüm	telâtum	Ar.		+	
teleffüz	telaffuz	Ar.		+	
terehhüm	terahhum	Ar.		+	
teseddüg	tasadduk	Ar.		+	
teserrüf	tasarruf	Ar.		+	
teserrüfat	tasarufât	Ar.		+	
tesevvüf	tasavvuf	Ar.		+	
tesevvür	tasavvur	Ar.		+	
teşehhüs	teşahhus	Ar.		+	
tüfeyli	tufeylî	Ar.		+	
tühaf	tuhaf	Ar.		+	
tülu	tulû	Ar.		+	
türfe	turfe	Ar.		+	
ustad	üstâd	Far.	+		
ustadane	üstâd-âne	Far.	+		
ustadname	üstâd-nâme	Far.	+		
üfüġ	ufuk	Ar.	+		
üfüġi	ufuki	Ar.	+		
üġab	ukab	Ar.	+		
üġela	ukalâ	Ar.	+		
ülema	ulemâ'	Ar.	+		

ülum	ûlum	Ar.	+		
ülvi	ulvî	Ar.	+		
ülviyyet	ulviyyet	Ar.	+		
ümde	umde	Ar.	+		
ümman	ummân	Ar.	+		
ümum	umûm	Ar.	+		
ümumbeşeri	umûm-beşeri	Ar.	+		
ümumdünya	umûm-dünya	Ar.	+		
ümumen	umûmen	Ar.	+		
ümumhâlg	umûm-halk	Ar.	+		
ümumi	umûmî	Fars.	+		
ümummilli	umûm-milli	Ar.	+		
ümumrayon	umûm-rayon	Ar.+Fr.	+		
ümumrepublika	umûm-republika	Ar.+Lat.	+		
ümumşehir	umûm-şehir	Ar.	+		
ümumtehsil	umûm-tehsil	Ar.	+		
ümur	umûr	Ar.	+		
ünsür	unsur	Ar.	+		
üsret	usret	Ar.	+		
üstürlab	usturlâb	Ar.	+		
üsul	usûl	Ar.	+		
üsuli-cedid	usûl-i-cedid	Ar.	+		
üsuli-idare	usûl-i-idare	Ar.	+		
üşşag	uşşâk	Ar.	+		
üzv	uzv	Ar.	+		
üzvi	uzvî	Ar.	+		
vügu	vukû'	Ar.	+		
vüguat	vukûât	Ar.	+		
vüguf	vukûf	Ar.	+		
vüslet	vuslat	Ar.	+		
zühur	zuhûr	Ar.	+		
zülüm	zulm	Ar.	+		
zülmet	zulmet	Ar.	+		
zülmethana	zulmet-hâne	Ar.+Far.	+		
zülmkar	zulm-kâr	Ar.+Far.	+		
zülüm	zulüm	Ar.	+		
zünnar	zünnâr	Ar.	+		
zürafe	zurafâ	Ar.	+		

û>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
destülemel	destûr-ül emel	Far.+ Ar.		+	
düjün	d'újını	Rus.		+	
düçar	dûçâr	Far.		+	
düstüremel	düstûr-ül -amel	Ar.		+	
fütühat	fütühât	Ar.		+	
füyüzat	füyûzât	Ar.		+	
gülgün	gül-gûn	Far.		+	
hübab	hûbâb	Ar.		+	
keşkül	keşkûl	Far.		+	
küfte	kûfte	Far.		+	
lüget	lûgat	Ar.		+	
lügetşünas	lûgat-şünâs	Ar.+Far.		+	
lügevi	lûgavî	Ar.		+	
lütf	lûtf	Ar.		+	
lütfen	lûtfen	Ar.		+	
lütfekar	lûtf-kâr	Ar.+Far.		+	
mergmüş	merg-mûş	Far.		+	
rübend	rû-bend	Far.		+	

o>ö :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
binöksan	bî-noksân	Far.+ Ar.		+	
hemsöhbet	hem-sohbet	Far.+ Ar.		+	
hoşsöhbet	hoş-sohbet	Far.+ Ar.		+	
gönçe	gonce	Far.		+	
gönçedehan	gonce-dehân	Far.		+	
gönçeleb	gonce-leb	Far.		+	
nöğsan	noksân	Ar.		+	
nögteyi-nezer	nokta-i nazar	Ar.		+	
nögtebenögte	nokta..be..nokta	Ar.		+	

Ek. 1.2. Artdamaksillaşma**e>a :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abdesthâna	ab-dest-hâne	Far.			+
ab-hava	âb-heva	Far.+ Ar.		+	
abü hava	âb u heva	Far.+ Ar.		+	
afat	âfet	Ar.		+	
alkoqOl	elkül,alkol	Ar.+Fr.	+		
almanağ	elmanah	Ar.	+		
arakçın	erek-çin	Ar.+Far.	+		
ariyaten	ariyeten	Ar.		+	
aşpaz	âş-pez	Far.			
aşpazhâna	âş-pez-hâne	Far.		+	
aşpazlık	âşpez-lık	Far.+T.		+	
ateşhâna	ateş-hâne	Far.			+
azarhâna	â'zâr-hâne	Far.			+
azimut	essimut	Ar.	+		
bafta	bâfte	Far.			+
barhâna	bâr-hâne	Far.			+
bayaz	beyâz	Ar.		+	
bazburud	bed-bûd	Far.		+	
bedhağ	bed-hekk	Far.+ Ar.		+	
barakallah	bârekallah	Ar.		+	
biabır	bî-eberr	Far.		+	
bilavasite	bilâ-vâsıta	Ar.			+
bimarhâna	bîmâr-hâne	Far.			+
bizarafat	bî-zarâfet	Far.+ Ar.		+	
boyağhâna	bûyâ-hâne	Far.			+
büthâna	büt-hâne	Far.			+
camaat	cemâat	Ar.		+	
camadar	câmedâr	Far.		+	
camal	cemâl	Ar.		+	
canamaz	canemâz	Fars.		+	
cavab	cevâb	Ar.		+	
cavabdeh	cevâb-deh	Ar.+Far.		+	
cildhâna	cild-hâne	Ar.+Far.			+
cümletani	cümleten	Ar.		+	
çaharşenbe	çehâr-şenbih	Fars.		+	

çayhana	çay-hâne	Çin.+Far.			+
dabbağ	debbâğ	Ar.		+	
dabbağhana	debbâğ-hâne	Ar.+Far.		+	+
dava(2)	devâ	Ar.		+	
davacat	devacât	Ar.		+	
davacathana	davacât-hâne	Ar.+Far.			+
dava-derman	devâ-dermân	Ar.+Far.		+	
davahana	devâ -hâne	Ar.+Far.		+	
davamiyyet	devamiyyet	Ar.		+	
defterhana	defterhâne	Far.			+
dellekhana	dellak-hâne	Ar.+Far.			+
demhana	demhâne	Far.			+
dermanhana	dermân-hâne	Far.			+
deryaça	deryâce	Far.			+
émalathana	i'mâlât-hâne	Ar.+Far.			+
ebeda	ebeden	Ar.			+
ecaibhana	acâib-hâne	Ar.+Far.			+
eczahana	eczâ-hâne	Ar.+Far.			+
essalam	e-s-selîm	Ar.		+	
fâhişehana	fâhişe-hâne	Ar.+Far.			+
geçhana	gec-hâne	Far.			+
gülhana	gülhâne	Far.			+
halal	helâl	Ar.		+	
halbahal	hâl-be-hâl	Ar.+Far.		+	
halva	helvâ	Ar.		+	
hamamhana	hammâm-hâne	Ar.+Far.			+
haman	hemân	Far.		+	
hampa	hem-pâ(y)	Far.		+	
havadar	hevâ-dâr	Ar.+Far.		+	
havayı	hevâ	Ar.		+	
hazircavab	hâzır-cevâb	Ar.+Far.			+
heyvanhana	hayvân-hâne	Ar.+Far.			+
hekimhana	hâkim-hâne	Ar.+Far.			+
hemeğide	hem-akîde	Far.+ Ar.		+	
hemhana	hem-hâne	Far.			+
hempeşa	hem-pîşe	Far.			+
harabazar	harâbe-zâr	Ar.+Far.		+	
helet-barat	hil'at-berat	Ar.		+	

helvetḥana	halvet-hâne	Ar.+Far.			+
hemirḥana	hamîr-hâne	Ar.+Far.			+
ibadetḥana	ibâdet-hâne	Ar.+Far.			+
incinar	injin'er	Rus.		+	
istirahetḥana	istirâhat-hâne	Ar.+Far.			+
kababḥana	kebâb-hâne	Ar.+Far.			+
kamal	kemâl	Ar.		+	
kaman	kemân	Far.		+	
kamança	kemânçe	Far.		+	
kamane	kemâne	Far.		+	
kargüzarḥana	kârgüzâr-hâne	Far.			+
karḥana	kâr-hâne	Far.			+
kasad	kesâd	Ar.		+	
kasadlık	kesâd+hık	Ar.+T.		+	
kefḥana	keyf-hâne	Ar.+Far.			+
kemiştaha	kem-işteha	Far.+ Ar.		+	
kemmaya	kem-maye	Far.+ Ar.			+
kerenayḥana	kerenây -hâne	Far.			+
kitabḥana	kitâb-hâne	Ar.+Far.			+
kübarane	küber-âne	Ar.+Far.			+
külahduz	külehdûz	Far.		+	
külḥana	külhâne	Far.			+
küreḥana	kürehâne	Far.			+
gaziḥana	kadî-hâne	Ar.+Far.			+
gemavar	gam-aver	Ar.+Far.		+	
gemḥana	gam(m)-hâne	Ar.+Far.			+
ğessabḥana	kassâb-hâne	Ar.+Far.			+
ğiraetḥana	kırâat-hâne	Ar.+Far.			+
gumarḥana	kumâr-hâne	Ar.+Far.			+
guşḥana	kuş-hâne	Far.			+
lel-cavarihat	lâ'l-cevarihât	Ar.		+	
madar	mader	Ar.		+	
mağara	magâre	Ar.			+
mahtab	meh-tâb	Far.		+	
mala	mâle	Far.			+
malakeş	mâlekeş	Far.		+	
matah	metâ(h)	Ar.		+	
matemḥana	mâtem-hâne	Ar.+Far.			+
mehterḥana	mehter-hâne	Far.			+

meyhana	mey-hâne	Far.			+
meyithana	meyyit-hâne	Ar.+Far.			+
mehbeshana	mahbûs-hâne	Ar.+Far.		+	+
mektebhana	mekteb-hâne	Ar.+Far.			+
merizhana	marîz-hâne	Ar.+Far.		+	+
meslehetjana	maslahat-hâne	Ar.+Far.		+	+
mollašana	molla-hâne	Ar.+Far.			+
müalicešana	muâlece-hâne	Ar.+Far.			+
müsafiršana	müsâfir-hâne	Ar.+Far.			+
müstecab	müsta'ceb	Ar.		+	
nagüvara	nâ-güvâre	Far.			+
nahar	ne-hâr	Ar.		+	
namvar	nâmver	Far.		+	
nasóšana	nasós+hane	Rus.			+
natamam	nâ-temâm	Fars.+ Ar.		+	
nebade	ma'bede	Far.		+	
nişasta	nişâste	Far.			+
novbar	nevber	Far.		+	
növhe	nevha	Ar.			+
paça	pâ-çe	Far.			+
para	pâre	Far.			+
pardâğ	perdâht	Far.		+	
pericamal	peri-cemâl	Far.+ Ar.		+	
pivehana	pivî+hane	Rus.			+
piyada	piyâde	Far.			+
pürkamal	pür-kemâl	Far.+ Ar.		+	
rengšana	reng-hâne	Far.			+
resedšana	râsâd-hâne	Ar.+Far.			+
sahta	sâhte	Far.			+
sahtakar	sâhte-kâr	Far.		+	
salam	selâm	Ar.		+	
salamat	selâmet	Ar.		+	
salam-kalam	selâm-kelâm	Ar.		+	
sallağ	sellâh	Ar.		+	
sallağšana	sellâh-hâne	Ar.+Far.		+	+
sandığšana	sandûk-hâne	Ar.+Far.			+
savad	sevâd	Ar.		+	
sazanda	sâzende	Far.		+	
sefarešana	sefâret-hâne	Ar.+Far.			+
seferšana	sefer-hâne	Ar.+Far.			+
serbazšana	ser-bâz-hâne	Far.			+

silahhâna	silâh-hâne	Ar.+Far.			+
şam	şem'	Ar.		+	
şamama	şemmâme	Ar.		+	
şeyhena	şeyhâne	Ar.		+	
şefâhâna	şifâ-hâne	Ar.+Far.			+
şerabhâna	şarâb-hâne	Ar.+Far.			+
şerietihâna	şerîat-hâne	Ar.+Far.			+
şirehâna	şîre-hâne	Far.			+
taarûf	teârûf	Ar.		+	
tabaşîr	tebâşîr	Far.		+	
tafta	tâfte	Far.			+
tağça	tâk+çe	Far.			+
tahta	tahte	Far.			+
tahtabend	tahte-bend	Far.		+	
tahtapuş	tahte-pûş	Far.		+	
tamarzı	tame-arzu	Ar.+Far.		+	
tamaşa	temâşâ	Far.		+	
tamaşgah	temâşâ-gâh	Far.		+	
tamaşhâna	temâş-hâne	Far.			+
tarazı	terâzû	Far.		+	
tayfa	tâife	Ar.			+
temirhâna	ta'mîr-hâne	Ar.+Far.			+
ticarethâna	ticâret-hâne	Ar.+Far.			+
tiryekhâna	tiryâk-hâne	Far.			+
vâge	vak'a	Ar.		+	
valay	val'let	Rus.		+	
veresat	verâset	Ar.			+
viranhâna	virân-hâne	Far.		+	
yas	ye's	Ar.			+
yashâna	ye's-hâne	Ar.+Far.		+	
zarafat	zarâfet	Ar.		+	
zaval	zevâl	Ar.		+	
zindanhâna	zindân-hâne	Ar.+Far.			+
zorhâna	zûr-hâne	Far.			+
zülmethâna	zulmet-hâne	Ar.+Far.		+	+

i>ı :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
arakçın	erek-çin	Ar.+Far.		+	
ayıb	âyib	Ar.		+	
bağistan	bağistan	Far.		+	
cahıl	câhil	Ar.		+	
şirmayı	şirmahi	Far.			+
zalım	zâlim	Ar.		+	
zalımane	zâlim-âne	Ar.+Far.		+	

Ek 1.3. Düzleşme**a>i :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hemirgir	hamîr-gâr	Ar.+Far.		+	
hîlas	halâs	Ar.		+	
hîslet	haslet	Ar.		+	
pervin	pervân	Far.		+	

u>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mahal(2)	muhal	Ar.		+	

u>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
behur	buhur	Ar.		+	
temterağ	tumturak	Ar.		+	

û>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mehbes	mahbûs	Ar.		+	
mehbeshana	mahbûs- hâne	Ar.+Far.		+	
menseb	mensûb	Ar.		+	
zenberek	zenbûrek	Far.		+	

u>ı :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
tamarzı	tame-arzu	Ar.+Far.			+

û>ı:

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çarşı	çâr-sû	Far.			+
papış	pâ-pûş	Far.		+	
sandığ	sandûk	Ar.		+	
sandığdar	sandûk-dâr	Ar.+Far.		+	
sandığhana	sandûk- hâne	Ar.+Far.		+	
şaftalı	şeft-âlû	Far.			+
zerdalı	zerd-âlû	Far.			+

u>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
asiman	âsmân, âsumân	Far.		+	
çerçive	çeher-çuba	Far.		+	
nitğperdaz	nutk-perdaz	Ar.+Far.		+	

û>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mahlic	mahlûc	Ar.		+	
merdimazar	merdûm- âzâr	Far.		+	
mövcib	mevcûb	Ar.		+	

ü>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
tavan	tüvân	Far.		+	
ûnga	anka'	Ar.	+		
zevvar	züvvâr	Ar.		+	

ü>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
dilnevaz	dîl-nûvaz	Far.		+	
hoşnevis	hoş-nûvîs	Far.		+	
memaniet	mümaniet	Ar.		+	
mezhekeneviş	müzhike- nevis	Ar.+Far.		+	

ü>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bidmişk	bed-müşk	Far.		+	
cida	cüda	Far.		+	
ebrîşim	ebrîşüm	Far.		+	
elhemdüllah	el-hamdüli- llâh	Ar.		+	
gilabı	gûlâbi	Far.		+	
hemçinin	hem-çünîn	Far.		+	

hüğüşinas	hukuk-şünas	Ar.+Far.		+	
icret	ücret	Ar.	+		
iftade	üftâde	Far.	+		
iftadelik	üftâde-lik	Far.+T.	+		
kakil	kâkül	Far.		+	
mühüm	mühimm	Ar.		+	
müşkül	müşkil	Ar.		+	
vicudname	vücûd-nâme	Ar.+Far.		+	

ó>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
kral	karól	Rus.		+	

ó>á :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
vedrá	vidró	Rus.			+

o>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
pirojna	pirojnoe	Rus.			+

Ek 1.4. Yuvarlaklaşma**a>o:**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bolşevik	bal'şivik	Rus.		+	
bolşevizm	bal'şivizm	Rus.		+	
donós	danós	Rus.		+	
donósbaz	danós+baz	Rus+Far.		+	
hovuz	havz	Ar.		+	
hozeyin	haz'áin	Rus.		+	
ispolkóm	ispalkóm	Rus.		+	
kolbasa	kalbasá	Rus.			
kolodka	kalóda	Rus.		+	
konki	kan'ki	Rus.		+	
krovát	kravát	Rus.		+	
mobed	ma'bed	Ar.		+	
orkestroverka	arkestroverka	Rus.	+		
podnós	padnós	Rus.		+	
podrát	padr'át	Rus.		+	
soldát	saldát	Rus.		+	
sosíska	sasískı	Rus.		+	
şotlandka	şatlántkı	Rus.		+	

a>ó :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bóbrik	bab'ór	Rus.		+	

â>o :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
lunomobil	luná+mıbil	Rus.		+	
ovdan	âb-dân	Far.	+		
ovduğ	âbduk	Far.	+		
mobed	ma'bed	Ar.		+	

a>ö :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hövsele	havsala	Ar.		+	
hövze	havza	Ar.		+	
gövl	kavl	Ar.		+	
gövlên	kavlen	Ar.		+	
gövm	kavm	Ar.		+	
gövmi	kavmî	Ar.		+	
gövmiyyet	kavmiyyet	Ar.		+	
gövs	kavs	Ar.		+	
gövsi	kavsi	Ar.		+	
gövsi-küzeh	kavsi-kuzah	Ar.		+	
övret	avrât	Ar.	+		
övretbaz	avrât-bâz	Ar.+Far.	+		
rövşen	rahşân	Far.		+	
rövze	ravza	Ar.		+	
rövze(2)	ravza	Ar.		+	
rövzehan	ravza-han	Ar.+Far.		+	
sövt	savt	Ar.		+	
sövtiyyat	savtiyyat	Ar.		+	
tövsiye	tavsiye	Ar.		+	

a>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
muğam	makam	Ar.		+	
muğamat	makamât	Ar.		+	
muğamatşünas	makamât- şünas	Ar.+Far.		+	

a>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
pürvügar	pür-vakar	Far.+ Ar.		+	

â>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
laübalı	lââbâli	Ar.		+	
löyün	leyân	Ar.		+	
vüsug	vâsık	Ar.		+	
vüzuh	vâzıh	Ar.		+	

e>o :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
dero	dere	Far.			+
ovğat	evğat	Ar.	+		
mağorka	mah'erka	Rus.		+	
minonos	minonets	Rus.		+	
novbahar	nev-bahâr	Far.		+	
novbar	nevber	Far.		+	
novdan	nevdân	Far.		+	
novruz	nev-rûz	Far.		+	
ovsun	efsun	Far.	+		
yovm	yevm	Ar.		+	

yovmiyye	yevmiyye	Ar.		+	
----------	----------	-----	--	---	--

e>ö :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bövl	bevl	Ar.		+	
cövher	cevher	Ar.		+	
cövlan	devrân	Ar.		+	
cövlanğah	devrann-ğah	Ar.+Far.		+	
cövr	cevr	Ar.		+	
cövr-cefa	cevr-cefâ	Ar.		+	
dövlet(1)	devlet	Ar.		+	
dövlet(2)	devlet	Ar.		+	
dövleti	devleti	Ar.		+	
dövletmend	devlet-mend	Ar.+Far.		+	
dövletperest	devlet-perest	Ar.+Far.		+	
dövr	devr	Ar.		+	
dövran	devrân	Ar.		+	
dövri	devrevi	Ar.		+	
dövriyye	devriyye	Ar.		+	
elyövm	el-yevm	Ar.		+	
fövc	fevc	Ar.		+	
fövg	fevk	Ar.		+	
fövgelade	fevk-a-lâde	Ar.		+	
fövgeledelik	fevkalâde-lik	Ar.+T.		+	
fövgelbeşer	fevk-al-beşer	Ar.		+	
fövgelbeşeri	fevk-al-beşeri	Ar.		+	
fövgeltebii	fevk-al-tebii	Ar.		+	
fövren	fevren	Ar.		+	
fövt	fevt	Ar.		+	
gövher	gevher	Far.		+	
gülçöhre	gül-çehre	Far.		+	

hövl	hevl	Ar.		+	
hövlnak	hevl-nâk	Ar.+Far.		+	
lövhe	levha	Ar.		+	
løyün	leyân	Ar.		+	
mal-dövlet	mâl-devlet	Ar.		+	
melekülmövt	melek-ül- mevt	Ar.		+	
mövc	mevc	Ar.		+	
mövcib	mevcûb	Ar.		+	
mövcud	mevcûd	Ar.		+	
mövcudat	mevcûdât	Ar.		+	
mövcudiyet	mevcûdiyyet	Ar.		+	
mövhum	mevhûm	Ar.		+	
mövhumat	mevhûmât	Ar.		+	
mövhumatperest	mevhûmât- perest	Ar.+Far.		+	
mövge	mevki'	Ar.		+	
mövgif	mevkif	Ar.		+	
mövğuf	mevkuf	Ar.		+	
mövğufat	mevkufât	Ar.			
mövla	mevlâ	Ar.		+	
mövlana	mevlânâ	Ar.		+	
mövlevi	Mevlevî	Ar.		+	
mövlud	mevlid	Ar.		+	
mövsüm	mevsim	Ar.		+	
mövsümi	mevsimî	Ar.		+	
mövt	mevt	Ar.		+	
növ	nev'	Ar.		+	
növbe	nevbe	Ar.		+	
növbeti	nevbeti	Ar.		+	
növcavan	nevcivan	Far.		+	
növhe	nevha	Ar.		+	

növhehan	nevha-han	Ar.+Far.		+	
növrağ	nevrağ	Ar.		+	
növres	nev-res	Far.		+	
növreside	nev-resîde	Far.		+	
növreste	nev-reste	Far.		+	
övc	evc	Ar.	+		
övlad	evlâd	Ar.	+		
övliya	evliyâ'	Ar.	+		
övrağ	evrâk	Ar.	+		
övza	evzâ'	Ar.	+		
periçöhre	peri-çehre	Far.		+	
pertöv	pertev	Far.		+	
rövneg	revnak	Ar.		+	
serlövhe	ser-levha	Far.+ Ar.		+	
sövde	sevdâ	Ar.		+	
sövdeger	sevdâ-ger	Ar.+Far.		+	
sövg	sevk	Ar.		+	
şövket	şevket	Ar.		+	
şövg	şevk	Ar.		+	
tövbe	tevbe	Ar.		+	
tövhid	tevhîd	Ar.		+	
zövc	zevc	Ar.		+	
zövce	zevce	Ar.		+	
zövg	zevk	Ar.		+	
zövg-sefa	zevk u safâ	Ar.		+	

e>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
senuber	sanevber	Ar.		+	

e>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
cünb	cenb	Ar.		+	
düha	dehâ	Ar.		+	
neşvünüma	neşv ü nemâ	Ar.		+	
rüket	rek'at	Ar.		+	
zülam	zalam	Ar.		+	
zümzüme	zemezme	Ar.		+	

ı>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çarsu	çarşı	Far.			+
hüraman	hırâmân	Far.		+	
kártuçka	kartıçkı	Rus.		+	
gozlu	kózlı	Rus.			+

ı>o :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hutor	hútır	Rus.		+	
kolbasa	kılbasá	Rus.		+	
kreslo	kr'eslı	Rus.			+
lampoçka	lámpıçkı	Rus.		+	
mamont	mámınt	Rus.		+	
poroşok	pıraşók	Rus.			
záponka	zápınkı	Rus.			

ı>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
müzürr	muzırr,muzırre	Ar.		+	

î>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
destavüz	destâvîz	Far.		+	
kürsü	kürsî	Ar.			+
küştü	küştî	Far.			+
ğalü kıl	kîl ü kal	Ar.		+	

i>o:

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
knyojna	knijná	Rus.		+	

i>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
büllur	billûr	Ar.		+	
bülluri	billûrî	Ar.		+	
büllurin	billûrîn	Ar.		+	
bürüşte	birişte	Far.		+	
gülüstan	gül-istân	Far.		+	
gülüzar	gül-izâr	Far.+ Ar.		+	
geyri-mümkün	gayr-i-mümkün	Ar.		+	
möcüze	mu'cize	Ar.		+	
mövsüm	mevsim	Ar.		+	
mövsümi	mevsimî	Ar.		+	
mümkün	mümkün	Ar.		+	
mümkünat	mümkünât	Ar.		+	
mütrüb	mutrib	Ar.		+	
namümkün	nâ-mümkün	Far.+Ar.		+	
pünhani	pinhânî	Far.		+	
rüfet	rif'at	Ar.		+	
tehlüke	tehlike	Ar.		+	

tevekkülü	tevekküli	Ar.		+	
üsyân	isyân	Ar.	+		
üsyankar	isyân-kâr	Ar.+Far.	+		
veliyyünnemet	veliyy-i ni'met	Ar.		+	
vüsal	visâl	Ar.		+	

Ek 1.5. Daralma

a>é :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
éhkâm	ahkâm	Ar.	+		
éşğbaz	aşk-bâz	Ar.+Far.	+		
éşğname	aşk-nâme	Ar.+Far.	+		
éşğperver	aşk-perver	Ar.+Far.	+		
éyib	ayb	Ar.	+		
éyibcu	ayb-cû	Ar.+Far.	+		
éyn	ayn	Ar.	+		
éynek	ayn-ek	Ar.+Far.	+		
éynen	aynen	Ar.	+		
éyniyyet	ayniyyet	Ar.	+		

a>ı :

	ASLI	KÖKENİ	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mahmız	mihmaz	Ar.		+	

a>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
h̄islet	haslet	Ar.		+	

â>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bıkr	bâkir	Ar.		+	
dili-zar	dil-âzâr	Far.		+	
hemirgir	hamîr-gâr	Ar.+Far.		+	
hılas	halâs	Ar.		+	
hılaskar	halâs-kâr	Ar.+Far.		+	
kelbetin	kelbeteyn(kelbetân)	Ar.		+	
ğalü kıl	kîl ü kal	Ar.		+	
mübahise	mübâhase	Ar.		+	
mübalige	mübâlâğa	Ar.		+	
müdâhile	müdâhale	Ar.		+	
mühefize	muhâfaza	Ar.		+	
mühefizekar	muhâfaza-kâr	Ar.+Far.		+	
mühafizet	muhâfazât	Ar.		+	
mümaniet	mümâna'at	Ar.		+	
münağışe	munâğaşa	Ar.		+	
münazire	münâzara	Ar.		+	
müraciet	mürâca'ât	Ar.		+	
mürecietname	mürâcaât-nâme	Ar.+Far.		+	
müsabiğe	musâbağa	Ar.		+	
müsaide	müsâade	Ar.		+	
mütabiğet	mutâbağat	Ar.		+	
müvefiğet	muvâfakat	Ar.		+	
perhiz	perhâz	Far.		+	
pervin	pervân	Far.		+	
sifrağ	safrâ	Ar.		+	
teğvim	takvâm	Ar.		+	
zehir	zihâr	Ar.		+	

a>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
muğam	makam	Ar.		+	
muğamat	makamât	Ar.		+	
muğamatşünas	makamât- şünas	Ar.+Far.		+	

â>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
løyün	leyân	Ar.		+	
vüsuğ	vâsık	Ar.		+	

e>ı :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çarpayı	(çar+pây+e)	Far.			+
narınc	narenc	Far.		+	
sajın	sajen	Rus.		+	
sığal	seykal	Ar.		+	

e>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bidmişk	bed-müşk	Far.		+	
cinah	cenâh	Ar.		+	
desgire	deskere	Far.		+	
dövri	devrevi	Ar.		+	
ebir	anber	Ar.		+	
ehrimen	ehremen	Far.		+	
elvida	el-vedâ	Ar.		+	
fitva	fetva	Ar.		+	
hiç	heç	Far.		+	
ibrîşim	ebrîşem	Far.	+		

kilid	kelîd	Far.		+	
kelik	kelek	Far.		+	
kraliça	karal'eva	Rus.		+	
ğeyri-elmi	gayr-i-ilmi	Ar.		+	
laciverd	lâceverd	Far.		+	
laciverdi	lâceverdî	Far.		+	
mirvarid	mervarid	Far.		+	
minare	menâre	Ar.		+	
müalice	mualece	Ar.		+	
müalicehâna	muâlece- hâne	Ar.+Far.		+	
müalicepezir	muâlece- pezir	Ar.+Far.		+	
müamile	muâmele	Ar.		+	
müavinat	muâvenet	Ar.		+	
müayine	muâyene	Ar.		+	
mübâdile	mübâdele	Ar.		+	
mübarize	mübâreze	Ar.		+	
mühakime	muhâkeme	Ar.		+	
müharibe	muhârebe	Ar.		+	
mühabire	muhâbere	Ar.		+	
mühalifet	muhâlefet	Ar.		+	
mükalime	mükâlеме	Ar.		+	
mügabile	mukabele	Ar.		+	
mügavile	mukavele	Ar.		+	
mügavimet	mukavemet	Ar.		+	
mügâyise	mukâyese	Ar.		+	
mümarise	mümârese	Ar.		+	
münasibet	münâsebet	Ar.		+	
mürasile	mürasele	Ar.		+	
müsadire	müsâdere	Ar.		+	
müsâfîret	müsâferet	Ar.		+	

müsamire	müsâmere	Ar.		+	
müşahide	müşâhede	Ar.		+	
müşavire	müşâvere	Ar.		+	
mütarike	mütâreke	Ar.		+	
müvekkil	müvekkel	Ar.		+	
müveğgetti	muvakkate	Ar.		+	
müzakire	müzâkere	Ar.		+	
müzayide	müzâyede	Ar.		+	
nicat	necât	Ar.		+	
nifret	nefret	Ar.		+	
nifretamiz	nefret-amiz	Ar.+Far.		+	
nifrin	nefrîn	Ar.		+	
naşatır	nişadır	Far.		+	
rica	ricâ',reca'	Ar.		+	
rifah	refâh	Ar.		+	
şebih	şebeh	Ar.		+	
şil	şel	Far.		+	
zimistan	zemistân	Far.		+	

e>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
senuber	sanevber	Ar.		+	

e>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
cünb	cenb	Ar.		+	
rüket	rek'at	Ar.		+	
tercüman	tercümân	Ar.		+	
tercümeyi- hal	terceme-yi- hal	Ar.		+	
zülam	zalam	Ar.		+	
zümzüme	zemezme	Ar.		+	

o>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
zabil	zâbol	Far.		+	

o>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hüdbin	hodbin	Far.		+	
hüdbinlik	hodbin+lik	Far.+T.		+	
hüdmani	hodmani	Far.		+	
hüdpesend	hod-pesend	Far.		+	
hüdpesendlik	hod- pesend+lik	Far.+T.		+	

Ek. 1.6. Genişleme

i>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
balaláyka	bıaláyk1	Rus.			+
barabán	birabán	Rus.		+	
budka	bútk1	Rus.			+
daşka	taçk1	Rus.			+
dómna	dómn1	Rus.			+
drujína	drújn1	Rus.			+
duhovka	duhofk1	Rus.			+
elektríkça	eliktriçk1	Rus.			+
finka	fink1	Rus.			+
instsrumentóvka	instsınirófki	Rus.			+
ispánka	ispánk1	Rus.			+
kártuçka	kartıçk1	Rus.			+
kártoşka	kartóşk1	Rus.			+
kolgotğa	kalótk1	Rus.			+

kolonka	kalónk1	Rus.			+
krujka	krúšk1	Rus.			+
gáyka	gáyk1	Rus.			+
gónka	gónk1	Rus.			+
gozlu,gozla	kózlı	Rus.			+
layka	láyk1	Rus.			
lampočka	lámpıçk1	Rus.			+
maşinistka	mışinistk1	Rus.			+
páпка	pápk1	Rus.		+	
parovoz	piravós	Rus.		+	
parusin	pirusín1	Rus.			+
probka	própк1	Rus.			+
plastinka	plastínk1	Rus.			+
plyonka	pl'ónk1	Rus.			+
salaka	salák1	Rus.			+
samovár	sımovár	Rus.		+	
sanitarka	sınitárk1	Rus.		+	
sosıska	sasısık1	Rus.			+
starşıná	stırşıná	Rus.		+	
sumká	sumk1	Rus.			+
şalapáy	şılapáy	Rus.		+	
şapka	şápk1	Rus.			+
şlyápa	şl'áп1	Rus.			+
şotlandka	şatlántk1	Rus.			+
taburetká	tıbur'ét	Rus.		+	
tarakan	tırakán	Rus.		+	
tókar	tókır	Rus.		+	
traktóvka	traktófk1	Rus.			+
troyka	tróyk1	Rus.			+
turbáza	turbáz1	Rus.			+
zámşa	zámş1	Rus.			+
záponka	zápınk1	Rus.			+

ı > á :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
vıřká	vışkı	Rus.			+

ı > e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bolşevik	bal'şıvik	Rus.		+	
bolşevizm	bal'şıvizm	Rus.		+	
etir	ıtr	Ar.	+		
etriyyat	ıtrıyyât	Ar.	+		
hena	hınnâ, hına	Ar.		+	
hifzüsehhe	hıfz-üs- sıhha	Ar.		+	
heyânet	hıyânet	Ar.		+	
hoşetir	hoş-ıtr	Far.+ Ar.		+	
kilke	kil'kı	Rus.			+
krujeva	krújıvi	Rus.		+	
mirvarid	mervarid	Far.		+	
peçenye	piçen'ıyı	Rus.			+
piramidka	piramıdı	Rus.			+
pive	pıvı	Rus.			+
pivehana	pıvı+hane	Rus.		+	
pórřen	pórřın	Rus.		+	
rezinka	rizinkı	Rus.			
sehhet	sıhhat	Ar.		+	
sehiyye	sıhhiyye	Ar.		+	
universam	univırsam	Rus.		+	
vazeh	vâzıh	Ar.		+	
vışne	vışn'ı	Rus.			+
zehir	zıhâr	Ar.		+	

î>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
düşahe	dü-şâhî	Far.			+
ecinne	ecinnî	Ar.			+
fegere	fekarî	Ar.			+
geysu	gîsû	Far.		+	
heç	hîç	Far.		+	
hempeşa	hem-pîşe	Far.		+	
geybet	gıybet	Ar.		+	
gehet	kahît	Ar.		+	
kehriz	kîh+riz	Far.		+	
peşekar	pîşekâr	Far.		+	
şehir	şehîr	Far.		+	
tenbeh	tenbîh	Ar.		+	
tesbeh	tesbîh	Ar.		+	
teşbeh	teşbîh	Ar.		+	

ı>é :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
éşğ	ışk	Ar.	+		
éyd	ıyd	Ar.	+		

î>é :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
éyham	îhâm	Ar.	+		

ı>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bidamağ	bî-dimag	Far.+ Ar.		+	
cahan	cihân	Far.		+	
cahandar	cihandar	Far.		+	
cahangir	cihangîr	Far.		+	

cahanşümül	cihânşümûl	Far.+ Ar.		+	
cavan	civân	Far.		+	
cavanmerd	civânmerd	Far.		+	
davat	divit	Ar.		+	
damag	dimâğ	Ar.		+	
ehli-ayal	ehl ü iyâl	Ar.		+	
eslahe	esliha	Ar.		+	
eyal	âyil,âyile	Ar.		+	
imtahan	imtihân	Ar.		+	
iştah(a)	iştihâ'	Ar.		+	
gelem-davat	kalem-divit	Ar.		+	
mahmız	mihmaz	Ar.		+	
növcavan	nevcivan	Far.		+	
taras	tirâş	Far.		+	
yadro	yidró	Rus.		+	

i>â :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
sutká	sútki	Rus.			+

i>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bedaye	bedâyi'	Ar.			+
bedmezac	bed-mizâc	Far.+ Ar.		+	
berader	birâder	Far.		+	
beraderane	birâder-âne	Far.		+	
bester	bister	Far.		+	
besteri	bisterî	Fas.		+	
bilyağet	bî-liyakat	Far.+ Ar.		+	
came(1)	cami	Ar.			+

came(2)	câmi'	Ar.			+
cehet	cihet	Ar.		+	
çaharşenbe	çehâr-şenbih	Far.		+	
çehol	çihól	Rus.		+	
çertyoj	çirtá	Rus.		+	
çerşenbe	çâr-şenbih	Far.		+	
darüşşefa	dâr-üş-şifâ'	Ar.		+	
deyanet	diyânet	Ar.		+	
dişle	tiski	Rus.			+
düşenbe	düşenbih	Far.		+	
edve	edviyyat	Ar.			+
ehate	ihâte	Ar.	+		
ehli-elm	ehl-i ilm	Ar.		+	
eklil	iklîl	Ar.	+		
elac	ilâc	Ar.	+		
elacpezir	ilâc-nâ pezîr	Ar.+Fars	+		
elave	ilâve	Ar.	+		
elbese	elbise	Ar.		+	
emmame	imâme	Ar.	+		
emmamedar	imâme-dâr	Ar.+Far.	+		
emtee	emtia	Ar.		+	
esebimezachlık	asabîmizâc-lık	Ar.+T.		+	
etikad	i'tikâd	Ar.	+		
ehtimal	ihtimal	Ar.	+		
fateh	fâtih	Ar.		+	
felen	fi'len	Ar.		+	
feğan	fîgan	Far.		+	
ferag	fîrâk	Ar.		+	
ferar	fîrâr	Ar.		+	
ferari	fîrârî	Ar.		+	
ferarilik	fîrârî-lik	Ar.+T.		+	
hekaye	hikâye	Ar.		+	

hekayet	hikâyet	Ar.		+	
hecv	hicv	Ar.		+	
hecvgu	hicv-gû	Ar.+Far.		+	
hecvyyat	hicviyyât	Ar.		+	
hestemezac	haste-mizâc	Ar.		+	
hoşmezac	hoş-mizâc	Far.+ Ar.		+	
hoştale	hoş-talih	Far.+ Ar.		+	
istedad	isti'dâd	Ar.		+	
istehkam	istihkâm	Ar.		+	
istehsal	istihsâl	Ar.		+	
istehsalat	istihsâlât	Ar.		+	
istehza	istihzâ'	Ar.		+	
istemal	isti'mâl	Ar.		+	
kelema	kelimât	Ar.		+	
kemetiqad	kem-itikâd	Far.+ Ar.		+	
kemetina	kem-itinâ	Far.+ Ar.		+	
ğohum-ekreba	ķohum-akribâ	Ar.		+	
mane	mâni'	Ar.			+
manea	mânia	Ar.		+	
maseva	ma-sivâ	Ar.		+	
mehman	mihmân	Far.		+	
mehmanhâna	mihmân-hâne	Far.		+	
mehmennevaz	mihmân-nüvâz	Far.		+	
mehr	mihr	Far.		+	
mehrab	mihrâb	Ar.		+	
mehriban	mihr-bân	Far.		+	
mehribanane	mihr-bân-âne	Far.		+	
mehver	mihver	Ar.		+	
memar	mi'mâr	Ar.		+	
merac	mi'râc	Ar.		+	
mehek	mehekk,mihekk	Ar.		+	
mehfel	mahâfil	Ar.		+	

meleke	melike	Ar.		+	
menafe	menâfi'	Ar.			+
mezac	mizâc	Ar.		+	
mezheke	müzhike	Ar.		+	
mezhekeneviş	müzhike-nevis	Ar.+Far.		+	
mövge	mevki'	Ar.			+
mütevecceh	mütevâcih	Ar.		+	
müzare	muzâri'	Ar.			+
naehmal	nâ-ihmâl	Far.+ Ar.		+	
naseh	nâsih	Ar.		+	
nazikmezac	nâzik-mizâc	Far.+ Ar.		+	
naz ü nemet	nâz-ni'met	Far.+ Ar.		+	
nemet	ni'met	Ar.		+	
nehayet	nihâyet	Ar.		+	
óçerk	óçirk	Rus.		+	
peçát	piçát	Rus.		+	
peçenye	piçeniýı	Rus.			+
pero	piró	Rus.		+	
povest	póvist	Rus.		+	
pulemyot	pulim'ót	Rus.		+	
revayet	rivâyet	Ar.		+	
reyaset	riyâset	Ar.		+	
saleh	sâlih	Ar.		+	
sehr	sihr	Ar.		+	
sehrbaz	sihr-bâz	Ar.+Far.		+	
sehrkar	sihr-kâr	Ar.+Far.		+	
şeşenbe	se-şenbih	Fars.			+
senaye	sanâyi'	Ar.			+
silist	s'letstviýı	Rus.		+	
smetán	smitáni	Rus.		+	
şefa	şifâ'	Ar.		+	
şefabeşş	şifâ-başş	Ar.+Far.		+	

şefaḡana	şifâ-hâne	Ar.+Far.		+	
şefaiyye	şifâhiyye	Ar.		+	
şehab	şihâb	Ar.		+	
şenbe	şenbih	Far.		+	
şiri-jeyan	şîr-i-jiyân	Far.		+	
tabe	tâbi'	Ar.			+
tabeiyyet	tâbiiyyet	Ar.		+	
tündmezac	tünd-mizâc	Far.+Ar.		+	
valeh	vâlih	Ar.		+	
velinemet	velî-nimet	Ar.		+	
veliyyünnemet	veliyy-i ni'met	Ar.		+	
vedrá	vidró	Rus.		+	
verst	virstá	Rus.		+	
vertolyot	virtal'ót	Rus.		+	
yekcehet	yek-cihet	Far.+Ar.		+	
zeh	zih	Far.		+	
zehin	zihn	Ar.		+	
zehni	zihnî	Ar.		+	
zehniyyet	zihniyyet	Ar.		+	

i>é :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
béyet	biat	Ar.		+	
biétibar	bi-itibâr	Far.+ Ar.		+	
biétina	bî-itinâ	Far.+ Ar.		+	
écaz	i'câz	Ar.	+		
écazkar	i'câz-kâr	Ar.+Far.	+		
édadı	i'dâdî	Ar.	+		
édadiyye	i'dadiyye	Ar.	+		
édam	i'dm	Ar.	+		
éhkamperest	ihkâm- perest	Ar.+Far.	+		

éhmâl	i hmâl	Ar.	+		
éhram	i hrâm	Ar.	+		
éhsan	i hsân	Ar.	+		
éhsas	i hsâs	Ar.	+		
éhsasat	i hsâsât	Ar.	+		
éhtikar	i htikâr	Ar.	+		
éhtimam	i htimam	Ar.	+		
éhtiram	i htirâm	Ar.	+		
éhtiramen	i htirâmen	Ar.	+		
éhtiras	i htirâs	Ar.	+		
éhtişam	i htîşâm	Ar.	+		
éhtiva	i htivâ'	Ar.	+		
éhtiyac	i htiyâc	Ar.	+		
éhtiyat	i htiyât	Ar.	+		
éhtizaz	i htizâz	Ar.	+		
éhya	i hyâ	Ar.	+		
élam	i'lâm	Ar.	+		
élamname	i'lâm-nâme	Ar.	+		
élan	i'lân	Ar.	+		
élm	ilm	Ar.	+		
élmi	ilmî	Ar.	+		
émal	i'mâl	Ar.	+		
émalathana	i'mâlât-hâne	Ar.+Far.	+		
étibar	i'tibâr	Ar.	+		
étibaren	i'tibâren	Ar.	+		
étibarname	i'tibâr-nâme	Ar.+Far.	+		
étidal	i'tidâl	Ar.	+		
étila	i'tilâ	Ar.	+		
étimad	i'timâd	Ar.	+		
étimadkar	i'timâd-kâr	Ar.+Far.	+		
étimadname	i'timâd-nâme	Ar.+Far.	+		

étina	i'tinâ	Ar.	+		
étiraf	i'tirâf	Ar.	+		
étiraz	i'tirâz	Ar.	+		
ézam	i'zâm	Ar.	+		
ézamiyye	i'zâmiyye	Ar.	+		
ézamiyyet	i'zâmiyyet	Ar.	+		

i>ö :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
möhnet	mihnet	Ar.		+	
möhnetkeş	mihnet-keş	Ar.+Far.		+	

u>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
maaf	muâf	Ar.		+	
mahal(2)	muhal	Ar.		+	
meramname	merûm- nâme	Ar.+Far.		+	

u>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
behur	buhur	Ar.		+	
mehebbet	muhabbet	Ar.		+	
meherrem	muharrem	Ar.		+	
temterag	tumturak	Ar.		+	

û>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mehbes	mahbûs	Ar.		+	
mehbeshana	mahbûs- hâne	Ar.+Far.		+	
zenberek	zenbûrek	Far.		+	

u>o :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
soltan	sultân	Ar.		+	
tohum	tuhm	Far.		+	

û>o :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abco	ab-cû(y)	Far.			+
abnos-abnus	âbnûs	Far.		+	
bostan	bûstân	Far.		+	
çosğa	çûşk1,çûşka	Rus.		+	
dostane	dûst-âne	Far.		+	
dostbaz	dûst-baz	Far.		+	
dost-düşmen	dûst-doşmen	Far.+Peh.		+	
dostperest	dûst-perest	Far.		+	
doşab	dûşâb	Far.		+	
gor	gûr	Far.		+	
gorbagor	gûr ba gûr	Far.		+	
gorgah	gûr-gâh	Far.		+	
hoy	hûy	Far.		+	
loğma	lûkme	Ar.		+	
loğaz	lûgaz	Ar.		+	
lotu	Lûtâ	Ar.		+	
polad	pûlâd	Far.		+	
sofi	sofi,sûfî	Ar.		+	
zorhana	zûr-hâne	Far.		+	

u>ö :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
böhran	buhrân	Ar.		+	
föhş	fuḥş	Ar.		+	
föhşiyat	fuḥşiyât	Ar.		+	
möcüze	mu'cize	Ar.		+	
möhkem	muhkem	Ar.		+	
möhtekir	muhtekir	Ar.		+	
möhterem	muhterem	Ar.		+	
möhteşem	muhteşem	Ar.		+	
möteber	muteber	Ar.		+	
möterize	mu'terize	Ar.		+	
namöhkem	nâ-muhkem	Far.+ Ar.		+	
öhde	uhde	Ar.		+	
şöbe	şu'be	Ar.		+	
şöle	şu'le	Ar.		+	
tetebbö	tetebbu'	Ar.			+
te vazö	tevâzu'	Ar.			+
töhfe	tuhfe	Ar.		+	
zöhr	zuhr	Ar.		+	

ü>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
tavan	tüvân	Far.		+	
ünğa	anka'	Ar.	+		
vüzuh	vâzıh	Ar.		+	
zevvar	züvvâr	Ar.		+	

ü>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
dilnevaz	dil-nüvaz	Far.		+	
hoşnevis	hoş-nüvîs	Far.		+	
kehraba	kehrübâ	Far.		+	
ğeribnevaz	garîb-nüvaz	Ar.+Far.		+	
meettel	müettel	Ar.		+	
memaniet	mümaniet	Ar.		+	
natevan	nâ-tüvân	Far.		+	
zatelcenb	zât-ül-cenb	Ar.		+	

ü>ö :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
aligövher	âlî-güher	Ar.+Far.		+	
bihörmət	bî-hürmet	Far.+ Ar.		+	
böht	bühüt	Ar.		+	
böhtan	bühtân	Ar.		+	
hökm	hükm	Ar.		+	
hökmdar	hüküm-dâr	Ar.+Far.		+	
hökmen	hükmen	Ar.		+	
hökmferman	hükm-ferman	Ar.+Far.		+	
hökmran	hükümrân	Ar.+Far.		+	
hökumet	hükûmet	Ar.		+	
hörmət	hürmet	Ar.		+	
hörmeten	hürmeten	Ar.		+	
hörmətkar	hürmet-kâr	Ar.+Far.		+	
hoşgöftar	hoş-güftâr	Far.		+	
möhlet	mühlet	Ar.		+	
mötedil	müteâdil	Ar.		+	
röya	rü'yâ	Ar.		+	
teveccöh	teveccüh	Ar.		+	

zöhd	zühd	Ar.		+	
zöhre	Zühre	Ar.		+	
zöhrevi	zührevî	Ar.		+	
zökem	zükâm	Ar.		+	

Ek. 1.7. Ünlü Düşmesi

a > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
behçet	behâcet	Ar.		+	
behr(2)	bahr	Ar.			
bimesref	bî-masârif	Far.+Ar.		+	
heb	hebâ'	Ar.			+
kral	karól	Rus.		+	
kraliça	karal'eva	Rus.		+	
maşallah	mâ-şâ-Allah	Ar.		+	
mehfel	mahâfil	Ar.		+	
mötedil	müteâdil	Ar.		+	
tamaşgah	temâşâ-gâh	Far.		+	
tersane	dâr-üs-sanâ'a	Ar.			+

á > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çertyoj	çirtá	Rus.		+	
kist	kistá	Rus.			+
ğanov	kanvá	Rus.			+
verst	virstá	Rus.			+

e > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
enderz	enderez	Far.		+	
gerçi	gerçi,eğerçi	Far.	+		

ğedr	keder	Ar.		+	
namhuda	nâme-hüdâ	Far.		+	
nezir	nezîre	Ar.			+
pirojna	pirojnoe	Rus.			+
setar	se-târe	Far.			+
tamarzı	tame-arzu	Ar.+Far.		+	

i > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
aynasaz	âyîne- sâhten>sâz	Far.		+	
betn	batın	Ar.		+	
bulud	bl'údı	Rus.			+
heyır	hayır	Ar.		+	
düjün	d'újnı	Rus.			+
galoş	galóşı	Rus.			+
geyr	gayrı	Ar.			+
geyri-tebi	gayr-i-tabîi	Ar.			+
gran	kırân	Far.		+	
knyaginya	knigín'ı	Rus.			+
morojné	marojnıyı	Rus.		+	
paytaht	pây-ı taht	Far.		+	
pogon	pogónı	Rus.			+
rehtab	raht-ı hâb	Far.		+	
smetán	smitánı	Rus.			+
şpal	şpálı	Rus.			+

i > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
adyál	adiyála	Rus.		+	
bereks	ber-akis	Far.+ Ar.		+	
bikir	bâkir	Ar.		+	

ebd	âbid	Ar.		+	
ğarmóşka	ğarmónika	Rus.		+	
heciz	hâciz	Ar.		+	
hesb-hal	hasb-i hâl	Ar.		+	
hüsnhet	hüsn-i hatt	Ar.		+	
hetm	hâtim	Ar.		+	
kelme	kelime	Ar.		+	
lenteran	len terân(i)	Ar.			+
madyan	mâdiyân	Far.		+	
mirgezeb	mîr-i gazab	Far.		+	
namized	nâm-zed	Far.		+	
peçenye	piçeniýı	Rus.		+	
razyana	râziyâne	Far.		+	
seyr(2)	seyir	Ar.		+	
tayfa	tâife	Ar.		+	
tutya	tûtiya	Ar.		+	
voj	vojji	Rus.			+

o > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
lekál	lekálo	Rus.			+

u > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bürc(1)	burc, burûc	Ar.		+	
zövg-sefa	zevk u safâ	Ar.		+	

ü > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
böht	bühüt	Ar.		+	
ehli-ayal	ehl ü iyâl	Ar.		+	
hökmran	hükümran	Ar.+Far.		+	

zebt-rebt	zabt ü rabt	Ar.			
zir-zeber	zîr ü zeber	Far.		+	
zirzemin	zîr ü zemin	Far.		+	
zümrüd	züdürrüd	Ar.		+	

Ek.1.8. Ünlü Türemesi

ø>a :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abğora	âb-kor	Far.			+
édam	i'dm	Ar.		+	
imaret	imret	Ar.		+	
meħaric	mahrec	Ar.		+	

ø>e :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bedie	bedî'	Ar.			+
cefte	ceft,cofte	Ar.			+
derrake	derrâk	Ar.			+
feil	fi'l	Ar.		+	
fehle	fehl	Ar.			+
heşemet	haşmet	Ar.		+	
kefe	keff	Ar.			+
lütfekar	lütf-kâr	Ar.+Far.		+	
meşruteħah	meşrût-hâh	Ar.+Far.		+	
mülkedar	mülk-dâr	Ar.+Far.		+	
mürafie	mürâfi'	Ar.			+
mütalie	mutâli'	Ar.			+
pilete	pilta	Rus.		+	
sedeme	sadme	Ar.		+	
süfle	süfl	Far.			+
şeir	şî'r	Ar.		+	
teher	tavr	Ar.		+	

telige	tâ'lik	Ar.			+
yeşem	yeşm	Ar.		+	
zeher	zehr	Far.		+	
zireh	zırh	Far.		+	

ø>ı :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
kemağıl	kem-akl	Far.+ Ar.		+	
nağış	nakş	Ar.		+	
sıfır	sıfr	Ar.		+	

ø>i :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
asiman	âsmân, âsumân	Far.		+	
asimanheraş	âsmân-herâşîden>herâş	Far.		+	
asimani	âsmânî	Far.		+	
aşikar	âşkâr, âşikâr	Far.		+	
aşina	âşnâ-yî	Far.		+	
beb(i)r	bebr(bebir)	Far.		+	
bedesil	bed-esl	Ar.+Far.		+	
bedşekil	bed-şekl	Far.+Ar.		+	
cisim	cism	Ar.		+	
cümletani	cümleten	Ar.			+
éyib	ayb	Ar.		+	
éyibcu	ayb-cû	Ar.+Far.		+	
edebistan	edeb-stan	Ar.+Far.		+	
erize	arzâ	Ar.		+	
etir	itr	Ar.		+	
fesil	fasl	Ar.		+	

fikir	fikr	Ar.		+	
heyif	hayf	Ar.		+	
hemsınıf	hem-sınıf	Far.+ Ar.		+	
hanıman	hân mân	Far.		+	
heyir	hayr	Ar.		+	
heyir-dua	hayr-dua	Ar.		+	
hoşetir	hoş-itr	Far.+ Ar.		+	
kem-kesir	kem-kesr	Far.+ Ar.		+	
ğebir	kabr	Ar.		+	
ğebiristan	kabr-istân	Ar.+Far.		+	
ğedir	kadr	Ar.		+	
ğedirdan	kadr-dân	Ar.+Far.		+	
ğedir-şünas	kadr-şünas	Ar.+Far.		+	
ğuli-biyaban	gul-biyaban	Ar.+Far.		+	
lehim	lehm	Ar.		+	
mehriban	mihr-bân	Far.		+	
mehribanane	mihr-bân-âne	Far.		+	
meyil	meyl	Ar.		+	
mumiya	mumyâ	Ar.		+	
nefis	nefs	Ar.		+	
neleyin	nâ'leyn	Ar.		+	
nerdivan	nerd-bân	Far.		+	
nesil	nesl	Ar.		+	
pasiban	pâs-bân	Far.		+	
perverdigar	perverd-gâr	Far.		+	
ruhi-revan	rûh-revan	Ar.+Far.		+	
sefil	sefl	Ar.		+	
silist	s'letstviyı	Rus.		+	
sınıf	sınıf	Ar.		+	
şehriyar	şehr-yâr	Far.		+	
şekil	şekl	Ar.		+	
tebil	tabl	Ar.		+	

tifil	tıfl	Ar.		+	
vağiranka	vağranka	Rus.		+	
vicdani	vicdân	Ar.		+	
yadigar	yâd-gâr	Far.		+	
zehin	zihn	Ar.		+	
zeyil	zeyl	Ar.		+	
zerbidest	zerb-dest	Far.		+	

ø>o :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ğanov	kanvá	Rus.		+	

ø>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bulud	bl'údi	Rus.		+	
çarhovuz	çahar-hövz	Far.+ Ar.		+	
hovuz	havz	Ar.		+	
şümur	şümr	Ar.		+	
tohum	tuhm	Far.		+	

ø>ü :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bedløyün	bed-lövn	Far.+ Ar.		+	
düjün	d'újı	Rus.		+	
möhür	mühr	Far.		+	
naz- nemet,naz ü nemet	nâz-ni'met	Far.+ Ar.		+	
ömür	ömr	Ar.		+	
şükür	şükr	Ar.		+	

EK. 1.9. Ünlü Kısalması**â>a :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ab	âb	Fars.	+		
aba	abâ	Ar.			+
abad	âbâd	Far.	+	+	
abdâl	ebdâl	Ar.		+	
abdar	âb-dâšten>dâr	Far.+ Ar.		+	
abdest	âb-dest	Far.	+		
abdesthâna	âb-dest-hâne	Far.	+		
abgerden	âb-gerdân	Far.	+		
abguşt	âb-gûşt	Far.	+		
ab-hava	âb-heva	Far.+ Ar.	+		
abü hava	âb u heva	Far.+ Ar.	+		
abhor	âb-horden>hor	Far.	+		
abid	âbid	Ar.	+		
abidane	abid-âne	Ar.+Far.		+	
abide	âbide	Ar.	+		
abgora	âb-kor	Far.	+		
abnos-abnus	âbnûs	Far.	+		
abnusi	âbnûsî	Far.	+		
abpaş	âbpâş,(âb+pâş)	Far.	+	+	
abriz	âb-rîz	Far.	+		
abru	âbru	Far.	+		
aciz	âciz	Ar.	+		
acizane	âciz-âne	Ar.+Far.	+	+	
adab	âdâb	Ar.	+	+	
adat	âdât	Ar.	+	+	
adeten	âdeten	Ar.	+		
adilane	âdil-âne	Ar.+Far.	+	+	
afâğ	afâk	Ar.		+	
afat	âfet	Ar.	+		
aferin	âferîn	Fars.	+		
afetzedede	âfet-zede	Ar.+Far.	+		
afiyet	âfiyet	Ar.	+		
aftab	âftab	Far.	+		
aftaba	âftâba	Far.	+		

agah	âgâh	Far.	+	+	
ağaz	âğâz	Far.	+	+	
ağuş	âğuş	Far.	+		
ahen	âhen	Far.	+		
aheng	âheng	Far.	+		
ahengdar	âhengdâr	Far.	+		
ahenrûba	âhenrûba	Far.	+	+	
aheste	âheste	Far.	+		
ahu	âhû	Far.	+		
aid	âid	Ar.	+		
aidiyyet	âidiyyet	Ar.	+		
ailebaz	âile-bâz	Ar.+Far.	+	+	
ağil	âğil	Ar.	+		
ağilane	âğil-âne	Ar.+Far.	+	+	
alem	âlem	Ar.	+		
alemara(y)	âlem-ârâ	Ar.+Far.	+	+	
alem-aşkar	âlem-aşkâr	Ar.+Far.	+	+	
alemefruz	âlem-efruz	Ar.+Far.	+		
alemgir	âlem-gir	Ar.+Far.	+		
alemşümül	âlem-şümûl	Ar.	+		
alemtab	âlem-tab	Ar.+Far.	+		
alet	âlet	Ar.	+		
ali	âlî	Ar.	+		
alicağ	âlîcâğ	Ar.	+	+	
alicenab	âlîcenâb	Ar.	+	+	
aligövher	âlî-güher	Ar.+Far.	+		
alimane	âlîm-âne	Ar.+Far.	+	+	
alimekan	âlîmekân	Ar.	+	+	
alimeğam	âlîmekam	Ar.	+	+	
alimnüma	âlîm-nüma	Ar.+Far.	+		
alineseb	âlî-neseb	Ar.	+		
alışan,alışen	âlîşan	Ar.	+	+	
aliye	âlîye	Ar.	+		
Allah	Allâh	Ar.		+	
alude	âlûden>âlûde	Far.	+		
amac	âmâc	Far.	+	+	
amade	âmâde	Far.	+	+	
amal	âmâl	Ar.	+	+	

amil(1)	âmil	Ar.	+		
amin	âmîn	Ar.	+		
aminhan	âmîn-han	Ar.+Far.	+		
amir	âmir	Ar.	+		
amirane	âmir-âne	Ar.+Far.	+	+	
amirlik	âmir-lik	Ar.+T.	+		
an	ân	Ar.	+		
ar	âr	Ar.	+		
aram	ârâm	Far.	+	+	
aramgah	ârâm-gâh	Far.	+	+	
ari	ârî	Far.	+		
arif	ârif	Ar.	+		
arifane	ârif-ane	Ar.+Far.	+		
arzu	ârzû	Far.	+		
arzukeş	ârzû-keş	Far.	+		
arzumend	ârzû-mend	Far.	+		
asar	âsâr	Ar.	+	+	
asi	âsî	Ar.	+		
asiman	âsmân, âsumân	Far.	+		
asimanheraş	âsmân- herâşiden>herâş	Far.	+	+	
asimani	âsmânî	Far.	+	+	
asude	âsûden>âsûd+e	Far.	+	+	
aşikar	âşkâr, âşikâr	Far.	+	+	
aşig	âşık	Ar.	+		
aşigane	âşık-âne	Ar.+Far.	+	+	
aşik-meşuğ	âşık-ma'şûk	Ar.	+		
aşina	âşnâ-yî	Far.	+	+	
aşinalık	âşina-lık	Fars.+T.	+		
aşiyân	âşiyân	Far.	+	+	
aşiyane	âşiyâne	Far.	+	+	
aşpaz	âş-pez	Far.	+	+	
aşpazhana	âş-pez-hâne	Far.	+	+	
aşura	âşûrâ	Ar.	+	+	
aşufte	âşuften>âşufte	Far.	+		
aşuftehal	âşufte-hâl	Far.	+	+	
ateş	âteş	Far.	+		
ateşbar	âteş-bâr	Far.	+	+	
ateşbaz	âteş-bâz	Far.	+	+	

ateşbazlık	âteş-bâz-lık	Far.+T.	+		
ateşfeşan	âteş-feşân	Far.	+	+	
ateşgah	âteş-gâh	Far.	+	+	
ateşgede	âteş-gede	Far.	+		
ateşhana	ateş-hâne	Far.	+	+	
ateşin	âteşîn	Far.	+		
ateşinlik	âteşîn-lik	Far.+T.	+		
ateşkes	âteşkes	Far.	+		
ateşnak	âteş-nâk	Far.	+	+	
ateşpare	âteş-pâre	Far.	+	+	
ateşperest	âteş-perest	Far.	+		
ateşperestlik	âteşperest-lik	Far.+T.	+		
ateşreng	âteş-reng	Far.	+		
ateşzar	âteş-zâr	Far.	+	+	
ateşzeban	âteş-zeban	Far.	+		
ati	âtî	Ar.	+		
atil	âtîl	Ar.	+		
avam	avâm	Ar.		+	
avara	âvâra	Far.	+	+	
avare	âvâre	Far.	+	+	
avaz	âvâz	Far.	+	+	
avazat	âvâzat	Far.	+	+	
avaze	âvâze	Far.	+	+	
avize(1)	âvîze	Far.	+		
avize(2)	âvîze	Far.	+		
ayat	âyât	Ar.	+	+	
ayıb	âyîb	Ar.	+		
ayin	âyîn	Far.	+		
ayine	âyîne	Far.	+		
ayinedar	âyîne-dâr	Far.	+		
ayna	aynâ	Far.			+
aynabend	aynâ-bend	Far.		+	
azad	âzâd	Far.	+	+	
azadhah	âzâd-hah	Far.	+	+	
azadihah	âzâdi-hah	Far.	+	+	
azadiyyet	âzâdiyyet	Far.+ Ar.	+	+	
azadperver	azâd-perver	Far.	+		
azadperverlik	azâdperver+lik	Far.+T.	+		

azan	âzân	Ar.	+	+	
azar	â'zâr	Far.	+	+	
azarkeş	âzâr-keş	Far.	+	+	
azer(1)	âzâr	Far.	+	+	
azer(2)	âzer	Far.	+		
azim	âzim	Ar.	+		
azürde	âzürde	Far.	+		
bab	bâb	Ar.		+	
babet	bâbet	Far.		+	
bac	bâc	Far.		+	
bac-herac	bâc-herac	Far.		+	
bad	bâd	Far.		+	
badam	bâdâm	Far.		+	
bade	bâde	Far.		+	
badeperest	bâde-perest	Far.		+	
badkeş	bâd-keşîden>keş	Far.		+	
bafta	bâfte	Far.		+	
bağbanlık	bâğbânlik	Far.+T.		+	
bağperest	bâğ-perest	Far.		+	
baha	bahâ	Far.			+
bahadır	bahâdır	Far.		+	
bahar	bahâr	Far.		+	
baharistan	bahâristân	Far.		+	
bahariyye	bahâriyye	Ar.		+	
bahem	bâ-hem	Far.		+	
bainheme	bâin-heme	Far.		+	
bais	bâis	Ar.		+	
baiskar	bâis-kâr	Far.		+	
bak	bâk	Far.		+	
baği	bâkî	Ar.		+	
bakkal	bakkâl	Ar.		+	
bal	bâl	Far.		+	
bâlapuş	bâlâ-pûş	Far.		+	
ban	bân	Ar.		+	
banu	bânû	Far.		+	
baran	bârân	Far.		+	
bari	bârî	Far.		+	
basevad	bâ+sevâd	Far.+ Ar.		+	

batıl	bâtıl	Ar.		+	
batın	bâtın	Ar.		+	
batinen	bâtinen	Ar.		+	
batini	bâtinî	Ar.		+	
baver	bâver	Far.		+	
bayaz	beyâz	Ar.		+	
baytar	baytâr	Ar.		+	
baz	bâz	Far.		+	
bazı	bâhten>bâzî	Far.		+	
baziçe	bâzîçe	Far.		+	
bazırgan	bâzergân	Far.		+	
bazu	bâzû	Fars.		+	
bazubend	bâzûbend	Far.		+	
béytülmâl	beyt-ül-mâl	Ar.		+	
bedahet	bedâhet	Ar.		+	
bedaheten	bedâheten	Ar.		+	
bedavaz	bed-âvâz	Fars.		+	
bedaye	bedâyi'	Ar.		+	
bedbehtane	bed-beht-âne	Far.+Ar.+Far.		+	
beddua	bed-duâ	Far.+ Ar.			+
bedefkar	bed-efkâr	Far.+ Ar.		+	
bedahval	bed-ahvâl	Far.+ Ar.		+	
bedahlak	bed-ahlâk	Far.+ Ar.		+	
bedendam	bed-endâm	Far.		+	
bedhal	bed-hâl	Far.+ Ar.		+	
bedhesab	bed-hesâb	Far.+ Ar.		+	
bedhab	bed-hâb	Far.		+	
bedhah	bed-hâh	Far.		+	
bedhahlık	bedhâhlik	Far.+T..		+	
bediman	bed-îmân	Far.+ Ar.		+	
bedmezac	bed-mizâc	Far.+ Ar.		+	
bednam	bed-nâm	Far.		+	
bednamlık	bed-nâmlık	Far.+T.		+	
bedreftar	bed-reftâr	Fars.		+	
bedreftarlık	bedrefâtılık	Far.+T.		+	
behadir	bahâdır	Far.		+	
behane	bahâne	Far.		+	
beharistan	bahâristân	Far.		+	

beherhal	be-her-hâl	Far.+ Ar.		+	
behreyab	behre-yâb	Far.		+	
behtevev	baht-âver	Far.		+	
behtiyar	bahtiyâr	Far.		+	
beistilah	be-istîlâh	Far.+ Ar.		+	
bekaret	bekâret	Ar.		+	
bela	belâ	Ar.			+
belğemmizaç	balgam-mizâc	Ar.		+	
bendergah	bender-gâh	Far.		+	
benna	bennâ	Ar.			+
berader	birâder	Far.		+	
beraderane	birâder-âne	Far.		+	
beraet	berâ`at	Ar.		+	
berat	berât	Ar.		+	
berbad	berbâd	Far.		+	
berbadlık	berbâd+lık	Far.+T.		+	
berdevam	ber-devâm	Far.+ Ar.		+	
barakallah	bârekallah	Ar.		+	
berheva	ber-hevâ	Far.+ Ar.			+
berheyat	ber-hayât	Far.+ Ar.		+	
bergerar	ber-karâr	Far.+ Ar.		+	
bermurad	ber-murâd	Fars.+ Ar.		+	
berpa	ber-pâ	Far.			+
besa	besâ	Far.			+
bestekar	beste-kâr	Far.		+	
beşaret	beşâret	Ar.		+	
beşaset	beşâset	Ar.		+	
beşeriyet	beşeriyât	Ar.		+	
beşşaş	beşşâş	Ar.		+	
beyan	beyân	Ar.		+	
beyanat	beyânât	Ar.		+	
beyanname	beyân-nâme	Ar.+Far.		+	
beyaz	beyâz	Ar.		+	
beyzade	beyzâde	Far.		+	
bezm-gah	bezm-gâh	Far.		+	
bezzaz	bezzâz	Ar.		+	
bezzaziyye	bezzaâziyye	Ar.		+	
bezzazlık	bezzâz-lık	Ar.+T.		+	

biaheng	bî-âheng	Far.		+	
biar	bî-âr	Far.+ Ar.		+	
biaram	bî-ârâm	Far.		+	
bibak	bî-bâk	Far.		+	
bica	bîcâ	Far.			+
biçare	bîçâre	Far.		+	
biçarelik	bîçâre+lik	Far.+T.		+	
bidad	bî-dâd	Far.		+	
bidane	bidâne	Far.		+	
bidar	bîdâr	Far.		+	
bidayet	bidâyet	Ar.		+	
biderman	bî-dermân	Far.		+	
bideva	bî-devâ	Far.+ Ar.			+
biétibar	bi-itibâr	Far.+ Ar.		+	
bielac	bî-elâc	Far.+ Ar.		+	
biencam	bî-encâm	Far.+ Ar.		+	
biendaze	bî-endâze	Far.		+	
bifaide	bî-fâide	Far.+ Ar.		+	
bigah	bî-gâh	Far.		+	
bigane	bî-gâne	Far.		+	
biganelik	bî-gânelik	Far.+Türk		+	
bigüman	bî-gümân	Far.		+	
bihal	bî-hâl	Far.+ Ar.		+	
bihalet	bî-hâlet	Far.+ Ar.		+	
bihuşane	bî-hûşâne	Far.		+	
biihtiyar	bî-ihtiyârî	Far.+ Ar.		+	
biikrah	bî-ikrâh	Far.+ Ar.		+	
biiqrar	bî-ikrâr	Far.+ Ar.		+	
biiman	bî-îmân	Fars.+ Ar.		+	
biinsaf	bî-insâf	Far.+ Ar.		+	
biintiha	bî-intihâ	Far.+ Ar.		+	
bikam	bî-kâm	Far.		+	
bikar	bî-kâr	Far.		+	
bikare	bî-kâre	Fars.		+	
bilaaram	bilâ-aram	Ar.+Far.		+	
bilaferg	bilâ-ferk	Ar.		+	
bilaihtiyar	bilâ-ihtiyar	Ar.		+	
bilaistisna	bilâ-istisnâ	Ar.		+	+

bilamemaniyet	bilâ-memaniyet	Ar.		+	
bilatehir	bilâ-tehir	Ar.		+	
bilateşbeh	bilâ-tesbeh	Ar.		+	
bilavasite	bilâ-vâsita	Ar.		+	
bilayig	bî-lâyik	Far.+ Ar.		+	
bilihiyar	bi-l-ihiyâr	Ar.		+	
bilittifak	bi-l-ittifâk	Ar.		+	
billah	billâh	Ar.		+	
bimar	bîmâr	Far.		+	
bimaristan	bîmâr-istân	Far.		+	
bimekan	bî-mekân	Far.+ Ar.		+	
bimena	bî-menâ	Far.+ Ar.			+
bina	binâ	Ar.			+
binaen	binâen	Ar.		+	
bineva	bî-nevâ	Far.			+
binihayet	bî-nihâyet	Far.+ Ar.		+	
binişan	bî-nişân	Far.		+	
biniyaz	bî-niyâz	Far.		+	
binizam	bî-nizâm	Far.+ Ar.		+	
binöksan	bî-noksân	Far.+ Ar.		+	
biriya	bî-riyâ	Far.+ Ar.			+
biryan	biryân	Far.		+	
bisebat	bî-sebât	Far.+ Ar.		+	
bismillah	bismillâh	Ar.		+	
bitab	bî-tâb	Fars.		+	
bitablîk	bî-tâblîk	Far.+T.		+	
bitağet	bî-tâkat	Far.+ Ar.		+	
bitemam	bî-tamâm	Far.+ Ar.		+	
bivefa	bî-vefâ	Fars.+ Ar.			+
bizar	bî-zâr	Far.		+	
bizarafat	bî-zarâfet	Far.+ Ar.		+	
bizeban	bî-zebân	Far.		+	
bizeval	bî-zevâl	Far.+ Ar.		+	
bostan	bûstân	Far.		+	
boyağana	bûyâ-hâne	Far.		+	
buğar	buhâr	Ar.		+	
buğurdan	buhûr-dân	Ar.		+	
bustan	bûstân	Far.		+	

bülendpervaz	bülend-pervâz	Far.		+	
bünyad	bünyâd	Far.		+	
bürân	bürân	Far.		+	
bütḥana	büt-hâne	Far.		+	
cabeca	câ be câ	Far.			+
cadde	câdde	Ar.		+	
cadu	câdû	Far.		+	
caduger	câdûger	Far.		+	
cah	câh	Ar.		+	
cah-calal	câh-celâl	Ar.		+	
cahil	câhil	Ar.		+	
cahilane	câhil-âne	Ar.+Far.		+	
cahiliyye	câhiliyye	Ar.		+	
caiz	câiz	Ar.		+	
cam(2)	câm	Far.		+	
camaat	cemâat	Ar.		+	
camadar	câmedâr	Far.		+	
camal	cemâl	Ar.		+	
came(2)	câmi'	Ar.		+	
came(3)	câme	Far.		+	
camaḥatan	câmeḥâdan	Far.		+	
can	cân	Far.		+	
canamaz	canemâz	Far.		+	
canan	cânân	Far.		+	
canavar	cânâver(cân-ver)	Far.		+	
canazar	cânâzâr	Far.		+	
canbaz	cânbâz	Far.		+	
canbeḥş	cânbaḥş	Far.		+	
canefza	cân efzâ(cân-fezâ)	Far.		+	
canfeşan	cânfeşân(cân-efşân)	Far.		+	
cani	cânî	Ar.		+	
canişin	câ- nişîn	Far.		+	
cari	cârî	Ar.		+	
cariye	câriye	Ar.		+	
casus	câsûsî	Ar.		+	
cavab	cevâb	Ar.		+	
cavabdeh	cevâb-deh	Ar.+Far.		+	
cefengiyat	cefengiyât	Ar.		+	

cevabdehende	cevâb-dehende	Ar.+Far.		+	
cevaben	cevâben	Ar.		+	
cevahir	cevâhir	Ar.		+	
cevahirat	cevâhirat(söz cemi)	Ar.		+	
cevahirfûrûş	cevâhir-fûrûş	Ar.+Far.		+	
cavan	civân	Far.		+	
cavanmerd	civânmerd	Far.		+	
cavid	câvid	Far.		+	
cavidan	câvidân	Far.		+	
cazibe	câzibe	Ar.		+	
cazibedar	cazibe-dâr	Far.		+	
cebbehane	cebe-hâne	Ar.+Far.		+	
cedd-egreba	cedd-akrabâ	Ar.			+
cefa	cefâ	Ar.			+
cefakar	cefâkâr	Ar.+Far.		+	
cefakeş	cefâkeş	Ar.+Far.		+	
cehalet	cehâlet	Ar.		+	
cehaletperest	cehâlet-perest	Ar.+Far.		+	
cehlkar	cehl-kâr	Ar.+Far.		+	
celeyi-veten	celâ-yi vatan	Ar.		+	
cellad	cellâd	Ar.		+	
cemadat	cemâdât	Ar.		+	
cenab	cenâb	Ar.		+	
ceng-cidal	ceng-cidâl	Far.		+	
cerrah	cerrâh	Ar.		+	
cerrahi	cerrâhî	Ar.		+	
cerrahiye	cerrâhiye	Ar.		+	
cesamet	cesâmet	Ar.		+	
cesurane	cesûr-âne	Ar.+Far.		+	
ceza	cezâ	Ar.			+
ceza-feza	cezâ-fezâ	Ar.			+
cidal	cidâl	Ar.		+	
cidalgah	cidâl-gâh	Ar.+Far.		+	
cidar	cidâr	Ar.		+	
cihad	cihâd	Ar.		+	
cihaz	cihâz	Ar.		+	
cila	cilâ	Ar.		+	
cildhâna	cild-hâne	Ar.+Far.		+	

cilvekar	cilve-kâr	Ar.+Far.		+	
cinah	cenâh	Ar.		+	
cinayet	cinâyet	Ar.		+	
cinayetkar	cinâyet-kâr	Ar.+Far.		+	
cindar	cin-dâr	Ar.+Fars		+	
cismani	cismânî	Ar.		+	
civar	civâr	Ar.		+	
ciyerpare	ciğer-pâre	Far.		+	
cövlan	devrân	Ar.		+	
cövr-cefa	cevr-cefâ	Ar.			+
cüzzam	cuzâm	Ar.		+	
çahaşenbe	çehâr-şenbih	Far.		+	
çare	çâre	Far.		+	
çargah	çârgâh	Far.		+	
çar-naçar	çâr-nâçâr	Far.		+	
çarşı	çâr-sû	Far.		+	
çaşt	çâşt	Far.		+	
çemenzar	çemenzâr	Far.		+	
çemengah	çemengâh	Far.		+	
çırakban	çırâkban	Far.		+	
çinedan	çinedân	Far.		+	
çirkab	çirkâb	Far.		+	
çoban	çûbân,çûpân	Far.,Peh.		+	
dabbağhâna	debbâğ-hâne	Ar.+Far.		+	
dad	dâd	Fars.		+	
dad-bidad	dâd-bidâd	Far.		+	
dad-feryad	dâd-feryâd	Far.		+	
dadres	dâd-res	Far.		+	
dağ	dâg	Far.		+	
dağidar	dâgi-dâr	Far.		+	
dahi	dâhî	Ar.		+	
dahiyane	dâhî-(y)âne	Ar.+Far.		+	
dağhili	dâhilî	Ar.		+	
dağhilen	dâhilen	Ar.		+	
dağhiliyye	dâhilîyye	Ar.		+	
daima	dâimâ	Ar.		+	
daimi	dâimî	Ar.		+	
dair	dâir	Ar.		+	

daire	dâire	Ar.		+	
dairevi	dâirevî	Ar.		+	
dam	dâm	Far.		+	
damad	dâmâd	Far.		+	
damen	dâmen	Far.		+	
dana	dânâ	Far.		+	
dane	dâne	Far.		+	
danende	dânende	Far.		+	
daniş	dâniş	Far.		+	
danişmend	dânişmend	Far.		+	
dar(1)	dâr	Far.		+	
dar(2)	dâr	Far.		+	
darçın	dârçîn	Far.		+	
darülfünun	dâr-ül-fünûn	Ar.		+	
darülmüellimat	dâr-ül-muallimât	Ar.		+	
darülmüellimin	dâr-ül-muallimîn	Ar.		+	
darülmüellimeyn	dâr-ül-muallimeyn	Ar.		+	
dastan	dâstân	Far.		+	
dava	da'vâ	Ar.		+	
davacathana	davacât-hâne	Ar.+Far.		+	
dava-derman	devâ-dermân	Ar.+Far.		+	
davahana	dermân-hâne	Ar.+Far.		+	
davakar	da'vâ-kâr	Ar.+Far.		+	
daye	dâye	Fars.		+	
debbekar	debbe-kâr	Ar.+Fars		+	
defeat	defaât	Ar.		+	
defterdar	defterdâr	Far.		+	
defterhana	defterhâne	Far.		+	
dehşetnak	dehşet-nâk	Ar.+Far.		+	
dehalet	dehâlet	Ar.		+	
değişeşumar	dekike-şümâr	Ar.+Far.		+	
delalet	delâlet	Ar.		+	
dellal	dellâl	Ar.		+	
demsaz	demsâz	Far.		+	
dendan	dendân	Far.		+	
derban	derbân	Far.		+	
derbar	derbâr	Far.		+	
derd-bela	derd-belâ	Far.		+	

derd-ezab	derd-azâb	Far.+ Ar.		+	
derdnak	derd-nâk	Far.		+	
dergeh,dergah	dergeh,dergâh	Far.		+	
derhal	derhâl	Far.+ Ar.		+	
derkar	der-kâr	Far.		+	
derkenar	der -kenâr	Far.		+	
derman	dermân	Far.		+	
dermanhana	dermânhanê	Far.		+	
dermiyan	der -miyân	Far.		+	
derrake	derrâk	Ar.		+	
dervişane	dervîşâne	Far.		+	
deryaça	deryâce	Far.		+	
desmal	dest-mâl	Far.		+	
destar	destâr	Far.		+	
destavüz	destâvîz (dest+âvîhten>âvîz)	Far.		+	
destdiraz	dest-dirâz	Far.		+	
devam	devâm	Ar.		+	
devat	da'vât	Ar.		+	
devetname	da'vet-nâme	Ar.+Far.		+	
deyanet	diyânet	Ar.		+	
dezgah	dest-gâh	Far.		+	
diba	dîbâ	Far.			+
dibaçe	dîbâce	Far.		+	
didar	dîdâr	Far.		+	
dilara	dîlârâ	Far.			+
dilaram	dîlârâm	Far.		+	
dilaver	dîlâver	Far.		+	
dilaverane	dîlâverâne	Far.		+	
dilaviz	dîlâvîz	Far.		+	
dilazar	dîlâzâr	Far.		+	
dilbaz	dîlbâz	Far.		+	
dilberane	dîlber-âne	Far.		+	
dildade	dîl-dâde	Far.		+	
dildar	dîl-dâr	Far.		+	
dilefkar	dîl-efgâr	Far.		+	
dilfekar	dîl-figâr	Far.		+	
dilgüşa	dîl-güşâ	Far.		+	

dilḥah	dil-hâh	Far.		+	
dili-zar	dil-âzâr	Far.		+	
dilrûba	dil-rûbâ	Far.			+
dilşad	dil-şâd	Fars.		+	
dimâğ	dimâğ	Ar.		+	
dinar	dînâr	Ar.		+	
dindâr	dindâr	Ar.+Far.		+	
dirahşan	dirahşân	Far.		+	
divan(1)	dîvân	Far.		+	
divan(4)	dîvân	Far.		+	
divane	dîvâne	Far.		+	
divani(1)	dîvâni	Far.		+	
divar	dîvâr	Far.		+	
diyar	diyâr	Ar.		+	
dostane	dûst-âne	Far.		+	
doşab	dûşâb	Far.		+	
dövrân	devrân	Ar.		+	
dua	duâ	Ar.			+
duagu	duâ-gû (do'â+goften>gû)	Ar.+Far.		+	
dua-sena	duâ-senâ'	Ar.		+	+
dudman	dûdmân	Far.		+	
dustane	dûst-âne	Far.		+	
duşhana	duş-hâne	Fr.+Far.		+	
dübare	dübâre	Far.		+	
düçar	dûçâr	Far.		+	
dügah	dügâh	Far.		+	
düha	dehâ	Ar.			+
dükan	dükkân	Ar.		+	
dünya	dünyâ	Ar.			+
dünyaperest	dünyâ-perest	Ar.+Far.		+	
dürdane	dürr-dâne	Ar.+Far.		+	
düşahe	dü-şâhî	Far.		+	
düşmanane	düşmânâne	Far..		+	
düşvar	düşvâr	Fars.		+	
écaz	i'câz	Ar.		+	
écazkar	i'câz-kâr	Ar.+Far.		+	
édadı	i'dâdî	Ar.		+	
édadiyye	i'dadiyye	Ar.		+	

éhkam	ahkâm	Ar.		+	
éhkamperest	ihkâm-perest	Ar.+Far.		+	
éhmal	ihmâl	Ar.		+	
éhram	ihrâm	Ar.		+	
éhsan	ihsân	Ar.		+	
éhsas	ihsâs	Ar.		+	
éhsasat	ihsâsât	Ar.		+	
éhtikar	ihtikâr	Ar.		+	
éhtiram	ihtirâm	Ar.		+	
éhtiramen	ihtirâmen	Ar.		+	
éhtiras	ihtirâs	Ar.		+	
éhtişam	ihtişâm	Ar.		+	
éhtiva	ihtivâ'	Ar.			+
éhtiyac	ihtiyâc	Ar.		+	
éhtiyat	ihtiyât	Ar.		+	
éhtizaz	ihtizâz	Ar.		+	
éhya	ihyâ	Ar.			+
élam	i'lâm	Ar.		+	
élamname	i'lâm-nâme	Ar.		+	
élan	i'lân	Ar.		+	
émalathana	i'mâlât-hâne	Ar.+Far.		+	
éşğbaz	aşk-bâz	Ar.+Far.		+	
éşğname	aşk-nâme	Ar.+Far.		+	
étibar	i'tibâr	Ar.		+	
étibaren	i'tibâren	Ar.		+	
étibarname	i'tibâr-nâme	Ar.+Far.		+	
étidal	i'tidâl	Ar.		+	
etikad	i'tikâd	Ar.		+	
étila	i'tilâ	Ar.			+
étimad	i'timâd	Ar.		+	
étimadkar	i'timâd-kâr	Ar.+Far.		+	
étimadname	i'timâd-nâme	Ar.+Far.		+	
étina	i'tinâ	Ar.			+
étiraf	i'tirâf	Ar.		+	
étiraz	i'tirâz	Ar.		+	
évdar	ev-dâr	Ar.+Far.		+	
évlad	evlâd	Ar.		+	
évsaf	evsâf	Ar.		+	

éyham	îhâm	Ar.		+	
ézam	i'zâm	Ar.		+	
ézamiyye	i'zâmiyye	Ar.		+	
ézamiyyet	i'zâmiyyet	Ar.		+	
ebabil	ebâbil	Ar.		+	
ecaibhâna	acâib-hâne	Ar.+Far.		+	
ecdad	ecdâd	Ar.		+	
eceba	acebâ	Ar.			+
eclaf	eclâf	Ar.		+	
ecza	eczâ	Ar.			+
eczahâna	eczâ-hâne	Ar.+Far.		+	
eda(2)	edâ	Ar.			+
edabaz	eda-bâz	Ar.+Far.		+	
edalet	adâlet	Ar.		+	
edaletihâna	adâlet-hâne	Ar.+Far.		+	
edaletperver	adâlet+perver	Ar.+Far.		+	
edat	edât	Ar.		+	
edavet	adâvet	Ar.		+	
edeb-erkan	edeb-erkân	Ar.		+	
edebiyat	edebiyât	Ar.		+	
edebiyatbaz	edebiyât-bâz	Ar.+Far.		+	
edebiyatşûnas	edebiyât-şûnas	Ar.+Far.		+	
edemgah	adem-gâh	Ar.+Far.		+	
edibane	edîb-âne	Ar.+Far.		+	
edl-edalet	adl-adâlet	Ar.		+	
edna	ednâ	Ar.			+
edyan	edyân	Ar.		+	
efkar	fîkr(söz cemi)efkâr	Ar.		+	
eflak	felek(söz cemi)eflâk	Ar.		+	
efrad	ferd(söz cemi)efrâd	Ar.		+	
efsane	efsâne	Far.		+	
efsunkar	efsûn-kâr	Far.		+	
efşan	efşân	Far.		+	
efza	efzâ	Ar.			+
efzal	efzâl	Ar.		+	
eğniya	gani(söz cemi)agniyâ	Ar.			+
eğyar	ğeyr(söz cemi)agyâr	Ar.		+	
ehdname	ahd-nâme	Ar.+Far.		+	

ehkam	hökm(söz cemi)ahkâm	Ar.		+	
ehli-dîvan	ehl-i dîvan	Ar.		+	
ehli-ayal	ehl ü iyâl	Ar.		+	
ehli-hal	ehl-i hâl	Ar.		+	
ehli-iman	ehl-i imân	Ar.		+	
ehli-kitab	ehli-kitâb	Ar.		+	
ehram	ehrâm	Ar.		+	
ehval	hal(söz cemi)ahvâl	Ar.		+	
ehvalat	ahvâlât	Ar.		+	
ehvalpürsan	ahvâl-pürsan	Ar.+Far.		+	
ehya	ahyâ	Ar.			+
eḡbar	haber(söz cemi)ahbâr	Ar.		+	
eḡvezade	ahavizâde	Ar.		+	
eḡlaḡ	ahlâk	Ar.		+	
eḡlaḡi	ahlâkî	Ar.		+	
eḡlaḡiyyat	ahlâkiyyât	Ar.		+	
ejdaha	ejderhâ	Far.			+
eknaf	eknâf	Ar.		+	
eksinkilab	aks-inkılâb	Ar.		+	
eks-keşfiyyat	aks-keşfiyyât	Ar.		+	
eḡdname	akd-nâme	Ar.+Far.		+	
eḡreba	akrabâ	Ar.			+
eḡsa	aksâ	Ar.		+	
eḡsam	kism(söz cemi)aksâm	Ar.		+	
eḡvam	kövm(söz cemi)akvâm	Ar.		+	
elac	ilâc	Ar.		+	
elacpezir	ilâc-nâ pezîr	Ar.+Far.		+	
elage	alâka	Ar.		+	
elakedar	alâka-dâr	Ar.+Far.		+	
elaman	el-amân	Ar.		+	
elamet	alâmet	Ar.		+	
elametdar	alâmet-dâr	Ar.+Far.		+	
elan	el'ân	Ar.		+	
elave	ilâve	Ar.		+	
elefiyyat	âlâfiyyât	Ar.		+	
elemdar	alem-dâr	Ar.+Far.		+	
elemnak	elem-nâk	Ar.+Far.		+	
elhal	el-hâl	Ar.		+	

elhan	lehn(söz cemi)elhân	Ar.		+	
elhasil	el-hâsıl	Ar.		+	
elifba	elifbâ	Ar.			+
ellame	allâme	Ar.		+	
ellamelik	allâme+lik	Ar.+T.		+	
elvan	elvân	Ar.		+	
elvanlık	elvân-lık	Ar.+T.		+	
elvida	el-vedâ	Ar.			+
eman	emân	Ar.		+	
emanet	emânet	Ar.		+	
emanetdar	emânet-dâr	Ar.+Far.		+	
emaneten	emâneten	Ar.		+	
emelbaz	emel-bâz	Ar.+Far.		+	
emelecat	amelecât	Ar.		+	
emeliyyat	ameliyye-ât	Ar.		+	
emirülümera	emir-ül-ümerâ	Ar.			+
emizade	emi-zâde	Ar.+Far.		+	
emlak	mülk(söz cemi)emlâk	Ar.		+	
emma	ammâ	Ar.			+
emmame	imâme	Ar.		+	
emmamedar	imâme-dâr	Ar.+Far.		+	
emrname	emr-nâme	Ar.+Far.		+	
emsal	misal(söz cemi)emsâl	Ar.		+	
emteeşünas	emtee-şünâs	Ar.+Far.		+	
emval	mal(söz cemi)emvâl	Ar.		+	
enberbar	anber-bâr	Ar.+Far.		+	
enberfeşan	anber-efşân	Ar.+Far.		+	
enbiya	nebi(söz cemi)enbiyâ	Ar.			+
encam	encâm	Far.		+	
endaze	endâze	Far..		+	
enene	an'âne	Ar.		+	
eneneperest	an'âne-perest	Ar.+Far..		+	
enenevi	an'ânevi	Ar.		+	
enfiiyedan	enfiye-dân	Ar.+Far.		+	
enhar	nehr(söz cemi)enhâr	Ar.		+	
enva	növ(söz cemi)envâ	Ar.			+
envar	envâr	Ar.		+	
enzar	nazar(söz cemi)enzâr	Ar.		+	

erazi	arz(söz cemi)arâzî	Ar.		+	
erbab	rebb(söz cemi)erbâb	Ar.		+	
ereg	a'râk	Ar.		+	
eraset	arsa(söz cemi)arasât	Ar.		+	
erizebaz	arize-bâz	Ar.+Far.		+	
erkan	rükn(söz cemi)erkân	Ar.		+	
erģevan	ergavân	Far.		+	
errade	arrâde	Ar.		+	
ervah	ruh(söz cemi)ervâh	Ar.		+	
erzağ	rızk(söz cemi)erzâk	Ar.		+	
esa	a'sâ	Ar.			+
esaret	esâret	Ar.		+	
esas	esâs	Ar.		+	
esasi	esâsi	Ar.		+	
esasname	esâs-nâme	Ar.+Far.		+	
esatir	esâtîr	Far.		+	
esatiri	esâtîrî	Ar.		+	
esbab	sebeb(söz cemi)esbâb	Ar.		+	
eseb	a'sâb	Ar.		+	
esebani	asabâni	Ar.+Far.		+	
esebimezac	asabiyy-ül-mizâc	Ar.		+	
esebimezaclık	asabîmizâc-lık	Ar.+T.		+	
eshab	ashâb	Ar.			+
esla	aslâ	Ar.		+	
esnaf	sımf(söz cemi)esnâf	Ar.		+	
esrar	sırr(söz cemi)esrâr	Ar.		+	
eşer	a'şâr	Ar.		+	
eşhas	şahs(söz cemi)eşhâs	Ar.		+	
eşkal	şekl(söz cemi)eşkâl	Ar.		+	
eşkbar	eşk-bâr	Far.		+	
eşraf	şerif(söz cemi)eşrâf	Ar.			+
eşya	şey(söz cemi)eşyâ'	Ar.		+	
etalet	atâlet	Ar.		+	
etfal	tıfl(söz cemi)etfâl	Ar.		+	
etraf	taraf(söz cemi)etrâf	Ar.		+	
etrak	türk(söz cemi)Etrâk	Ar.		+	
etriyyat	itr(söz cemi)itriyyât	Ar.		+	
ettar	attâr	Ar.		+	

etvar	tavr(söz cemi)etvâr	Ar.		+	
evaḥîr	evâhir	Ar.		+	
evamünnas	avâm-ünâs	Ar.		+	
evayil	evvel(söz cemi)evâil	Ar.		+	
evvela	evvelâ	Ar.			+
eyar	ayâr	Ar.		+	
eyyam	yevm(söz cemi)eyyâm	Ar.		+	
eyyar	ayyâr	Ar.		+	
eyyarlıg	ayyâr-lık	Ar.+T.		+	
eyyaş	ayyâş	Ar.		+	
eyyaşlıg	ayyâş-lık	Ar.		+	
eza(1)	ezâ	Ar.			+
eza(2)	azâ	Ar.			+
eza(3)	a'zâ	Ar.			+
ezab	azâb	Ar.		+	
eza-cefa	ezâ-cefa	Ar.		+	
ezadar	a'zâ-dâr	Ar.+Far.		+	
ezan	ezân	Ar.		+	
ezazil	azâzil	Ar.		+	
ezdad	ezdâd	Ar.		+	
azimüşşan	azîm-üş-şân	Ar.		+	
ezgeza	ez-kazâ	Far.+ Ar.			+
ezmkar	azm-kâr	Ar.+Far.		+	
ezrail	azrâil	Ar.		+	
fahişe	fâhişe	Ar.		+	
fahişehana	fâhişe-hâne	Ar.+Far.		+	
fahişelik	fâhişe-lik	Ar.+T.		+	
fahir	fâhir	Ar.		+	
fail	fâil	Ar.		+	
faiz	fâiz	Ar.		+	
fal	fâl	Ar.		+	
fani	fânî	Ar.		+	
fanilik	fânî-lik	Ar.+T.		+	
farağat	farâgat	Ar.		+	
fasid	fâsid	Ar.		+	
fasig	fâsık	Ar.		+	
fas	fâş	Ar.		+	
fateh	fâtih	Ar.		+	

fatihe	fâtiha	Ar.		+	
fazil	fâzıl	Ar.		+	
fezyab	feyz-yâb	Ar.+Far.		+	
feal	fa'âl	Ar.		+	
fedâ	fedâ'	Ar.			+
fedai	fedâ'î	Ar.		+	
fedakar	fedâ-kâr	Ar.+Far.		+	
fedakarane	fedâ-kâr-âne	Ar.+Far.		+	
felaket	felâket	Ar.		+	
felaketzede	felâket-zede	Ar.+Far.		+	
fena(2)	fenâ	Ar.			+
fendbaz	fendbâz	Far.		+	
fendbazlık	fendbâz-lık	Far.+T.		+	
ferâğ	fîrâk	Ar.		+	
feramuş	ferâmûş	Far.		+	
ferar	fîrâr	Ar.		+	
ferari	fîrârî	Ar.		+	
ferarilik	fîrârî-lik	Ar.+T.		+	
feraset	ferâset	Ar.		+	
ferman	fermân	Far.		+	
fermayiş	fermâyîş	Far.		+	
ferraş	ferrâş	Ar.		+	
feryad	feryâd	Far.		+	
fesad	fesâd	Ar.		+	
fevvare	fevvâre	Ar.		+	
feza	fezâ	Ar.			+
fıravan	fîrâvân	Far.		+	
filban	fîl-bân	Far.		+	
fitnekar	fitne-kâr	Ar.+Far.		+	
föhşiyat	fuhşiyât	Ar.		+	
fövgelade	fevk-a-lâde	Ar.		+	
fövgeladelik	fevkalâde-lik	Ar.+T.		+	
füsunkar	füsûn-kâr	Far.		+	
füsunkarlık	füsûnkâr+lık	Far.+T.		+	
fütühât	feth(söz cemi)fütühât	Ar.		+	
gah	gâh	Far.		+	
gahbagah	gâh bâ-gâh	Far.		+	
gavur	gâvur	Ar.		+	

geçhana	gec-hâne	Far.		+	
geda	gedâ	Far.			+
gedalık	gedâ+lık	Far.+T.		+	
gicgah	gıcgâh	Far.		+	
gılabı	gülabı	Far.		+	
girdab	girdâb	Far.		+	
giriban	girîbân	Far.		+	
giriftarlık	giriftâr-lık	Far.+T.		+	
girovdar	girovdâr	Far.		+	
girovdarlık	girovdâr-lık	Far.+T.		+	
giryân	giryân	Far.		+	
giyah	giyâh	Far.		+	
gorgah	gûr-gâh	Far.		+	
güdaz	güdâz	Far.		+	
gülab	gül-âb	Far.		+	
gülabdan,gülabzen,gülabpuş	gül-âb-dân,gül-âb-zen,gül-ab-pûş	Far.		+	
güldan	gül-dân	Far.			
gülhana	gülhâne	Far.		+	
gülnar	gül-nâr	Far.		+	
gülrüh,gülrühsar	gül-ruh,gül-ruhsâr	Far.		+	
gülüstan	gül-istân	Far.		+	
gülüzar	gül-izâr	Far.+ Ar.		+	
gülzar	gülzâr	Far.		+	
gülzarlık	gülzâr+lık	Far.+T.		+	
güman	gümân	Far.		+	
gümrah	gümrah	Far.		+	
günah	günâh	Far.		+	
günahkar	günah-kâr	Far.		+	
güzar,güzer	güzâr,güzer	Fars.		+	
güzariş	güzâriş	Far.		+	
güzeran	güzerân	Far.		+	
güzeranlık	güzerân-lık	Far.+T.		+	
hacet	hâcet	Ar.		+	
hacı	hâcî	Ar.		+	
hail(1)	hâil	Ar.		+	
hail(2)	hâil	Ar.		+	
haiz	hâiz	Ar.		+	

hakeza	hâkezâ	Ar.		+	+
hağg-nahağg	hakk-nâ-hakk	Ar.+Far.		+	
hal	hâl	Ar.		+	
hala	hâlâ	Ar.		+	+
halal	helâl	Ar.		+	
halbahal	hâl-be-hâl	Ar.+Far.		+	
hale	hâle	Ar.		+	
hal-ehval	hâl-ahvâl	Ar.		+	
halet	hâlet	Ar.		+	
haleti-ruhiyye	hâlet-i rûhiyye	Ar.		+	
halva	helvâ	Ar.			+
hamam	hammâm	Ar.		+	
hamamhâna	hammâm-hâne	Ar.+Far.		+	
haman	hemân	Far.		+	
hambal	hammâl	Ar.		+	
hamballık	hammâl+lık	Ar.+T.		+	
hamil	hâmil	Ar.		+	
hampa	hem-pâ(y)	Far.		+	
haram	hârâm	Ar.		+	
haramh�or	harâm-hor	Ar.+Far.		+	
haramzade	harâm-zâde	Ar.+Far.		+	
hasar	hasâr	Ar.		+	
hasil	hâsıl	Ar.		+	
hasilat	hâsılat	Ar.		+	
haşa	hâşâ	Ar.		+	+
haşıye	hâşiye	Ar.		+	
hava	havâî	Ar.		+	
havadar	hevâ-dâr	Ar.+Far.		+	
havayı	hevâ	Ar.			+
havi	hâvî	Ar.		+	
hazır	hâzır	Ar.		+	
hazırcavab	hâzır-cevâb	Ar.+Far.		+	
heca	hecâ'	Ar.			+
hekaye	hikâye	Ar.		+	
hekayet	hikâyet	Ar.		+	
hesabat	hesâbât	Ar.		+	
hesabdar	hesâb-dâr	Ar.+Far.		+	
hesabi	hesâbî	Ar.		+	

heyhat	heyhât	Ar.		+	
heykelteraş	heykel-terâş	Ar.+Far.		+	
heyran	hayrân	Ar.		+	
heyvanat	hayvânât	Ar.		+	
heyvandar	hayvân-dâr	Ar.+Far.		+	
heyvanhana	hayvân-hâne	Ar.+Far.		+	
heyvani	hayvânî	Ar.		+	
hecamet	hacâmât	Ar.		+	
hedd-hesab	hadd-hesâb	Ar.		+	
hefriyyat	hafriyyât	Ar.		+	
hekimane	hâkim-âne	Ar.+Far.		+	
heğaret	hakâret	Ar.		+	
helak	helâk	Ar.		+	
hellac	hallâc	Ar.		+	
hemağuş	hem-âğuş	Far.		+	
hemaheng	hem-âheng	Far.		+	
hemail	hamâil	Ar.		+	
hemavaz	hem-âvâz	Fars.		+	
hemavazlık	hem-âvâz+lık	Far.+T.		+	
hembab	hem-bâb	Far.		+	
hemd-sena	hamd-senâ	Ar.			+
hemhana	hem-hâne	Far.		+	
hemkar	hem-kâr	Far.		+	
hemmena	hem-ma'nâ	Far.+ Ar.			+
hemrah	hem-râh	Far.		+	
hemrahlık	hem-râh+lık	Far.+T.		+	
hemraz	hem-râz	Far.		+	
hemsaye	hem-sâye	Far.		+	
hemsaz	hem-sâz	Far.		+	
hemta(y)	hem-tâ(y)	Far.		+	
hemzad	hem-zâd	Far.		+	
hemzeban	hem-zebân	Far.		+	
hengam	hengâm	Fars		+	
hengame	hengâme	Far.		+	
herami	harâmi	Ar.		+	
heraret	harâret	Ar.		+	
hercayi	hercâî	Far.		+	
herekat	harekât	Ar.		+	

heremhâna	harem-hâne	Ar.+Far.		+	
hessas	hassâs	Ar.		+	
heşerat	haşerât	Ar.		+	
heştad	heşt-âd	Far.		+	
hetta	hattâ	Ar.			+
hevale	havâle	Ar.		+	
heveskar	heves-kâr	Ar.+Far.		+	
heya	hayâ'	Ar.			+
heya-abır	hayâ-abır	Ar.+Far.			+
heyatbehş	hayât-bahş	Ar.+Far.		+	
heyati	hayâtî	Ar.		+	
heyatperest	hayât-perest	Ar.+Far.		+	
heyecan	heyecân	Ar.		+	
hezerat	Hezarât,hazret	Ar.		+	
hicab	hicâb	Ar.		+	
hicran	hicrân	Ar.		+	
hidayet	hidâyet	Ar.		+	
hikmetamiz	hikmet-âmîz	Ar.+Far.		+	
hilal	hilâl	Ar.		+	
himaye	himâye	Ar.		+	
himayedar	himâye-dâr	Ar.+Far.		+	
himayekar	himâye-kâr	Ar.+Far.		+	
himayet	himâyet	Ar.		+	
hissiyat	hissiyât	Ar.		+	
hiylebaz	hîle-bâz	Ar.+Far.		+	
hoğgabaz	hokka-bâz	Ar.+Far.		+	
hökmdar	hüküm-dâr	Ar.+Far.		+	
hörmetkar	hürmet-kâr	Ar.+Far.		+	
hövlnak	hevl-nâk	Ar.+Far.		+	
huşyar	hûşyâr	Far.		+	
hübab	hûbâb	Ar.		+	
hümayun	hümâyûn	Far.		+	
hürufat	hurûfât	Ar.		+	
hüznaver	hüzn-âver	Ar.+Far.		+	
hüzur	huzûr	Ar.		+	
hâb	hâb	Far.		+	
hâce	hâce	Far.		+	
hâce(2)	hâcce	Far.		+	

ḥadim	hâdim	Ar.		+	
ḥadimlik	hâdim-lik	Ar.+T.		+	
ḥah	hâh	Far.		+	
ḥahiş	hâhiş	Far.		+	
ḥahneḥahi	hâh-nâ-hâh(i)	Far.		+	
ḥain	hâin	Ar.		+	
ḥak	hâk	Far.		+	
ḥaki	hâkî	Far.		+	
ḥaldar	hâldâr	Far.		+	
ḥali	hâlî	Ar.		+	
ḥaliğ	Hâlik	Ar.		+	
ḥalis	hâlis	Far.		+	
ḥalislik	hâlis+lik	Far.+T.		+	
ḥamuş	hâmûş	Far.		+	
ḥamuşluğ	hâmûş-luk	Far.+T.		+	
ḥane	hâne	Far.		+	
ḥanedan	hanedân	Far.		+	
ḥanedanlığ	hanedân-lık	Far.+T.		+	
ḥanegah	hâne-gâh	Far.+T.		+	
ḥaneḥerab	hâne-harâb	Far.		+	
ḥanende	hânende	Far		+	
ḥaniman	hân mân	Fars		+	
ḥanzade	hân-zâde	Far.		+	
ḥar	hâr	Far.		+	
ḥarab	harâb	Ar.		+	
ḥaraba	harâbe	Ar.		+	
ḥarabazar	harâbe-zâr	Ar.+Far.		+	
ḥaribûlbûl	hâr-ı bûlbûl	Ar.		+	
ḥaric	hâric	Ar.		+	
ḥariciyye	hâriciyye	Ar.		+	
ḥariğe	hârika	Ar.		+	
ḥariğûlade	hârik-ül-âde	Ar.		+	
ḥas-ḥalis	has-hâlis	Ar.		+	
ḥassiyet	hâssiyet	Ar.		+	
ḥasiyyetname	hâsiyyet-nâme	Ar.+Fars		+	
ḥasse	hâsse	Ar.		+	
ḥaşak	hâşâk	Far.		+	
ḥata	hatâ	Ar.			+

ḥatem	hâtem	Ar.		+	
ḥatime	hâtîme	Ar.		+	
ḥatîr	hâtîr	Ar.		+	
ḥatîrat	hâtîrât(söz cemi)	Ar.		+	
ḥaveran	hâverân	Far.		+	
ḥeyirḥah	hayr-hâh	Ar.+Far.		+	
ḥeymegah	hayme-gâh	Ar.+Far.		+	
ḥeyrat	hayrât	Ar.		+	
ḥeberdar	haber-dâr	Ar.+Far.		+	
ḥecalet	hâcâlet	Ar.		+	
ḥeleldar	halel-dâr	Ar.+Far.		+	
ḥelvetḥana	halvet-hâne	Ar.+Far.		+	
ḥemirḥana	hamîr-hâne	Ar.+Far.		+	
ḥencersaz	hancer-sâz	Far.		+	
ḥendan	handân	Far.		+	
ḥerabat	harâbât	Ar.		+	
ḥerac	harâc	Ar.		+	
ḥesaret	hasâret	Ar.		+	
ḥesteḥana	hastehâne	Far.		+	
ḥestemezac	haste-mizâc	Ar.		+	
ḥeta	hatâ'	Ar.		+	
ḥeternak	hatar-nâk	Ar.+Far.			+
ḥettat	hattât	Ar.		+	
ḥettatlık	hattât-lık	Ar.+T.		+	
ḥeyalat	hayâlât	Ar.		+	
ḥeyalet	hayâl(söz cemi)hayâlât	Ar.		+	
ḥeyanet	hıyânet	Ar.		+	
ḥeyyat	hayyât	Ar.		+	
ḥezan	hazân	Far.		+	
ḥezinedar	hazînedâr	Ar.+Far.		+	
ḥırman	hırmân	Far.		+	
ḥidmetkar	hidmet-kâr	Ar.+Far.		+	
ḥilaf	hilâf	Ar.		+	
ḥilafet	hilâfet	Ar.		+	
ḥilas	halâs	Ar.		+	
ḥilaskar	halâs-kâr	Ar.+Far.		+	
ḥiridar	hırîdâr	Far.		+	
ḥislet	haslet	Ar.		+	

hitab	hitâb	Ar.		+	
hitaben	hitâben	Ar.		+	
hitabet	hitâbet	Ar.		+	
hitabname	hitâb-nâme	Ar.+Far.		+	
hitam	hitâm	Ar.		+	
hiyaban	hiyâbân	Far.		+	
hiyabanlık	hiyâbân-lik	Far.+T.		+	
hoşab	hoş-âb	Far.		+	
hoşaheng	hoş-âheng	Far.		+	
hoşgöftar	hoş-güftâr	Far.		+	
hoşgüzeranlı	hoş-güzerân(lı)	Far.		+	
hoşhal	hoş-hâl	Far.+ Ar.		+	
hoşhatir	hoş-hâtr	Far.+ Ar.		+	
hoşkelam	hoş-kelâm	Far.+ Ar.		+	
hoşgamet(li)	hoş-kâmet(li)	Far.+ Ar.		+	
hoşliga	hoş-likâ	Far.+ Ar.			+
hoşmezac	hoş-mizâc	Far.+ Ar.		+	
hoşreftar(lı)	hoş-reftâr(lı)	Far.		+	
hoşsima(lı)	hoş-sîmâ(lı)	Far.+ Ar.		+	
hoşzahir(li)	hoş-zâhir(li)	Far.+ Ar.		+	
huda	Hudâ	Far.			+
hudahafiz	hudâ-hafiz	Fars.+ Ar.		+	
hudanekerde	Hudâne-kerde	Fars.		+	
hudavend	Hudâvend	Fars.		+	
hunhar	hunhâr	Fars.		+	
hurafat	hurâfât	Ar.		+	
huraman	hırâmân	Fars.		+	
hülase	hulâsa	Fars.			+
hülefa	hulefâ'	Fars.			+
hülya	hülyâ	Ar.			+
hülyaperver,hülyaperest	hülyâ-perest,hayâl- perest	Ar.+Far.		+	
iane	iâne	Ar.		+	
iaşe	iâşe	Ar.		+	
ibadet	ibâdet	Ar.		+	
ibadetgah	ibâdet-gâh	Ar.+Far.		+	
ibadethana	ibâdet-hâne	Ar.+Far.		+	
ibadetkar	ibâdet-kâr	Ar.+Far.		+	

ibare	ibâre	Ar.		+	
ibarebaz	ibâre-bâz	Ar.+Fars.		+	
ibareperdaz	ibâre-perdâz	Ar.+Fars.		+	
ibaret	ibâret	Ar.		+	
iblisane	iblîs-âne	Ar.+Far.		+	
ibrani	ibrânî	Ar.		+	
ibretamiz	ibret-âmîz	Ar.+Far.		+	
ibrethana	ibret-hâne	Ar.+Far.		+	
ibtida	ibtidâ'	Ar.			+
ibtila	ibtîlâ'	Ar.			+
icab	îcâb	Ar.		+	
icad	îcâd	Ar.		+	
icare	îcâre	Ar.		+	
icaredar	îcâre-dâr	Ar.+Far.		+	
icarename	îcâre-nâme	Ar.+Far.		+	
icaze	îcâze	Ar.		+	
icazename	îcâze-nâme	Ar.+Far.		+	
icbar	îcbâr	Ar.		+	
iclas	îclas	Ar.		+	
icma	îcmâ'	Ar.		+	
icmal	îcmâl	Ar.			+
icra	îcrâ'	Ar.			+
ictihad	ictihâd	Ar.		+	
ictimai	ictimâî	Ar.		+	
ictimaiyyat	ictimâîyyât	Ar.		+	
ictimaiyyet	ictimâîyyet	Ar.		+	
ictinab	ictinâb	Ar.		+	
idare	îdâre	Ar.		+	
idaredar	îdâre-dâr	Ar.+Far.		+	
idbar	îdbâr	Ar.		+	
idbarlık	îdbâr-lık	Ar.+T.		+	
iddia	iddiâ'	Ar.			+
idhâl	îdhâl	Ar.		+	
idhâlat	îdhâlât	Ar.		+	
idman	îdmân	Ar.		+	
idrak	îdrâk	Ar.		+	
ifa	îfâ	Ar.			+
ifade	îfâde	Ar.		+	

iflas	iflâs	Ar.		+	
ifna	ifnâ'	Ar.			+
ifrag	ifrâk	Ar.		+	
ifraz	ifrâz	Ar.		+	
ifrazat	ifrâzât	Ar.		+	
ifşa	ifşâ'	Ar.			+
iftadelik	üftâde-lik	Fars.+T.		+	
iftar	iftâr	Ar.		+	
iftihar	iftihâr	Ar.		+	
iftira	iftirâ'	Ar.			+
iğfal	iğfâl	Ar.		+	
iğtişaş	iğtişâş	Ar.		+	
iğlas	iğlâs	Ar.		+	
iğlaskar	iğlâs-kâr	Ar.+Far.		+	
iğlaskeş	iğlâs-keş	Ar.+Far.		+	
iğrac	iğrâc	Ar.		+	
iğracat	iğrâcât(söz cemi)	Ar.		+	
iğtilaf	iğtilâf	Ar.		+	
iğtilal	iğtilâl	Ar.		+	
iğtilat	iğtilât	Ar.		+	
iğtira	iğtirâ'	Ar.			+
iğtisâr	iğtisâr	Ar.		+	
iğtisaren	iğtisâren	Ar.		+	
iğtisas	iğtisâs	Ar.		+	
iğtiyar(1)	iğtiyâr	Ar.		+	
iğtiyarat	iğtiyârât	Ar.		+	
iğtiyari	iğtiyârî	Ar.		+	
iğtiyarilik	iğtiyârî-lik	Ar.+T.		+	
ikmal	ikmâl	Ar.		+	
ikrah	ikrâh	Ar.		+	
ikram	ikrâm	Ar.		+	
iktifa	iktifâ'	Ar.			+
iğametgah	ikamet-gâh	Ar.+Far.		+	
iğbal	ikbâl	Ar.		+	
iğdam	ikdâm	Ar.		+	
iğdamat	ikdâmât	Ar.		+	
iğna	iknâ'	Ar.			+
iğrar	ikrâr	Ar.		+	

igta	iktâ	Ar.			+
igtibas	iktibâs	Ar.		+	
igtidar	iktidâr	Ar.		+	
igtisad	iktisâd	Ar.		+	
igdisadiyyat	iktisâdiyyât	Ar.		+	
igtiza	iktizâ'	Ar.			+
ilahe	ilâhe	Ar.		+	
ilahi	ilâhî	Ar.		+	
ilahiyat	ilâhiyyât	Ar.		+	
ilham	ilhâm	Ar.		+	
ilgar	ikrâr	Ar.		+	
illa	illâ	Ar.			+
iltica	ilticâ'	Ar.			+
iltifat	iltifât	Ar.		+	
iltifatkar	iltifât-kâr	Ar.+Far.		+	
iltimas	iltimâs	Ar.		+	
iltisagi	iltisâkî	Ar.		+	
iltizam	iltizâm	Ar.		+	
iltizamname	iltizâm-nâme	Ar.+Far.		+	
ima	îmâ'	Ar.			+
imale(1)	imâle	Ar.		+	
imale(2)	imâle	Ar.		+	
imam	imâm	Ar.		+	
imamcuma	imâm-cum'a	Ar.		+	
imamet	imâm'amet	Ar.		+	
imamzade	imâm-zâde	Ar.+Far.		+	
iman	îmân	Ar.		+	
imdad	imdâd	Ar.		+	
imha	imhâ	Ar.			+
imkan	imkân	Ar.		+	
imtahan	imtihân	Ar.		+	
imtina	imtinâ'	Ar.			+
imtiyaz	imtiyâz	Ar.		+	
imtiyazname	imtiyâz-nâme	Ar.+Far.		+	
imtizac	imtizâc	Ar.		+	
imza	imzâ'	Ar.			+
inabet	inâbet	Ar.		+	
inam	in'âm	Ar.		+	

inayet	inâyet	Ar.		+	
inhiraf	inhirâf	Ar.		+	
inhisar	inhisâr	Ar.		+	
inhitat	inhitât	Ar.		+	
inikas	in'ikâs	Ar.		+	
inkar	inkâr	Ar.		+	
inkisar	inkisâr	Ar.		+	
inkişaf	inkişâf	Ar.		+	
inkilab	inķilâb	Ar.		+	
inkilabbaz	inķilâb-baz	Ar.+Far.		+	
ingiraz	inkirâz	Ar.		+	
insaf	insâf	Ar.		+	
insafen	insâfen	Ar.		+	
insan	insân	Ar.		+	
insani	insânî	Ar.		+	
insaniyyetperver	insâniyyet-perver	Ar.+Far.		+	
inşa	inşâ	Ar.			+
inşaat	inşâ(söz cemi)inşâât	Ar.		+	
inşad	inşâd	Ar.		+	
inşallah	in-şâ'-Allah	Ar.		+	
intiba	intibâ	Ar.			+
intibah	intibâh	Ar.		+	
intibahname	intibâh-nâme	Ar.+Far.		+	
intihar	intihâr	Ar.		+	
intiḥab	intihâb	Ar.		+	
intişar	intişâr	Ar.		+	
intizam	intizâm	Ar.		+	
intizar	intizâr	Ar.		+	
inziva	inzivâ	Ar.			+
irad(1)	îrâd	Ar.		+	
irade	îrâde	Ar.		+	
iradet	îrâdet	Ar.		+	
iranşünas	îrân-şünâs	Far.		+	
iranşünaslık	îrân-şünâs+lık	Far.+T.		+	
irfan	îrfân	Ar.		+	
irsal	irsâl	Ar.		+	
irsal-mesul	irsâl-mes'ûl	Ar.		+	
irşad	irşâd	Ar.		+	

irtibat	irtibât	Ar.		+	
irtica	irticâ'	Ar.			+
irtical	irticâl	Ar.		+	
irticalen	irticâlen	Ar.		+	
irticaperest	irticâ-perest	Ar.+Far.		+	
irtihal	irtihâl	Ar.		+	
irtikab	irtikâb	Ar.		+	
isabet	isâbet	Ar.		+	
isbat	isbât	Ar.		+	
ishal	ishâl	Ar.		+	
islahat	islah(söz cemi)islahât	Ar.		+	
islam	İslâm	Ar.		+	
islamiyyet	İslâmiyyet	Ar.		+	
isnad	isnâd	Ar.		+	
isnaden	isnâden	Ar.		+	
israf	isrâf	Ar.		+	
istedad	isti'dâd(zeka)	Ar.		+	
istehkam	istihkâm	Ar.		+	
istehlak	istihlâk	Ar.		+	
istehsal	istihsâl	Ar.		+	
istehsalat	istihsâlât	Ar.		+	
istehza	istihzâ'	Ar.			+
istemal	isti'mâl	Ar.		+	
istiare	istiâre	Ar.		+	
istibdad	istibdâd	Ar.		+	
istifade	istifâde	Ar.		+	
istiğfar	istiğfâr	Ar.		+	
istihale	istihâle	Ar.		+	
istihare	istihâre	Ar.		+	
istiğbal	istikbâl	Ar.		+	
istiğlal	istiklâl	Ar.		+	
istiğlaliyyet	istiklâliyyet	Ar.		+	
istiğlaliyyetperver	istiklâliyyet-perver	Ar.+Far.		+	
istiğrar	istikrâr	Ar.		+	
istiğraz	istikrâz	Ar.		+	
istilah	istilâh	Ar.		+	
istimdad	istimdât	Ar.		+	
istinad	istinâd	Ar.		+	

istinaden	istinâden	Ar.		+	
istinadgah	istinâd-gâh	Ar.+Far.		+	
istintağ	istintâk	Ar.		+	
istirahet	istirâhat	Ar.		+	
istirahetgah	istirâhat-gâh	Ar.+Far.		+	
istirahetḥana	istirâhat-hâne	Ar.+Far.		+	
istirham	istirhâm	Ar.		+	
istismar	istismâr	Ar.		+	
istisna	istisnâ'	Ar.			+
iştibah	iştibâh	Ar.		+	
iştirak	iştirâk	Ar.		+	
iştıyağ	iştıyâk	Ar.		+	
işvebaz	işve-bâz	Ar.+Far.		+	
işvekar	işve-kâr	Ar.+Far.		+	
işvekarane	işve-kâr-âne	Ar.+Far.		+	
itaetkar	itâat-kâr	Ar.+Far.		+	
itaetkarcasına	itâat-kâr-âne	Ar.+Far.		+	
itmam	itmâm	Ar.		+	
ittifağ(1)	ittifâk	Ar.		+	
ittifağ(2)	ittifâk	Ar.		+	
ittihad	ittihâd	Ar.		+	
ittiham	ittihâm	Ar.		+	
ittihamkar	ittihâm-kâr	Ar.+Far.		+	
ittihamname	ittihâm-nâme	Ar.+Far.		+	
izafet	izâfet	Ar.		+	
izah	îzâh	Ar.		+	
izahat	îzâh(söz cemi)îzâhât	Ar.		+	
izal	izâle	Ar.		+	
izdivac	izdivâc	Ar.		+	
izhar	izhâr	Ar.		+	
iztirab	ıztırâb	Ar.		+	
jale	jâle	Far.		+	
kabab	kebâb	Ar.		+	
kababḥana	kebâb-hâne	Ar.+Far.		+	
kabus	kâbûs	Ar.		+	
kafi	kâfi	Ar.		+	
kafir	kâfir	Ar.		+	
kafur	kâfûr	Ar.		+	

kafuri	kâfûrî	Ar.		+	
kahil	kâhil	Ar.		+	
kahin	kâhin	Ar.		+	
kainat	kâinât	Ar.		+	
kakil	kâkûl	Far.		+	
kam	kâm	Far.		+	
kamal	kemâl	Ar.		+	
kaman	kemân	Far.		+	
kamança	kemânçe	Far.		+	
kamandar	kamândâr	Far.		+	
kamane	kemâne	Far.		+	
kamil	kâmil	Ar.		+	
kamilen	kâmilen	Ar.		+	
kamran	kâmrân	Fars.		+	
kamranlık	kâmrân-lık	Far.+T.		+	
kamyab	kâmyâb	Far.			
kamyablık	kâmyâb-lık	Far.+T.		+	
kan	kân	Far.		+	
kar	kâr	Far.		+	
kargah	kârgâh	Far.		+	
kargir	kârgîr	Far.		+	
kargüzar	kârgüzâr	Far.		+	
kargüzarhana	kârgüzârhâne	Fars.		+	
kargüzarlıq	kârgüzâr+lık	Far.+T.		+	
karhana	kârhâne	Far.		+	
karvan	kârvân	Far.		+	
karvansara	kârvânserây	Far.		+	
kasa	kas'a(kısâ)	Far.			+
kasad	kesâd	Ar.		+	
kasadlık	kesâd+lık	Ar.+T.		+	
kasıb	kâsib	Ar.		+	
kasni	kâsni	Fars		+	
kaş	kâş	Far.		+	
kaşane	kâşâne	Far.		+	
katib	kâtib	Ar.		+	
katibe	kâtibe	Ar.		+	
keşakeş	keşâkeş	Far.		+	
kecave	kecâve	Far.		+	

kecmedar	kec-medâr	Far.+ Ar.		+	
kecreftar	kecreftâr(kec-rev)	Far.		+	
keffare	keffâret	Ar.		+	
kehkeşan	kehkeşân	Far.		+	
kehreba	kehrübâ	Far.			+
kekilbaz	kekilbâz	Far.		+	
kelam	kelâm	Ar.		+	
kelemat	kelimât	Ar.		+	
kemetibar	kem-itibâr	Far.+ Ar.		+	
kemetiqad	kem-itikâd	Far.+ Ar.		+	
kemiltifat	kem-iltifât	Far.+ Ar.		+	
kenar	kenâr	Far.		+	
kenare	kenâre	Fars.		+	
kerahet	kerâhet	Ar.		+	
keramet	kerâmet	Ar.		+	
kerenay	kerre-nây	Far.		+	
kerenayhana	kerenây -hâne	Far.		+	
kerrat	kerre(söz cemi)kerrât	Ar.		+	
kesafet	kesâfet	Ar.		+	
kesalet	kesâlet	Ar.		+	
kesbkar	kesb-kâr	Ar.+Far.		+	
keşfiyyat	keşfiyyât	Ar.		+	
ketan	kettân	Ar.		+	
keyan	keyân	Far.		+	
kezzab	kezzâb	Ar.		+	
kifayet	kifâyet	Ar.		+	
kimya	kimyâ	Ar.			+
kimyager	kimyâ-ger	Ar.+Far.		+	
kinaye	kinâye	Ar.		+	
kindar	kindâr	Far.		+	
kitab	kitâb	Ar.		+	
kitabdar	kitâb-dar	Ar.+Far.		+	
kitabe	kitâbe	Ar.		+	
kitabhana	kitâb-hâne	Ar.+Far.		+	
kitabşünas	kitâb-şünas	Ar.+Far.		+	
kübar	kübâr	Ar.		+	
kübarane	küber-âne	Ar.+Far.		+	
küduret	küdûrât	Ar.		+	

küfran	küfrân	Ar.		+	
külâh	külâh	Far.		+	
külhan	külhân	Far.		+	
külhâna	külhâne	Far.		+	
kürehâna	kürehâne	Far.		+	
küstâh	küstâh	Fas.		+	
küstâhlîg	küstâhlîk	Far.+T.		+	
ğabil	kâbil	Ar.		+	
ğaf	kâf	Ar.		+	
ğafa	kafâ	Ar.			+
ğafil	kâfil	Ar.		+	
ğafilane	kafil-âne	Ar.+Far.		+	
ğafiye	kâfiye	Ar.		+	
ğafiyeperdaz	kâfiye-perdâz	Ar.+Far.		+	
ğaibane	gaib-âne	Ar.+Far.		+	
ğaime	kâime	Ar.		+	
ğala	kâlâ	Ar.			+
ğane	kâne	Ar.		+	
ğanunname	kanûn-nâme	Ar.+Far.		+	
ğasib	kâsib	Ar.		+	
ğazîhâna	kadî-hâne	Ar.+Far.		+	
ğeyri-caiz	gayr-i-câiz	Ar.		+	
ğeyri-insani	gayr-i-insânî	Ar.		+	
ğeyri-kafi	gayr-i-kâfi	Ar.		+	
ğeyri-kamil	gayr-i-kâmil	Ar.		+	
ğeyri-layik	gayr-i-lâyîk	Ar.		+	
ğeyri-mahsûldar	gayr-i-mahsûldâr	Ar.		+	
ğeyri-nizami	gayr-i-nizâmi	Ar.		+	
ğeyznak	gayz-nâk	Ar.+Far.		+	
ğeba	kabâ'	Ar.			+
ğebahet	kabâhât	Ar.		+	
ğebale	kabâle	Ar.		+	
ğebalename	kabâle-nâme	Ar.+Far.		+	
ğeddar	gaddâr	Ar.		+	
ğeddare	gaddâre	Ar.		+	
ğeddarane	gaddâr-âne	Ar.+Fars.		+	
ğedirdan	kadr-dân(kadirbilen)	Ar.+Fars.		+	
ğehreman	kahramân	Far.		+	

gehremanane	kahramânâne	Far.		+	
gehvedan	kahve-dân	Ar.+Far.		+	
gehvehana	kahve-hâne	Ar.+Far.		+	
gelemkar	kalem-kâr	Ar.+Fars.		+	
gelenderene	kalender-âne	Fars.		+	
geleyan	galeyân	Ar.		+	
gemalud	gam(m)-âlûd	Ar.+Far.		+	
gemfeza	gam(m)-fezâ	Ar.+Far.		+	
gemhâna	gam(m)-hâne	Ar.+Far.		+	
gemhâr	gam(m)-hâr	Ar.+Far.		+	
gemkûsar	gam(m)-gûsâr	Ar.+Far.		+	
gem-kubar	gam(m)-gubâr	Ar.		+	
gemnak	gam-nâk	Ar.+Far.		+	
gemzekar	gamze-kâr	Ar.+Fars.		+	
genaet	kanâat	Ar.		+	
genaetbeş	kanâat-baş	Ar.+Far.		+	
genaetkar	kanâat-kâr	Ar.+Far.		+	
genaetkarane	kanâat-kâr-âne	Ar.+Far.		+	
gendab	kand-âb	Ar.+Far.		+	
gendabi	kand-âbi	Ar.+Far.		+	
genddan	kand-dân	Ar.+Far.		+	
gerabet	garâbet	Ar.		+	
gerar	karâr	Ar.		+	
gerar(2)	karâr	Ar.		+	
gerardad	karâr-dâd	Ar.+Far.		+	
gerergah	karâr-gâh	Ar.+Far.		+	
gerername	karâr-nâme	Ar.+Far.		+	
gerezkar	garazkâr	Ar.+Far.		+	
gerezkarane	garazkârâne	Ar.+Far.		+	
geribane	garîb-âne	Ar.+Far.		+	
gerib-gûreba	garîb-gurebâ	Ar.			+
gesbkar	kesb-kâr	Ar.+Far.		+	
gesemname	kasem-nâme	Ar.+Far.		+	
gesidehan	kasîde-hân	Ar.+Far.		+	
gessab	kassâb	Ar.		+	
gessabhâna	kassâb-hâne	Ar.+Far.		+	
geta	kat'â	Ar.			+
getar	katâr	Ar.		+	

ğetlgah	katl-gâh	Ar.+Far.		+	
ğetname	ket-nâme	Ar.+Far.		+	
ğetran	katrân	Ar.		+	
ğevaid	kâide(söz cemi)kavâid	Ar.		+	
ğeza	kazâ'	Ar.			+
ğezal	gazâl	Ar.		+	
ğezale	gazâle	Ar.		+	
ğezavat	gazavât	Ar.		+	
ğezavethana	gazavet-hâne	Ar.+Far.		+	
ğezazede	kazâ-zede	Ar.+Far.		+	
ğezebnak	gazab-nâk	Ar.+Far.		+	
ğezelhan	gazel-hân	Ar.+Far.		+	
ğezeliyyat	gazeliyyât	Ar.		+	
ğiblegah	kible-gâh	Ar.+Far.		+	
ğiblenüma	kible-nümâ	Ar.+Far.			+
ğida	gıdâ'	Ar.			+
ğilaf	gılâf	Ar.		+	
ğilman	gilmân	Ar.		+	
ğina(2)	gınâ'	Ar.			+
ğiraethana	kırâat-hâne	Ar.+Far.		+	
ğisas	kısâs	Ar.		+	
ğışa	gışâ'	Ar.			+
ğiyabi	gıyâbî	Ar.		+	
ğiyafet	kıyâfet	Ar.		+	
ğiyam	kıyâm	Ar.		+	
ğiyamet	kıyâmet	Ar.		+	
ğiyas	kıyâs	Ar.		+	
ğiymetdar	kıymet-dâr	Ar.+Far.		+	
ğohum-ekreba	ğohum-akribâ	Ar.			+
ğönçedehan	gonce-dehân	Far.		+	
ğran	kırân	Far.		+	
ğubar	gubâr	Ar.		+	
ğullabi	küllâbî	Ar.		+	
ğumar	kumâr	Ar.		+	
ğumarhana	kumâr-hâne	Ar.+Far.		+	
ğumaş	kumâş	Ar.		+	
ğurban	kurbân	Ar.		+	
ğurbangah	kurbân-gâh	Ar.+Far.		+	

guşbaz	kuş-bâz	Far.		+	
guşhana	kuş-hâne	Far.		+	
gürab	gurâb	Ar.		+	
gürre	kurrâ'	Ar.			+
labüd	lâ-büdd	Ar.		+	
laciverd	lâceverd	Far.		+	
laciverdi	lâceverdfî	Far.		+	
laelac	lâ-elac	Ar.		+	
laf	lâf	Far.		+	
lağ	lâg'	Far.		+	
lahut	lâhût	Ar.		+	
lahuti	lâhûtî	Ar.		+	
lakin	lâkin	Ar.		+	
lalegun	lâlegûn	Far.		+	
lalereng	lâle-reng	Far.		+	
lalezar	lâle-zâr	Far.		+	
lam	lâm	Ar.		+	
lamehale	lâ-mehâle	Ar.		+	
lamekan	lâ-mekân	Ar.		+	
lamezheb	lâ-mezheb	Ar.		+	
lamise	lâmise	Ar.		+	
laşe	lâşe	Far.		+	
laübalı	lââbâli	Ar.		+	
layemut	lâ-yemût	Ar.		+	
layihe	lâyıha	Ar.		+	
layik	lâyık	Ar.		+	
lazım	lâzım	Ar.		+	
lazimi	lâzımı	Ar.		+	
lebaleb	leb-â-leb	fars.		+	
lebbade	lebâde	Ar.		+	
leğviyyat	lâğviyyât	Ar.		+	
lel-cavarihat	lâ'l-cevarihât	Ar.		+	
lenteran	len terân(i)	Ar.		+	
lerzan	lerzân	Far.		+	
leşkerghah	leşker-gâh	Far.		+	
letafet	letâfet	Ar.		+	
latif	lâtif	Ar.		+	
latife	lâtife	Ar.		+	

latife(2)	lâtife	Ar.		+	
libas	libâs	Ar.		+	
lisan	lisân	Ar.		+	
lisaniyyat	lisâniyyât	Ar.		+	
lotu	Lûtâ	Ar.			+
lüğab	lo'âb	Ar.		+	
lüğetşünas	lüğat-şünâs	Ar.+Far.		+	
maaf	muâf	Ar.		+	
maarif	ma'ârif	Ar.		+	
maarifperest	maârif-perest	Ar.+Far.		+	
maarifperver	maârif-perver	Ar.+Far.		+	
maaş	maâş	Ar.		+	
mabaki	mâ-bâki	Ar.		+	
mabeyn	mâ-beyn	Ar.		+	
mabed	mâ-bad	Ar.		+	
macera	mâ-cerâ	Ar.			+
madam	mâ-dâm	Ar.		+	
madde	mâdde	Ar.		+	
madde(2)	mâdde	Ar.		+	
maddebemadde	mâdde-be-mâdde	Ar.+Far.		+	
maddiyat	mâddiyât	Ar.		+	
madyan	mâdiyân	Far.		+	
maeda	mâ-adâ	Ar.			+
mah	mâh	Far.		+	
mahir	mâhir	Ar.		+	
mahirane	mâhir-âne	Ar.+Far.		+	
mahiyyet	mâhiyyet	Ar.		+	
mahliqa	mâh-lika	Far.+ Ar.		+	
mahpare	mâh-pâre	Far.		+	
mahtab	meh-tâb	Far.		+	
mail	mâil	Ar.		+	
maili	mâ'ile	Ar.		+	
mal	mâl	Ar.		+	
malakeş	mâlekeş	Far.		+	
malamal	mâl-â-mâl	Far.		+	
maldar	mâl-dâr	Ar.+Far.		+	
mal-dövlet	mâl-devlet	Ar.		+	
mal-ḥulya	mâl-ḥulyâ	Ar.			+

malik	mâlik	Ar.		+	
malikane	mâlik-âne	Ar.+Far.		+	
malikiyyet	mâlikiyyet	Ar.		+	
maliyye	mâlliye	Ar.		+	
maliyyet	mâliyyât	Ar.		+	
mane	mâni'	Ar.		+	
manea	mânia	Ar.		+	
maseva	ma-sivâ	Ar.			+
maşallah	mâ-şâ-Allah	Ar.		+	
mat	mât	Far.		+	
matah	metâ(h)	Ar.		+	
matem	mâtem	Ar.		+	
matemengiz	mâtem-engiz	Ar.+Far.		+	
matemgah	mâtem-gâh	Ar.+Fas.		+	
matemhâna	mâtem-hâne	Ar.+Far.		+	
matemkede	mâtem-kede	Ar.+Far.		+	
matemzede	mâtem-zede	Ar.+Far.		+	
mavera	mâverâ	Ar.			+
maye	mâye	Ar.		+	
mazarat	mazarrât	Ar.		+	
mazi	mâzî	Ar.		+	
mehman	mihmân	Far.		+	
mehmanhâna	mihmân-hâne	Far.		+	
mehmennevaz	mihmân-nüvâz	Far.		+	
mehrab	mihrâb	Ar.		+	
mehriban	mihr-bân	Far.		+	
mehribanane	mihr-bân-âne	Far.		+	
mehterhâna	mehter-hâne	Fars		+	
memar	mi'mâr	Ar.		+	
merac	mi'râc	Ar.		+	
meydan	meydân	Far.		+	
meydança	meydânça	Far.		+	
meyhâna	mey-hâne	Far.		+	
meyithâna	meyyit-hâne	Ar.+Far.		+	
meyvecat	meyve-cât	Far.+ Ar.		+	
meal	meâl	Ar.		+	
mabedgah	mabed-gâh	Ar.+Far.		+	
mecaz	mecâz	Ar.		+	

meccani	meccânî	Ar.		+	
mecnunane	mecnûn-âne	Ar.+Far.		+	
mecra	mecrâ	Ar.			+
medâhil	medâhil	Ar.		+	
mededkar	meded-kâr	Ar.+Far.		+	
medhname	medh-nâme	Ar.Far.		+	
meğrurane	mağrûr-âne	Ar.+Far.		+	
meğzibadam	mağz-i bâdâm	Far.		+	
mehabet	mehâbet	Ar.		+	
mehal	mehâl	Ar.		+	
meharet	mahâret	Ar.		+	
mehbeshana	mahbûs-hâne	Ar.+Far.		+	
mehebbetane	muhebbet-âne	Ar.+Far.		+	
mehkemebaz	mahkeme-bâz	Ar.+Far.		+	
mehremane	mahrem-âne	Ar.+Far.		+	
mehsulat	mahsûlât (söz cemi)	Ar.		+	
mehsuldar	mahsûl-dâr	Ar.+Far.		+	
mehzun	mahzûn	Ar.		+	
mehzunane	mahzûn-âne	Ar.+Far.		+	
mehlukat	mahlûkât	Ar.		+	
mektebdar	mekteb-dâr	Ar.+Far.		+	
mektebhana	mekteb-hâne	Ar.+Far.		+	
mekulat	me'kûlât	Ar.		+	
melahet	melâhat	Ar.		+	
melaïke	melâïke	Ar.		+	
melal	melâl	Ar.		+	
melamet	melâmet	Ar.		+	
melekezade	melek-zâde	Ar.		+	
memât	memât	Ar.		+	
menafe	menâfi'	Ar.		+	
meneviyyat	ma'neviyyât	Ar.		+	
menfaatdar	menfa'at-dâr	Ar.+Far.		+	
menzilgah	menzil-gâh	Ar.+Far.		+	
meram	merâm	Ar.		+	
meramname	merûm-nâme	Ar.+Far.		+	
merasim	merâsim	Ar.		+	
mercan	mercân	Ar.		+	
merdane	merd-âne	Far.		+	

merheba	merhabâ	Ar.			+
mersiyehân	mersiye-hân	Ar.+Far.		+	
mesafe	mesâfe	Ar.		+	
mesame	mesâmmе	Ar.		+	
mesarif	mesârîf	Ar.		+	
mesela	meselâ	Ar.			+
meslekbaz	meslek-bâz	Ar.+Far.		+	
mestan	mestân	Fars.		+	
meşrubat	meşrûbât	Ar.		+	
meşrutehâh	meşrût-hâh	Ar.+Far.		+	
meşatte	meşşâta	Ar.		+	
meta	metâ'	Ar.			+
metanet	metânet	Ar.		+	
metbuat	matbûât	Ar.		+	
mevacib	mevâcib	Ar.		+	
meyusane	meyûs-âne	Ar.+Far.		+	
mezac	mizâc	Ar.		+	
mezar	mezâr	Ar.		+	
mezaristan	mezâr-istân	Ar.+Far.		+	
mezlumane	mazlûm-âne	Ar.+Far.		+	
miğdar	mikdâr	Ar.		+	
miğyas	mikyâs	Ar.		+	
milad	mîlâd	Ar.		+	
miladi	mîlâdî	Ar.		+	
mina	mînâ	Fars.		+	
minare	menâre	Ar.			+
minnetdar	minnet-dâr	Ar.+Far.		+	
minval	minvâl	Ar.		+	
mirab	mîr-âb	Ar.+Far.		+	
mirahur	mîr-âhûr	Far.		+	
miras	mîrâs	Ar.		+	
misal	misâl	Ar.		+	
mismar	mismâr	Ar.		+	
misra	mîsrâ'	Ar.			+
miyan	miyân	Far.		+	
miyandar	miyân-dâr	Far.		+	
miyane	miyâne	Far.		+	
miyanpur	miyân-pûr	Far.		+	

miyanteng	miyân-teng	Far.		+	
mizac	mizâc	Ar.		+	
mizan	mîzân	Ar.		+	
mizrab	mızrâb	Ar.		+	
mizrağ	mızrâk	Ar.		+	
mollaḥana	molla-hâne	Ar.+Far.		+	
mövcudat	mevcûdât	Ar.		+	
mövhumatperest	mevhûmât-perest	Ar.+Far.		+	
mövğufat	mevkufât	Ar.		+	
mövla	mevlâ	Ar.			+
mövlana	mevlânâ	Ar.			+
muğamat	makamât	Ar.		+	
muğamatşünas	makamât-şünas	Ar.+Far.		+	
muhtar	muhtâr	Ar.		+	
muhtariyyet	muhtâriyyet	Ar.		+	
mumiya	mumyâ	Ar.			+
murad	murâd	Ar.		+	
murdar	murdâr	Fars.		+	
musiğişünas	musikî-şinâs	Ar.+Far.		+	
müaliceḥana	muâlece-hâne	Ar.+Far.		+	
müalicepezir	muâlece-pezir	Ar.+Far.		+	
müamile	muâmele	Ar.		+	
müariz	muârız	Ar.		+	
müasir	muâsır	Ar.		+	
müavin	muâvin	Ar.		+	
müavinet	muâvenet	Ar.		+	
müayine	muâyene	Ar.		+	
mübadile	mübâdele	Ar.		+	
mübah	mübâh	Ar.		+	
mübahise	mübâhase	Ar.		+	
mübalîğе	mübâlâğa	Ar.		+	
mübarek	mübârek	Ar.		+	
mübarekbad	mübârek-bad	Ar.+Far.		+	
mübariz	mübâriz	Ar.		+	
mübarize	mübâreze	Ar.		+	
mübaşir	mübâşir	Ar.		+	
mübteda	mübtedâ'	Ar.		+	
mübtela	mübtelâ	Ar.			+

mücavir	mücâvir	Ar.		+	
mücadile	mücâdele	Ar.		+	
mücahid	mücâhid	Ar.		+	
müdafie	müdâfi'	Ar.		+	
müdafile	müdâhale	Ar.		+	
müdam	müdâm	Ar.		+	
müdavim	müdâvim	Ar.		+	
müdara	müdârâ	Fars.		+	
müdeâ	müddeâ	Ar.			+
müemma	muammâ	Ar.			+
mühefîz	muhâfîz	Ar.			+
mühefîzekar	muhâfaza-kâr	Ar.+Far.		+	
mühakime	muhâkeme	Ar.		+	
müharibe	muhârebe	Ar.		+	
mühasib	muhâsib	Ar.		+	
mühasibat	muhâsibât	Ar.		+	
mühasire	muhâsıra	Ar.		+	
mühabire	muhâbere	Ar.		+	
mühalif	muhâlif	Ar.		+	
mühalifet	muhâlefet	Ar.		+	
mühateb	muhâtab	Ar.		+	
mühellefat	muhalefât	Ar.		+	
müjgan	müje(söz cemi)müjgân	Ar.		+	
mükafat	mükâfât	Ar.		+	
mükalime	mükâleme	Ar.		+	
mügabil	mukâbil	Ar.		+	
mügayise	mukâyese	Ar.		+	
mügedderat	mukadderât	Ar.		+	
mügevva	mukavvâ	Ar.		+	
mülahize	mülâhaza	Ar.			+
mülagat	mülâkat	Ar.		+	
mülayim	mülâyim	Ar.		+	
mülayimane	mülâyim-âne	Ar.+Far.		+	
mülkedar	mülk-dâr	Ar.+Far.		+	
mümaniet	mümâna'at	Ar.		+	
mümarise	mümârese	Ar.		+	
mümkünat	mümkünât	Ar.		+	
mümtaz	mümtâz	Ar.		+	

münağışe	munâğaşa	Ar.		+	
münasib	münâsib	Ar.		+	
münasibat	münâsibât	Ar.		+	
münasibet	münâsebet	Ar.		+	
münasbihal	münâsbihâl	Ar.		+	
münazire	münâzara	Ar.		+	
mündericat	mündericât (söz cemi)	Ar.		+	
müntehabat	müntehabât	Ar.		+	
müraciet	mürâca'ât	Ar.		+	
mürecietname	mürâcaât-nâme	Ar.+Far.		+	
mürافية	mürâfi'	Ar.		+	
mürğzar	mürg-zâr	Far.		+	
müsabiğe	musâbağa	Ar.		+	
müsadire	müsâdere	Ar.		+	
müsafir	müsâfir	Ar.		+	
müsafiret	müsâferet	Ar.		+	
müsafirhâna	müsâfir-hâne	Ar.+Far.		+	
müsahib	musâhib	Ar.		+	
müsahibe	musâhibe	Ar.		+	
müsaid	müsâid	Ar.		+	
müsaide	müsâade	Ar.		+	
müsalihe	müsâliha	Ar.		+	
müsamire	müsâmere	Ar.		+	
müsavat	müsâvât	Ar.		+	
müsavi	müsâvî	Ar.		+	
müsella	musallâ	Ar.			+
müstesna	müstesnâ	Ar.			+
müşavir	müşâvir	Ar.		+	
müşavire	müşâvere	Ar.		+	
müşavirebaz	müşâvire-bâz	Ar.+Far.		+	
müşkbar	müşg-bâr	Far.		+	
müşkülât	müşkilât	Ar.		+	
mütabiğ	mutâbıç	Ar.		+	
mütabiğet	mutâbaçat	Ar.		+	
mütalie	mutâli'	Ar.		+	
mütarike	mütâreke	Ar.		+	
müteağib	müte'âğib	Ar.		+	
mütearif	müte'ârif	Ar.		+	

mütedavil	mütedâvil	Ar.		+	
mütefekkirane	mütefekkir-âne	Ar.+Far.		+	
müteheyirane	mütehayyir-âne	Ar.+Far.		+	
mütekebbirane	mütekebbir-âne	Ar.+Far.		+	
müteğabil	müteğâbill	Ar.		+	
mütemadi	mütemâdi	Ar.		+	
mütemadiyen	mütemâdiyen	Ar.		+	
mütenasib	mütenâsib	Ar.		+	
müvazi	müvâzî	Ar.		+	
müvazinet	müvâzînet	Ar.		+	
müzakire	müzâkere	Ar.		+	
müzare	muzârî'	Ar.		+	
müzayide	müzâyede	Ar.		+	
na	nâ	fars.			+
naavand	nâ-avand	fars.		+	
nabaliğ	nâ-balig	Ar.+Far.		+	
nabat	nebât	Ar.		+	
nabeca	nâ-bercâ	Far.			+
nabekar	nâ-bekâr	Far.		+	
nabeled	nâ-beled	Far.+ Ar.		+	
nabud	nâbûd	Far.		+	
nacins	nâ-cins	Far.+ Ar.		+	
naçar	nâçâr	Far.		+	
naçiz	nâ-çîz	Far.		+	
nadan	nâ-dân	Far.		+	
nadide	nâ-dîde	Far.		+	
nadir	nâdir	Ar.		+	
nadirülvücut	nâdir-ül-vücut	Ar.		+	
nadürüst	nâ-dürüst	Far.		+	
naehmal	nâ-ihmâl	Far.+ Ar.		+	
naehl	nâ-ehl	Far.+ Ar.		+	
naelac	nâ-elâc	Far.+ Ar.		+	
nagah	nâ-gâh	Far.		+	
nagahan	nâ-gâhan	Far.		+	
nagüman	nâ-gümân	Far.		+	
nagüvara	nâ-güvâre	Fars.		+	
nağılbaz	nağıl-bâz	Ar.+Far.		+	
nahar	ne-hâr	Ar.		+	

nahiye	nâhiye	Ar.		+	
naḥah	nâ-hâh	Fars.		+	
naḥef	nâ-hâlef	Far.+ Ar.		+	
naḥos	nâ-hoş	Far.		+	
naib	nâib	Ar.		+	
nail	nâil	Ar.		+	
nailiyyet	nâiliyyet	Ar.		+	
nainsaf	nâ-insâf	Far.+ Ar.		+	
nakam	nâ-kâm	Far.		+	
nakes	nâ-kes	Far.		+	
nağabil	nâ-kabil	Far.+ Ar.		+	
nağafil	nâ-gâfil	Far.+ Ar.		+	
nağil	nâkil	Ar.		+	
nağis	nakîs	Ar.		+	
nağgaskar	nakkaş-kâr	Ar.+Far.		+	
nağus	nâkus	Ar.		+	
nalan	nâlân	Far.		+	
nalayig	nâ-lâyik	Far.+ Ar.		+	
nale	nâle	Far.		+	
nam	nâm	Far.		+	
namaz	namâz	Far.		+	
namazgah	namaz-gâh	Far.		+	
namdar	nâm-dâr	Far.		+	
namehriban	nâ-mehriban	Far.+ Ar.		+	
nameyi-emal	nâme-yi-amel	Far.+ Ar.		+	
name	nâme	Far.		+	
namehrem	nâ-mahrem	Far.+ Ar.		+	
nameğbul	nâ-makbûl	Far.+ Ar.		+	
namelum	nâ-malûm	Far.+ Ar.		+	
namerbut	nâ-merbût	Far.+ Ar.		+	
namerd	nâ-merd	Far.		+	
namḥuda	nâme-hüdâ	Far.		+	
namized	nâm-zed	Far.		+	
nam-nişan	nâm-nişân	Far.		+	
namöhkem	nâ-muhkem	Far.+ Ar.		+	
namurad	nâ-murad	Far.+ Ar.		+	
namus	nâmus	Ar.		+	
namüeyyen	nâ-muayyen	Far.+ Ar.		+	

namümkün	nâ-mümkin	Far.+ Ar.		+	
namünasib	nâ-münâsib	Far.+ Ar.		+	
namürüvvet	nâ-mürüvvet	Far.+ Ar.		+	
namütenahi	nâ-mütenâhî	Far.+ Ar.		+	+
namvar	nâmver	Far.		+	
nan	nân	Far.		+	
nanecib	nâ-necîb	Far.+ Ar.		+	
nankor	nân-kör	Far.		+	
napak	nâ-pâk	Far.		+	
nar	nâr	Far.		+	
nar(2)	nâr	Ar.		+	
narahat	nâ-râhat	Far.+ Ar.		+	
nareva	nârevâ	Far.			+
nas	nâs	Ar.		+	
nasaz	nâ-sâz	Far.		+	
naseh	nâsih	Ar.		+	
naseza	nâ-sezâ	Far.		+	+
nasir(1)	nâsir	Ar.		+	
nasir(2)	nasîr	Ar.		+	
naşad	nâ-şâd	Far.		+	
naşir	nâşir	Ar.		+	
naşükür	nâ-şükür	Far.+ Ar.		+	
natamam	nâ-temâm	Far.+ Ar.		+	
nataraz	nâ-taraz	Far.		+	
natemiz	nâ-temiz	Far.+ Ar.		+	
natevan	nâ-tüvân	Far.		+	
natig	nâtik	Ar.		+	
naümid	nâ-ümîd	Far.		+	
naz	nâz	Far.		+	
nazenin	nâzenîn	Far.		+	
nazik	nâzik	Far.		+	
nazikane	nâzik-âne	Far.		+	
nazikmezac	nâzik-mizâc	Far.+ Ar.		+	
nazikter	nâzik-ter	Far.		+	
nazil	nâzil	Ar.		+	
naz-gemze	nâz-gamze	Far.+ Ar.		+	
nebat	nebât	Ar.		+	
nebatat	nebâtât	Ar.		+	

nebati	nebâtî	Ar.		+	
necabet	necâbet	Ar.		+	
neccar	neccâr	Ar.		+	
necibane	necîb-âne	Ar.+Far.		+	
nefsani	nefsânî	Ar.		+	
nefskar	nefs-kâr	Ar.+Far.		+	
neğmekar	nağme-kâr	Ar.+Far.		+	
nehayet	nihâyet	Ar.		+	
neğerat	nakarât	Ar.		+	
neğliyyat	nakliyyât	Ar.		+	
nemekbeharam	nemek be-harâm	Far.+ Ar.		+	
nemekdan	nemek-dân	Far.		+	
nerdivan	nerd-bân	Far.		+	
nesihetamiz	nasîhat-âmiz	Ar.+Far.		+	
Nesrani	Nasrânî(hristiyan)	Ar.		+	
neşat	neşât	Ar.		+	
neşriyyat	neşriyyât	Ar.		+	
neşvünüma	neşv ü nemâ	Ar.			+
neva	nevâ	Far.			+
nevazende	nevâzende	Far.		+	
nevaziş	nevâziş	Far.		+	
nevvab	nevvâb	Ar.		+	
nezafet	nezâfet	Ar.		+	
nezaket	nezâket	Ar.		+	
nezaret	nezâret	Ar.		+	
nezeriyyat	nazariyyât	Ar.		+	
nicat	necât	Ar.		+	
nifağ	nifâk	Ar.		+	
nigah	nigâh	Far.		+	
nigahban	nigâh-bân	Far.		+	
nigar	nigâr	Far.		+	
nigaran	nigâran	Far.		+	
nihan	nihân	Far.		+	
nijad	nişâd	Far.		+	
nikah	nikâh	Ar.		+	
niknam	nîknâm	Far.		+	
nigab	nikâb	Ar.		+	
nisar	nisâr	Ar.		+	

nisvan	nisvân	Ar.		+	
nisyan	nisyân	Ar.		+	
nişan	nişân	Far.		+	
nişanbenişan	nişân be nişân	Far.		+	
nişangah	nişân-gâh	Far.		+	
nişasta	nişâste	Far.		+	
niyabet	niyâbet	Ar.		+	
niyaz	niyâz	Far.		+	
niza	nizâ'	Ar.			+
nizam	nizâm	Ar.		+	
nizami	nizâmî	Ar.		+	
nizam-intizam	nizâm-intizâm	Ar.		+	
nizamname	nizâm-nâme	Ar.+Far.		+	
novbahar	nev-bahâr	Far.		+	
novdan	nevdân	Far.		+	
nöğsan	noksân	Ar.		+	
nurani	nûrânî	Ar.		+	
nurelennur	nûrûn âlâ nûr	Ar.		+	
nüktedan	nükte-dân	Ar.+Far.		+	
nümayan	nümâyân	Far.		+	
nümayade	nümâyande	Far.		+	
nümayiş	nümâyiş	Far.		+	
nümayişkarane	nümâyiş-kârâne	Far.		+	
ovdan	âb-dân	Far.		+	
ömürbillah	ömür-billâh	Ar.		+	
övlad	veled(söz cemi)evlâd	Ar.		+	
öвлиya	veli (söz cemi)evliyâ'	Ar.			+
övrâğ	verek (söz cemi)evrâk	Ar.		+	
övret	avrât	Ar.		+	
övretbaz	avrât-bâz	Ar.+Far.		+	
özva	vaz(söz cemi)evzâ'	Ar.			+
paça	pâ-çe	Far.		+	
padşah	pâd-şâh	Far.		+	
padşahperest	pâd-şâh-perest	Far.		+	
padzeher	pâdzehr	Far.		+	
pak(1)	pâk	Far.		+	
pakize	pâkîze	Far.		+	
palan	pâlân	Far.		+	

palanduz	pâlân-dûz	Far.		+	
papış	pâ-pûş	Far.		+	
para	pâre	Far.		+	
pasiban	pâs-bân	Far.		+	
pay	pây	Far.		+	
paydar	pây-dâr	Far.		+	
paye	pâye	Far.		+	
payendaz	pây-endâz	Far.		+	
payız	pâyîz	Far.		+	
paymal	pây-mâl	Far.		+	
paytaht	pây-ı taht	Far.		+	
peşekar	pîşekâr	Far.		+	
peşman	peşmân	Far.		+	
peyda	peydâ	Far.			+
peyğam	peyâm	Far.		+	
peykan	peykân	Far.		+	
peyman	peymân	Far.		+	
peymane	peymâne	Far.		+	
pehlevan	pehlevân	Far.		+	
pehrizkar	perhîz-kâr	Far.		+	
penah	penâh	Far.		+	
penahgah	penâh-gâh	Far.		+	
perakende	perâkende	Far.		+	
perestar	perestâr	Far.		+	
pergar	pergâr	Far.		+	
pergar(2)	pergâr	Far.		+	
pergar(3)	pergâr	Far.		+	
pericamal	peri-cemâl	Far.+ Ar.		+	
perisima	peri-sîmâ	Far.+ Ar.			+
perişan	perişân	Far.		+	
perizade	periz-âde	Far.		+	
pervane	pervâne	Far.		+	
pervaz	pervâz	Far.		+	
perverdigar	perverd-gâr	Far.		+	
pesab	pesâb	Far.		+	
pirani	pîrâni	Far.		+	
pişderamed	pîş der âmed	Far.		+	
piyada	piyâde	Far.		+	

piyale	piyâle	Fars.		+	
polad	pûlâd	Far.		+	
pünhani	pinhânî	Far.		+	
püribare	pür-ibâre	Far.+ Ar.		+	
pürkamal	pür-kemâl	Fars.+ Ar.		+	
pürmelal	pür-melâl	Far.+ Ar.		+	
pürmena	pür-ma'nâ	Far.+ Ar.			+
rad(d)e	râdde	Ar.		+	
rah	râh	Far.		+	
rahib	râhib	Ar.		+	
rahibe	râhibe	Ar.		+	
ram	râm	Far.		+	
ramazan	ramazân	Ar.		+	
rast(1)	râst	Far.		+	
rast(2)	râst-acem	Far.		+	
rasta	râstâ	Far.			+
ravi	râvî	Ar.		+	
rayihe	râyihâ	Ar.		+	
razyana	râziyâne	fars.		+	
rebûlahîr	rebî-ül-âhir	Ar.		+	
refağet	refâkat	Ar.		+	
refigane	refik-âne	Ar.+Far.		+	
refige	refika	Arap.		+	
rehavi	rehâvî	Far.		+	
rehmkar	rahm-kâr	Ar.+Far.		+	
rehnûma	reh-nümâ	Far.			+
reht̂hab	raht-ı hâb	Far.		+	
rena	ra'nâ'	Ar.			+
rencidehatir	rencîde-hâtır	Far.+ Ar.		+	
rengareng	reng-â-reng	Far.		+	
rengabereng	reng-â-be-reng	Far.		+	
rengkar	reng-kâr	Far.		+	
renghana	reng-hâne	Far.		+	
resedhana	râsâd-hâne	Ar.+Far.		+	
ressam	ressâm	Ar.		+	
reşâdet	reşâdet	Ar.		+	
reva	revâ	Far.			+
revac	revâc	Ar.		+	

revan	revân	Far.		+	
revayet	rivâyet	Ar.		+	
reyaset	riyâset	Ar.		+	
rezalet	rezâlet	Ar.		+	
riayet	riâyet	Ar.		+	
rica	ricâ',reca'	Ar.			+
rifah	refâh	Ar.		+	
risale	risâle	Ar.		+	
riya	riyâ'	Ar.			+
riyazet	riyâzet	Ar.		+	
riyazi	riyâzî	Ar.		+	
riyaziyyat	riyâziyyat	Ar.		+	
riyaziyyatşünas	riyâziyat-şünas	Ar.		+	
riza	rızâ'	Ar.			+
rizamend	rızâ-mend	Ar.		+	
rizvan	rıdvân	Ar.		+	
röya	rü'yâ	Ar.			+
ruhiyyat	rûhiyyât	Ar.		+	
ruhiyyatçı	rûhiyyatçı	Ar.		+	
ruzigar	rüzigâr	Far.		+	
ruzname	rûznâme	Far.		+	
rûbab	rûbâb	Ar.		+	
rûhsar	ruhsâr	Fars.		+	
rûşetname	ruhsat-nâme	Ar.+Far.		+	
rûsumat	rûsûmât	Ar.		+	
saat	sâat	Ar.		+	
saatsaz	sâat-saz	Ar.+Far.		+	
sabah	sabâh	Ar.		+	
sabiğ	sâbık	Ar.		+	
sabiğen	sâbıkan	Ar.		+	
sabit	sâbit	Ar.		+	
sabitgedem	sâbit-kadem	Ar.		+	
sade	sâde	Far.		+	
sadedil	sâde-dil	Far.		+	
sadiğ	sâdık	Ar.		+	
sadiğane	sâdık-âne	Ar.+Fars.		+	
sadir	sâdir	Ar.		+	
saf	sâf	Ar.		+	

safdil	sâf-dil	Ar.+Far.		+	
sahe	sâha	Ar.		+	
sahib	sâhib	Ar.		+	
sahibe	sâhibe,sâhibât	Ar.		+	
sahibkar	sâhib-kâr	Ar.+Far.		+	
sahil	sâhil,sevâhil	Ar.		+	
sahta	sâhte	Far.		+	
sahtakar	sâhte-kâr	Far.		+	
sail	sâil	Ar.		+	
sair	sâir	Ar.		+	
sait	sâit	Ar.		+	
sakin	sâkin	Ar.		+	
sakit	sâkit	Ar.		+	
sakitane	sakit-âne	Ar.+Far.		+	
sâgi	sâkî	Ar.		+	
sâgît	sâkit	Ar.		+	
salam	selâm	Ar.		+	
salamat	selâmet	Ar.		+	
salam-kalam	selâm-kelâm	Ar.		+	
salat	salât	Ar.		+	
salavat	salâvât	Ar.		+	
saleh	sâlih	Ar.		+	
salim	sâlim	Ar.		+	
sallağhana	sellâh-hâne	Ar.+Far.		+	
salname	sâl-nâme	Far.		+	
saman	sâmân	Far.		+	
samit	sâmit	Ar.		+	
sandığdar	sandûk-dâr	Ar.+Far.		+	
sandığhana	sandûk-hâne	Ar.+Far.		+	
sani	sânî	Ar.		+	
saniye	sâniye	Ar.		+	
saniyen	sâniyen	Ar.		+	
sar	sâr	Far.		+	
sarban	sâr-bân	Far.		+	
savab	savâb	Ar.		+	
saye	sâye	Far.		+	
sayeban	sâye-bân	Far.		+	
saz	sâz	Far.		+	

saz(2)	sâz(yapan)	Far.		+	
sazanda	sâzende	Far.		+	
sazbend	sâz-bend	Far.		+	
saziş	sâziş	Far.		+	
segah	segâh	Far.		+	
sehrbaz	sihr-bâz	Ar.+Far.		+	
sehrkar	sihr-kâr	Ar.+Far.		+	
selab	seylâb	Ar.+Far.		+	
setar	se-târe	Far.		+	
sevda	sevdâ	Ar.			+
seyran	seyr-ân	Ar.+Far.		+	
seyrengah	seyran-gâh	Ar.+Far.		+	
seadet	saâdet	Ar.		+	
seba(seba yeli)	sa'bâ(seba yeli)	Ar.			+
sebat	sebât	Ar.		+	
sebebkar	sebeb-kâr	Ar.+Far.		+	
sebzevat	sebze-vât	Far.+ Ar.		+	
seccade	seccâde	Ar.		+	
seda	sedâ	Ar.			+
sedağet	sadâkat	Ar.		+	
sedaret	sadâret	Ar.		+	
sefa	safâ'	Ar.			+
sefahet	sefâhat	Ar.		+	
sefalet	sefâlet	Ar.		+	
sefaret	sefâret	Ar.		+	
sefarethana	sefâret-hâne	Ar.+Far.		+	
seferhana	sefer-hâne	Ar.+Far.		+	
sefilane	sefil-âne	Ar.+Far.		+	
sefil-sergerdan	sefil-ser-gerdân	Ar.+Far.		+	
sefra	safrâ	Ar.			+
sehlenkar	sehlen-kâr	Ar.+Far.		+	
sehmdar	sehm-dâr	Ar.+Far.		+	
sehra	sahrâ	Ar.			+
sehavet	sahâvet	Ar.		+	
selahiyyet	salâhiyyet	Ar.		+	
selahiyyetdar	salâhiyyet-dâr	Ar.+Far.		+	
sema	semâ'	Ar.			+
semavi	semâvî	Ar.		+	

semayi-şems	semâyi-şems	Ar.		+	
sena	senâ'	Ar.			+
senaye	sanâyi'	Ar.		+	
senetkar	sa'nat-kâr	Ar.+Far.		+	
senetkarane	sa'nat-kârâne	Ar.+Far.		+	
serab	serâb	Far.		+	
seraser	ser-â-ser	Far.		+	
serasime	serâsîme	Far.		+	
serbaz	ser-bâz	Far.		+	
serbazhâna	ser-bâz-hâne	Far.		+	
serdabe	serdâbe	Far.		+	
serdar	ser-dâr	Far.		+	
serencam	ser-encâm	Fars.		+	
sergerdan	sergerdân	Fars.		+	
sermaye	sermâye	Far.		+	
serrac	serrâc	Ar.		+	
serraf	sarrâf	Ar.		+	
servetdar	servet-dâr	Ar.+Far.		+	
settar	settâr	Ar.		+	
seyahet	seyâhat	Ar.		+	
seyahetname	seyâhat-nâme	Ar.+Far.		+	
seyyah	seyyâh	Ar.		+	
seyyal	seyyâl	Ar.		+	
seyyar	seyyâr	Ar.		+	
seyyare	seyyâre	Ar.		+	
seza	sezâ	Far.			+
sifrağ	safrâ	Ar.			+
silah	silâh	Ar.		+	
silahdar	silâh-dâr	Ar.+Far.		+	
silahhâna	silâh-hâne	Ar.+Far.		+	
silsilecünban	silsile-cünbân	Ar.+Far.		+	
sima	sîmâ	Ar.			+
simsar	simsâr	Far.		+	
sincab	sincâb	Far.		+	
sirat	sîrât	Ar.		+	
sirayet	sîrâyet	Ar.		+	
sitare	sîtâre	Ar.		+	
sitayiş	sîtâyîş	Far.		+	

sitemkar	sitem-kâr	Far.		+	
siyah	siyâh	Far.		+	
siyahı	siyâhî	Far.		+	
siyaset	siyâset	Ar.		+	
siyasetbaz	siyâset-bâz	Ar.+Far.		+	
soltan	sultân	Ar.		+	
sual	suâl	Ar.		+	
sualbaz	suâl-bâz	Ar.+Far.		+	
sülale	sülâle	Ar.		+	
süleymani	süleymânî	Ar.		+	
süreyya	süreyyâ	Ar.			+
süvar	süvâr	Far.		+	
süvari	süvâri	Far.		+	
şabaş	şâbâş	Far.		+	
şad	şâd	Far.		+	
şad-ğürrem	şâd-ğürrem	Far.+ Ar.		+	
şadman	şâd-mân	Far.		+	
şafrañ	safrân	Ar.		+	
şaftalı	şeft-âlû	Far.		+	
şagird	şâgird	Far.		+	
şah	şâh	Far.		+	
şahane	şâhâne	Far.		+	
şahbaz	şâh-bâz	Far.		+	
şahenşah	şâhen-şâh	Far.		+	
şahı	şâhî	Far.		+	
şahid	şâhid	Ar.		+	
şahid-sübut	şâhid-sübut	Ar.		+	
şahnişin	şâh-nişîn	Far.		+	
şahper	şâh-per	Far.		+	
şahrah	şâh-râh	Far.		+	
şahzade	şâh-zâde	Far.		+	
şahıs	şâhıs	Ar.		+	
şaiğ	şâik	Ar.		+	
şair	şâir	Ar.		+	
şairane	şâir-âne	Ar.+Far.		+	
şaire	şâire	Ar.		+	
şâgul	şâkul	Ar.		+	
şâguli	şâkulî	Ar.		+	

şamama	şemmâme	Ar.		+	
şamdan	şem'-dân	Ar.+Far.		+	
şamil	şâmil	Ar.		+	
şan	şân	Ar.		+	
şane	şâne	Far.		+	
şatır	şâtır	Ar.		+	
şayan	şâyân	Far.		+	
şayed	şâyed	Far.		+	
şayeste	şâyeste	Far.		+	
şayie	şâyia	Ar.		+	
şeyda	şeydâ	Far.			+
şeydabaz	şeydâ-bâz	Far.		+	
şeyhülislam	şeyh-ül islâm	Ar.		+	
şeytan	şeytân	Ar.		+	
şeytanfikir	şeytân-fikir	Ar.		+	
şeytani	şeytânî	Ar.		+	
şebabet	şebâbet	Ar.		+	
şebahet	şebâhet	Ar.		+	
şeban	şâ'bân	Far..		+	
şebedebaz	şa'beze-bâz	Ar.+Far.		+	
şebihgerdan	şebîh-gerdân	Ar.+Far.		+	
şebkûlah	şeb-kûlâh	Far.		+	
şebname	şeb-nâme	Far.		+	
şefa	şifâ'	Ar.			+
şefabeşş	şifâ-bahş	Ar.+Far.		+	
şefaet	şefâat	Ar.		+	
şefağana	şifâ-hâne	Ar.+Far.		+	
şefaiyye	şifâhiyye	Ar.		+	
şehab	şihâb	Ar.		+	
şehadet	şehâdet	Ar.		+	
şehadetname	şehâdet--nâme	Ar.+Far.		+	
şehla	şehlâ'	Ar.			+
şehriyar	şehr-yâr	Far.		+	
şehvani	şehvânî	Ar.		+	
şehvetkar	şehvet-kâr	Ar.		+	
şekva	şekvâ	Ar.			+
şematet	şemâtet	Ar.		+	
şemşirbaz	şemşîr-bâz	Far.		+	

şerab	şarâb	Ar.		+	
şerabhana	şarâb-hâne	Ar.+Far.		+	
şerabhor	şarâb-hor	Ar.+Far.		+	
şerafet	şerâfet	Ar.		+	
şerait	şart (söz cemi)şerâit	Ar.		+	
şeraket	şerâket	Ar.		+	
şerare	şerâre	Ar.		+	
şeraret	şerâret	Ar.		+	
şerbaz	şer-bâz	Ar.+Far.		+	
şerefyab	şeref-yâb	Ar.+Far.		+	
şeriethana	şerîat-hâne	Ar.+Far.		+	
şerietmedar	şerîat-medâr	Ar.+Far.		+	
şermsar	şermsâr	Far.		+	
şertname	şart-nâme	Ar.+Far.		+	
şeşedar	şa'saa-dâr	Ar.+Far.		+	
şetaret	şetâret	Ar.		+	
şevval	şevvâl	Ar.		+	
şeyatin	şeyâtin	Ar.		+	
şifahi	şifâhî	Ar.		+	
şikar	şikâr	Far.		+	
şikayet	şikâyet	Ar.		+	
şikayetkar	şikâyet-kâr	Ar.+Far.		+	
şikayetname	şikâyet-nâme	Ar.+Far.		+	
şikestehatir	şikeste-hâtır	Fars.+ Ar.		+	
şimal	şimâl	Ar.		+	
şimali	şimâlî	Ar.		+	
şirane	şîr-âne	Far.		+	
şirazi	şirâzî	Far.		+	
şirdan	şîr-dân	Far.		+	
şirehana	şîre-hâne	Far.		+	
şirehek	şîre-hâk	Far.		+	
şiri-jeyan	şîr-i-jiyân	Far.		+	
şirniyyat	şirniyyât	Far.		+	
şitab	şitâb	Far.		+	
şivebaz	şîve-bâz	Far.		+	
şöhretbaz	şöhret-bâz	Ar.+Far.		+	
şura	şûrâ	Ar.			+
şüa	şuâ'	Ar.			+

şüar	şuâr	Ar.		+	
şüera	şair(söz cemi)şuarâ	Ar.			+
şükran	şükân	Ar.		+	
şümar	şümâr	Far.		+	
şümare	şümâre	Far.		+	
taam	taâm	Ar.		+	
taarûf	teârûf	Ar.		+	
tab	tâb	Far.		+	
taban	tâbân	Far.		+	
tabaşir	tebâşîr	Far.		+	
tabe	tâbi'	Ar.		+	
tabeiyyet	tâbiyyet	Ar.		+	
tabut	tâbût	Ar.		+	
tac	tâc,etvac,ticân	Far.		+	
tacdar	tâc-dâr	Far.		+	
tacir	tâcir	Ar.		+	
tafta	tâfte	Far.		+	
tahir	tâhir	Ar.		+	
taġet	tâkat	Ar.		+	
talaġ	talâk	Ar.		+	
talân	tâlân	Far.		+	
tale	tâle	Ar.		+	
talib	tâlib	Ar.		+	
talibe	tâlibe	Ar.		+	
tamahkar	tama'kâr	Ar.+Far.		+	
tamam	tamâm	Ar.		+	
tamamen	tamâmen	Ar.		+	
tamaşa	temâşâ	Far.			+
tamaşgah	temâşâ-gâh	Far.		+	
tamaşhana	temâş-hâne	Fars.		+	
tar	târ	Far.		+	
tarac	târâc	Far.		+	
tarâş	tîrâş	Far.		+	
tarazı	terâzû	Far.		+	
tariġ	târih	Ar.		+	
tariġen	târihen	Ar.		+	
tariġi-miladi	târihî-miladî	Ar.			+
tariġnevis	târih-nevüs	Ar.+Far.		+	

tarişşūnas	târih-şūnas	Ar.+Far.		+	
tarik	târik	Ar.		+	
tarik(2)	târîk	Ar.		+	
taun	tâûn	Ar.		+	
tavan	tûvân	Far.		+	
tayfa	tâife	Ar.		+	
tazyane	tâziyâne	Far.		+	
tebabet	tabâbet	Ar.		+	
tebeddûllat	tebeddûlât	Ar.		+	
tebiyyat	tabîiyyât	Ar.		+	
tecavûz	tecâvûz	Ar.		+	
tecavûzkar	tecâvûz-kâr	Ar.+Far.		+	
techizat	techîzât	Ar.		+	
tadarûk	tedârûk	Ar.		+	
tedavi	tedâvî	Ar.		+	
tedavûl	tedâvûl	Ar.		+	
tedgîgat	tedkikât	Ar.		+	
tehhüdname	taahhüd-nâme	Ar.+Far.		+	
teessûrat	teessûrât	Ar.		+	
teferrûat	teferrûât	Ar.		+	
teharet	tahâret	Ar.		+	
tehgîramiz	tahkîrâmiz	Ar.+Far.		+	
tehgirane	tahkîr-âne	Ar.+Far.		+	
tehtelhesab	tahte-l-hesâb	Ar.			+
tehsîsat	tahsîsât	Ar.		+	
tekamûl	tekâmûl	Ar.		+	
tekrar	tekrâr	Ar.		+	
tekraren	tekrâren	Ar.		+	
tegaüd	tekâüd	Ar.		+	
teğaza	tekazâ	Ar.			+
teğdimat	takdîmât	Ar.		+	
teğsirkar	taksîr-kâr	Ar.+Far.		+	
teğsirname	taksîr-nâme	Ar.+Far.		+	
teğvim	takvâm	Ar.		+	
telaş	telâşî	Ar.		+	
telatûm	telâtum	Ar.		+	
telebat	taleb(söz cemi)talebât	Ar.		+	
telebdar	taleb-dâr	Ar.+Far.		+	

telebkar	taleb-kâr	Ar.+Far.		+	
telebname	taleb-nâme	Ar.+Far.		+	
telefât	telef(söz cemi)telefât	Ar.		+	
telimat	ta'lîmât	Ar.		+	
telimname	ta'lîm-nâme	Ar.+Far.		+	
temayül	temâyül	Ar.		+	
temenna	temennâ	Ar.			+
teminat	temînât	Ar.		+	
temirat	ta'mîrât	Ar.		+	
temirhana	ta'mîr-hâne	Ar.+Far.		+	
tenasüb	tenâsüb	Ar.		+	
tenasüh	tenâsüh	Ar.		+	
tenasül	tenâsül	Ar.		+	
tenavül	tenâvül	Ar.		+	
tenha	tenhâ	Far.			+
terane	terâne	Far.		+	
teravet	tarâvet	Ar.		+	
tercüman	tercümân	Ar.		+	
terefdar	taraf-dâr	Ar.+Far.		+	
terifname	tarîf-nâme	Ar.+Far.		+	
tersa	tersâ	Far.		+	
tersane	dâr-üs-sanâ'a	Ar.			+
tertibat	tertîbât	Ar.		+	
tesadüf	tesâdüf	Ar.		+	
tesdiğname	tasdîk-nâme	Ar.+Far.		+	
teserrüfât	tasarufât	Ar.		+	
tesisat	te'sîs(söz cemi)te'sîsât	Ar.		+	
tesnifat	tasnîfât	Ar.		+	
teşebbüskar	teşebbüs-kâr	Ar.+Far.		+	
teşekkürname	teşekkür-nâme	Ar.+Far.		+	
teşrifât	teşrîf(söz cemi)teşrîfât	Ar.		+	
teşviğât	teşvîkât	Ar.		+	
tevazö	tevâzu'	Ar.		+	
tevellüdname	tevellüd-nâme	Ar.+Far.		+	
teyinat	ta'yînât	Ar.		+	
teyinname	ta'yîn-nâme	Ar.+Far.		+	
teyyare	tayyâre	Ar.		+	
tezad	tezâdd	Ar.		+	

tezahür	tezâhür	Ar.		+	
teziyedar	ta'ziye-dâr	Ar.+Far.		+	
ticaret	ticâret	Ar.		+	
ticarethana	ticâret-hâne	Ar.+Far.		+	
tilavet	tilâvet	Ar.		+	
timsah	timsâh	Ar.		+	
timsal	timsâl	Ar.		+	
tiryekhâna	tiryâk-hâne	Far.		+	
tuğra	tuğrâ	Ar.			+
tulani	tûlânî	Ar.		+	
tüccar	tacir(söz cemi)tüccâr	Ar.		+	
tuğyan	tuğyân	Ar.		+	
tüllab	talebe(söz cemi)tullâb	Ar.		+	
tündmezac	tünd-mizâc	Far.+ Ar.		+	
ustad	üstâd	Far.		+	
ustadane	üstâd-âne	Far..		+	
ustadname	üstâd-nâme	Far.		+	
üğela	ukalâ	Ar.			+
ülema	âlim(söz cemi)ulemâ'	Ar.			+
ümera	emir(söz cemi)ümerâ	Ar.			+
ümman	ummân	Ar.		+	
ünas	ünâs	Ar.		+	
unvan	ünvân	Ar.		+	
üstürlab	usturlâb	Ar.		+	
üsyân	isyân	Ar.		+	
üşşâğ	âşık(söz cemi)uşşâk	Ar.	+	+	
üzrâhah	özr+hâh	Ar.		+	
vacib	vâcib	Ar.		+	
vacibat	vâcib(söz cemi)vâcibât	Ar.		+	
vadar	vâ-dar	Far.		+	
vadi	vâdî	Ar.		+	
vahe	vâha	Ar.		+	
vahasreta	vâhasretâ	Ar.		+	+
vahime	vâhime	Ar.		+	
vaiz	vâiz	Ar.		+	
vağie	vâkia	Ar.		+	
vağif	vâkıf	Ar.		+	
vagire	vâgire	Far.		+	

vala	vâlâ	Far.			+
valeh	vâlih	Ar.		+	
vali	vâlî	Ar.		+	
valid	vâlid	Ar.		+	
valideyn	vâlideyn	Ar.		+	
valide	vâlîde	Ar.		+	
valihane	vâlihâne	Ar.		+	
vam	vâm	Far.		+	
vamüsibeta	vâ-müsibeta	Ar.		+	
vanefsa	vân-efşa	Ar.		+	
vareste	vâreste	Far.		+	
varid	vârid	Ar.		+	
varidat	vâridât	Ar.		+	
varis	vâris	Ar.		+	
vasil	vâsil	Ar.		+	
vasite	vâsita	Ar.		+	
vaveyla	vâ-veylâ	Ar.		+	+
vazeh	vâzih	Ar.		+	
veba	vebâ'	Ar.			+
vebal	vebâl	Ar.		+	
vecahet	vecâhet	Ar.		+	
vefa	vefâ	Ar.			+
vefadar	vefâ-dâr	Ar.+Far.		+	
vefat	vefât	Ar.		+	
vehdaniyyet	vahdâniyyet	Ar.		+	
vehhabi	vehhâbî	Ar.		+	
vehmnak	vehm-nâk	Ar.+Far.		+	
vehşetefza	vahşet-efzâ	Ar.+Far.			+
vehşiyane	vahşiyâne	Ar.		+	
vekalet	vekâlet	Ar.		+	
vekaleten	vekâleten	Ar.		+	
vekaletname	vekâlet-nâme	Ar.+Far.		+	
veğfname	vakf-nâme	Ar.+Far.		+	
velakin	velâkin	Ar.		+	
veraset	verâset	Ar.		+	
veregpare	varak-pâre	Ar.+Far.		+	
vesait	vâsita(söz cemi)vesâit	Ar.		+	
vesatet	vesâtet	Ar.		+	

vesiyyetname	vasiyyet-nâme	Ar.+Far.		+	
vesselam	ve-s-selâm	Ar.		+	
vetenperverane	vatan-perverâne	Ar.+Far.		+	
vicdan	vicdân	Ar.		+	
vicdanen	vicdânen	Ar.		+	
vicdani	vicdân	Ar.		+	
vilayet	vilâyet	Ar.		+	
viran	vîrân	Far.		+	
virane	vîrâne	Far.		+	
viranhana	virân-hâne	Far.		+	
vicudname	vücûd-nâme	Ar.+Far.		+	
vükela	vekil(söz cemi)vükelâ	Ar.		+	
vüguat	vukû'(söz cemi)vukûât	Ar.			+
vüsâl	visâl	Ar.		+	
vüzera	vezîr(söz cemi)vüzerâ'	Ar.		+	
ya	yâ	Ar.			+
yaban	yâbân	Far.			+
yadigar	yâd-gâr	Far.		+	
yahu	yâ-hû	Ar.		+	
yağud	yâhûd	Far.		+	
yağut	yâkut	Ar.		+	
yar	yâr	Far.		+	
yareb	yâ-Rabb	Ar.		+	
yarebbi	yâ-Rabbî	Ar.		+	
yasemen	yâsemen	Far.		+	
yasemeni	yâsemeni	Far.		+	
yashana	ye's-hâne	Ar.+Far.		+	
yasîn	Yâsin	Ar.		+	
yaver	yâver	Far.		+	
yegah	yegâh	Far.		+	
yegan	yegân	Far.		+	
yegane	yegâne	Far.		+	
yekpare	yek-pâre	Far.		+	
yeksan	yek-sân	Far.		+	
yekta	yek-tâ	Far.			+
yelda	yeldâ	Far.			+
yezdân	yezdân	Fars.		+	
yesaver	ye's-âver	Ar.+Far.		+	

zabil	zâbol	Far.		+	
zabit	zâbit	Ar.		+	
zabite	zâbita	Ar.		+	
zad	zâd	Ar.		+	
zade	zâde	Far.		+	
zadegan	zâdegân	Far.		+	
zağ	zâg	Ar.		+	
zahid	zâhid	Ar.		+	
zahidane	zâhid-âne	Ar.+Far.		+	
zahidvar	zâhid-var	Far.		+	
zahir	zâhir	Ar.		+	
zahir-batin	zâhir-batin	Ar.		+	
zahiren	zâhiren	Ar.		+	
zahiri	zâhirî	Ar.		+	
zahirperest	zâhir-perest	Ar.+Far.		+	
zaid	zâid	Ar.		+	
zaiçe	zâika	Ar.		+	
zail	zâil	Ar.		+	
zakir	zâkir	Ar.		+	
zalim	zâlim	Ar.		+	
zalimane	zâlim-âne	Ar.+Far.		+	
zaman	zamân	Ar.		+	
zamin	zâmin	Ar.		+	
zaminkar	zâmin-kâr	Ar.+Far.		+	
zar	zâr	Far.		+	
zarafat	zarâfet	Ar.		+	
zat	zât	Ar.		+	
zatelcenb	zât-ül-cenb	Ar.		+	
zaten	zâten	Ar.		+	
zati	zâtî	Ar.		+	
zati-ali	zât-î-ali	Ar.		+	
zaval	zevâl	Ar.		+	
zaviye	zâviye	Ar.		+	
zaviyenişin	zâviye-nişîn	Ar.+Far.		+	
zay	zâyî'	Ar.		+	
zeban	zebân	Far.		+	
zebane	zebâne	Far.		+	
zeferan	za'ferân	Ar.		+	

zeferyab	zafer-yâb	Ar.+Far.		+	
zehrimar	zehr-i mâr	Far.		+	
zeka	zekâ'	Ar.			+
zekat	zekât	Ar.		+	
zekavet	zekâvet	Ar.		+	
zeğgum	zakkum	Ar.		+	
zelayam	zalâm	Ar.		+	
zelilane	zelîl-âne	Ar.+Far.		+	
zemaney	zamâne	Ar.		+	
zemanet	zamânet	Ar.		+	
zenehdan	zeneh-dân	fars.		+	
zeravend	zerâvend	Far.		+	
zerbaf	zer-bâf	Far.		+	
zerbe	zûr-bâ	Ar.			+
zerbhane	darb-hâne	Ar.+Far.		+	
zerdab	zerd-âb	Far.		+	
zerdalî	zerd-âlû	Far.		+	
zerefşan	zer-efşân	Far.		+	
zernigar	zer-nigâr	Far.		+	
zernişan	zer-nişân	Far.		+	
zevat	zât(söz cemi)zevât	Ar.		+	
zevvar	zûvvâr	Ar.		+	
zeydan	zey-dân	Far.		+	
ziba	zîbâ	Far.			+
zifaf	zîfâf	Ar.		+	
ziheyat	zî-hayât	Ar.		+	
zimistan	zemistân	Far.		+	
zina	zinâ'	Ar.			+
zinakar	zinâ-kâr	Ar.+Far.		+	
zindan	zindân	Far.		+	
zindan(2)	zindân	Ar.		+	
zindanban	zindân-ban	Far.		+	
zindanhana	zindân-hâne	Ar.+Far.		+	
zindegan	zinde-gân	Far.		+	
zidegani	zinde-gânî	Far.		+	
zinhar	zinhâr	Far.		+	
zira	zîrâ	Ar.			+
ziraet	zirâat	Ar.		+	

zircame	zırh-câme	Far.		+	
ziya	ziyâ'	Ar.			+
ziyad	ziyâd	Ar.		+	
ziyadar	ziyâ-dâr	Ar.+Far.		+	
ziyade	ziyâde	Ar.		+	
ziyafet	ziyâfet	Ar.		+	
ziyan	ziyân	Far.		+	
ziyanh�or	ziyân-hor	Far.		+	
ziyaret	ziyâret	Ar.		+	
ziyaretgah	ziyâret-gâh	Ar.+Far.		+	
zor	zâr	Far.		+	
zorh�ana	zûr-h�ane	Far.		+	
z�v�g-sefa	zevk u saf�a	Ar.			+
z�lal	z�l�l	Ar.		+	
z�lali	z�l�l�f	Ar.		+	
z�lmet�hana	zulmet-h�ane	Ar.+Far.		+	
z�lmkar	zulm-k�ar	Ar.+Far.		+	
z�nnar	z�nn�r	Ar.		+	

 ı :

	ASLI	K�OKEN	S�Z BAŞI	S�Z İÇİ	S�Z SONU
abnusi	�bn�s�	Far.			+
abriz	�b-r�z	Far.		+	
ailevi	ailev�	Ar.			+
ali	�l�	Ar.			+
alica�	�l�c�h	Ar.		+	
alicenab	�l�cen�b	Ar.		+	
alig�vher	�l�-g�her	Ar.+Far.		+	
alimane	�l�m-�ne	Ar.+Far.		+	
alineseb	�l�-neseb	Ar.		+	
aliŐan,alişen	�l�Őan	Ar.		+	
amin	�m�n	Ar.		+	
aminh�an	�m�n-han	Ar.+Fars		+	
ari	�r�	Far.			+
ariz	�r�z	Ar.		+	

asi	âsî	Ar.			+
asimani	âsmânî	Far.			+
aşiklik	âşik-lık	Ar.+T.		+	
aşına	âşnâ-yî	Far.			+
ateşin	âteşîn	Far.		+	
ateşinlik	âteşîn-lik	Fars.+T.		+	
ati	âtî	Ar.			+
avize(1)	âvîze	Far.		+	
avize(2)	âvîze	Far.		+	
ayın	âyîn	Far.		+	
ayine	âyîne	Far.		+	
ayinedar	âyîne-dâr	Far.		+	
bağî	bâkî	Ar.			+
barî	bârî	Far.			+
basire	basîret	Ar.		+	
batini	bâtinî	Ar.			+
bazı	bâhten>bâzî	Far.			+
baziçe	bâzîçe	Far.		+	
bedbin	bedbîn	Far.		+	
bedevi	bedevî	Ar.			+
bedevilik	bedevîlik	Ar.+T		+	
bedihe	bedîhe	Ar.		+	
bedihegu	bedîhe-gû	Ar.+Far.		+	
bedihi	bedîhî	Ar.			+
bedii	bedîî	Ar.			+
bediilik	bedîî-lik	Ar.+T.		+	
bediman	bed-îmân	Fars.+Ar.		+	
beşeri	beşerî	Ar.			+
édadı	i' dâdî	Ar.			+
fağır	fakîr	Ar.		+	
fağır-fügare	fakîr-fukarâ	Ar.		+	
gazihana	kadî-hâne	Ar.+Far.		+	

nehs	nahîs	Ar.		+	
paḥıl	bahîl	Ar.		+	
payız	pâyîz	fars.		+	
razı	razi', radî'	Ar.			+
siyahı	siyâhî	Far.			+
şahı	şâhî	Far.			+

û>u :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abguşt	âb-gûşt	Far.		+	
abnos-abnus	âbnûs	Far.		+	
abnusi	âbnûsî	Far.		+	
ahu	âhû	Far.			+
alemşümül	âlem-şümûl	Ar.		+	
alude	âlûden>âlûde	Far.		+	
arzu	ârzû	Far.			+
arzukeş	ârzû-keş	Far.		+	
arzumend	ârzû-mend	Far.		+	
asude	âsûden>âsûd+e	Far.		+	
aşık-meşuğ	âşık-ma'şûk	Ar.		+	
aşura	âşûrâ	Ar.		+	
bâlapuş	bâlâ-pûş	Far.		+	
banu	bânû	Far.			+
bazu	bâzû	Far.			+
bazubend	bâzûbend	Far.		+	
bedbu(y)	bedbû(y)	fars.		+	
bedgu	bed-gû	Far.			+
bedguluk	bedgûluk	Far.+T.		+	
bedihegu	bedîhe-gû	Ar.+Far.			+
behriyyun	bahriyyûn	Ar.		+	

bihude	bîhûde	Far.+ Ar.		+	
bihuş	bî-hûş	Far.		+	
bihuşane	bî-hûşâne	Far.		+	
bihuşdarı	bî-hûşdarı	Far.		+	
bihudud	bî-hutût	Far.+ Ar.		+	
bilümum	bi-l-umûm	Ar.		+	
biruh	bî-rûh	Far.+ Ar.		+	
birun	bîrûn	Far.		+	
biruni	bîrûnî	Far.		+	
bişuur	bî-şuûr	Far.+ Ar.		+	
buhur	buhûr	Ar.		+	
buhurdan	buhûr-dân	Ar.		+	
buğelemun	bûkalemûn	Ar.		+	
buse	bûse	Far.		+	
bustan	bûstân	Far.		+	
bute	bûte	Far.		+	
buy	bû(y)	Far.		+	
bülluri	billûrî	Ar.		+	
büllurin	billûrîn	Ar.		+	
bürudet	bürûdet	Ar.		+	
büruz	bürûz	Ar.		+	
cadu	câdû	Far.			+
caduger	câdûger	Far.		+	
cahanşümül	cihânşümûl	Far.+ Ar.		+	
casus	câsûsî	Ar.		+	
cevahirfuruş	cevâhir-fürûş	Ar.+Far.		+	
cenub	cenûb	Ar.		+	

cesurane	cesûr-âne	Ar.+Far.		+	
ciyerguşe	ciğer-gûşe	Far.		+	
ciyersuz	cigersûz	Far.		+	
cuş	cûş	Far.		+	
cûlus	cûlûs	Ar.		+	
darûlfünun	dâr-ül-fünûn	Ar.		+	
derun	derûn	Far.		+	
deruni	derûnî	Far.		+	
destur	destûr	Far.		+	
destülemel	destûr-ül emel	Far.+ Ar.		+	
deyyus	deyyûs	Ar.		+	
digergun	dîgergûn	Far.		+	
dilefruz	dil-efrûz	Far.		+	
dilhun	dil-hûn	Far.		+	
dilsuz	dil-sûz	Fars.		+	
duagu	duâ-gû (do'â+goften>gû)	Ar.+Far.			+
dud	dûd	Far.		+	
duda	dûda	Far.		+	
dudkeş	dûdkeş	Far.		+	
dudman	dûdmân	Far.		+	
dur	dûr	Far.		+	
durbin	dûrbîn	Far.		+	
dust	dûstâne	Far.		+	
düstur	düstûr	Ar.		+	
düstüremel	düstûr-ül -amel	Ar.		+	
éyibcu	ayb-cû	Ar.+Far.			+
ebru	ebrû	Far.			+
ebucehl	Ebû-cehl	Ar.		+	
ecuze	acûze	Ar.		+	
efsun	efsûn	Far.		+	

efsunkar	efsûn-kâr	Far.		+	
efsus	efsûs	Far.		+	
efzun	efzûn	Far.		+	
ehli-gübur	ehl-i kubûr	Ar.		+	
elelhûsus	ale'l-husûs	Ar.		+	
emud	amûd	Ar.		+	
emudi	amûdî	Ar.		+	
enderun	enderûn	Far.		+	
enduh	endûh	Far.		+	
enkebut	ankebût	Ar.		+	
entikefûrûş	antika-fürûş	Ar.+Far.		+	
erus	arûs	Ar.		+	
eruz	arûz	Ar.		+	
feramuş	ferâmûş	Far.		+	
firuze	fîrûze	Far.		+	
fîruzeyi	fîrûzeyi	Far.		+	
fûnun	fenn(söz cemi)fûnûn	Ar.		+	
fûsun	fûsûn	Far.		+	
fûsunkar	fûsûn-kâr	Far.		+	
fûsunkarlık	fûsûnkâr+lık	Far.+T.		+	
fütühat	feth(söz cemi)fütûhât	Ar.		+	
füzul	fazl(söz cemi)füzûl	Ar.		+	
füzulluk	füzûl-luk	Ar.+T.		+	
geysu	gîsû(saç,hörük)	Far.			+
gerdun	gerdûn	Far.		+	
gernuş	ger-nûş	Far.		+	
guş	gûş	Far.		+	
guşebend	gûşe-bend	Far.		+	
guşenişin	gûşe-nişîn	Far.		+	

gülabdan,gülabzen,gülabpuş	gül-âb-dân,gül-âb-zen,gül-ab-pûş	Far.		+	
gülgün	gül-gûn	Far.		+	
güruh	gürûh	Far.		+	
haleti-ruhiyye	hâlet-i rûhiyye	Ar.		+	
hecvgu	hicv-gû	Ar.+Far.			+
heddi-bülüğ	hadd-i-bülûğ	Ar.		+	
hemhüdüd	hem-hudût	Far.+ Ar.			+
herbcu	harb-cû	Ar.+Far.		+	
hökumet	hükûmet	Ar.		+	
huri	hûrî	Ar.		+	
huş	hûş	Far.		+	
huşyar	hûşyâr	Far.		+	
hücum	hücûm	Ar.		+	
hüdud	hudûd	Ar.		+	
hükema	hükemâ	Ar.			+
hümayun	hümâyûn	Far.		+	
hüruf	hurûf	Ar.		+	
hürufat	hurûfât	Ar.		+	
hürufî	hurûfî	Ar.		+	
hürufilik	hurûfi-lik	Ar.+T		+	
hüzur	huzûr	Ar.		+	
hamuş	hâmûş	Far.		+	
hamuşluğ	hâmûş-luk	Far.+T.		+	
hespuş	has-pûş	Far.		+	
hoşbuy	hoş-bû(y)	Far.		+	
hoşnud	hoşnûd	Far.		+	
huruş	hurûş	Far.		+	
huşgebarfüruş	huşgebar-fürûş	Far.		+	
hülus	hulûs	Ar.		+	
hüruc	hurûc	Ar.		+	

hüsusen	husûsen	Ar.		+	
hüsusi	husûsî	Ar.		+	
hüsusilik	husûsî-lik	Ar.+T.		+	
hüsusile	husûsiyle	Ar.		+	
irsal-mesul	irsâl-mes'ûl	Ar.		+	
kabus	kâbûs	Ar.		+	
kafur	kâfûr	Ar.		+	
kafuri	kâfûrî	Ar.		+	
kebuter	kebûter	Far.		+	
kemşüür	kem-şuûr	Far.+ Ar.		+	
köhnefüruş	köhne-fürûş	Far.		+	
kus	kûs	Far.		+	
kuze	kûze	Far.		+	
küduret	küdûrât	Ar.		+	
külahduz	külehdûz	Far.		+	
künde	kûnde	Far.		+	
gamus	kamûs	Ar.		+	
ganun	kanûn	Ar.		+	
ganunen	kanûnen	Ar.		+	
ganuni	kanûnî	Ar.		+	
ganunname	kanûn-nâme	Ar.+Far.		+	
ganunperest	kanûn-perest	Ar.+Far.		+	
ganunşünas	kanûn-şünas	Ar.+Far.		+	
geyri-kanuni	gayr-i-kanûnî	Ar.		+	
geyri-mecburi	gayr-i-mecbûrî	Ar.		+	
geyri-mehdud	gayr-i-mahdûd	Ar.		+	
geyri-mekbul	gayr-i-makbûl	Ar.		+	
geyri-melum	gayr-i-ma'lûm	Ar.		+	
geyri-memnun	gayr-i-memnûn	Ar.		+	
geyri-meskun	gayr-i-meskûn	Ar.		+	
geyri-şüuri	gayr-i-şuûrî	Ar.		+	

ğebul	kabûl	Ar.		+	
ğedeħnuş	kadeħ-nûş	Ar.		+	
ğemalud	gam(m)-âlûd	Ar.		+	
ğerbiyyun	garbiyyûn	Ar.		+	
ğeyur	gayûr	Ar.		+	
ğoltukfuruş	koltuk-fûrûş	Ar.		+	
ğürub	gurûb	Ar.		+	
ğürur	gurûr	Ar.		+	
ğûsur	kusûr	Ar.		+	
lahut	lâhût	Ar.		+	
lahuti	lâhûtî	Ar.		+	
lalegun	lâlegûn	fars.		+	
layemut	lâ-yemût	Ar.		+	
lüzumiyyet	lüzûmiyyet	Ar.		+	
mal-ħulya	mâl-hûlyâ	Ar.		+	
mat-mebhut	mat-mebhût	Ar.		+	
mebhut	mebhût	Ar.		+	
mebud	ma'bûd	Ar.		+	
mecbur	mecbûr	Ar.		+	
mecburen	mecbûren	Ar.		+	
mecburi	mecbûri	Ar.		+	
mecburiyyet	mecbûriyyet	Ar.		+	
mechul	mechûl	Ar.		+	
mecmu	mecmû'	Ar.			+
mecmue	mecmûa	Ar.		+	
mecnun	Mecnûn	Ar.		+	
mecnunane	mecnûn-âne	Ar.+Far.		+	
mecruh	mecrûh	Ar.		+	
mecun	ma'cûn	Ar.		+	
mecus	mecûs	Ar.		+	
mecusi	mecûsî	Ar.		+	
mefhum	mefhûm	Ar.		+	

mefkurevi	mefkûrevî	Ar.		+	
meftun	meftûn	Ar.		+	
meğlub	mağlûb	Ar.		+	
meğlubiyet	mağlûbiyyet	Ar.		+	
meğmun	magmûm	Ar.		+	
meğrur	mağrûr	Ar.		+	
meğrurane	mağrûr-âne	Ar.+Far.		+	
mehbub	mahbûb	Ar.		+	
mehbube	mahbûbe	Ar.		+	
mehbus	mahbûs	Ar.		+	
mehcub	mahcûb	Ar.		+	
mehdud	mahdûd	Ar.		+	
mehdudiyet	mahdûdiyyet	Ar.		+	
mehkum	mahkûm	Ar.		+	
mehkumiyet	mahkûmiyyet	Ar.		+	
mehlul	mahlûl	Ar.		+	
mehrum	mahrûm	Ar.		+	
mehrumiyet	mahrûmiyyet	Ar.		+	
mehsul	mahsûl	Ar.		+	
mehsulat	mahsûlât (söz cemi)	Ar.		+	
mehsuldar	mahsûl-dâr	Ar.+Far.		+	
mehzunane	mahzûn-âne	Ar.+Far.		+	
meħluk	mahlûk	Ar.		+	
meħlukat	mahlûkât	Ar.		+	
meħlut	mahlût	Ar.		+	
meħsus	mahsûs	Ar.		+	
meħsusen	mahsûsen	Ar.		+	
meħsusiyet	mahsûsiyyet	Ar.		+	
mekruh	mekrûh	Ar.		+	
mekulat	me'kûlât	Ar.		+	
mekus	ma'kûs	Ar.		+	

mekbul	makbûl	Ar.		+	
meksud	maksûd	Ar.		+	
mektul	maktûl	Ar.		+	
meleket	melekût	Ar.		+	
melum	ma'lûm	Ar.		+	
melumat	ma'lûm (söz cemi)ma'lûmat	Ar.		+	
melumatfuruş	ma'lûmat-fürûş	Ar.+Far.		+	
melun	mel'ûn	Ar.		+	
memluk	memlûk	Ar.			+
memnu	memnû'	Ar.		+	
memnun	memnûn	Ar.		+	
memnuniyyet	memnûniyyet	Ar.		+	
memul	ma'mûl	Ar.		+	
memulat	ma'mûlat	Ar.		+	
memur	me'mûr	Ar.		+	
memur	ma'mûr	Ar.		+	
menfur	menfûr	Ar.		+	
menhûs	menhûs	Ar.		+	
menkuhe	menkûha	Ar.		+	
mensub	mensûb	Ar.		+	
mensubiyyet	mensûbiyyet	Ar.		+	
mensur	mensûr	Ar.		+	
menzum	manzûm	Ar.		+	
menzume	manzûme	Ar.		+	
menzur	manzûr	Ar.		+	
merbut	merbût	Ar.		+	
merhum	merhûm	Ar.		+	
meruf	ma'rûf	Ar.		+	
meruz	ma'rûz	Ar.		+	
meskun	meskûn	Ar.		+	
mesrur	mesrûr	Ar.		+	

mesruriyyet	mesrûriyyet	Ar.		+	
mesud	mes'ûd	Ar.		+	
mesul	mes'ûl	Ar.		+	
mesum	ma'sûm	Ar.		+	
mesumane	masûm-âne	Ar.+Far.		+	
meşhur	meşhûr	Ar.		+	
meşrubat	meşrûbât	Ar.		+	
meşrut	meşrût	Ar.		+	
meşrute	meşrûta	Ar.		+	
meşuğ	ma'şûk	Ar.		+	
meşugebaz	ma'şûka-baz	Ar.+Far.		+	
meşum	me'şûm	Ar.		+	
metbu	matbû'	Ar.			+
metbuat	matbûât	Ar.		+	
meyus	meyûs	Ar.		+	
meyusane	meyûs-âne	Ar.+Far.		+	
mezkur	mezkûr	Ar.		+	
mezlum	mazlûm	Ar.		+	
mezmun	mazmûn	Ar.		+	
mezun	me'zûn	Ar.		+	
mezuniyyet	me'zûniyyet	Ar.		+	
mezur	ma'zûr	Ar.		+	
miraḥur	mîr-âhûr	Far.		+	
miyanpur	miyân-pûr	Far.		+	
mollagune	molla-gûne	Ar.+Far.		+	
mövcud	mevcûd	Ar.		+	
mövcudat	mevcûdât	Ar.		+	
mövcudiyyet	mevcûdiyyet	Ar.		+	
mövhum	mevhûm	Ar.		+	
mövhumat	mevhûm (söz cemi)mevhûmât	Ar.		+	
mövhumatperest	mevhûmât-perest	Ar.+Far.		+	

mum	mûm	Far.		+	
mumiya	mumyâ	Ar.		+	
munis	mûnis	Ar.		+	
musiği	mûsikî	Ar.		+	
musigibaz	mûsikî-baz	Ar.+Far.		+	
muye	mûye	Far.		+	
mürur	mürûr	Ar.		+	
müşkbu	müşk-bû	Far.			+
nabud	nâbûd	Far.		+	
nameğbul	nâ-makbûl	Far.+ Ar.		+	
namelum	nâ-malûm	Far.+ Ar.		+	
namerbut	nâ-merbût	Far.+ Ar.		+	
nilufer	nîlûfer	Far.		+	
novruz	nev-rûz	Far.		+	
nuh	Nûh	Ar.		+	
nur	nûr	Ar.		+	
nurani	nûrânî	Ar.		+	
nurelennur	nûrûn âlâ nûr	Ar.		+	
nuş	nûş	Far.		+	
nuşcan	nûşcan	Far.		+	
nücüm	nücûm	Ar.		+	
nüfuz	nüfûz	Ar.		+	
nüfus	nefs (söz cemi)nüfûs	Ar.		+	
nühüset	nühûset	Ar.		+	
nümune	nümûne	Far.		+	
nümunevi	nümûnevi	Far.+ Ar.		+	
nüzul	nüzûl	Ar.		+	

palanduz	pâlân-dûz	Far.		+	
perisuret	peri-sûret	Far.+ Ar.		+	
resul	resûl	Ar.		+	
ru(y)	rû(y)	Far.		+	
ruberu	rû-be-rû	Far.			+
ruh	rûh	Ar.		+	
ruhani	rûhanî	Ar.		+	
ruhani(2)	rûhanî	Ar.		+	
ruhaniyyet	rûhaniyyet	Ar.		+	
ruhi	rûhî	Ar.		+	
ruhi-revan	rûh-revan	Ar.+Far.		+	
ruhiyyat	rûhiyyât	Ar.		+	
ruhiyyatçı	rûhiyyatçı	Ar.		+	
ruhnevaz	rûh-nevaz	Ar.+Far.		+	
ruhperver	rûh-perver	Ar.+Far.		+	
ruhşûnas	rûh-şûnas	Ar.+Far.		+	
ruz	rûz	Far.		+	
ruzi	rûzî	Far.		+	
ruzname	rûznâme	Far.		+	
rücu	rücû'	Ar.			+
rûh	rûh	Far.		+	
rüku	rükû'	Ar.			+
rûmuz	remz(söz cemi)rumûz	Ar.		+	
rûsum	rûsûm	Ar.		+	
rûsumat	rûsûmât	Ar.		+	
rütubet	rutûbet	Ar.		+	
sebuhi	sâbûhî	Ar.		+	
semum	semûm	Ar.		+	
serpuş	ser-pûş	Far.		+	
sufî	sûfî	Ar.		+	

suret	sûret	Ar.		+	
südur	sudûr	Ar.		+	
sühur	sehr(söz cemi)suhûr	Ar.		+	
sükun	sükûn	Ar.		+	
sükunet	sükûnet	Ar.		+	
sükut	sükût	Ar.		+	
şebbu	şebbugülü,şeb- bû(y)	Far.		+	
şebhun	şeb-hûn	Far.		+	
şerğiyyun	şarkıyyûn	Ar.		+	
şuḥ	şûh	Far.		+	
şum	şûm	Ar.		+	
şura	şûrâ	Ar.		+	
şurevi	şûrevî	Ar.		+	
şuriş	şûriş	Far.		+	
şükufe	şükûfe	Far..		+	
şukuhe	şükûhe	Far.		+	
şümül	şümûl	Ar.		+	
şüru	şürû'	Ar.			+
şürut	şart(söz cemi)şürût	Ar.		+	
şüür	şuûr	Ar.		+	
tabut	tâbût	Ar.		+	
taḥtapuş	tahte-pûş	Far.		+	
taun	tâûn	Ar.		+	
tenbur	tanbûr	Ar.		+	
tenumend	tenûmend	Far.		+	
tul	tûl	Ar.		+	
tulani	tûlânî	Ar.		+	
tutya	tûtiya	Ar.		+	
tülu	tulû	Ar.			+
ud	ûd	Ar.	+		

ümum	umûm	Ar.		+	
ümumbeşeri	umûm-beşeri	Ar.		+	
ümumdünya	umûm-dünya	Ar.		+	
ümumen	umûmen	Ar.		+	
ümumhalk	umûm-halk	Ar.		+	
ümumiyyet	umûmiyyet	Ar.		+	
ümummilli	umûm-milli	Ar.		+	
ümumrayon	umûm-rayon	Ar.+Fr.		+	
ümumşehir	umûm-şehir	Ar.		+	
ümumtehsil	umûm-tehsil	Ar.		+	
ümur	emr(söz cemi)umûr	Ar.		+	
üslub	üslûb	Ar.		+	
üslubi	üslûbi	Ar.		+	
üslubiyat	üslûb(söz cemi)üslûbiyyat	Ar.		+	
üsul	usûl	Ar.		+	
üsuli-cedid	usûl-i-cedid	Ar.		+	
üsuli-idare	usûl-i-idare	Ar.		+	
vücut	vücûd	Ar.		+	
vicudname	vücûd-nâme	Ar.+far.		+	
vüğü	vukû'	Ar.			+
vüguat	vukûât	Ar.		+	
vüguş	vukûş	Ar.		+	
vürud	vürûd	Ar.		+	
yahu	yâ-hû	Ar.			+
yağud	yâhûd	far.		+	
yağut	yâkut	Ar.		+	
yekvücut	yek-vücûd	Far.		+	
yehudi	Yahûdî	Ar.		+	
zeytun	zeytûn	Ar.		+	
zeytuni	zeytûnî	Ar.		+	

zebun	zebûn	Far.		+	
zebur	zebûr	Ar.		+	
zengule	zengûle	Far.		+	
zerbe	zûr-bâ	Ar.		+	
zeruret	zarûret	Ar.		+	
zeruri	zarûrî	Ar.		+	
zühur	zuhûr	Ar.		+	
zükur	zeker(söz cemi)zükûr	Ar.		+	

EK. 2. Azerbaycan Türkçesindeki Alıntı Sözcüklerde Görülen Ünsüz Olayları

EK. 2.1. ÜNSÜZ BENZEŞMESİ

mm>mb :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hambal	hammâl	Ar.		+	
hamballık	hammâl+lık	Ar.+T.		+	

nn>nd :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
pürfend	pür-fenn	Ar.			+

EK.2.2. AYKIRILAŞMA

EK.2.3. TONLULAŞMA

ç>c :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
camadan	çimadán	Rus.	+		
ğulunc	kulunç	Ar.			+
şetrenc	satranç	Far.			+

k>g :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
--	------	-------	----------	---------	----------

derdgüsse	derd-küsse	Far.+ Ar.		+	
desgire	deskere	Far.		+	
esger	asker	Ar.		+	
hiyleger	hîle-kâr	Ar.+Far.		+	
işgence	işkence	Far.		+	
işgene	işkene	Far.		+	
gozlu,gozla	kózlı	Rus.	+		
meygede	mey-kede	Far.		+	

k> ğ :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abgora	âb-kor	Far.		+	
afağ	üfük(söz cemi)afâk	Ar.			+
ağibet	âğibet	Ar.		+	
ağil	âğil	Ar.		+	
ağilane	âğil-âne	Ar.+Far.		+	
alimeğam	âlimekam	Ar.		+	
aşığ	âşık	Ar.			+
aşigane	âşık-âne	Ar.+Far.		+	
aşık-meşuğ	âşık-ma'şûk	Ar.			+
bağı	bâkî	Ar.		+	
bariğe	bârıka	Ar.		+	
béynelxalg	beyn-el-halk	Ar.			+
bedhağ	bed-hekk	Far.+ Ar.			+
bedğedem	bed-kadem	Far.+Ar.		+	
beğa	beka	Ar.		+	
beğedri	bekedri	Ar.		+	
beğere	Bakara	Ar.		+	
beğere(2)	bakara	Ar.		+	
beğiyye	bakıyye	Ar.		+	
berğerar	ber-karâr	Far.+ Ar.		+	

biğal	bî-kal	Far.+ Ar.		+	
biğeyd	bî-kayd	Far.+ Ar.		+	
biğedr	bî-kadr	Far.		+	
biğerar	bî-karar	Far.+ Ar.		+	
biğerez	bî-garez	Far.+ Ar.		+	
bilaferg	bilâ-ferk	Ar.			+
bilayig	bî-lâyik	Far.+ Ar.			+
bileyağet	bî-liyakat	Far.+ Ar.		+	
bimegam	bî-makam	Far.+ Ar.		+	
binagüzarlıg	binagüzarlık	Far.			+
bitağet	bî-tâkat	Far.+ Ar.		+	
buğelemun	bûkalemûn	Ar.		+	
bürge	bürka'	Ar.		+	
cedd-eğreba	cedd-akrabâ	Ar.		+	
cıgga	cıkka	Far.		+	
çosga	çüşki, çüşka	Rus.		+	
değig	dakik	Ar.		+	
değiçe	dakika	Ar.		+	
değiçeşumar	dekike-şumâr	Ar.+Far.		+	
değiçşunas	dakik-şunas	Ar.+Far.		+	
değgülbab	dekkül-bab	Ar.		+	
derheğiğet	der-hakîkat	Far.+ Ar.		+	
éşg	ışk	Ar.			+
éşgbaz	aşk-bâz	Ar.+Far.		+	
éşgname	aşk-nâme	Ar.+Far.		+	
éşgperver	aşk-perver	Ar.+Far.		+	
ecelmüelleğ	ecel-muallak	Ar.			+
ehli-ğalem	ehl-i kalem	Ar.		+	
ehli-ğerez	ehl-i gerez	Ar.		+	
ehli-ğible	ehl-i kible	Ar.		+	
ehli-ğübur	ehl-i kubûr	Ar.		+	
ehli-zövg	ehl-i zevk	Ar.			+

ehmeğ	ahmak	Ar.			+
eħlağ	ahlâk	Ar.			+
eħlaği	ahlâkî	Ar.		+	
eħlağiyyat	ahlâkiyyât	Ar.		+	
eğalim	iklim(söz cemi)ekalîm	Ar.		+	
eğayid	akide(söz cemi)ekayid	Ar.		+	
eğd	akd	Ar.		+	
eğdem	akdem	Ar.		+	
eğdes	akdes	Ar.		+	
eğdhan	akd-han	Ar.+Far.		+	
eğdname	akd-nâme	Ar.+Far.		+	
eğeliyyet	akalliyyet	Ar.		+	
eğell	akall	Ar.		+	
eğellen	akallen	Ar.		+	
eğide	akîde	Ar.		+	
eğig	akîk	Ar.		+	
eğl	akl	Ar.		+	
eğlen	aklen	Ar.		+	
eğlil	aklil	Ar.		+	
eğreb(1)	akreb	Ar.		+	
eğreb(2)	akreb	Ar.		+	
eğreba	akrabâ	Ar.		+	
eğsa	aksâ	Ar.		+	
eğsam	kism(söz cemi)aksâm	Ar.		+	
eğvam	kövm(söz cemi)akvâm	Ar.		+	
elbaği	elbakıyye	Ar.		+	
elğerez	el-kerez	Ar.		+	
elğisse	el-kıssa	Ar.		+	

enğa	anka'	Ar.		+	
enğaz	enkaz	Ar.		+	
enğerb	ankarîb	Ar.		+	
entiğ	atik-kadim	Ar.			+
ereğ	a'râk	Ar.			+
erzag	rızk(söz cemi)erzâk	Ar.			+
etiğe	atîka	Ar.		+	
eyyarlıg	ayyâr-lik	Ar.+T.			+
eyyaşlıg	ayyâş-lik	Ar.			+
ezgeza	ez-kazâ	Far.+ Ar.		+	
fasıg	fâsık	Ar.			+
feğere	fekarî	Ar.		+	
feğet	fakat	Ar.		+	
feğir	fakîr	Ar.		+	
feğirane	fakîr-hâne	Ar.+Far.		+	
feğirlik	fakîr-lik	Ar.+T.			+
ferağ	firâk	Ar.		+	
firge	fırka	Ar.		+	
fırget	fırkat	Ar.		+	
fisğ	fisk	Ar.			+
fövg	fevk	Ar.		+	
fövgelade	fevk-a-lâde	Ar.		+	
fövgeledelik	fevkalâde-lik	Ar.+T.		+	
fövgelbeşer	fevk-al-beşer	Ar.		+	
fövgelbeşeri	fevk-al-beşeri	Ar.		+	
fövgeltebii	fevk-al-tebii	Ar.		+	
ğepik	kap'eykı	Rus.	+		
ğonka	kónka	Rus.	+		
hağg(1)	hakk	Ar.			+
hağg(2)	hakk	Ar.			+
hağg-adalet	hakk-adalet	Ar.			+

hağg-hesab	hakk-hesab	Ar.			+
hağg-nahağg	hakk-nâ-hakk	Ar.+Far.			+
hağg-say	hakk-sa'y	Ar.			+
hal-geziyye	hal-kaziyye	Ar.	+		
hedeğe	hedeka	Ar.		+	
heğaret	hakâret	Ar.		+	
heğiğet	hakîkat	Ar.		+	
heğiğeten	hakikaten	Ar.		+	
heğiğeperest	hakîkat-perest	Ar.+Far.		+	
heğiği	hakikî	Ar.		+	
heğir	hakîr	Ar.		+	
heğirane	hakîr-âne	Ar.+Far.		+	
heğg	hakk	Ar.			+
heğganiyyet	hakkaniyyet	Ar.		+	
heğgülgedem	hakk-ül-kedem	Ar.		+	
hemhüğü	hem-hukuk	Far.+ Ar.			+
hoğga	hokka	Ar.		+	
hoğga(2)	hokka	Ar.		+	
hoğgabaz	hokka-bâz	Ar.+Far.		+	
hüğü	hakk(söz cemi)hukuk	Ar.			+
hüğüği	hukukî	Ar.		+	
hüğüşinas	hukuk-şinas	Ar.+Far.			+
hülgum	hulkum	Ar.		+	
haliğ	Hâlik	Ar.			+
hamuşluğ	hâmûş-luk	Far.+T.			+
hanedanlığ	hanedân-lık	Far.+T.			+
hariğe	hârîka	Ar.		+	
hariğülade	hârik-ül-âde	Ar.		+	
ibriğ	ibrîk	Ar.			+
ifrağ	ifrâk	Ar.			+
iğamet	ikamet	Ar.		+	

îgametgah	ikamet-gâh	Ar.+Far.		+	
îgbal	ikbâl	Ar.		+	
îgdam	ikdâm	Ar.		+	
îgdamat	ikdâm(söz cemi)ikdâmât	Ar.		+	
îglim	iklim	Ar.		+	
îgna	iknâ'	Ar.		+	
îgrar	ikrâr	Ar.		+	
îgta	iktâ	Ar.		+	
îgtibas	iktibâs	Ar.		+	
îgtidar	iktidâr	Ar.		+	
îgtisad	iktisâd	Ar.		+	
îgdisadiyyat	iktisâdiyyât	Ar.		+	
îgtiza	iktizâ'	Ar.		+	
îlgar	ikrâr	Ar.		+	
intîgal	intikal	Ar.		+	
intîgam	intikam	Ar.		+	
îrg	îrk(urûk)	Ar.		+	+
istîgbal	istikbâl	Ar.		+	
istîglal	istiklâl	Ar.		+	
istîglaliyyet	istiklâliyyet	Ar.		+	
istîglaliyyetperver	istiklâliyyet-perver	Ar.+Far.		+	
istîgrar	istikrâr	Ar.		+	
istîgraz	istikrâz	Ar.		+	
istintağ	istintâk	Ar.		+	
îşrağilik	îşrâkıyye	Ar.		+	
ğabil	kâbil	Ar.	+		
ğabiliyyet	kabilliyet	Ar.	+		
ğadir	kadîr	Ar.	+		
ğaf	kâf	Ar.	+		
ğaf	Kaf	Ar.	+		
ğafa	kafâ	Ar.	+		

ğafil	kâfil	Ar.	+		
ğafilane	kafil-âne	Ar.+Far.	+		
ğafile	kafile	Ar.	+		
ğafiye	kâfiye	Ar.	+		
ğafiyebaz	kâfiye-bâz	Ar.+Far.	+		
ğafiyeperdaz	kâfiye-perdâz	Ar.+Far.	+		
ğaide	kaide	Ar.	+		
ğail	kail	Ar.	+		
ğaillik	kail-lik	Ar.+T.	+		
ğaim	kaim	Ar.	+		
ğaime	kâime	Ar.	+		
ğaimmekam	kaim-makam	Ar.	+		
ğakum	kakum	Ar.	+		
ğal	kal	Ar.	+		
ğala	kâlâ	Ar.	+		
ğalâc	kalaç	Rus.	+		
ğalabend	kal'a-bend	Ar.+Far.	+		
ğalü bela	kalü-bela	Ar.+Far.	+		
kolgotğa	kalótkı	Rus.		+	
ğalü kıl	kıl ü kal	Ar.	+		
ğamet	kamet	Ar.	+		
ğamus	kamûs	Ar.	+		
ğandal	kandal	Ar.	+		
ğane	kâne	Ar.	+		
ğanovuz	kanovuz	Far.	+		
ğanun	kanûn	Ar.	+		
ğanunen	kanûnen	Ar.	+		
ğanuni	kanûnî	Ar.	+		
ğanunname	kanûn-nâme	Ar.+Far.	+		
ğanunperest	kanûn-perest	Ar.+Far.	+		
ğanunşünas	kanûn-şünas	Ar.+Far.	+		
ğanov	kanvá	Rus.	+		

ğare	kare	Ar.	+		
ğaret	karet	Ar.	+		
ğaretger	karet-ger	Ar.+Far.	+		
ğasib	kâsib	Ar.	+		
ğasid	kasid	Ar.	+		
ğatar	katar	Ar.	+		
ğatil	katil	Ar.	+		
ğayda	kaide	Ar.	+		
ğazı	kadî	Ar.	+		
ğazıhana	kadî-hâne	Ar.+Far.	+		
ğazı	kazı	Ar.	+		
ğeyd	kayd	Ar.	+		
ğeydkeş	kayd-keş	Ar.+Far.	+		
ğeba	kabâ'	Ar.	+		
ğebahet	kabâhât	Ar.	+		
ğebale	kabâle	Ar.	+		
ğebalename	kabâle-nâme	Ar.+Far.	+		
ğebih	kabîh	Ar.	+		
ğebil	kabîl	Ar.	+		
ğebile	kabile	Ar.	+		
ğebir	kabr	Ar.	+		
ğebiristan	kabr-istân	Ar.+Far.	+		
ğebiz	kabız	Ar.	+		
ğebizlik	kabız-lık	Ar.+T.	+		
ğebul	kabûl	Ar.	+		
ğebz	kabz	Ar.	+		
ğebze	kabza	Ar.	+		
ğedd	kadd	Ar.	+		
ğeddar	gaddâr	Ar.	+		
ğeddare	gaddâre	Ar.	+		
ğeddarane	gaddâr-âne	Ar.+Far.	+		
ğedeh	kadeh	Ar.	+		

ğedeħnuş	kadeħ-nûş	Ar.	+		
ğedem	kadem	Ar.	+		
ğedeme	kademe	Ar.	+		
ğeder	kadar	Ar.	+		
ğeder(2)	kader	Ar.	+		
ğedim	kadîm	Ar.	+		
ğedir	kadir	Ar.	+		
ğedirdan	kadr-dân	Ar.+Far.	+		
ğedir-şünas	kadr-şünas	Ar.+Far.	+		
ğedr	keder	Ar.	+		
ğefes	kafas	Far.	+		
ğefese	kafese	Far.	+		
ğefil	kafil	Ar.	+		
ğehet	kahît	Ar.	+		
ğehkehe	kahkaha	Ar.	+		
ğehr	kahr	Ar.	+		
ğehreman	kahramân	Far.	+		
ğehremanane	kahramânâne	Far.	+		
ğehve	kahve	Ar.	+		
ğehvedan	kahve-dân	Ar.+Far.	+		
ğehvehana	kahve-hâne	Ar.+Far.	+		
ğelb	kalb	Ar.	+		
ğelben	kalben	Ar.	+		
ğelebe	galebe	Ar.	+		
ğelebend	kale-bend	Ar.+Far.	+		
gelem	kalem	Ar.	+		
gelemdan	kalem-dân	Ar.+Far.	+		
gelem-davat	kalem-divit	Ar.	+		
gelemi	kalemi	Far.	+		
gelemkar	kalem-kâr	Ar.+Far.	+		
gelender	kalender	Far.	+		
gelenderene	kalender-âne	Far.	+		

gelevi	kalevî	Ar.	+		
gellaş	kellaş	Far.	+		
gelle	kelle	Ar.	+		
gelseme	kelseme	Ar.	+		
geltan	keltan	Ar.	+		
gem	kem	Ar.	+		
gemer	kamer	Ar.	+		
gemeri	kamerî	Ar.	+		
gemeriyye	kameriyye	Ar.	+		
genaet	kanâat	Ar.	+		
genaetbeş	kanâat-baş	Ar.+Far.	+		
genaetkar	kanâat-kâr	Ar.+Far.	+		
genaetkarane	kanâat-kâr-âne	Ar.+Far.	+		
gend	kand	Ar.	+		
gendab	kand-âb	Ar.+Far.	+		
gendabi	kand-âbi	Ar.+Far.	+		
genddan	kand-dân	Ar.+Far.	+		
gendil	kandîl	Ar.	+		
gerar	karâr	Ar.	+		
gerar(2)	karâr	Ar.	+		
gerardad	karâr-dâd	Ar.+Far.	+		
gerergah	karâr-gâh	Ar.+Far.	+		
gerername	karâr-nâme	Ar.+Far.	+		
gerayi	kerayi	Ar.	+		
gerine	kerine	Ar.	+		
gerya	karye	Ar.	+		
gerz	karz	Ar.	+		
gerzen	karzen	Ar.	+		
gesb	kesb	Ar.	+		
gesbkar	kesb-kâr	Ar.+Far.	+		
gesd	kasd	Ar.	+		
gesden	kasden	Ar.	+		

ğesd-ğerez	kasd-garaz	Ar.	+		
ğesebe	kasaba	Ar.	+		
ğesem	kasem	Ar.	+		
ğesemname	kasem-nâme	Ar.+Far.	+		
ğeside	kasîde	Ar.	+		
ğesidehan	kasîde-hân	Ar.+Far.	+		
ğesr	kasr	Ar.	+		
ğessab	kassâb	Ar.	+		
ğessabhana	kassâb-hâne	Ar.+Far.	+		
ğesvet	kasvet	Ar.	+		
ğeşeng	keşeng	Far.	+		
ğeşengi	keşengi	Far.	+		
ğeşş	keşş	Ar.	+		
ğet	kat	Ar.	+		
ğeta	kat'â	Ar.	+		
ğetar	katâr	Ar.	+		
ğeten	kat'en	Ar.	+		
ğetfe	ketfe,ketfiyye	Ar.	+		
ğeti	kat'î	Ar.	+		
ğetife	kedife	Ar.	+		
ğetiyyen	kat'iyyen	Ar.	+		
ğetiyyet	kat'iyyet	Ar.	+		
ğetl	katl	Ar.	+		
ğetlgah	katl-gâh	Ar.+Far.	+		
ğetl-karet	ketl-karet	Ar.	+		
ğetname	ket-nâme	Ar.+Far.	+		
ğetran	katrân	Ar.	+		
ğetre	katre	Ar.	+		
ğevaid	kâide(söz cemi)kavâid	Ar.	+		
ğevi	kavî	Ar.	+		
ğevvas	kevvas	Ar.	+		

ğeyyum	kayyum	Ar.	+		
ğeza	kazâ'	Ar.	+		
ğeza(2)	kaza	Ar.	+		
kezazede	kazâ-zede	Ar.+Far.	+		
keziyye	kaziyye	Ar.	+		
ğible	kıble	Ar.	+		
ğiblegah	kıble-gâh	Ar.+Far.	+		
ğiblenüma	kıble-nümâ	Ar.+Far.	+		
ğibt	kıbt	Ar.	+		
ğibtî	kıbtî	Ar.	+		
ğilü kal	kîl ü kal	Ar.	+		
ğina	kina	Ar.	+		
ğiraet	kırâât	Ar.	+		
ğiraethana	kırâat-hâne	Ar.+Far.	+		
ğisas	kısâs	Ar.	+		
ğisim	kısım	Ar.	+		
ğisim-kisim	kısım-kısım	Ar.	+		
ğismen	kısmen	Ar.	+		
ğismet	kısmet	Ar.	+		
ğisse	kıssa	Ar.	+		
ğite	kıt'a	Ar.	+		
ğiyafe	kıyafe	Ar.	+		
ğiyafet	kıyâfet	Ar.	+		
ğiyam	kıyâm	Ar.	+		
ğiyamet	kıyâmet	Ar.	+		
ğiyas	kıyâs	Ar.	+		
ğiye	kıyye	Ar.	+		
ğiymet	kıymet	Ar.	+		
ğiymetdar	kıymet-dâr	Ar.+Far.	+		
ğiymetşünas	kıymet-şünas	Ar.+Far.	+		
ğobustan	gobu-stan	Far.	+		
ğoçbaz	koç-baz	Far.	+		

ğohumbaz	ķohum-baz	Far.	+		
ğohum-ekreba	ķohum-ekreba	Ar.	+		
ğohumperest	ķohum-perest	Far.	+		
ğoltukfuruş	koltuk-fürûş	Far.	+		
ğonakperest	ķonak-perest	Far.	+		
ğonakperver	konak-perver	Ar.+Far.	+		
ğobza	kopuz	T.	+		
ğonçuna	konçinka	Rus.	+		
ğövl	kavl	Ar.	+		
ğövlên	kavlen	Ar.	+		
ğövm	kavm	Ar.	+		
ğövmi	kavmî	Ar.	+		
ğövmiyyet	kavmiyyet	Ar.	+		
ğövs	kavs	Ar.	+		
ğövsî	kavsi	Ar.	+		
ğövsî-küzeh	kavsi-kuzah	Ar.	+		
ğran	kırân	Far.	+		
ğulbeçe	kul-beçe	Far.	+		
ğullabî	küllâbî	Ar.	+		
ğullukbaz	kulluk-bâz	Far.	+		
ğulunc	kulunç	Ar.	+		
ğumar	kumâr	Ar.	+		
ğumarbaz	kumâr-bâz	Ar.+Far.	+		
ğumarhâna	kumâr-hâne	Ar.+Far.	+		
ğumaş	kumâş	Ar.	+		
ğumkuma	kumkuma	Ar.	+		
ğurabiye	kurabiye	Ar.	+		
ğurban	kurbân	Ar.	+		
ğurbangah	kurbân-gâh	Ar.+Far.	+		
ğuşbaz	kuş-bâz	Fars.	+		
ğuşhâna	kuş-hâne	Fars.	+		
ğübbe	kubbe	Ar.	+		

güdrete	kudret	Ar.	+		
güdsiyyet	kudsiyyet	Ar.	+		
gölğüle	gulgule	Far.	+		
gülle	kulle	Ar.	+		
gümküme	kumkuma	Ar.	+		
güre	kur'a	Ar.	+		
gürre	kurrâ'	Ar.	+		
güsur	kusûr	Ar.	+		
gütüb	kutb	Ar.	+		
güvve	kuvve	Ar.	+		
mazağ	mazak	Ar.			+
mentege	mintaka	Ar.		+	
mentig	mantık	Ar.			+
meşegget	meşakkat	Ar.		+	
meşğ	meşk	Ar.			+
meşriğ	meşrik	Ar.			+
meşuğ	ma'şûk	Ar.			+
meşugebaz	ma'şûka-baz	Ar.+Far.		+	
miğdar	mikdâr	Ar.		+	
miğdari	mikdari	Ar.		+	
miğyas	mikyâs	Ar.		+	
misğal	miskal	Ar.		+	
mitğal	mitkal	Ar.		+	
mizrağ	mızrâk	Ar.			+
mövge	mevki'	Ar.		+	
mövğif	mevkif	Ar.		+	
mövğuf	mevkuf	Ar.		+	
mövğufat	mevkuf(söz cemi)mevkufât	Ar.		+	
musigi	mûsikî	Ar.		+	
musigibaz	mûsikî-baz	Ar.+Far.		+	
musigiperest	musikî-perest	Ar.+Far.		+	

musigîşünas	musikî-şinâs	Ar.+Far.		+	
mühegeg	muhakkak	Ar.			+
mügabıl	mukâbil	Ar.		+	
mügabıle	mukabele	Ar.		+	
mügavıle	mukavele	Ar.		+	
mügavımet	mukavemet	Ar.		+	
mügayıse	mukâyese	Ar.		+	
mügeddem	mukaddem	Ar.		+	
mügedder	mukadder	Ar.		+	
mügedderat	mukadderât	Ar.		+	
mügeddes	mukaddes	Ar.		+	
mügeddime	mukaddime	Ar.		+	
mügellid	mukallid	Ar.		+	
mügerreb	mukareb	Ar.		+	
mügesıir	mukassır	Ar.		+	
mügeşşer	mukaşşer	Ar.		+	
mügevva	mukavvâ	Ar.		+	
mügeyyed	mukayyed	Ar.		+	
müğtedir	muktedir	Ar.		+	
mülağat	mülâkat	Ar.		+	
mülheğ	mülhak	Ar.			+
münağışe	munâğaşa	Ar.		+	
müneğgid	münekkıd	Ar.			+
müsteheğ	mustahağğ	Ar.			+
mütabiğ	mutâbığ	Ar.		+	
mütabiğet	mutâbağat	Ar.		+	
müteagıib	mute'âğıib	Ar.		+	
müteğabil	müteğâbill	Ar.		+	
müteragğı	müterakki	Ar.		+	
mütleg	mutlak	Ar.			+
mütlega	mutlaka	Ar.		+	
mütlegıyyet	mutlakıyyet	Ar.		+	

müteffig	müttefik	Ar.			+
mütefigen	müttefikan	Ar.		+	
müvefiget	muvâfakat	Ar.		+	
müveffeg	muvaffak	Ar.			+
müveffegiyyet	muvaffakiyât	Ar.		+	
müveggetti	muvakkate	Ar.		+	
nağabil	nâ-kabil	Far.+ Ar.		+	
nağil	nâkil	Ar.		+	
nağis	nakîs	Ar.		+	
nağisüleğl	nakîs ül ekl	Ar.		+	
nağğas	nakkaş	Ar.		+	
nağğaskar	nakkaş-kâr	Ar.+Far.		+	
nağus	nâkus	Ar.		+	
nalayığ	nâ-lâyık	Far.+ Ar.			+
nameğbul	nâ-makbûl	Far.+ Ar.		+	
neğahet	nekahet	Ar.		+	
neğerat	nakarât	Ar.		+	
neğl	nakl	Ar.		+	
neğli	naklî	Ar.		+	
neğliyyat	nakl(söz cemi)nakliyyât	Ar.		+	
neğş	nakş	Ar.		+	
neğşe	nakşe	Far.		+	
niğab	nikâb	Ar.		+	
nöğsan	noksân	Ar.		+	
nöğteyi-nezer	nokta-i nazar	Ar.		+	
nöğtebenöğte	nokta..be..nokta	Ar.		+	
növrağ	nevrak	Ar.			+
ovduğ	âbduk	Far.			+
ovgat	vaqt (söz cemi)	Ar.		+	
övrağ	verek (söz cemi)evrâk	Ar.			+

pürğiymet	pür-kiymet	Far.+ Ar.		+	
pürvügar	pür-vakar	Far.+ Ar.		+	
rahatülhülgum	râhat-ül-hülkum	Ar.		+	
refağet	refâkat	Ar.		+	
refiğ	refik	Ar.			+
refiğane	refik-âne	Ar.+Far.		+	
refiğe	refika	Ar.		+	
reğabet	rekabet	Ar.		+	
reğem	rakam	Ar.		+	
reğib	rakîb	Ar.		+	
reğiğ	rakîk	Ar.		+	+
reğgas	rakkas	Ar.		+	
reğgas(2)	rakkas	Ar.		+	
reğgase	rakkase	Ar.		+	
reğs	raks	Ar.		+	
rencideğelb	rencide-kalb	Far.+ Ar.		+	
reşğ	reşk	Ar.			+
riğget	rikkat	Ar.		+	
rizğ	rızk	Ar.			+
rövneğ	revnak	Ar.			+
sabiğ	sâbık	Ar.			+
sabiğen	sâbıkan	Ar.		+	
sabitgedem	sâbit-kadem	Ar.	+		
sadeğelb	sade-kalb	Ar.	+		
saği	sâkî	Ar.		+	
sağit	sâkit	Ar.		+	
sağga	sakka,saky	Ar.		+	
sallağ	sellâh	Ar.			+
sallağhana	sellâh-hâne	Ar.+Far.		+	
sandığ	sandûk	Ar.			+
sandığdar	sandûk-dâr	Ar.+Far.		+	
sandığhana	sandûk-hâne	Ar.+Far.		+	

sapġın	sapkın	T.		+	
sedâġet	sadâkat	Ar.		+	
sedeġe	sadaka	Ar.		+	
seġf	sakf(tavan,baġdatı)	Ar.		+	
seġġa	sakka	Ar.		+	
seliġe	selîka	Ar.		+	
seliġe-sahman	selîka-sahman	Ar.		+	
sidġ	sıdk	Ar.			+
sifraġ	safrâ	Ar.		+	
sövg	sevk	Ar.			+
süġut	sukut	Ar.		+	
şaiġ	şâik	Ar.			+
şagul	şâkul	Ar.		+	
şaguli	şâkulî	Ar.		+	
şefeg	şafak	Ar.			+
şefiġ	şefik	Ar.		+	
şefġet	şefkat	Ar.		+	
şegaig	şakaik	Ar.			+
şerġ	şark	Ar.			+
şerġi	şarkî	Ar.		+	
şerġi(2)	şarkı	Ar.		+	
şerġiyyun	şarkıyyûn	Ar.		+	
şerġşünas	şark-şünas	Ar.+Far.		+	
şövġ	şevk	Ar.			+
taġet	tâkat	Ar.		+	
talaġ	talâk	Ar.			+
tayġa	tayqa	Yakut.		+	
tebeġe(2)	tabaka	Ar.		+	
tedġiġ	tedkîk	Ar.			+
tedġiġat	tedkîk(söz cemi)tedkikât	Ar.		+	
teellüg	taalluk	Ar.			+

tefrige	tefrika	Ar.		+	
tehgîg	tahkik	Ar.			+
tehgîgat	tahkik(söz cemi)tahkikat	Ar.		+	
tehgîr	tahkîr			+	
tehgîramiz	tahkîrâmiz	Ar.+Far.		+	
tehgîrane	tahkîr-âne	Ar.+Far.		+	
tegaüd	tekâüd	Ar.		+	
teğaza	tekazâ	Ar.		+	
teğdim	takdîm	Ar.		+	
teğdimat	takdîm(söz cemi)takdîmât	Ar.		+	
teğdir	takdîr	Ar.		+	
teğdis	takdîs	Ar.		+	
teğib	ta'kîb	Ar.		+	
teğliden	taklîden	Ar.		+	
teğrir	takrîr	Ar.		+	
teğsim	taksîm	Ar.		+	
teğsir	taksîr	Ar.		+	
teğsirkar	taksîr-kâr	Ar.+Far.		+	
teğsirname	taksîr-nâme	Ar.+Far.		+	
teğti	taktî'	Ar.		+	
teğvim	takvâm	Ar.		+	
telige	tâ'lik	Ar.			+
telgin	telkîn	Ar.		+	
temterag	tumturak	Ar.			+
tengid	tenkîd	Ar.		+	
tengidi	tenkîdî	Ar.		+	
tereğgi	terakkî	Ar.		+	
tereğgiperper	terakkî-perver	Ar.+Far.		+	
terig	tarîk	Ar.			+
teriget	tarîkat	Ar.		+	

tesdiğ	tasdîk	Ar.			+
tesdiğname	tasdîk-nâme	Ar.+Far.		+	
teseddüg	tasadduk	Ar.			+
teşviğ	teşvîk	Ar.			+
teşviğat	teşvîk(söz cemi)teşvîkât	Ar.		+	
tetbiğ	tatbîk	Ar.			+
tetbiği	tatbîkî	Ar.		+	
teveğge	tevakku'	Ar.		+	
tezyiğ	tazyîk	Ar.			+
tifağ	tifak	Ar.			+
üfüğ	ufuk	Ar.			+
üfüği	ufuki	Ar.		+	
üğab	ukab	Ar.		+	
üğela	ukalâ	Ar.		+	
ümumhâlğ	umûm-halk	Ar.			+
ünğa	anka'	Ar.		+	
üşşag	âşık(söz cemi)uşşâk	Ar.			+
vağe	vak'a	Ar.		+	
vağie	vâkia	Ar.		+	
vağien	vakien	Ar.		+	
vağif	vâkîf	Ar.		+	
veğe	vak'a	Ar.		+	
veğf	vakf	Ar.		+	
veğfiyyat	vakfiyyat	Ar.		+	
veğfiyye	vakfiyye	Ar.		+	
veğfname	vakf-nâme	Ar.+Far.		+	
veğt	vakt	Ar.		+	
vereğpare	varak-pâre	Ar.+Far.		+	
vesiğe	vesîka	Ar.		+	
vügar	vûkar	Ar.		+	

vügu	vukû'	Ar.		+	
vüguat	vukû'(söz cemi)vukûât	Ar.		+	
vüguş	vukûş	Ar.		+	
yekneseğ	yek-nesak	Far.			+
zaige	zâika	Ar.		+	
zanbağ	zambak	Ar.			+
zeğgum	zakkum	Ar.		+	
zındıg	zındık	Ar.			+
ziğiyet	zî-kıymet	Ar.		+	
zövğ	zevk	Ar.		+	
zövğ-sefa	zevk u safâ	Ar.		+	

k>ğ :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
müsteğil	müstağill	Ar.		+	
müsteğillen	müstağillen	Ar.		+	
müsteğim	müstağîm	Ar.		+	

p>b :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
behil	pahıl	Ar.	+		
behillik	pahıl+lık	Ar.+T	+		
çoban	çûbân,çûpân	Far.,Peh.		+	
probka	própkı	Rus.		+	

s>z :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
azimut	essimut	Ar.		+	
maz	máşlı	Rus.			+
melez	meles	Ar.			+
menzúrka	mensura	Rus.		+	
parovoz	pıravós	Rus.			+

tovuz	tâvus	Ar.			+
zamazká	zamáskı	Rus.		+	

ş>j :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
krujka	krúşka	Rus.		+	

t>d :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bihudud	bî-hutût	Far.+Ar.			+
dene	tane	Far.	+		
hemhüdud	hem-hudût	Far.+Ar.			+
istimdad	istimdât	Ar.			+
lad	lat	Rus.			+
lodká	lótkı	Rus.		+	
lunoğod	lunáhot	Rus.			+
naryad	na'rat	Rus.			+
parağod	pırahót	Rus.			+
şotlandka	şatlıntkı	Rus.		+	
vzvod	vzvot	Rus.			+
zavod	zavót	Rus.			+

EK.2.4.TONSUZLAŞMA

b>p :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
pağıl	bahıl	Ar.	+		

c>ç :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
belğemmizaç	balgam- mizâc	Ar.			+

deryaça	deryâce	Far.		+	
dibaçe	dîbâce	Far.		+	
gönçe	gonce	Far.		+	
gönçedehan	gonce- dehân	Far.		+	
gönçeleb	gonce-leb	Far.		+	

d>t :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
camahtan	cânehâdan	Far.		+	
hemsenet	hem-sened	Far.+Ar.			+
ğetife	kedife	Ar.		+	
müzterib	muzdarib	Ar.		+	
naşatır	nişadır	Far.		+	
tersane	dâr-üs-sanâ'a	Ar.	+		

g>k :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
dilefkar	dil-efgâr	Far.		+	
dilfekar	dil-fiğâr	Far..		+	
kergedan	gergedan	Far.	+		
gemkûsar	gam(m)- güsâr	Ar.+Far.		+	
gem-kubar	gam(m)- gubâr	Ar.		+	
ğesd-ğerez	kasd-garaz	Ar.	+		
mankal	mangal	Ar.		+	
müşk	müşg	Far.			+
müşkbar	müşg-bâr	Far.		+	

EK.2.5. ÜNSÜZ DÜŞMESİ**b > 0 :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
lebeleb	leb-be-leb	Far.		+	

ç > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
borş	borşç	Rus.			+
plaş	plaşç	Rus.			+

h > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çaharşenbe	çehâr-şenbih	Far.			+
çerşenbe	çâr-şenbih	Far.			+
düşenbe	düşenbih	Far.			+
feğirane	fakîr-hâne	Ar.+Far.		+	
herçi	herçih	Far.			+
hoştale	hoş-talih	Far.+ Ar.			+
maskura	masthure	Far.		+	
seşenbe	se-şenbih	Far.			+
şenbe	şenbih	Far.			+
zirame	zırh-câme	Far.		+	

k > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
gonçuna	konçinka	Rus.		+	
sovhoz	sovkhöz	Rus.		+	

l > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
kesri	kesrli	Ar.		+	

n > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
alude	âlûden>âlûde	Far.			+
asude	âsûden>âsûd+e	Far.			+
aşufte	âşuften>âşufte	Far.			+
destemaz	dest-nemâz	Far.		+	
ebeda	ebeden	Ar.			+
ebir	anber	Ar.		+	
nümayade	nümâyande	Far.		+	
zemi	zemin	Far.			+

r > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ejdaha	ejderhâ	Far.		+	
nabeca	nâ-bercâ	Far.		+	

ş > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
reşe	reşâş, reşâşe	Ar.			+

t > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
basire	basîret	Ar.			+
desgah	dest-gâh	Far.		+	
deshoş	dest+hoş	Far.		+	
desmal	dest-mâl	Far.		+	
dezgah	dest-gâh	Far.		+	
minonos	minonets	Rus.			+
nemes	nemets	Rus.			+
peşhan	pest-han	Far.		+	

petlisa	pitlitsı	Rus.		+	
---------	----------	------	--	---	--

v > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hof	hovf	Ar.		+	
hof-heter	hovf-heter	Ar.		+	
nahamar	nâ-hem-vâr	Far.		+	
senuber	sanevber	Ar.		+	

y > ø :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
abco	ab-cû(y)	Far.			+
bedhu	bed-hu(y)	Far.			+
bikef	bî-keyf	Far.+Ar.		+	
çerek	çehâr yek	Far.		+	
defaten	def'ateyn	Ar.		+	
éyham	îhâm	Ar.		+	
ehli-kef	ehl-i keyf	Ar.		+	
enberbu	anber-bu(y)	Ar.+Far.			+
engebu	engebu(y)	Far.			+
glásni	glásniy	Rus.			+
hampa	hem-pâ(y)	Far.			+
hoştinet(li)	hoş-tıynet(li)	Far.+ Ar.		+	
hubru	hûb-ru(y)	Far.			+
hususile	husûsiyle	Ar.		+	
karvansara	kârvânserây	Far.			+
kef	keyf	Ar.		+	
kefhana	keyf-hâne	Ar.+Far.		+	
mu	mu(y)	Far.			+
selab	seylâb	Ar.+Far.		+	

sığal	seykal	Ar.		+	
şebbu	şebbugülü,şeb- bû(y)	Far.			+
tinnet	tıynet	Ar.		+	

z > 0 :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
pirkeşik	prikazçık	Rus.		+	

EK.2.6. ÜNSÜZ TEKLEŞMESİ

bb>b :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
yareb	yâ-Rabb	Ar.			+

cc>c :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hace(2)	hâcece	Far.		+	

dd>d :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hede	hedde	Ar.		+	
hemserhed	hem-ser- hedd	Far.+ Ar.			+
labüd	lâ-büdd	Ar.			+
müadil	muaddil	Ar.		+	
müadile	muaddile	Ar.		+	
mürted	mürtedd	Ar.			+
müsteid	müstaidd	Ar.			+
serhed	ser-hadd	Far.+ Ar.			+
tezdad	tezâdd	Ar.			+

ff>f :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
kefe	keff	Ar.			+
sef	saff	Ar.			+
sefbesef	saff-be-saff	Ar.+Far.			+

jj>j :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
voj	vojji	Rus.		+	

kk>k :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
dükan	dükkân	Ar.		+	
mehek	mehekk,mihekk	Ar.			+
müağib	müakkib	Ar.		+	

kk>ğ :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bedhağ	bed-hekk	Far.+ Ar.			+
müsteheğ	mustahağğ	Ar.			+
müştağ	müştağğ	Ar.			+
nahag	nâ-hakk	Far.+ Ar.			+

ll>l :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mahal	mahall	Ar.			+
mehel(2)	mahall	Ar.			+
müstegil	müştağill	Ar.			+
müteğabil	müteğâbill	Ar.			+
valay	val'let	Rus.		+	

mm>m :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
biğem	bî-gamm	Far.+ Ar.			+
hamam	hammâm	Ar.		+	
hamamhâna	hammâm- hâne	Ar.+Far.		+	
ğemalud	gam(m)- âlûd	Ar.+Far.		+	
ğemfeza	gam(m)- fezâ	Ar.+Far.		+	
ğemgin	gam(m)-gîn	Ar.+Far.		+	
ğemhâna	gam(m)- hâne	Ar.+Far.		+	
ğemhar	gam(m)-hâr	Ar.+Far.		+	
ğemkûsar	gam(m)- gûsâr	Ar.+Far.		+	
ğem-kubar	gam(m)- gubâr	Ar.		+	
ğem-küsse	gam(m)- küsse	Ar.		+	
ğem-zede	gam(m)- zede	Ar.+Far.		+	
mesame	mesâmme	Ar.		+	
mühüm	mühimm	Ar.			+
şamama	şemmâme	Ar.		+	

nn>n :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
cövlangah	devrann-gah	Ar.+Far.		+	
hemsin	hem-sinn	Far.+ Ar.			+
hena	hinnâ,hîna	Ar.		+	

sin	sinn	Ar.			+
-----	------	-----	--	--	---

ss>s :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
azimut	essimut	Ar.		+	
temas	temass	Ar.			+

ss>ş :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
makkaş	makass	Ar.			+

tt>t :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
berbet	ber-batt	Ar.			+
hüsnhet	hüsn-i hatt	Ar.			+
hetkeş	hatt-keş	Ar.+Far.		+	
hoşhet	hoş-hatt	Far.+ Ar.			+
ketan	kettân	Ar.		+	

yy>y :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
giye	kıyye	Ar.		+	
meyit	meyyit	Ar.		+	
seyid	seyyid	Ar.		+	

EK. 2. 7. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ**b> bb :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
cebbehane	cebe-hâne	Ar.+Far.		+	
lebbade	lebâde	Ar.		+	

c>cc :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mütevecceh	mütevâcîh	Ar.			

d>dd :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
elahidde	alâ-hide	Ar.		+	

f>ff :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hoşsiffet(li)	hoş-sıfât(lı)	Far.+Ar.		+	

l>ll :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
rehmdilli	rahm-dil	Ar.+Far.		+	

m>mm :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
emmame	imâme	Ar.		+	
emmamedar	imâme-dâr	Ar.+Far.		+	

r>rr :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
herrac	harâc	Ar.		+	
müğerreb	mukareb	Ar.		+	

ş > şş :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
meşşan	meşanin	Rus.		+	

y>yy :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hoşniyyet(li)	hoş-niyet	Far.+Ar.		+	
müveffegiyyet	muvaŧfakiyât	Ar.		+	
selahiyyet	salâhiyet	Ar.		+	
selahiyyetdar	salâhiyetdar	Ar.+Far.		+	

z>zz :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
cüzzam	cuzâm	Ar.		+	

EK. 2.8. SÜREKLİLEŞME**ç>ş :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
daşka	taçkı	Rus.		+	
pirkeşik	prikazçık	Rus.		+	

EK. 2.8.1. AKICILAŞMA**b>m :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
gülmeşeker	gül-be- şeker	Far.		+	

d>y :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
mezyedi	mezdekî	Ar.		+	

g>y :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ciyersuz	ciğersûz	Far.		+	
tekye(2)	tekke	Ar.		+	

ğ>y :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ciyer	ciğer	Far.		+	
ciyerguşe	ciğer-gûşe	Far.		+	
ciyerpare	ciğer-pâre	Far.		+	

EK. 2.8.2. SIZICILAŞMA**b>f :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
şerf	şerb	Far.			+
zencefil	zencebîl	Ar.		+	

b>v :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çerçeve	çeher-çuba	Far.		+	
ovduğ	âbdük	Far.		+	
pertöv(2)	pertâb	Far.			+

d>z :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bazburud	bed-bûd	Far.		+	
narazı	nâ-râdî,nâ-râzî'	Far.+Ar.		+	
rizvan	rıdvân	Ar.		+	
velezzalin	veleddalin	Ar.		+	
zerbħane	darb-hâne	Ar.+Far.	+		

zerbi-mesel	darbi-mesel	Ar.	+		
zerbülmesel	darb-ül- mesel	Ar.	+		

g>ğ :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ağuş	āgūş	Far.		+	
belâget	belâgat	Ar.		+	
belğem	balgam	Ar.		+	
belğemmizaç	balgam- mizâc	Ar.		+	
dağ	dâg	Far.			+
dağidar	dâgi-dâr	Far.		+	
ermeğan	ermagan	Far.		+	
feğan	figan	Far.		+	
hemağuş	hem-âguş	Far.		+	
işgal	işgal	Ar.		+	
gülğüle	gulgule	Far.		+	
lağ	lâg'	Far.			+
lûget	lûgat	Ar.		+	
lûgetşünas	lûgat-şünâs	Ar.+Far.		+	
lûgevi	lûgavî	Ar.		+	
mağara	magâre	Ar.		+	
meğmun	magmûm	Ar.		+	
meğrib	magrib	Ar.		+	
meşgele	meşgale	Ar.		+	
meşgul	meşgul	Ar.		+	
meşguliyyet	meşguliyyet	Ar.		+	
meşguli- zimme	meşguli- zimme	Ar.		+	
muğ	mug	Far.			+
müğenni	mugannî	Ar.		+	

mürğ	mürğ	Far.			+
mürğzar	mürğ-zâr	Far.		+	
nabaliğ	nâ-balig	Ar.+Far.			+
peyğamber	peygam-ber	Far.		+	
tiğ	tîg	Far.			+
yekdiğer	yek-dîger	Far.		+	
zağ	zâg	Ar.			+
zağ(2)	zâğ	Far.			+
zeğen	zegan	Far.		+	

k>h :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
hemvaht	hem-vakt	Far.+ Ar.		+	

k>h :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
naħış	nakş	Ar.		+	
servaht	ser-vakt	Far.+ Ar.		+	
taħça	tâk+çe	Far.		+	
vaht	vakt	Ar.		+	
vahtamuzd	vakt-muzd	Ar.+Far.		+	

EK. 2.9. SÜREKSİZLEŞME

ğ>g :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
gerçi	gerçi,eğerçi	Far.		+	

ğ>ğ :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
damağ	dimâğ	Ar.			+

ğ > k :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çırak	çirâğ	Far.			+

h > ğ :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
sallağ	sellâh	Ar.			+
sallağhana	sellâh-hâne	Ar.+Far.		+	

h > k :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
maskura	masthure	Far.		+	

j > k :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
incinar	injın'er	Rus.		+	

m > b :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
nüceba	nücema	Ar.		+	

ts > ç :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çar	tsar	Rus.	+		
çariça	tsarítsı	Rus.	+		
çarizm	tsarizm	Rus.	+		

v > ç :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
kraliça	karal'eva	Rus.		+	

y>d :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
parağod	paravóy	Rus.			+

z>d :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
şebede	şa'beze	Ar.		+	
şebedebaz	şa'beze-bâz	Ar.+Far.		+	

EK. 2.10. SÜREKLİ ÜNSÜZLER ARASINDA SES DEĞİŞMELERİ**f >v :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
benevşe	benefşe	Far.		+	
benevşeyi	benefşî	Far.		+	
duhovka	duhofkı	Rus.		+	
instsrumentóvka	instsınirófkı	Rus.		+	
tesviye	tasfiye	Ar.		+	
traktóvka	traktófkı	Rus.		+	

h>y :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
şirmayı	şirmahi	Far.		+	

l>v:

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
elektrovoz	elektrólis	Rus.		+	

m>n :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
--	------	-------	----------	---------	----------

nebade	ma'bede	Far.	+		
--------	---------	------	---	--	--

n>m :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
meğmun	magnûm	Ar.			+
mintene	nimten(e)	Far.	+		

n>ş :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
ğarmóşka	ğarmónika	Rus.		+	

r>l :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
melhem	merhem	Ar.		+	

s>ş :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
çarşı	çâr-sû	Far.		+	
dişle	tiski	Rus.		+	
hinduşká	induska	Rus.		+	
makkaş	makass	Ar.			+
mezhekeneviş	müzhike- nevis	Ar.+Far.		+	
şafrañ	safran	Rus.	+		
şetrenc	satranç	Far.	+		

s>z :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
dezzah	dest-gâh	Far.		+	

ş>s :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
--	------	-------	----------	---------	----------

beşaset	beşâşet	Ar.		+	
püste	püşte	Far.		+	
tedhis	tedhîş	Ar.			+

v>h :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
parağod	paravóy	Rus.		+	

v>y :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bedlöyün	bed-lövn	Far.+Ar.		+	

EK.2.11. SÜREKSİZ ÜNSÜZLER ARASINDA SES DEĞİŞMELERİ

g>ğ :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
bigeyret	bî-gayret	Far.+Ar.		+	
bigem	bî-gamm	Far.+ Ar.		+	
bigerez	bî-garez	Far.+ Ar.		+	
ğaib	gaib	Ar.	+		
ğaibane	gaib-âne	Ar.+Far.	+		
ğalib	galib	Ar.	+		
ğalibane	galib-âne	Ar.+Far.	+		
ğaliben	galiben	Ar.	+		
ğalibiyet	galibiyet	Ar.	+		
ğaliblik	galib-lik	Ar.+T.	+		
ğaloş	galóşı	Rus.	+		
ğarmon	ğarmónika	Rus.	+		
ğáyka	ğáykı	Rus.	+		
ğazel	gazel	Rus.	+		
ğaye	gaye	Ar.	+		

ğayet	gayet	Ar.	+		
ğeyb	gayb	Ar.	+		
ğeybet	gıybet	Ar.	+		
ğeyr	gayrı	Ar.	+		
ğeyret	gayret	Ar.	+		
ğeyretkeş	gayret-keş	Ar.+Far.	+		
ğeyretmend	gayret-mend	Ar.+Far.	+		
ğeyretperest	gayret-perest	Ar.+Far.	+		
ğeyri-adi	gayr-i-adi	Ar.	+		
ğeyri-bedii	gayr-i-bedii	Ar.	+		
ğeyri-caiz	gayr-i-câiz	Ar.	+		
ğeyri-elmi	gayr-i-ilmi	Ar.	+		
ğeyri-edebi	gayr-i-edebi	Ar.	+		
ğeyri-aşlaki	gayr-i-ahlâkî	Ar.	+		
ğeyri-feal	gayr-i-fa'îl	Ar.	+		
ğeyri-hekiki	gayr-i-hakikî	Ar.	+		
ğeyri-herbi	gayr-i-harbi	Ar.	+		
ğeyri-heyati	gayr-i-hayatî	Ar.	+		
ğeyri-insani	gayr-i-insânî	Ar.	+		
ğeyri-iradi	gayr-i-iradî	Ar.	+		
ğeyri-kafi	gayr-i-kâfi	Ar.	+		
ğeyri-kamil	gayr-i-kâmil	Ar.	+		
ğeyri-kabil	gayr-i-kabil	Ar.	+		
ğeyri-kanuni	gayr-i-kanûnî	Ar.	+		
ğeyri- kenaetbehş	gayr-i-kenaat- bahş	Ar.	+		
ğeyri-keti	gayr-i-kat'i	Ar.	+		
ğeyri-ketilik	gayri-katilik	Ar.+T.	+		
ğeyri-layik	gayr-i-lâyık	Ar.	+		
ğeyri-lekal	gayr-i-lekal	Ar.+fr.	+		
ğeyri-maddi	gayr-i-maddi	Ar.	+		

ğeyri-maddilik	gayr-i-maddi+lik	Ar.+T.	+		
ğeyri-mecburi	gayr-i-mecbûrî	Ar.	+		
ğeyri-mecburilik	gayr-i-mecburi+lik	Ar.+T.	+		
ğeyri-mehdud	gayr-i-mahdûd	Ar.	+		
ğeyri-mahsûldar	gayr-i-mahsûldâr	Ar.	+		
ğeyri-mekbul	gayr-i-makbûl	Ar.	+		
ğeyri-melum	gayr-i-ma'lûm	Ar.	+		
ğeyri-memnun	gayr-i-memnûn	Ar.	+		
ğeyri-meskun	gayr-i-meskûn	Ar.	+		
ğeyri-muteber	gayr-i-muteber	Ar.	+		
ğeyri-müeyyen	gayr-i-müeyyen	Ar.	+		
ğeyri-mükemmel	gayr-i-mükemmel	Ar.	+		
ğeyri-mümkün	gayr-i-mümkün	Ar.	+		
ğeyri-münbit	gayr-i-münbit	Ar.	+		
ğeyri-müntezem	gayr-i-muntazam	Ar.	+		
ğeyri-müteharrik	gayr-i-müteharrik	Ar.	+		
ğeyri-mütehani	gayr-i-mütehani	Ar.	+		

ğeyri- müteşekkil	gayr-i- müteşekkil	Ar.	+		
ğeyri-müvafik	gayr-i- müvafik	Ar.	+		
ğeyri-nizami	gayr-i-nizâmi	Ar.	+		
ğeyri-normal	gayr-i-normal	Ar.+Lat.	+		
ğeyri-real	gayr-i-real	Ar.+Lat.	+		
ğeyri-resmi	gayr-i-resmî	Ar.	+		
ğeyri-sabit	gayr-i-sabit	Ar.	+		
ğeyri-semimi	gayr-i-samîmî	Ar.	+		
ğeyri-şeffaf	gayr-i-şeffaf	Ar.	+		
ğeyri-şüuri	gayr-i-şuûri	Ar.	+		
ğeyri-tebi	gayr-i-tabîf	Ar.	+		
ğeyri-tenkidi	gayr-i-tenkîdî	Ar.	+		
ğeyri-uzvi	gayr-i-uzvî	Ar.	+		
ğeyz	gayz	Ar.	+		
ğeyznak	gayz-nâk	Ar.+Far.	+		
ğemfeza	gam(m)-fezâ	Ar.+Far.	+		
ğemgin	gam(m)-gîn	Ar.+Far.	+		
ğemhana	gam(m)-hâne	Ar.+Far..	+		
ğemhar	gam(m)-hâr	Ar.+Far.	+		
ğemkûsar	gam(m)-güsâr	Ar.+Far.	+		
ğem-kubar	gam(m)-gubâr	Ar.	+		
ğem-küsse	gam(m)-küsse	Ar.	+		
ğemnak	gam-nâk	Ar.+Far.	+		
ğemze	gamze	Ar.	+		
ğem-zede	gam(m)-zede	Ar.+Far.	+		
ğemzekar	gamze-kâr	Ar.+Far.	+		
ğeni	ganî	Ar.	+		
ğenim	ganim	Ar.	+		
ğenimet	ganîmet	Ar.	+		
ğerabet	garâbet	Ar.	+		

ğeraib	garâib	Ar.	+		
ğerb	garb	Ar.	+		
ğerbi	garbî	Ar.	+		
ğerbiyyun	garbiyyûn	Ar.	+		
ğeraz	garaz	Ar.	+		
ğerez	garez	Ar.	+		
ğerezkar	garazkâr	Ar.+Far.			
ğerezkarane	garazkârâne	Ar.+Far.	+		
ğerib	garîb	Ar.	+		
ğeribane	garîb-âne	Ar.+Far.	+		
ğeribe	garîbe	Ar.	+		
ğerib-ğüreba	garîb-gurebâ	Ar.	+		
ğeribnevaz	garîb-nüvaz	Ar.+Far.	+		
ğerk	gark	Ar.	+		
ğezal	gazâl	Ar.	+		
ğezale	gazâle	Ar.	+		
ğezavat	gazavât	Ar.	+		
ğezavat(2)	gazavat	Ar.	+		
ğezavethana	gazavet-hâne	Ar.+Far.	+		
ğezeb	gazab	Ar.	+		
ğezebnak	gazab-nâk	Ar.+Far.	+		
ğezel	gazel	Ar.	+		
ğezelhan	gazel-hân	Ar.+Far.	+		
ğezeliyyat	gazeliyyât	Ar.	+		
ğinc	gunc	Ar.	+		
ğibte	gıbta	Ar.	+		
ğibte(2)	gıbta	Ar.	+		
ğibtekeş	gıbta-keş	Ar.+Far.	+		
ğida	gıdâ'	Ar.	+		
ğilaf	gılâf	Ar.	+		
ğilman	gılmân	Ar.	+		
ğina(2)	gınâ'	Ar.	+		

gışa	gışâ'	Ar.	+		
giyabi	gıyâbî	Ar.	+		
glásnı	glásnıy	Rus.	+		
glavá	glavá	Rus.	+		
gönçe	gonce	Far.	+		
gönçedehan	gonce-dehân	Far.	+		
gönçeleb	gonce-leb	Far.	+		
gubar	gubâr	Ar.	+		
guli-biyaban	gul-biyaban	Ar.+Far.	+		
güdde	gudde	Ar.	+		
gülğüle	gulgule	Far.	+		

EK.2.12. ÜNSÜZ TÜREMESİ

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
búblik	búbin	Rus.		+	
hozeyin	haz'áin	Rus.		+	
knyaginya	knigín'ı	Rus.		+	
knyojna	knijná	Rus.		+	
knyaz	kn'as	Rus.		+	
kolgotga	kalótkı	Rus.		+	
kolodka	kalódı	Rus.		+	
menzúrka	mensura	Rus.		+	
naryad	na'rat	Rus.		+	
piramidka	piramidı	Rus.		+	
plyonka	pl'ónkı	Rus.		+	
pulemyot	pulim'ót	Rus.		+	
řlyápa	şl'ápı	Rus.		+	
vertolyot	virtal'ót	Rus.		+	
zağs	zalóg	Rus.			+

EK.2.13. GÖÇÜŞME**çk>kç :**

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
elektrikça	eliktriçkı	Rus.		+	

ef > fe :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
canefza	cân-fezâ	Far.		+	
canfeşan	cân-efşân	Far.		+	
enberfeşan	anber-efşân	Ar.+Far.		+	

nı>in :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
parusin	pirusını	Rus.			+

ri>ir :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
pirkeşik	prikazçık	Rus.		+	

iy >yi :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
müşaiyet	müşaiyet	Ar.		+	

si >is :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
neyistan	ney-sitân	Far.		+	

şi >iş :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
işkembe	şikembe	Far.	+		

ts>st :

	ASLI	KÖKEN	SÖZ BAŞI	SÖZ İÇİ	SÖZ SONU
silist	s'letstviyı	Rus.		+	

EK.2.14. DEĞİŞME OLMAYAN SÖZCÜKLER

	ASLI	KÖKEN
abır	abır	Far.
adına	adına	Far.
aerostát	aerostát	Rus.
affayı	affayı	Far.
ağ	ağ	Ar.
ağvalideyn	ağvalideyn	Ar.
ahıl	ahıl	Far.
alahı	alahı	Ar.
alimenseb	alimenseb	Ar.
alkaloid	alkaloid	Ar.
allaf	allaf	Ar.
Allahperest	Allah-perest	Ar.+Far.
arayış	arayış	Far.
ariyet	ariyet	Ar.
ariyaten	ariyeten	Ar.
arize	arize	Ar.
aye	aye	Ar.
ayetullah	ayetullah	Ar.
böcek	böcek	T.
balaláyka	balaláyka	Rus.
babasil	babasil	Tib.
badambuta	badambuta	Far.
bal(2)	bal(2)	Ar.
bal(3)	bal(3)	Ar.

bal(4)	bal(4)	Ar.
bambúk	bambúk	Rus.
bameze	bameze	Far.
bamiye	bamiye	Far.
bar	meyve,mahsül	Far.
bare	bare	Far.
bar(i)laha,bari-ilahi	bar(i)laha,bari-ilahi	Ar.
barabán	barabán	Rus.
basefa	ba-sefa	Far.+ Ar.
basma	basma	Özb.
basmaçı	basmaçı	Özb.
basmaçılık	basmaçılık	Özb.
bayán	bayán	Rus.
báyka	báyka	Rus.
béşbéter	beşbeter	Far.
béy	bey	Ar.
bed	bed	Far.
bedbaht	bed-baht	Far.+ Ar.
bedbihesab	bed-bi-hesab	Far.+ Ar.
bedcins	bed-cins	Far.+ Ar.
bedel	bedel	Ar.
bedemel	bed-emel	Far.+ Ar.
beden	beden	Ar.
bedennüma	beden-nüma	Ar.+Far.
bedfal	bed-fal	Far.+ Ar.
bedgüman	bed-güman	Far.
bedgümanlık	bedgümanlık	Far.+T.
bedhal	bed-hâl	Far.+ Ar.
bedhesab	bed-hesâb	Far.+ Ar.
bedheykel	bed-heykel	Far.+ Ar.
bedhasiyyet	bed-hasiyyet	Far.+ Ar.
bedherc	bed-herc	Far.+Ar.

bedlik	bedlik	Far.+T.
bedmest	bed-mest	Far.
bedmezheb	bed-mezheb	Far.+ Ar.
bedmüşk	bed-müşk	Far.
bednal	bed-nal	Far.+ Ar.
bednezer	bed-nezer	Far.+ Ar.
bedniyyet	bed-niyyet	Far.+ Ar.
bedr	bedr	Ar.+Far.
bedrenc	bed-renc	Far.
bedreng	bed-reng	Far.
bedter	bed-ter	Far.
beduğur	bed-uğur	Far.
beher	beher	Far.
behr	behr	Ar.
beled	beled	Ar.
belediyye	belediyye	Ar.
belediyyet	belediyyet	Ar.
bend	bend	Far.
bend(2)	bend	Far.
bende	bende	Far.
bendelik	bendelik	Far.+T.
bender	bender	Far.
bendferman	bend-ferman	Far.
berdaşt	berdaşt	Far.
berg	berg	Far.
berhem	berhem	Far.
berk	berk	Ar.
bes	bes	Far.
best	best	Far.
beste	beste	Far.
bezl	bezl	Ar.
bezm	bezm	Far.

bezr	bezr	Ar.
bılına	bılına	Rus.
bilcümle	bil-cümle	Ar.
bildirçinbaz	bildirçinbaz	Far.
bileks	bileks	Ar.
bilkülliyeye	bi-l-külliyeye	Ar.
bilmerre	bi-l-merre	Ar.
boçká	bóçka	Rus.
bolt	bolt	Rus.
bomj	bomj	Rus.
borş	borş	Rus.
bulud	bulud	Rus.
bulká	bulká	Rus.
bumájnik	bumájnik	Rus.
burlák	burlák	Rus.
bürüştelik	bürüştelik	Far.+T.
büryan	büryan	Far.
büsat	büsat	Ar.
bütperest	büt-perest	Far.
bütperestlik	büt-perestlik	Far.+T.
büzürg	büzürg	Far.
camadan	camadan	Rus.
camahatan	camahatan	Far.
camaşır	camaşır	Far.
camaşırhana	camaşırhana	Far.
cebr	cebr	Ar.
cebr	cebr	Ar.
cebrşünas	cebr-şünas	Ar.+Far.
cedd	cedd-ata	Ar.
cedvel	cedvel	Ar.
cefeng	cefeng	Ar.
cehl	cehl	Ar.

celb	celb	Ar.
celese	celese	Ar.
cemadiyelevvel	cemadiyelevvel	Ar.
cemen,cemiyyen	cemen,cemiyyen	Ar.
cemi	cemi'	Ar.
cemmiyyet	cemmiyyet	Ar.
cemiyyetperest	cemiyyet-perest	Ar.+Far.
cemiyyetşūnas	cemiyyet-şūnas	Ar.+Far.
cenaze	cenaze	Ar.
ceng	ceng	Ar.
ceng-cidal	ceng-cidâl	Far.
cengel	cengel	Far.
cengi	cengi	Far.
cennet	cennet	Ar.
cesed	cesed	Ar.
cezb	cezb	Ar.
cezm	cezm	Ar.
cıǧalbaz	cıǧal-baz	Far.
cidd-cehd	cidd-cehd	Ar.
cidden	cidden	Ar.
ciddiyyet	ciddiyyet	Ar.
cift	cift(çüt)	Far.
cild	cild	Ar.
cilve	cilve	Ar.
cim	cim	Ar.
cinas	cinas	Ar.
cins	cins	Ar.
cinsiyyet	cinsiyyet	Ar.
cismen	cismen	Ar.
cüret	cüret	Ar.
çar	çar	Rus.
çariça	çariça	Rus.

çarizm	çarizm	Rus.
çay	çay	Çin.
çáynik	çáynik	Çin+Rus.
çaydan	çaydan	Çin.
çayhana	çayhana	Çin.+Far.
çayhor	çayhor	Çin.+Far.
çaynik	çaynik	Çin.+Rus.
çardak	çardak	Far.
çargo(v)	çargov	Far.
çargül	çargül	Far.
çehohbili	çehohbili	Gür.
çeká	çeká	Rus.
Çekist	çekist	Rus.
çervón	çervón	Rus.
çesuçá	çesuçá	Rus.
çeşm	çeşm	Far.
çeşme	çeşme	Far.
çeşmek	çeşmek	Far.
çeşni	çeşni	Far.
çenber	çenber	Far.
çeng	çeng	Far.
çenge	çenge	Far.
çengel	çengel	Far.
çep	çep	Far.
çepeki	çepeki	Far.
çereke	çereke	Far.
çinóvnik	çinóvnik	Rus.
çirk	çirk	Far.
çuğún	çuğún	Rus.
çün	çün	Far.
çünki	çünki	Far.
dal	dal	Ar.

dar(3)	dar(sıfat)	Ar.
davam	davam	Ar.
dava-mereke	dava-mereke	Ar.
deyr	deyr	Ar.
deb	de'b	Ar.
debdebe	debdebe	Ar.
debir	debir	Ar.
deccal	deccal	Ar.
def	def	Far.
defn-kefn	defn-kefn	Ar.
defter	defter	Ar.
değdeğe	değdeğe	Ar.
dehliz	dehliz	Far.
dehne	dehne	Far.
dehr	dehr	Ar.
dehşet	dehşet	Ar.
dem	dem	Far.
dem(2)	dem	Far.
dem(3)	dem	Far.
demadem	demadem	Far.
dembedem	dem-be-dem	Far.
demet	demet	Ar.
demgüzar	demgüzar	Far.
demin	demin	T.
demkeş	demkeş	Far.
denab	denab	Far.
denşik	denşik	Rus.
derbeçe	der-beçe	Far.
derbend	derbend	Far.
derbeste	derbeste	Far.
derc	derc	Ar.
derd	derd	Far.

derd-dil	derd-dil	Far.
derdeser	derdeser	Far.
derdest	derdest	Far.
derdkeş	derdkeş	Far.
derdkem	derdkem	Far.
derdmend	derdmend	Far.
derece	derece	Ar.
derek	dereke	Ar.
derk	derk	Ar.
deroser	der-o-ser	Far.
dest	dest	Far.
destbend	destbend	Far.
deste	deste	Far.
deste(2)	deste	Far.
deste(3)	deste	Far.
destbedeste	dest-be-deste	Far.
desteçin	desteçin	Far.
destek	destek	Far.
destferman	destferman	Far.
desti(1)	desti	Far.
desti(2)	desti	Far.
dest-paça	dest-paça	Far.
destperverde	dest-perverde	Far.
destres	dest-res	Far.
desyatın	desyatın	Rus.
diger	diger	Far.
dil	dil	Far.
dilber	dilber	far
dilbeste	dil-beste	far
dilkeş	dil-keş	Far.
dilpesend	dil-pesend	Far.
dilşikeste	dil-şikeste	Far.

dilşūnas	dil-şūnas	Far.
dilteng	dil-teng	Ar.
dinperver	din-perver	Ar.+Far.
dirhem	dirhem	Ar.
dişe	dişe	Far.
divan(2)	divan	Far.
divaneser	divaneser	Far.
divanevar	divanevar	Far.
divaneveş	divaneveş	Far.
divzad	divzad	Far.
diye	diye	Ar.
dómra	dómra	Rus.
d'rel'	d'rel'	Rus.
dúma	dúma	Rus.
dübbi-ekber	dübb-i-ekber	Ar.
dübeyt	dü-beyt	Far.+ Ar.
dühiş	dühiş	Far.
düler	düler	Far.
dümbe	dümbe	Far.
dürek	dürek	Far.
düreng	dü-reng	Far.
dürr	dürr	Ar.
dürüst	dürüst	Far.
dürüye	dürüye	Far.
düser	düser	Far.
dütar	dütar	Far.
düvel	düvel	Far.
Dvoryan	Dvoryan	Rus.
Dyaçók	Dyaçók	Rus.
Dyakón	Dyakón	Rus.
Dyakonluğ	Dyakonluğ	Rus.
ebced	ebced	Ar.

ebed	ebed	Ar.
ebediyyen	ebediyyen	Ar.
ebediyyet	ebediyyet	Ar.
ebleh	ebleh	Ar.
eblek	eblek	Ar.
efi	efi	Ar.
eger	eger	Far.
ehemiyet	ehemiyet	Ar.
ehli-ruh	ehl-i ruh	Ar.
ehli-savad	ehl-i savad	Ar.
ehli-vefa	ehl-i vefa	Ar.
ehli	ehli	Ar.
ehli-hibre	ehl-i hibre	Ar.
ehliyyet	ehliyyet	Ar.
ekkas	ekkas	Ar.
ekkaşana	ekkas-hana	Ar.+Far.
elbağı	elbakıyye	Ar.
elektrobúr	elektrobúr	Rus.
elektrohod	elektrohod	Rus.
elektrovoz	elektrovoz	Rus.
elif	elif	Ar.
elzem	elzem	Ar.
emr	emr	Ar.
erre	erre	Far.
esmínes	esmínes	Rus.
esrdide	esr-dide	Ar.+Far.
eşedd	eşedd	Ar.
eşref	eşref	Ar.
ettövbe	et-tövbe	Ar.
evet	evet	T.
evvel	evvel	Ar.
ezbes	ez bes	Far.

ezcümle	ez-cümle	Far.+ Ar.
ezel	ezel	Ar.
ezele(1)	ezele	Ar.
fayda	fayda	Ar.
feyz	feyz	Ar.
fecr	fecr	Ar.
fehm	fehm	Ar.
felek	felek	Ar.
felsefe	felsefe	Ar.
fena(1)	fena	Ar.
fenalık	fena-lık	Ar.+T.
fend	fend	Far.
fendgir	fendgir(fendbaz)	Far.
fenn	fenn	Ar.
ferd	ferd	Ar.
ferdiyyet	ferdiyyet	Ar.
ferec	ferec	Ar.
ferş	ferş	Ar.
fesih	fesih	Ar.
fidye	fidye	Ar.
filankes	filan-kes	Ar.+far.
finka	finka	Rus.
fite	fite	Ar.
fitne	fitne	Ar.
fitr	fitr	Ar.
gazel	gazel	Rus.
gec	gec	Far.
genc	genc	Far.
gencefe	gencefe	Far.
gepik	gepik	Rus.
ger	ger	Far.

gerçek	gerçek	Far.
gerçi	gerçi,eğerçi	Far.
gerd	gerd	Far.
gerden	gerden	Far.
gerdenbend	gerden-bend	Far.
gerdenlik	gerden-lik	Far.+T.
gerdiş	gerdiş	Far.
germek	germek	Far.
geşt	geşt	Far.
gimnastyórka	gimnastyórka	Rus.
girov	girov	Far.
girye	girye	Far.
glavá	glavá	Rus.
gorodníçi	gorodníçi	Rus.
gorodovóy	gorodovóy	Rus.
gudók	gudók	Rus.
gúsli	gúsli	Rus.
göl	göl	Far.
gölbaz	göl-baz	Far.
gölperest	göl-perest	Far.
gölreng	göl-reng	Far.
gölşen	göl-şen	Far.
günbed,günbez	günbed,günbez	Far.
güzeşt	güzeşt	Far.
hali	hali	Ar.
haltura	haltura	Rus.
hamile	hamile	Ar.
harço	harço	Gürc.
hedef	hedef	Ar.
heder	heder	Ar.
hediyeye	hediyeye	Ar.
hedyan	hedyan	Ar.

hefte	hefte	Far.
hem	hem	Far.
hemdem	hem-dem	Far.
hemderd	hem-derd	Far.
hemders	hem-ders	Far.+ Ar.
hemdin	hem-din	Far.+ Ar.
hemen	hemen	Far.
hemesr	hem-esr	Far.+Ar.
hemfikir	hem-fikir	Far.+ Ar.
hemhasiyet	hem-hasiyyet	Far.+ Ar.
hemmeslek	hem-meslek	Far.+ Ar.
hemmezheb	hem-mezheb	Far.+ Ar.
hemze	hemze	Ar.
hendese	hendese,endaze	Far.
henek	henek	Ar.
höcet	höcet (inad)	Ar.
hüceyre	hüceyre	Ar.
hücre	hücre	Ar.
hüner	hüner	Ar.
hünermend	hüner-mend	Ar.+Far.
hünerver	hüner-ver	Ar.+Far.
hürr	hürr	Ar.
hürriyyet	hürriyyet	Ar.
hürriyyetperest	hürriyyet-perest	Ar.+Far.
hürriyyet	hürriyyet	Ar.
hürriyyetperver	hürriyyet-perver	Ar.+Far.
hüsn	hüsn	Ar.
hüzn	hüzn	Ar.
ins-cins	ins-cins	Ar.
irin	irin	Ar.
irs	irs	Ar.
irsen	irsen	Ar.

irsiyyet	irsiyyet	Ar.
isim	isim	Ar.
islah	islah	Ar.
ismet	ismet	Ar.
istekan	istekan	Rus.
ispánka	ispánka	Rus.
ispolkóm	ispalkóm	Rus.
işkembe	işkembe,şikembe	Far.
işve	işve	Ar.
it(t)ihaf	ittihaf	Ar.
izin	izin	Ar.
kabinka	kábinka	Rus.
kahal	kahal	Ar.
kamíşit	kamíşit	Rus.
kanát	kanát	Rus.
kasa	kas'a(kısâ)	Far.
kasamas(katık)	katık	Far.
kartoşka	kartoşka	Rus.
katyuşa	katyuşa	Rus.
keyfiyyet	keyfiyyet	Ar.
keysu	keysu	fars.
kebin	kebin	Far.
kec	kec	Far.
keder	keder	Ar.
kederaver	keder-aver	Ar.+far.
kehriz	kehriz	Far.
kelle	kelle	Far.
kem	kem	Far.
kembaha	kembaha	Far.
kemçe	kemçe	Far.
kemedeb	kem-edeb	Far.+ Ar.
kemberbend	kemer-bend	Far.

kemberbeste	kemer-beste	Far.
kemerçin	kemerçin	Far.
kemfürset	kem-fürset	Far.+ Ar.
kemhövsele	kem-hövsele	Far.+ Ar.
kemiyyet	kemiyyet	Ar.
kem-karastı	kem-karastı	Far.
kem-kem	kem-kem	Far.
kemmehel	kem-mehel	Far.+ Ar.
kemreng	kemreng	Far.
kemsavad	kemsavad	fars.+ Ar.
kemser	kemser	Far.
kemşirin	kemşirin	Far.
kemter(in)	kemterin	Far.
kere	kere	Ar.
kerem	kerem	Ar.
kerkes	kerkes	Far.
kerre	kerre	Ar.
kes	kes	fars.
kesb	kesb	Ar.
kesebe	kasib(söz cemi)kesebe	Ar.
kesre	kesre	Ar.
kesret	kesret	Ar.
keşf	keşf	Ar.
kibr	kibr	Ar.
kilim	kilim	Far.
kin	kin	Far.
kirenişin	kirenişin	Far.
kisbend	kisbend	Far.
kisel	kis' él	Rus.
kist	kist	Rus.
kisvet	kisvet	Ar.
kitabı	kitabı	Ar.

kizb	kizb	Ar.
kolbasa	kolbasa	Rus.
kolhoz	kolhoz	Rus.
komsomol	komsomol	Rus.
kompromat	kompromat	Far.
konká	konká	Rus.
kontorka	kontorka	Rus.
köy	köy	T.
köylü	köylü	T
kral	kral	Rus.
kraliça	kraliça	Rus.
kreslo	kreslo	Rus.
krujeva	krujeva	Rus.
krujka	krujka	Rus.
kulák	kulák	Rus.
kursánt	kursánt	Rus.
kustar	kustár	Rus.
kuza	kuza	Rus.
küfr	küfr	Ar.
külbe	külbe	Far.
külfet	külfet	Ar.
küll	küll	Ar.
künc	künc	Far.
kündür	kündür	Far.
künh	künh	Ar.
künye	künye	Ar.
küre(2)	küre	Far.
kütle	kütle	Ar.
kütüb	kütüb	Ar.
ğazel	ğazel	Rus.
ğlavá	ğlavá	Rus.
ğorodníçi	ğorodníçi	Rus.

gorodovóy	gorodovóy	Rus.
gudók	gudók	Rus.
gúslı	gúslı	Rus.
lad	lad	Rus.
lampoçka	lampoçka	Rus.
layka	láyka	Rus.
lehine	lehine	Ar.
leş	leş	Far.
leyk	leyk,lâkin	Ar.
leyl	leyl	Ar.
leb	leb	Far.
lebbeyk	lebbeyk	Ar.
lec	lec	Ar.
leclik	lec-lik	Ar.+Far.
leffazlık	leffazlık	Ar.
lehçe	lehçe	Ar.
lems	lems	Ar.
leng	leng	Ar.
lenger	lenger	Far.
lerze	lerze	Far.
lerziş	lerziş	Far.
leşker	leşker	Far.
let	let	Far.
lezzet	lezzet	Ar.
lom	lom	Rus.
linkór	linkór	Rus.
lunatik	lunátik	Rus.
lunatizm	lunatizm	Rus.
mac	mac	Ar.
mafar	mafar	Ar.
mafe	mafe	Ar.
mağaza	mağaza	Ar.

malakan	malakan	Rus.
maşinistka	maşinistka	Rus.
maya	maya	Far.
maya(2)	maya	Far.
mayák	mayák	Rus.
mayallak	mayallak	Ar.
mayehtac	mayehtac	Ar.
mayıf	mayıf	Ar.
máyka	máyka	Rus.
maz	maz	Rus.
mehter	mehter	Far.
menşevik	menşevik	Rus.
menşevizm	menşevizm	Rus.
merejká	merejká	Rus.
mey	mey	Far.
meyil	meyl	Ar.
meyve	meyve	Far.
mebada	mebada	Far.
mabed	mabed	Ar.
mecelle	mecelle	Ar.
meclis	meclis	Ar.
mecmeyi	mecmeyi	Ar.
medd	medd	Ar.
meded	meded	Ar.
medeniyyet	medeniyyet	Ar.
medfen	medfen	Ar.
medh	medh	Ar.
medhiyye	medhiyye	Ar.
medrese	medrese	Ar.
mefreş	mefreş	Ar.
mefsel	mefsel	Ar.
meftil	meftil	Ar.

meger	meger	fars.
meğlete	meğlete	Ar.
mehel	mehel	Ar.
mehmer	mehmer	Ar.
mehmerek	mehmer+ek	Ar.+Far.
mehmeri	mehmeri	Ar.
mekr	mekr	Ar.
mekteb	mekteb	Ar.
melek	melek	Ar.
melekmenzer	melek-menzer	Ar.
melekmisal	melek-misal	Ar.
memleket	memleket	Ar.
menseb	menseb	Ar.
menzil	menzil	Ar.
merd	merd	Far.
merz	merz	Far.
mesele	mesele	Ar.
meselen	meselen	Ar.
meserret	meserret	Ar.
mest	mest	Far.
mest(2)	mest	Far.
metn	metn	Ar.
meze	meze	Far.
mezellet	mezellet	Ar.
mezemmet	mezemmet	Ar.
mezenne	mezenne	Ar.
mezheb	mezheb	Ar.
milliyye	milliyye	Ar.
milliyyet	milliyyet	Ar.
mim	mim	Ar.
minasaz	mina-saz	fars.
minber	minber	Ar.

minnet	minnet	Ar.
minomyat	minomyat	Rus.
misger	mis ger	Far.
misl	misl	Ar.
mitra	mitra	Rus.
moize	moize	Ar.
mors	mors	Rus.
molla	molla	Ar.
mujík	mujík	Rus.
müennes	müennes	Ar.
müessir	müessir	Ar.
müessis	müessis	Ar.
müessise	müessese	Ar.
mühegeğ	muhakkak	Ar.
mühendis	mühendis	Ar.
mükellefiyyet	mükellefiyyet	Ar.
mükemmel	mükemmel	Ar.
mükerrer	mükerrer	Ar.
mülhid	mülhid	Ar.
mülk	mülk	Ar.
mülkiyyet	mülkiyyet	Ar.
mültefit	mültefit	Ar.
münbit	münbit	Ar.
münderic	münderic	Ar.
münderice	münderice	Ar.
müneccim	müneccim	Ar.
münevver	münevver	Ar.
münkir	münkir	Ar.
mürdeşir	mürde-şir	Far.
mürebbe	mürebbe	Ar.
mürekkeb	mürekkeb	Ar.
mürettib	mürettib	Ar.

mürid	mürid	Ar.
mürşid	mürşid	Ar.
mürüvvet	mürüvvet	Ar.
müsbet	müsbet	Ar.
müseddes	müseddes	Ar.
müsinn	müsinn	Ar.
müslim	müslim, müselmân	Ar.
müstemleke	müstemleke	Ar.
müşaiyet	müşaiyet	Ar.
müşebbek	müşebbek	Ar.
müşrik	müşrik	Ar.
müştebeh	müştebeh	Ar.
müşterek	müşterek	Ar.
müteellim	müteellim	Ar.
müteellim(2)	müteellim	Ar.
müteessif	müteessif	Ar.
müteessir	müteessir	Ar.
mütefekkir	mütefekkir	Ar.
mütekebbir	mütekebbir	Ar.
mütekke(Uzunsov)	mütekke	Ar.
mütereddid	mütereddid	Ar.
müttehid	müttehid	Ar.
müyesser	müyesser	Ar.
müzekker	müzekker	Ar.
müzeyyen	müzeyyen	Ar.
naçálnik	naçál'nik	Rus.
nadel	nadel	Rus.
nal	nal	Ar.
nasós	nasós	Rus.
naşı	naşı	Ar.
neşter	neşter	Far.
ney	ney	Far.

neybet	neybet	Ar.
nefes	nefes	Ar.
nefs	nefs	Ar.
neh	neh	Far.
neheng	neheng	Ar.
nehr	nehr	Ar.
nehy	nehy	Ar.
ner	ner	Far.
nerd	nerd	Ar.
nesb	nesb	Ar.
neseb	neseb	Ar.
nesr	nesr	Ar.
nesteren	nesteren	Far.
neşter	neşter	Ar.
neşe	neş'e	Ar.
neşr	neşr	Ar.
net	net	Ar.
netice	netice	Ar.
nezdinde	nezdinde	Far.
nikbet	nikbet	Ar.
nimder	nimder	Far.
nisbet	nisbet	Ar.
nisbeten	nisbeten	Ar.
nisf	nisf	Ar.
nun	nun	Ar.
nüdret	nüdret	Ar.
nüdreten	nüdreten	Ar.
nüfuz	nüfûz	Ar.
nükte	nükte	Ar.
nüfte	nüfte	Ar.
óçerk	óçerk	Rus.
óçerkist	óçerkist	Rus.

óttisk	óttisk	Rus.
pápka	pápka	Rus.
parebizen	parebizen	Far.
parnik	parnik	Rus.
pátka	pátka	Rus.
peşe	peşe	Far.
pey	pey	Far.
peyser	peyser	Far.
peyvend	peyvend	Far.
peyveste	peyveste	Far.
peder	peder	Far.
pejmürde	pejmürde	Far.
pence	pence	Far.
pencekeş	pence-keş	Far.
pencşenbe	penc-şenbe	Far.
pend	pend	Far.
per	per	Far.
perde	perde	Far.
perestiş	perestiş	Far.
peri	peri	Far.
pes	pes	Far.
pest	pest	Far.
pesteha	pesteha	Far.
pille	pille	Far.(Peh.)
pilleken	pilleken	Far.
pirojki	pirojki	Rus.
piróg	piróg	Rus.
podpolkóvnik	podpolkóvnik	Rus.
podvál	podvál	Rus.
podrát	podrát	Rus.
polk	polk	Rus.
polkóvnik	polkóvnik	Rus.

povest	povest	Rus.
povídlo	povídlo	Rus.
prikaz	prikaz	Rus.
progimnaziya	progimnaziya	Rus.
proğul	proğul	Rus.
práporşik	práporşik	Rus.
pravoslav	pravoslav	Rus.
puğ	puğ	Rus.
putyovka	putyovka	Rus.
pürheves	pür-heves	Far.+Ar.
pürensing	pür-reng	Far.
püste(2)	püste	Far.
raketka	raketka	Rus.
Reálnı	Reálnı	Rus.
red	red'	Ar.
redd	redd	Ar.
redd(2)	redd	Ar.
ref(1)	ref	Ar.
ref(2)	ref'	Ar.
rehber	reh-ber	Far.
rehn	rehn	Ar.
rende	rende	Far.
reng	reng	Far.
resm	resm	Ar.
resmen	resmen	Ar.
reyka	reyka	Rus.
rezinka	rezinka	Rus.
rial	rial	Far.
riz	riz	Far.
rolık	rólık	Rus.
rüşdiyye	rüşdiyye	Ar.
rüşeym	rüşey	Ar.

rüşvet	rüşvet	Ar.
rütbe	rütbe	Ar.
sadelövh	sade-lövh	Far.+Ar.
saet	saet	Ar.
şafrán	şafrán	Rus.
sağır	sağır	Ar.
salát	salát	Rus.
sámbo	sámbo	Rus.
samovár	samovár	Rus.
sarafan	sarafan	Far.
sarpinka	sarpinka	Rus.
sóvka	sóvka	Rus.
seyr	seyr	Ar.
sebeb	sebeb	Ar.
sebt	sebt	Ar.
sebze	sebze	Far.
sebziyyat	sebzi-iiyyat	Far.+ Ar.
secde	secde	Ar.
seciyye	seciyye	Ar.
sedd	sedd	Ar.
sedef	sedef,sadef	Ar.
sefeh	sefeh	Ar.
sefer	sefer	Ar.
sefer(2)	Sefer	Ar.
seferber	sefer-ber	Ar.+Far.
sefine	sefine	Far.
sefir	sefir	Ar.
seher	seher	Ar.
sehl	sehl	Ar.
sehm	sehm	Ar.
sehv	sehv	Ar.
sehven	sehven	Ar.

sekte	sekte	Ar.
selef	selef	Ar.
selsele	selsele	Ar.
semender	semender	Far.
semer	semer	Ar.
semere	semere	Ar.
semt	semt	Ar.
sene	sene	Ar.
sened	sened	Ar.
ser	ser	Far.
serbeser	ser-be-ser	Far.
serbest	ser-best	Far.
serheng	serheng	Far.
serkeş	serkeş	Far.
serkerde	ser-kerde	Far.
serpayı	serpayı	Far.
serrast	serrast	Far.
serv	serv	Far.
server	server	Far.
servet	servet	Ar.
setelcem	setelcem	Ar.
seyyad	seyyad	Ar.
sill	sill	Ar.
sinc	sinc	Far.
singá	singá	Rus.
siper	siper	Far.
sirab	sirab	Far.
sitem	sitem	Far.
sofu	sofu	Ar.
sóvka	sóvka	Rus.
soldát	soldát	Rus.
starşiná	starşiná	Rus.

stol	stol	Rus.
stolbaz	stol+baz	Rus.
stul	stul	Rus.
sumká	sumká	Rus.
sutká	sutká	Rus.
sükan	sükan	Ar.
süng(iflas etm.)	süng	Far.
sünnet	sünnet	Ar.
sürahi	sürahi	Ar.
sürfe	sürfe	Ar.
süst	süst	Far.
süzenek	süzenek	Far.
şahmar	şahmar	Far.
şahmat	şahmat	Far.
şahnaz	şahnaz	Far.
şaker(haysiyyet,adet)	şaker	Ar.
şaman	şaman	Tung.
şar	şar	Rus.
şeriyet	şeriyet	Ar.
şeşdrenği	şeş-drenği	Far.
şeşper	şeş-per	Far.
şey	şey'	Ar.
şeyh	şeyh	Ar.
şeytanet	şeytanet	Ar.
şeb	şeb	Ar.
şebeke	şebeke	Far.
şebnem	şeb-nem	Far.
şebpere	şeb-pere	Far.
şecere	şecere	Ar.
şedde	şedde	Ar.
şehd	şehd	Ar.
şehvet	şehvet	Ar.

şehvetperest	şehvet-perest	Ar.+Far.
şeker	şeker	Far.
şekilperest	şekil-perest	Ar.+Far.
şekk	şekk	Ar.
şekkak	şekkak	Ar.
şekk-şübhe	şekk-şübhe	Ar.
şeklen	şeklen	Ar.
şems	şems	Ar.
şemsiyye	şemsiyye	Ar.
şer	şer	Ar.
şerbet	şerbet	Ar.
şeref	şeref	Ar.
şerefe	şerefe	Ar.
şerh	şerh	Ar.
şeri	şeri	Ar.
şerm	şerm	Far.
şermende	şermende	Ar.
şest	şest	Far.
şeve (akik)	şeve	Far.
şiddet	şiddet,şided	Ar.
şikesteyi-fars	şikeste-yi-fars	Far.
şikeste	şikeste	Far.
şikestedil	şikeste-dil	Far.
şikve	şikve	Ar.
şirbirinc	şirbirinc	Far.
şirket	şirket	Ar.
şpik	şpik	Rus.
şpol	şpol	Rus.
şur	Şur	Far.
tağanok	tağanok	Rus.
tağ	tağ	Far.
tağbend	tağ-bend	Far.

talk	talk	Ar.
tanketka	tanketka	Rus.
tarán	tarán	Rus.
tasa	tasa	Far.
taskülah	tas-külah	Far.
tavana	tavana	Far.
tayğa	tayqa	Yak.
tebeddül	tebeddül	Ar.
tecil(2)	tecil	Ar.
tecilen	te'cilen	Ar.
tecili	tecili	Ar.
tecrübe	tecrübe	Ar.
tekelduz	tekel-duz	Ar.+Far.
tekellüf	tekellüf	Ar.
tekemmül	tekemmül	Ar.
teker	teker	Ar.
tekfir	tekfir	Ar.
tekye	tekye	Ar.
telef	telef	Ar.
ten	ten	Far.
tendürüst	ten-dürüst	Far.
tene	tene	Ar.
teneffüs	teneffüs	Ar.
tenezzühh	tenezzühh	Ar.
tenezzüll	tenezzüll	Ar.
tercümeyi-hal	terceme-yi-hal	Ar.
tereddüd	tereddüd	Ar.
tereddüm	tereddüm	Ar.
terek	terek	Far.
tereke	tereke	Ar.
terennüm	terennüm	Ar.
teressüd	teressüd	Ar.

terk	terk	Far.
terkib	terkib	Ar.
terki-dünya	terk-i dünya	Ar.
terki-edeb	terk-i edeb	Ar.
terk-silah	terk-silah	Ar.
teşebbüs	teşebbüs	Ar.
teşne	teşne	Far.
túfli	túfli	Rus.
truba	truba	Rus.
trusík, trusı	trusík, trusı	Rus.
tuflí	tuflí	Rus.
tung	tung	Çin.
turbobúr	turbobúr	Rus.
tünbetün	tünbetün	Far.
tünd	tünd	Far.
türbe	türbe	Ar.
türbet	türbet	Ar.
uçot	uçót	Rus.
ud(2)	ud	Ar.
udél	ud'él	Rus.
universam	universam	Rus.
uryádnik	uryádnik	Rus.
uyézd	uyézd	Rus.
ülfet	ülfet	Ar.
üns	üns	Ar.
ünsiyyet	ünsiyyet	Ar.
vaksin	vaksin	Tib.
val	val	Rus.
vallah(i)	v'Allahi	Ar.
valeriyánka	valeriyánka	Rus.
valun	valun	Rus.
varna	varna	Rus.

varyağlar	varyağlar	Rus.
véçe	véçe	Rus.
veda	veda	Sansk.
vehalonki(halbuki)	vehalonki	Far.
ver	ver	Far.
verese	verese	Ar.
verstátka	verstátka	Rus.
verşikest	ver-şikest	Far.
verşók	verşók	Rus.
vida	vida	Ar.
vint	vint	Rus.
vird	vird	Ar.
volóst	volóst	Rus.
yadro	yadro	Rus.
yarovizásiya	yarovizásiya	Rus.
yásli	yásli	Rus.
yek	yek	Far.
yekbeyek	yek-be-yek	Far.
yekcins	yek-cins	Far.+ Ar.
yekdil	yek-dil	Far.
yekpay	yek-pay	Far.
yekreng	yek-reng	Far.
yed	yed	Ar.
yes	ye's	Ar.
yok	yok	Rus.
zaçót	zaçót	Rus.
zahı	zahı	Far.
zalom	zalom	Rus.
zastáva	zastáva	Rus.
zey	zey'	Ar.
zede	zede	Far.
zelzele	zelzele	Ar.

zer	zer	Far.
zerbdest	zerb-dest	Ar.+Far.
zerd	zerd	Far.
zerendaz	zer-endaz	Far.
zerger	zer-ger	Far.
zerre	zerre	Ar.
zerrebin	zerre-bin	Ar.+Far.
zerzer	zerzer	Far.
zirab	zir-ab	Far.
zift	zift	Ar.
zıkr	zıkr	Ar.
zil	zil	Far.
zirve	zirve	Ar.
zişt	zişt	Far.
zölf	zölf	Far.
zöntik	zöntik	Rus.

ÖZ GEÇMİŞ

1983 yılında Elazığ'ın Palu ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Kahramanmaraş'a bağlı Elbistan ilçesi Doğan Sitesi İlköğretim Okulu'nda, orta öğrenimini Elazığ Merkez Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2003 yılında Fırat Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandı.

2007 yılında bu bölümden mezun oldu. 2008 yılında pedagojik formasyonunu aldı. MEB'e bağlı okullarda Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. 2014 yılında Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaya başladı. Yabancı dili İngilizcedir.

